Örnekleri kendinden bir hareket

Çağ ve Nesil

M. Fethullah Gülen

8

ÖRNEKLERİ KENDİNDEN BİR HAREKET

(ÇAĞ VE NESİL - 8)

M. Fethullah Gülen

NİL YAYINLARI

ISBN
978-975-315-199-3

Yayın Numarası
239

Çağlayan A. Ş.
TS EN ISO 9001:2008
Ser No: 300-01
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir / İZMİR
Tel: (0232) 274 22 15
Eylül 2011

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31
Tek-Er İş Merkezi Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Nil Yayınları
Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No:1
Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44 Faks: (0216) 522 11 78
www.nil.com.tr

Takdim Yerine

Gönüllüler Hareketi

Anadolu'nun bağrından yükselen dertli, içli, samimî ve muhrik bir ses, sinelere kor salan bir sadâ 1960'lı yıllardan itibaren, batısından doğusuna doğru bütün ülkeyi sarmaya başladı. Allah'ı kullarına sevdirmek suretiyle O'nun rızasını kazanmayı hedefleyen, o yüce gayeye yürüdüğü yolda ilim, iman, ihlâs, ihsan ve aksiyonu cem' eden o derunî sesin sahibi, ulaşabildiği her plâtformda toplumun meselelerini dile getirdi. İnsanımıza faydalı olma, onların dertlerini paylaşma, problemlerini çözme aşk, şevk ve heyecanıyla diyar diyar dolaştı. Sürekli, cehalet, fakirlik ve ihtilâf gibi milletimizin önünü kesen hastalıklara karşı çareler aradı, tekliflerde bulundu. Düğün merasiminde, cenaze evinde, cami kürsüsünde, konferans salonunda ya da başka herhangi bir yerde, nerede bir imkânını bulduysa, hemen o zamanı ve mekânı Hak ve hakikate tercüman olmak için nimet bilerek değerlendirdi. Dahası, "Madem onlar gelmiyor, biz ayaklarına gidelim!" deyip kahvehane köşelerinde dahi bir sohbet halkası teşkil etti ve her fırsatta, muhataplarını "millet ruhu"na ve "tarih şuuru"na yeniden hayat suyu vermeye çağırdı.

Nağmeleri kor gibi yakıcı, solukları da gürül gürül bu insan Muhterem Fethullah Gülen Hocaefendi'den başkası değildi. O, uzun bir aradan sonra bir kere daha kollardaki ümitsizlik zincirlerini kırıyor; kalbleri kasvete boğan yeis bulutlarını dağıtıyor, tünelin ucundaki ışığı gösteriyor, yoldakilere "Gelin, gelin!" diyor ve âvâz âvâz bir şafağı müjdeliyordu. Muştusu verilen fecrin ilk şualarını gönül gözüyle görebilenler için, yeniden gökler ve yer izdivaca hazırlanıyor gibi el ele ve yüz yüze geliyor.. bir kere daha ruhanîlerle insanlar aynı safta birleşiyor ve her yana âdeta emniyet yağıyordu. Çok geçmeden, sesten, sözden anlayan herkes ona doğru koşmaya başlamıştı.

Hocaefendi'nin, o aşkın heyecanı, gözyaşları, hıçkırıkları, mehâbet ve mehâfet tavırları; ağlayan, kıvranan, bu hislerini açığa vurmamak için çoğu zaman yutkunan ve dudaklarını ısıran vaziyeti; bazen gözyaşlarının ve hıçkırıklarının ritmine yetişemeyen kalbinin duracak hâle gelmesi ve hatta bayılması; derd u ızdırabı, insanlığa karşı sevgisi ve içini kavuran şefkati.. semalara doğru açılmış kollarıyla âdeta herkesi kucaklaması ve onun çırpınışlarına dem tutan kürsünün lerzeye gelmiş gibi tir tir titremesi... ve

samimiyeti; evet, her şeyden önce samimiyeti, dinleyenleri cismâniyetlerinden öylesine uzaklaştırıyordu ki, o konuşurken gözler yaşarıyor, bakışlar buğulanıyor ve hemen herkes kalb ufkuna, ruhun hayat derecesine yükseliyordu. Artık, Hocaefendi nerede hitap edecekse, hüşyar gönüller saatlerce öncesinden camiyi ya da salonu dolduruyor; o da bu teveccüh ve güven kredisini insanlığın hayrına kullanmak üzere muhataplarını sürekli "mesuliyet duygusu, eğitim seferberliği, kolektif şuur, birlik ruhu ve diyalog arayışı"na davet ediyordu.

O'nun bu teşvikleri ve milletin aydın geleceği adına ortaya koyduğu teklifleri, Anadolu insanının gönlünde çabucak hüsn-ü kabul gördü. Yoklukta varlık cilvesi göstermeye alışmış bu asil milletin fedakâr fertleri önce cehalet düşmanını alt etmek için mutlaka gerekli olan eğitim seferberliğini başlattı.

Diğer yandan, bir diğer hasım olan fakr u zarurete karşı, kolektif şuur, beraber çalışma ve ortak iş yapma gibi hep birlikte millî kalkınmaya götürebilecek dinamikleri harekete geçirdi. "Küçücük bir dükkânda tek başına kendi ekmeğini kazanma" fikrine mahkûm esnafımız ilk defa üçerli-beşerli ortaklıklar kurma ve kasabalarının, illerinin, hatta ülkelerinin dışına açılma cesareti gösterdi.

En az ilk ikisi kadar zararlı bir hastalık daha vardı ki, o da iftirak, ayrılık, insanların birbirine "öteki" nazarıyla bakması ve fertlerin bir araya gelmeyi, birbirine dostluk eli uzatmayı asla kabul etmemesiydi. Sağcı-solcu, Alevî-Sünnî, lâik-antilâik.. bir sürü kamp vardı ve bir tarafta yerini alan için diğer yandaki sadece bir "muhalif"ten ibaretti. Buna rağmen, eğitim seferberliğine ve kolektif şuura "evet" diyen insanlar, seneler sonra bir ilki daha gerçekleştiriyor; herkesi kendi konumunda kabul, diyalog, hoşgörü, sevgi ve birlikte dostça yaşama... gibi kulağa hoş gelse de tatbikine uzun süre rastlanmayan idealleri reel hayata taşıyorlardı.

O'nun çağrısına koşanlar mesuliyetlerinin yetiştiriciliği altında zamanla *"Günümüzün Karasevdalıları"* oluveriyorlardı; öyle ki, gönül dünyalarında sürekli Hak mülâhazası köpürüp duruyordu; beyanlarında ise, derin bir Allah aşkı, varlık sevgisi ve insanlara karşı da bir muhabbet, bir şefkat, bir müsamaha, bir af nümâyândı. Hak rızası, onların kilitlendikleri biricik hedef; eşya ve hâdiseleri doğru okuyup doğru yorumlamak vazgeçemeyecekleri bir tutku; insanları sevip herkese sine açmaları da tabiatlarının gerçek rengiydi. Bu

kara sevdalılar, toplum içinde "onlar" ve "biz", "ötekiler" ve "bizimkiler"... gibi bölücü, parçalayıcı ve kavgaya sürükleyici mülâhazaların tamamen dışındaydı.

Her biri tam *"Bir Gönül İnsanı Portresi"* ortaya koyan bu kutlular, kalbî ve ruhî hayata programlı, maddî-mânevî bütün kirlerden uzak durmaya kararlı, cismânî ve bedenî isteklere karşı her zaman teyakkuzda; kin, nefret, hırs, haset, bencillik ve şehvet gibi hastalıklarla mücadele azmiyle gerilmiş birer tevazu ve mahviyet âbidesiydiler. Onlar, benlik, gurur, şöhret gibi kalbi öldüren hislere karşı sürekli tetikte bulunuyor.. kendilerine nispet edilen güzellikleri "Her şey O'ndan" deyip gerçek Sahibi'ne veriyor.. iradeye vâbeste işlerde de her zaman "ben"den kaçıp "biz"e sığınıyorlardı. Hatta, "intisab ve âidiyet enaniyeti"ni çağrıştıran ve bir gruba mensup bulunma gururunu işmam eden "biz"den de vazgeçerek daima "O" diyorlardı, O'nu gösteriyorlardı.

İşin tabiatının gereği, belli süre sadece kendilerini ve yakın çevrelerini aydınlatmakla meşgul görünen bu *"Hakk'a Adanmış Ruhlar"*, daha sonra, hakikî derinlik ve ruh güçlerini öne çıkararak, tıpkı yağmur yüklü bulutlar gibi, sevinç olup, neşe olup, ümit olup, sevgi olup sağanak sağanak her yana boşalarak muhabbete, hoşgörüye susamış kupkuru gönülleri Cennet bahçelerine çevirme humması yaşadılar.

Bir zamanlar, herhangi bir "üsve-i hasene" bulabilmek için elinizde mumla dolaşırdınız; dolaşırdınız da birkaç insandan başkası görünmezdi gözlerinize. Misal insan, örnek adam aradığınızda Saadet Asrı'na, İslâm Tarihi'nin bazı altın kesitlerine ya da son dört yüzyılın birbirinden kopuk çok kısa dönemlerine koşmakta bulurdunuz çareyi. Mâzinin parlak devirleri sığınak olurdu size. Fakat, bu hasbîler hüsn ü misallerini kendi içlerinden çıkarma eşiğini de aştılar. Enbiyâ-ı izâmı ve ashâb-ı kirâmı "numune-i imtisal" bilen bu ay yüzlüler, zaman geldi kendi içlerinden de model insanlar çıkarmaya başladılar ve *"Örnekleri Kendinden Bir Hareket"*in öncüleri oldular. Madem –İmam Rabbânî'nin ifadesiyle– "Melikin atiyyelerini ancak onun matiyyeleri taşıyabilir"di; öyleyse onlar, omuzlarındaki mukaddes yükü taşıyacak keyfiyette olmalıydılar; oldular da. Fedakârlık, hasbîlik, cömertlik, iffet, şefkat, merhamet... denildiğinde bu erdemler için menkıbe kitaplarında örnek aramak zorunda kalmamalıydılar; kalmadılar da. Kendi içlerindeki misallere bakmaları ve arkadaşlarını görmeleri yetmeliydi onlara; yetti de. Enbiyâ, sahabe ve

evliyânın ahir zaman mümessilleri gibi davranarak seleflerinin mânevî değerlerini, ruhî derinliklerini bu çağa yansıttılar. Genciyle yaşlısıyla, kadınıyla erkeğiyle, çocuğuyla olgunuyla bu aydınlık ruhlar kendi modellerini kendi içlerinden çıkarır oldular, Allah'ın inayet ve keremiyle...

Evet, eğer bu yazının istiab haddini aşmayacak olsaydı, dünyanın en ücra köşelerinde dahi bir meşale tutuşturmaya gayret eden bu devrin Mus'ab'larını, şu asrın Hanzala'larını, onların hicret destanlarını, ihlâs ve samimiyetlerini, akılları hayrette bırakan teşebbüs ve faaliyetlerini anlatırdım. En kirli ortamlarda bile tertemiz kalmasını bilen iffet âbidelerinden; bombaların-kurşunların kulakları delen uğultusuna rağmen öğrencilerini yetiştirmekten geri durmayan, hicret mahallini terk etmeyi hiç mi hiç düşünmeyen cesaret timsallerinden; aylarca aç-susuz kalsa, maddî imkânsızlıktan dolayı üç aile haftalarca tek bir evi paylaşsa da şikâyet nedir bilmeyen beklentisizlerden dem vururdum. Ölümcül hastalıkların bütün bütün çirkinleştirdiği kara kıt'anın bağrından nur gibi fışkıran, sıcacık nefesleriyle deldikleri demir perdenin arkasında kardelenler büyütmeye çalışan, Yeni Dünya'nın başları döndüren modern tuzaklarına boyun eğmeden tevazu, mahviyet ve ilk günkü samimiyetleriyle kalmasını başaran hak yolcularından tablolar sunardım. Ne var ki, takdim yerine karaladığım şu sözleri daha ziyade uzatmamak için sizi bu bahadırları hayalen de olsa ziyaret etmeye çağırarak, gönlünün dilini konuşturabilen edîblerimizin bu numune-i imtisalleri hâvi cilt cilt kitaplar yazmaları dileğiyle iktifâ edeceğim. Bir hususu daha belirtmek isterim ki; usta kalemlerce mutlaka anlatılması gereken bu hareketi ele alan beyan üstadları destan yazmış değil, sadece vak'ayı rapor etmiş olacaklardır; zira, o destan hâlihazırda yaşanmaktadır.

İşte, öğrendiği hakikatler neticesinde kendini insanlığın mutluluğuna adamış hasbîler sayesinde hemen hepimiz, kendi şive ve kendi edâmızı yeniden bulmuş; pür-neşe, bir dostluk ve diyalog sürecine girmiştik. Uzun bir dönemden sonra ilk defa sevgi günlerinin şafak emareleri belirmişti millet semamızda. Birbirimizle kucaklaşıyor, birbirimizden haberdar olmanın, birbirimize kavuşmanın, hatta birbirimizi bir kere daha keşfetmenin inşirahıyla hep sevgi türküleri söylüyorduk. O döneme ait gazete sayfaları dostluk fotoğraflarıyla pırıl pırıl; haber bültenleri "herkesi kendi konumunda kabul" ve "mutlu yarınlar için el ele" anlayışının aydınlattığı salonlardan anekdotlarla apaktı. Bu ülke

insanı bir kere daha birbirine zeytin dalı uzatmaktaydı.

Keşke böyle bir vetireyi ümit, hayal ve beklentilerimizin enginliğiyle devam ettirebilseydik.! Heyhât! Sayıları az da olsa, ülkemizde “huysuz ruhlar” da yok değildi ve onlar, birer gulyabanî gibi her köşe başını tutmuşlardı. Hayatını şiddete, hiddete, kine, nefrete bağlamış ve düşmanlıktan başka bir şey düşünmeyen bu marjinal grup, dostluk, sevgi ve kardeşlik istemiyordu. Onların emel ve arzusu, bu millet fertlerinin sürekli kavga etmesi; pozitif enerjisini, birbirleriyle vuruşmak suretiyle tüketmesiydi. Maalesef, Türkiye’deki barış atmosferinden hoşlanmayan dış mihraklar ve onların içimizdeki piyonları “düğmeye bastı”, hoşgörüye pusu kurdu ve diyaloğu komploya getirdiler. Ayaklandılar ve “hoşgörü”, “diyalog”, “sevgi”, “kavgasız bir dünya”... gibi kavramlara karşı âdeta savaş ilân ettiler. Toplumu oluşturan fertlerin birbirlerine karşı güvenlerini sarstı; milletin değişik kesimleri arasına sûizan ve kuşku tohumları saçtılar... ve tül pembe hayallerimizi “Çatlayan Rüya”ya çevirdiler.

Bir daha dirilmez sandığımız bütün kötü duygu ve fena tutkuları yeniden hortlattı, her şeye saldırdı, her fikir ve düşünceye muhalefette bulundu ve bir anarşist tavrıyla her hayırlı faaliyete tecavüz ettiler. Kinin, nefretin, gayzın, öfkenin güdümünde vahşetten vahşete koştu; sevgiye, hoşgörüye uzanan köprüleri yıktı, seven ruhları sindirdi, muhabbetle çarpan sinelere nefret aşıladı, birlik ruhunu kesip biçti; dahası, en yararlı sözleri, beyanları sağa-sola çekti, böldü, parçaladı, montajlarla farklı kalıplara soktu ve tahribin en utandırıcı örneklerini sergilediler. Sonra da eğitim ve hoşgörü temsilcileri hakkında akla hayale gelmedik iftira ve tezvirlerle, onların en samimî davranışlarını dahi evirip-çevirip hiç olmayacak bir kısım gayelere, hedeflere bağlayarak bütün hayırlı işleri âdeta kundakladılar.

Meselâ; Muhterem Fethullah Gülen hakkında –kendisi hiç hoşlanmadığı ve hatta tiksinti duyduğu halde– “cemaat lideri, tarikat şeyhi” gibi yakıştırmalarda bulundular; onu sevenleri de “cı”, “cu” ekleriyle türettikleri yakışıksız ifadelerle adlandırdılar. Defalarca tekzip edilmelerine rağmen iftiralarından vazgeçmediler. Meseleyi bir çete veya terör örgütü havasına sokmak için her fırsatta “cemaat, tarikat” lâflarını medya yoluyla boca ettiler.

Oysa onlar da biliyorlardı ki; nasıl, namaz kılmak için insanlar değişik

camilerde bir araya geliyorlar; hiç kimsenin baskısı olmadan ve organizeye de gerek kalmadan ibadet gayesiyle tabiî bir beraberlik meydana getiriyorlar. Aynen öyle de bu gönüllüler, milletimizin maddî ve mânevî kalkınmasına hizmet maksadıyla tabiî bir şekilde bir araya gelerek, güvenip itimat ettikleri bir zatın millet yararına uygun gördükleri sözlerini tasvip ederek; birçok alanda müesseseler kurarak faaliyette bulunmuş, özellikle eğitim yuvaları açmış ve eğitimimize katkıda bulunmuşlardır ve bulunmaktadırlar. Herhangi bir beldede bu şekilde bir okul açılıp başarılı da olunca, o diğer yerlerdeki insanlara da örnek olmuş, onlar da orada benzer faaliyetlere girişmişlerdir. Daha sonra, bu insanların dünya barışı adına ortaya koydukları hayırlı teşebbüsler diğer ülkelerin vatandaşları tarafından da kabul görmüş; onlar da kendi ülkelerinde aynı yolu takip etmişlerdir. O kadar ki, bazı Hıristiyanlar, Musevîler, Budistler bile bu işi benimsemiş ve topyekün insanlığın mutluluğu için aynı şekilde çalışmak gerektiğine inanmışlardır. Öyleyse, bir yerdekini diğerinin beğenip model almasıyla boy atan ve gelişen, bu insanların duygu ve düşünce beraberliği, bir örgüt, hatta bir cemaat değildir. Fertlerin, mânevî duygu ve ulvî düşünce açısından takviye edilmeye, kitlelerin de hedefsizlikten kurtarılarak yüksek mefkûrelerle irtibatlandırılmaya ihtiyaç duyduğu bir dönemde insanların bir kere daha kalbî ve ruhî hayata yönlendirilmesine matuf bir sivil toplum teşebbüsüdür.

Ne var ki, iftira, itham ve yakıştırmalarla resmî makamları aleyhte kışkırtanların arkasında, cinnî şeytanlardan ders alan birtakım habis ruhlar vardı. Onlar, hem İslâm'a düşmandı, hem de yolsuzluklardan sıyrılmış, meselelerini halletmiş ve dünya muvazenesinde gerçek yerini almış bir Türkiye istemiyorlardı. Türkiye'nin bulanık bir hava içinde bulunması, kendi maksatlarını gerçekleştirmede onlara daha muvafık geliyordu. Bundan dolayı, imanın ne olduğunu bilmeyenler, onun hâsıl ettiği zevk-i ruhanîyi tadamayanlar, Cennet'in lezzetlerini, Cehennem'in işkencelerini ruhunda hissetmeyenler, insanlığın ızdırabını bir defa olsun vicdanında duymamış olanlar en hâlis gayret ve faaliyetleri başka mecralara çekiyorlardı.. devlet, hükümet, siyaset diyerek, bütün hayatlarını bu yolla elde edecekleri menfaate bağlamış bulunanlar, iman, Kur'ân ve millet adına çekilen ızdırapları da aynı kategoride değerlendiriyorlardı…

Meselâ, halkın zihninde, eğitim faaliyetlerinin maddî kaynağı ile alâkalı

şüpheler hâsıl etmeye çalışıyorlardı. Hâlbuki herkes görüyordu ki; bu hizmetler, İstiklâl Harbi'ndeki fedakârlığı, bugün bir başka şekilde ortaya koyan milletimizin hizmetleriydi ve kaynağı da onların yürekleri, kendi el emekleriydi. Anadolu'nun bütün hayırsever insanlarının desteği vardı bu okulların arkasında. Ülkemizin en gözde üniversitelerinden mezun olarak burs miktarı bir maaşla çalışan gencecik öğretmenlerin alın teri vardı. Bilim Olimpiyatlarında ilk defa ülkemize madalyalar kazandırarak iradeleri felç eden ümitsizliği ve damarlara sinen aşağılık kompleksini yenen gençlerin beyin sancıları, uykusuz geceleri ve buluşları/projeleri vardı.

Kaldı ki, böylesine göz önünde ve sayıları yüzleri aşan eğitim kurumu hesabına bir başka yerden gelme para iddialarını doğrulayacak tek bir belge gösterilememişti, gösterilemezdi de. Çünkü, milletin helâl katkılarından başka herhangi bir kaynak yoktu.. değirmen samimiyet, hasbîlik, beklentisizlik, alın teri, gözyaşı ve fedakâr esnafın hayır duygusuyla dönmekteydi. Dünyanın değişik yerlerinde konuyla ilgili ilmî çalışma yapan sosyologların ve siyasal bilimcilerin de sıkça ifade ettikleri gibi; bu teşebbüsler, hiçbir dış güce dayanmayan, el kapısı çalmayan, bağımsız bir sivil toplum faaliyeti, bir "Gönüllüler Hareketi"ydi.

Nasıl olmasındı ki; daha 1970'li yıllarda, Hocaefendi o müesseseleri maddî-mânevî destekleyen insanlara "Bana sorarsanız; gelin bu milleti kimseye borçlu hâle getirmeyin. Bu necip millet kendi yarasını kendisi sarabilecek güçtedir. Gelin, sine-i millete müracaat edin; ama sakın birilerine bağımlı hâle düşmeyin." demişti. O, sözünü bitirir bitirmez de, adı ebediyen hayırla ve hayranlıkla anılacaklardan birisi olan Yusuf Bey kalkmış, hem yanaklarından domur domur yaş dökmüş ve hem de şöyle mukabelede bulunmuştu: "Hocam sen üzülme; biz evlerimizi, dükkânlarımızı satacak; gidip kendi insanımızdan dilenecek, ama 'el'lere borçlu olmayacağız."

Evet, yerli birkaç kurumu ya da yabancı bir devleti arkasına almadan bir şey yapmaktan âciz olanlar, Allah'ın inayetinden ve halkın teveccühünden başka hiçbir güce dayanmayan bu aksiyonu anlamakta zorlanabilirler. Almadan vermesini bilmeyenler, başta kendi milleti olmak üzere bütün insanlığa hizmet için fedakârlık yapma duygusunu idrak edemeyebilirler. Fakat görülen o ki; muhterem Fethullah Gülen'in teşvik ettiği bu gayretlerin bir halk teşebbüsü olduğunu ve 'değirmeninin suyu'nun da bu vatanın tertemiz bağrından geldiğini

aslında herkes çok iyi biliyor. Ne var ki, bu Anadolu pınarını istedikleri yöne akıtamayan yerli görüntülü yersiz-yurtsuz güçler kıskançlık, haset ve kin sâikiyle onu kurutmaya çalışıyor.

Gülşen'den Küçük Bir Demet

Peki, şeytanî bir senaryo, plânlı bir kampanya, insafsız bir taarruz, korkunç bir gürültü ve mesnetsiz bir sürü iddiayla, bütün hayırlı işleri (hoşgörü ve diyalog anlayışını) kundaklama sıtmasına tutulanların kin, nefret ve düşmanlık oklarına maruz kalan o sımsıcak dostluk, kardeşlik ve sevgi günleri bir garip "Şubat soğuğu"na yenik düşerken, o komplo döneminin çirkinlikleri karşısında ve sonrasında Hocaefendi ne yaptı?

Tabiî ki, ortaya konan onca güzel iş ve gayretin baltalanması ve onca olumlu gelişmenin tahrip edilmesi karşısında çok üzüldü; olup bitenler ne zaman aklına gelse, hayalinin yüzünü başka tarafa çevirmeye ve bir "kâbus" olarak düşündüğü realitelerden kaçarak hafakanlarını bastırmaya çalıştı. Uzaklarda olmasına rağmen, değişik vasıtalardan zihnine akan meş'ûm bilgilerle inledi, kıvrandı ve kim bilir günde kaç defa Rabbisine el kaldırıp, *"Rabbenâ feracen ve mahracen."* deyip ağladı. Her mazlum gibi önce Allah'a, sonra da Anadolu insanının pâk vicdanlarına sığındı. Bağırıp çağırmadı, hak iddiasına düşmedi, kötü sözlere aynıyla mukabelede bulunmadı; hatta çok uzun bir sürede ancak temelleri atılan dostlukların bir çırpıda iftiralara kurban verilmesine karşılık muhataplarına darılmak şöyle dursun, aksine onları mahcup etmemek için hususî gayret gösterdi. Yazılarında sürekli *"Gelin Bir Kere Daha Kendimiz Olalım"*, *"Gel Gönüllerimizle Konuşalım"* çağrısı yaptı; atf-ı cürümlere sığınmadı, "Ey Nefis" deyip bitevî kendini sorguladı. Ayda bir yazdığı makalelerle kalbden kalbe yol buldu, sevenleriyle hasbıhâl etti; dertlerini içine gömdü, hep güzellikleri dile getirdi. Ve o kendine yakışanı yaparak hem bir üslûp ve edep dersi verdi; hem de duyabilenler için *"Sükûtun Çığlıkları"*yla konuştu.

Şöyle dedi; *"Yıllar var ki, sükûtun çığlıkları hep sesimin önünde uğulduyor; zulmü lânetlemek, zalimin yüzüne tükürmek, müfterîye ağzının payını vermek, mütecâvizin sesini kesmek, komplocuya "yeter artık" demek ta dilimin ucuna kadar geliyor ve tabiatımın cidarlarını zorluyor; ama, kimseye bir şey diyemiyor/demiyor; Allah'ın görüp bildiğini düşünüyor, olup*

bitenleri kaderin mutlak adaletine bağlıyor, bir iki yutkunuyor; sonra da yeniden bütün hiddet ve şiddetimi her zaman muhabbetle çarpan kalbime emanet ediyor; karakter, düşünce ve üslûbumun hatırına herkesin yalan-doğru sesini yükselttiği durumlarda ben bir "Lâ Havle" çekip "buna da eyvallah" demekle yetiniyor, hayret ve dehşet televvünlü sessizliğime gömülüyorum."

Doğrusu, Hocaefendi'nin sessiz gibi duruşu, –kendi ifadesiyle, her mü'minde olması gereken– bir karıncayı bile incitmeyecek kadar incelik ve şefkatinden, emniyet ve güven felsefesinden, insanî değerlere saygısından, herkese merhametinden ve her işini Allah'a havale etmesinden ileri gelmekteydi. Üzüntüsü, sitem ve serzenişi de kat'iyen kendi nefsiyle alâkalı değildi. O, kendilerine hizmet madalyası verilmesi gerekirken bir cani muamelesi gören adanmış ruhlar, vatandan uzakta milletinin kültür elçiliğini yapan fedakârlar adına üzülmekteydi. Onun gönlünün ezelî şiiri, daha doğrusu sessiz çığlıkları da hemen her zaman ışığa çağrı ve karanlığa karşı da aydınlatma ruhuna bağlıydı.

Yeisin, yol kesen bir gulyabanî, acz ve çaresizlik düşüncesinin ise ruhu öldüren birer hastalık olduğunu; şanlı geçmişimizde yol alanların, hep imanla, ümitle yol aldıklarını, kendini bedbinlik ve ümitsizliğe salanların da yollarda kaldıklarını ifade ederek *"Kaos, İmtihan ve Ümit"*i bir arada değerlendirmenin lüzumuna dikkat çekti. Olup bitenleri, yapılanlara ceza, kadere rıza, günahlara kefaret ve yeni bir kısım Hak inayetlerine vesile sayarak, Allah karşısında her zaman iki büklüm olmak, belâ ve musibetlerle yüz yüze gelince hep dimdik durmasını bilmek gerektiğini vurguladı.

Dünya gâilelerinden ve ukbâ endişelerinden kurtulma adına, içinde bulunduğumuz ânı bir *"Dua Zamanı"* kabul ederek ağyâra bütün bütün kapanmaya, "*Münâcât Yerine"* sayacağımız iç sızlanışlarımızla Kimsesizler Kimsesi'ne yönelmeye çağırdı ve duanın, konumuna göre, belli sorumlulukları olanlara bir güç kaynağı, günaha girmişlere bir arınma kurnası, darda kalmışlara bir çare, musibetzedelere bir inayet eli, acz u fakr ve ihtiyaç içinde kıvrananlara bir hazine anahtarı, dertmend olanlara bir tabip, ümidini yitirenlere bir recâ esintisi, mazlumlara-mağdurlara da bir havale çağrısı olduğunu söyleyerek hep dua ve tazarruu nazara verdi.

Mânâ kökleriyle ve geçmişten tevârüs ettiği değerlerle yükselip gönüllerimize taht kuran Türkiye'mizi her anışında *"İşte mânâ ve iç güzellikleri itibarıyla serhaddi olmayan, aşkın, büyülü ülke.. bizim ülkemiz"* deyip oturup-kalkan ve kalbi hep "dâüssıla" ile titreyip duran Hocaefendi, vatansızların öz yurtlarında hasret ve hicran yaşadığı dönemlerde bile hep gönlünün pencerelerinden içine akan *"Özündeki Sihriyle Bizim Dünya"*nın büyülü güzellikleriyle meşgul oldu ve onun çehresinde daima farklı şeyler okudu. Maddiyatları mâneviyat destekli, düşünceleri ukbâ eksenli birer örnek karakter adamı olan atalarımızı ve onların yaşadıkları altın çağları her hatırlayışında *"Eskimeyen Millî Ruh"*u bir kere daha hayranlıkla yâd etti.

*"Allah Sevgisi"*nin, bütün problemlerimizin, dert ve sıkıntılarımızın tek devası olduğunu belirterek, Allah'ı seviyor gibi sevmekle, Allah'tan ötürü sevmek arasındaki derin uçurumu gösterdi. Muhabbetin mebdeinde tevbe, inâbe, evbe, teyakkuz, sabır gibi sevgiye giriş esasları; müntehasında da aşk, şevk, iştiyak, üns, rıza, temkin... gibi konumunun hakkını verme hususlarının söz konusu olduğunu; "seviyorum" diyebilmek için kendinden, kendi isteklerinden arınmak, muhavere ve müzakerelerini hep O'na bağlamak, O'nu ihsas eden hususlar çerçevesinde dönüp durmak, O'nun tecellî edeceği mülâhazasıyla göz kırpmadan beklemek, bir gün mutlaka teveccüh buyurur düşüncesiyle yıllar ve yıllar boyu durduğu yerde kararlı durmak gerektiğini beyan etti.

Beyan ve Üslûp

Aziz Müellif, cümleler arasında bazılarının başlıklarına referansta bulunarak birer paragrafla özetlemeye çalıştığım birbirinden kıymetli bu makaleleri, tedavi maksadıyla gittiği Amerika'da; kaderin hükmüne inkıyâden, neticesinin hayır olacağı recâsıyla hasret ateşine katlandığı diyâr-ı gurbette ve hastalıklar içinde yazdı. Bu yönüyle, elinizdeki bu kitabı meydana getiren her yazıya bir gurbet ve hicran mektubu denilebilir.

Diğer taraftan, Çağ ve Nesil serisinin sekizinci halkasını teşkil eden *"Örnekleri Kendinden Bir Hareket"* aynı zamanda bir vuslat kitabıdır. Çünkü, bu serinin ilk kitaplarında mazisini, kimliğini, inancını ve hemen her şeyini kaybeden bir nesli, peşinden sürüklendiği buhranlar anaforundan kurtarıp yitirdiği Cennet'e ulaştırma; âdeta bir mahiyet deformasyonu geçiren günümüzün derbeder insanını içinde bulunduğu girdaptan çıkarıp helezonik bir

miraç çizgisinde öteler ötesine, karanlıklardan aydınlığa, yerin derinliklerinden göklerin enginliğine, kölelikten hürriyete taşıma ve ruhunun önüne yepyeni ufuklar koyma çırpınışları hâkimdi. O ilk makalelerde “Nerdesin” çığlıkları ve “Gel” çağrıları duyuluyordu. Bu kitapta ise davete icabet ederek koşup gelen “Karasevdalılar” ve “Adanmış Ruhlar”la buluşmuş olmanın sevinci hissediliyor. Bundan dolayı, evvelki eserler, bir arayış ve dua nağmesi; bu ise, bir kavuşma ve şükür ezgisidir.

Muhterem Hocamıza göre beyandan maksat, Yaratıcıyla-yaratılan arasındaki münasebeti keşfedip ortaya koymak, enfüsî ve afakî tefekkürü kelimelerin diliyle seslendirip varlığın perde arkasını anlamaya çalışmak ve her şeyi O’nu gösteren bir ayna olarak değerlendirebilmektir. Bu sebepledir ki, onun hangi yazısını okursanız okuyun, hülyalarınızı besleyen, büyüten, onlara nâmütenâhînin menfezlerini gösteren ufuklu, seviyeli, kıvamında ve mânâ kökleriyle irtibatlı bir beyan müşâhede edersiniz. İnci gibi dizilmiş cümleleri kevser niyetine içerken, gönlünüzde endişeli bir sessizlik içinde bulunan ebediyet arzularınıza cevaplar verildiğini görür; duygularınızın, ifadesi imkânsız hissî zenginliklere ulaştığını ve ruhunuzun cismâniyet eb’âdına sığmayan enginliklerde dolaştığını sezersiniz.

Hocaefendi’nin makalelerinde beyan, yalnızca mânâların vuzuhu, kelimelerin sesi ve belli maksatların ifadesi değildir; o, aynı zamanda düşüncelerin dili, hislerin mûsıkîsi, kalbin heyecanı ve Allah’a muhatap olmanın da tercümanıdır. Onun seviyeli ve hedefli hitabı, mantığın uyanışını, ruhun şahlanışını, kelimelerin sihrini ve beyanın ezelî macerasını gösteren bir büyü tesiri icra eder ve muhataplarına, dinimizin ululuğunu, milletimizin zenginliğini, fertlerimizin ismet ve iffetini, fatihlerimizin cehd u gayretini, millî üslûbumuzu ve millî şivemizi duyurur.

Muhterem Müellif, en ciğersûz hâdiseler karşısında dahi tam bir istikamet insanı portresi ortaya koyarak, onca saldırıya rağmen asla kendi nezih üslûbundan taviz vermemiş; her zaman yüksek karakterinin gereğini sergilemiş; “müsbet hareket” düsturunu kendi tavır ve davranışlarıyla şerhetmiş; zalimce bir muamele kabul ettiği “mukabele-i bilmisil”i, kötülüğe kötülükle karşılık vermeyi aklından bile geçirmemiş ve bütün bu hususiyetleri, yazdığı değerli makalelere içirerek bize yakışan üslûbu irşad buyurmuştur.

Hocamız, her makaleyi, bir annenin doğum sancılarıyla kıvranması gibi, ızdıraplarla kıvrım kıvrım kaleme almaktadır. Zira, fikir namusu veya düşünce iffeti de diyebileceğimiz; ulvî hakikatleri anlatmada, fantastik ve muğlak ifade avcılığı yapmama, pespâye sözlere ve bayağı ifadelere yer vermeme, kullandığı her kelimeyi bir kuyumcu titizliğiyle seçerek dilin safvetini koruma, okuyucuyu mutlaka hayra ve güzele yönlendirme gibi hususlarda çok hassas davranmaktadır.

Sanki o, şehadet âleminde olup bitenlerin misal âlemine akseden siluetlerini oranın gözüyle seyretmekte ama anlatırken –okuyucuyu da düşünerek– alışageldiğimiz dili kullanmaktadır. Dolayısıyla, müşahhasın dar kalıplarında boğulmamakta, sürekli mücerredin enginliğinde yol almaktadır. Onun yazdıklarını okurken, öteleri seyredip orada gördüklerini buranın lisanıyla anlatan bir zatı dinlediğiniz hissine kapılırsınız. Bu yüzdendir ki, sembollerin bambaşka bir hüviyete büründüğünü görür, soyut kavramların çok şık bir elbise giymiş gibi önünüzde poz verdiğine şahit olur, kâinatın her parçasının bir hatip misali sizinle konuştuğunu duyarsınız.

Makalelerin her birine yansıyan üstün şiir lezzeti, derin mûsıkî havası, kelime ve terkip zenginliği, her cümlede size göz kırpan belâgat inceliklerinin sıralanışı, edebî sanatların kullanımı, bazen duygu yoğunluğuna göre devrilen cümleler ve bütün bunlarda kat’iyen bir sunîliğin, zorlamanın bulunmaması gibi hususiyetler vesilesiyle bambaşka bir okuma zevki tadarsınız. Onun üslûbundaki okuyucuya hürmet, bütün canlılara merhamet, Yaratan’dan ötürü yaratılanlara karşı muhabbet ve her satırda kendini hissettiren mahviyet sizi öylesine sarar ki, aklınız doyarken ruhunuzun da mutlaka beslendiğini duyarsınız. Âdeta ağlayan bir kalbin yanaklarından süzülen damlalardan, kanayan bir vicdandan akan katrelerden meydana gelen cümlelerle nakış nakış işlenmiş olan her yazıyı bir dua, bir münâcât ya da bir hutbe gibi defalarca sesli sesli okumak; okuyup onları herkesle paylaşmak ve duymayanlara da duyurmak istersiniz. Ve çoğu zaman “keşke” demekten kendinizi alamaz; “Keşke, hoşgörü anlayışına karşı hasımca davrananlar da bu sesi duysalardı. N’olaydı, milyonda bir ihtimali dahi değerlendirip diyalog gayretlerinin altında menfî garazlar arayanlar, müsbet düşünmeye hiç yanaşmayan ve dolayısıyla önlerindeki binlerce güzel örnekten hiçbirini göremeyenler de bir kerecik olsun *“Sükûtun Çığlıkları”*na kulak verselerdi. Ne olurdu, kendi vehimlerinin isi-

dumanıyla kirleneceklerine şu nurlu ifadelerin ışık yağmurlarıyla yunup yıkansalardı." dersiniz.

"Örnekleri Kendinden Bir Hareket" isimli bu başucu kitabı vesilesiyle, düşünce dünyamıza kazandırdığı eşsiz eserlerden dolayı muhterem Hocamıza sonsuz şükranlarımızı arz eder; bundan sonra da, önümüze dizdiği işaret levhalarıyla yolumuzu aydınlatması intizarı içinde olduğumuzu belirterek, zat-ı âlilerine Cenâb-ı Allah'tan sağlık, sıhhat ve afiyet dileriz. Ayrıca, bu kitabı neşreden Nil Yayınevi'ne ve dizgi, tashih, baskı, dağıtım gibi tüm safhalarda emeği geçen bütün arkadaşlarımıza teşekkürlerimizi sunarız.

Dualarınıza vesile olması istirhamıyla...

Osman Şimşek
Aralık 2003

Bir Gönül İnsanı Portresi

Gönül insanı, ufku, inancı ve davranışlarıyla tam bir ruh ve mânâ kahramanıdır. Onun derinlik ve enginliği, bilgi ve müktesebatıyla değil; gönül zenginliği, ruh safveti ve Hakk'a kurbeti itibarıyladır. Ona göre, bilgi adına ortaya atılan ilimlerin kıymeti, insanı hakikate ulaştırmada rehberliği ölçüsündedir ve yine ona göre, varlık, eşya ve insan gerçeğini anlamamıza yardım etmeyen malûmatın ve hele, pratik yararı olmayan nazarî bilgilerin hiç mi hiç önemi yoktur.

Gönül insanı, kalbî ve ruhî hayata programlı, maddî-mânevî bütün kirlerden uzak durmaya kararlı, cismânî ve bedenî isteklere karşı her zaman teyakkuzda; kin, nefret, hırs, haset, bencillik ve şehvet gibi hastalıklarla mücadele azmiyle gerilmiş tam bir tevazu ve mahviyet âbidesidir. O her zaman hakkı tutup kaldırma peşinde; mülk ve melekût âlemiyle alâkalı duyup hissettiklerini başkalarına duyurma iştiyakıyla yanıp tutuşan bir diğergâm, olabildiğine sabırlı ve temkinli; konuşup gürültü çıkarmadan daha çok, inandıklarını yaşayan, yaşadıklarıyla başkalarına da örnek olan bir iman ve aksiyon insanıdır: o, dur-durak bilmeden sürekli koşar.. Hakk'a yürüyenlere yürümenin âdâbını öğretir.. iç dünyası itibarıyla her zaman ocaklar gibi cayır cayır yanar ve yanarken de asla gam izhar eylemez; eyleyip ağyârı âhına âgâh kılmayı düşünmez.. her zaman içten içe yanar ve kendine sığınanların ruhlarına hararet üfler.

Gönül insanının hedefinde hep öteler tüllenir durur. O, Hak rızasına bağlanmış, sürekli ilerleyen ve sürekli mesafelerle yaka paça olan öyle bir iman insanıdır ki, matlûbuna ulaşacağı ana kadar hep bir küheylan gibi koşar; koşarken de herhangi bir beklentiye girmez.

Gönül insanı, öylesine içten bir hakikat eridir ki, oturup kalkar sürekli yeryüzünde hakkı ikame etmeyi düşünür ve onun hatırı söz konusu olduğunda da rahatlıkla bütün arzularından, isteklerinden vazgeçebilir. O, herkese sinesini açar, herkesi şefkatle kucaklar ve toplum içinde hep bir sıyanet meleği görüntüsü sergiler. Ne var ki, Allah'tan başka kimseden de bir şey beklemez. Tavırları, davranışları itibarıyla herkesle uyum içinde olmaya çalışır; hiç kimseyle cedelleşmez, hiç kimseye karşı düşmanlık beslemez. Zaman zaman kendi içtihatları, kendi düşünceleri ve kendi mesleğine, meşrebine göre bir kısım tercihlerde bulunsa da, kat'iyen başkalarıyla rekabete, sürtüşmeye

girmez. Aksine, dini, ülkesi, ülküsü adına hizmet eden hemen herkesi sever.. bütün olumlu faaliyetlerinden ötürü herkesi alkışlar.. alkışlar ve hem onların anlayışlarına hem de konumlarına saygılı kalmaya alabildiğine itina gösterir.

Gönül insanı, kendi gayret ve aktivitelerinin yanında, Cenâb-ı Hakk'ın tevfik ve inayetine de fevkalâde önem verir.. her hareketinde tevfike mazhar olma yollarını araştırır.. Kur'ân'da, Allah'ın inayetine vesile sayılan birliğe-beraberliğe olağanüstü ihtimam gösterir.. hareket çizgisi doğru olan hemen herkesle müşterek bir iş yapmaya koşar.. dahası, böylesine bir vifak anlayışı adına çok defa kendine rağmen bir yol izler. Birlikte rahmet olduğunu, ihtilâf ve iftirakla bir yere varılamayacağını düşünür, alabileceği herkesin himmetini yanına alır ve hep ilâhî inayet sağanaklarına açık durmaya çalışır.

Gönül insanı, bir Hak âşığı ve Hak rızası sevdalısıdır. Nerede ve hangi şartlar altında olursa olsun bütün hareketlerini O'nun hoşnutluğuna bağlar.. O'nu memnun etme yolunda ölesiye bir hırs gösterir.. ve böyle bir hedefe ulaşmak için de bütün varını feda edebilir, dünyevî-uhrevî her şeyden vazgeçebilir. Gönül insanının düşünce dünyasında "benim yapmam", "benim başarmam", "benim sonuçlandırmam"... gibi merdud mülâhazaların asla yeri yoktur. O, yerine getirilmesi gerekli olan şeyleri kim yaparsa yapsın, kendi yapmış gibi memnun olur, onların başarılarını kendi başarıları sayar ve arkalarında yürür.. öncülük yapma şeref ve pâyesini de onlara bırakır. Dahası, iman ve insanlığa hizmet yolunda başkalarının kendinden daha başarılı, daha liyakatli olabileceklerini düşünerek, onlara daha rahat hareket etme ortamı hazırlar; sonra da bir adım geriye çekilip, "insanlardan bir insan olarak" yoluna devam eder.

Gönül insanı, her zaman kendiyle yaka-paça ve kendi ayıplarıyla meşgul bulunduğundan kimsenin eksiğiyle-gediğiyle uğraşamaz/uğraşmaz. Başkalarıyla uğraşmak bir yana, her fırsatta iyi bir insan olma örneği sergileyerek, onları daha yüksek ufuklara yönlendirir ve herkese bir hüsnümisal olur: İnsanların ayıplarına kusurlarına göz yumar.. onların olumsuz tavırlarına tebessümle karşılık verir, kötülüklerini iyilikle savar ve elli defa rencide edilse de, bir kerecik olsun kimseyi kırmayı düşünmez.

Gönül insanı, hayatını iman-ı kâmil yörüngeli ve ihlâs donanımlı yaşamayı en birinci mesele bilip, duyguları, düşünceleri ve davranışları itibarıyla

öylesine Hak rızasına kilitlenmiş bir hakikat eridir ki, bütün dünya ve "mâsivâ"yı ona verseniz, yine de onu kat'iyen hedefinden döndüremezsiniz; hatta Cennetlerle bile ona yol ve yön değiştirtemezsiniz.

Gönül insanı, aynı yolda yürüyüp, aynı mefkûreyi paylaşanlarla asla rekabete girmez.. onlara karşı kat'iyen kıskançlık duymaz.. aksine, onların noksanlarını giderir, eksiklerini tamamlar.. ve onlara karşı hareketlerinde hep bir vücudun uzuvlarından herhangi bir organmış gibi davranır: Tam bir îsâr rûhuyla, makam, mansıp, pâye, şöhret, nüfûz, müessiriyet... gibi maddî-mânevî hemen her konuda yol arkadaşlarını öne çıkarır ve kendi gerilerden gerilere çekilerek onların başarılarının dellalı gibi davranır, mazhariyetlerini alkışlar ve muvaffakiyetlerini de bir bayram sevinciyle karşılar.

Gönül insanı, çok defa kendi yol ve yöntemine bağlı kalıp bütün faaliyetlerini şahsî mizaç ve mezakı çizgisinde götürse de, başkalarının düşünce ve hareketlerine karşı hep saygılı kalmaya çalışır.. paylaşmaya, beraber yaşamaya açık durur.. oturur kalkar aynı mefkûre insanlarıyla müşterek hareket etme yollarını araştırır.. müşterek projeler geliştirir.. ve "ben" yerine "biz"i ikame etme gayreti gösterir.. dahası, başkalarının mutluluğu yolunda rahatlıkla kendi saadetini feda edebilir.. ve bunları yaparken de kimseden herhangi bir teveccüh beklemez.. hatta böyle bir beklentiye girmeyi kendi hesabına bir sukût sayar; sayar da, yılandan-çıyandan kaçtığı gibi önde görünmekten, namdan-şandan kaçar ve unutulma murâkabesine dalar.

Gönül insanı, kimseye tecavüz etmez, saldırıya saldırıyla mukabelede bulunmaz. En kritik durumlarda bile hep "itidal-i dem"le hareket eder ve ne olursa olsun, bir gönül eri olmanın gereklerini tamı tamına yerine getirmekten asla geri durmaz. Her zaman fenalıklara karşı iyilikle mukabelede bulunur.. kötülükleri kötülerin işi sayar ve bir iyilik âbidesi gibi davranır.

Gönül insanı, hayatını Kur'ân ve Sünnet çizgisinde Hak dostluğu (vilâyet), takva, azimet ve ihsan şuuru çerçevesinde yaşar.. benlik, gurur, şöhret gibi kalbi öldüren hislere karşı sürekli tetikte bulunur.. kendine nispet edilen güzellikleri "her şey O'ndan" deyip gerçek Sahibi'ne verir.. iradeye vâbeste işlerde de her zaman "ben"den kaçar, "biz"e sığınır.

Gönül insanı, hiç kimseden korkmaz. Hiçbir hâdise karşısında telâşa kapılmaz; "Allah'a dayanır, sa'ye sarılır, hikmete râm olur." ve doğru bildiği

şeylerden asla geriye durmaz..

Gönül insanı, kimseye gücenmez; hele Hakk'a dilbeste olanlara kat'iyen kırılmaz. Yol arkadaşlarını herhangi bir fenalık içinde gördüğünde onlardan uzaklaşmaz.. perdeyi yırtmaz.. onları utandırmaz; utandırmak bir yana, böyle bir fenalığı gördüğünden ötürü büyük bir hata işlemiş gibi kendini kınar ve kendine sorular yöneltir.

Gönül insanı, mü'minlerin farklı yorumlara açık tavırlarından dolayı onlar hakkında sûizanda bulunmadan kaçınır; görüp duyduğu şeylere iyi yorumlar getirir ve kat'iyen olumsuz mülâhazalara girmez.

Gönül insanı, hareket ve faaliyetlerini, bu dünyanın bir ücret yeri değil de, bir hizmet mahalli olduğu mülâhazasına bağlar.. ve her zaman memur bulunduğu sorumlulukları fevkalâde bir disiplin içinde yerine getirir.. netice ve sonuçla meşgul olmayı da Hakk'a karşı bir saygısızlık sayar. O, dine, imana ve insanlığa hizmeti, Hak rızası yolunda en büyük bir vazife bilir ve ne kadar büyük işler başarsa da, bundan nefsi adına maddî-mânevî herhangi bir pâye çıkarmayı hiç mi hiç düşünmez.

Gönül insanı, ne düzeninin bozulmasından ye'se düşer, ne de bütün insanların ona karşı olmasından dolayı sarsıntı yaşar.. "Bu dünya, darılma dünyası değil, bir dayanma âlemidir." diyerek dişini sıkar, sabreder, maruz kaldığı durumlardan kurtulmak için de alternatif çıkış yolları arar ve en kritik anlarda dahi değişik stratejiler üreterek hep azm ü ikdamda bulunur.

İnsanî değerlerin hor görüldüğü, dinî düşüncede kırılmaların yaşandığı, her taraf başıboşların gürültüleriyle inlediği günümüzde, başka bir şeye değil, bu kabîl gönül insanlarına hem de hava kadar, su kadar ihtiyacımız olduğunu bir kere daha hatırlatıp bu faslı da noktalayalım.

Gelin Bir Kere Daha Kendimiz Olalım

Gelin, milletçe gönüllerimizi cehaletten, kabalıktan, bağnazlıktan, kinden, nefretten, hasetten arındırarak, dinî desen ve millî renklerimiz çerçevesinde yeniden kendimiz olalım. "Erbaîn"ler çıkarırcasına, gece-gündüz sürekli nefsanî arzularımıza karşı durarak, kalblerimize ve ruhlarımıza rahat bir nefes aldıralım.

Gelin son bir kez daha, bizi Hak'tan uzaklaştırıp cismâniyetin esiri hâline getiren nefis ve şeytanın bütün karanlık oyunlarına "yeter" diyerek, inancımızın gücüyle, Kudreti Sonsuz'un birer nüve şeklinde mahiyetimize yükleyip genlerimize işlediği "ahsen-i takvîm"e mazhariyetin esasları sayılan iç dinamiklerimize yönelip insânî husûsiyetlerimizin gereklerini yerine getirelim.

Zaten eğer, içinde bulunduğumuz şu kritik günlerde, bütün bilgi, görgü ve müktesebâtımızı insan, kâinat ve Yaratıcı münasebetlerine bağlayarak gerçek ilim ve mârifete yönelmezsek, ilim adına bir kısım vehimlere kurban gitmemiz, kazanma kuşağında kaybetmemiz ve *"Onlara, kendisine âyetlerimizi verip duyurduğumuz densizin kıssasını da anlat; anlat ki o, sahip olduğu bilgisine rağmen, sıyrılıp (tekvînî veya tenzîlî) âyetleri (idrak çerçevesinin) dışına çıktı. Derken şeytan onu kendine uydurup kendine benzetti; o da onun arkasına takıldı ve azgınlardan biri oldu."*[1] âyetinde anlatılan talihsizin durumuna düşmemiz kaçınılmaz olacaktır. İlimlerin evhama dönüştüğü, hikmetin abeslere inkılâp ederek tam bir tereddüt kaynağı oluşturduğu, bütün varlık ve eşyanın ürperten cenazeler hâlini alıp içlerimize korkular saldığı bir duruma düşmenin ise, düz cehaletten daha tehlikeli olduğu açıktır.

İnsanı, haktan, varlığın hakikatinden uzaklaştırıp kendi özüne de yabancılaştıran gayesiz, hedefsiz bilgi ve müktesebâtı, bir meçhul şairimiz şöyle ifade eder:

"Ümmî kalıp cazibe-i dîne incizâb,
Evlâ değil mi âlim olup çekmeden azâb."

Öyle ise gelin, bilmeyi bilelim; kendi özümüzü keşfetmeye çalışalım ve vicdanlarımızı mârifetle harekete geçirerek el ele, gönül gönüle hep beraber

Hakk'a yürüyelim. Suların döne döne ve değişe değişe ummana yürüdüğü gibi *"Biz hepimiz Allah'a aidiz –bu aidiyete ruhlarımız feda olsun– ve mutlaka O'na döneceğiz."*[2] mülâhazasıyla, varlığımızı değerler üstü değerlere yükseltecek üst üste süreçlerden (vetîre) geçip kendi mahiyetimize münasip bir şekil almaya, ruhumuzun ufkuna ulaşmaya veya özümüzle bütünleşmeye daha ciddî gayretler gösterelim.

Evet sular, ummandan, mini mini nem parçacıkları halinde ayrılır; enerjilerini kullana kullana, mahiyetlerinin müsaadesi çerçevesinde zıtlıkları aşar, "çiy noktası"na ulaşır.. birbiriyle bütünleşir ve ayrı bir mahiyet alırlar; ardından da bin bir tarraka ve ışık oyunları içinde yeniden baş aşağı toprağın bağrına boşalır; arzın derinliklerinde rezervi azalan veya tamamen biten havuzları doldurur; kuruyup ciğeri yanmış ovanın-obanın imdadına koşar; bağların-bahçelerin yüzünü güldürür ve geçtiği her yerde yolunu gözleyenlere tebessümle mukabelede bulunurlar. Her şeyle ve herkesle sarmaş-dolaş olur, hemen bütün muhtaçları şefkatle kucaklar ve hiçbir ayrım gözetmeden hemen hepsinin hararetini giderirler. Sonra da, yeniden, derin bir birleşme tutkusu ve kendi havuzuna ulaşma sevdasıyla, çaylar-ırmaklar oluşturarak yürürler değişik çağıltı mûsıkîleriyle göllere-deryalara.. her zaman bir gözü atmosferin derinliklerinde, diğeri arzın enginliklerinde, bitmeyen bir aşk u şevkle döner dururlar yer-gök arasında.. hem de edip eylediklerini başa kakmadan, kimseyi mahrum bırakmadan, herkesi, her şeyi, her yeri sevindirir ve bütün muhtaçların yüzlerini güldürürler; güldürür, insaf ve insaniyetimize tenbihlerde bulunarak, bizi iradelerimizin hakkını vermeye çağırırlar.

Aslında, canlı-cansız ekosistemin bütün unsurları birbirleriyle el ele, omuz omuza öyle bir birlik içindedir ki, dahası olamaz: Evet, en küçük ve önemsiz görünen yaratıklardan en dev ve cesametli varlıklara kadar her şey ve her nesne, bir vücudun uzuvları gibi belli bir plân çerçevesinde, hep birbirinin imdadına koşmakta, birbirine yardım ellerini uzatmakta hatta çok defa hayatlarını hep başkalarını yaşatmaya bağlı sürdürüp tam bir dayanışma ve yardımlaşma örneği sergilemektedirler: Güneş, o dev cesameti ve o her şeyi kucaklayan sımsıcak atmosferiyle, tıpkı şefkatli bir anne gibi, tesir alanına giren hemen herkesi ve her şeyi sıyanet kanatları altına almakta, hiçbirini mahrum etmeden hemen hepsini görüp gözetmekte ve vâridâtını onların

başlarına boşaltarak türlü türlü ışık-renk oyunlarıyla her zaman emre âmâde olduğunu haykırmaktadır. Toprak, su, hava ve bunları teşkil eden daha küçük elementler, apaçık birer hizmetkâr gibi, bizim ve daha başkalarının imdadına koşmakta, yaşamamıza, varlığımızı sürdürmemize kol-kanat germektedirler. Bağlar-bahçeler, bağlarda-bahçelerde meyveler-sebzeler, semâvî sofralar şeklinde önümüze konup-kalkmakta ve bize ziyafetlerin en nefislerini sunmaktadırlar; sunmakta ve kâinatta cârî umumî ahenk adına ruhlarımıza teâvün ve tesânüt duyguları fısıldayarak gönüllerimizi yüksek insanî değerlere uyarmaktadırlar.

Öyleyse gelin, bütün varlık ve eşya, varlık ve eşyanın arkasındaki ruhanîler ve melekler gibi biz de, el ele, gönül gönüle birbirimizi candan kucaklayalım ve iradelerimizin hakkını eda etme azmiyle, içimizdeki kin, nefret, ihtiras, düşmanlık, şehvet... gibi hayvanî hisleri söküp atarak, ruhanîlerin o tertemiz havasına dem tutmaya çalışalım.. kalbî ve ruhî hayat ufkuna otağlar kurarak hak yakınlığına açık duralım.. ve içlerimize akan arz u semanın güzelliklerinden, lâhut âleminin o el değmemiş güllerinden, çiçeklerinden hazırladığımız buketlerle sevgiye ve güzelliğe aç gönüllere bayram şölenleri yaşatalım..

Gelin, cismâniyet ve nefsanîliğin o boğan, bunaltan dar mahbesinden sıyrılarak, biraz da ruhların ferah-feza ikliminde kanat çırpıp pervaz etmeyi deneyelim: Sürekli Allah için işleyip Allah için başlayalım.. Allah için görüşüp Allah için konuşalım.. ve O'nun hoşnutluğuna götürmeyen her davranıştan da uzak durarak, ömürlerimizi bütün bütün O'nu memnun etmeye adayalım: Ellerimizi-ayaklarımızı, gözlerimizi-kulaklarımızı, dillerimizi-dudaklarımızı O'nun istediklerine bağlayarak, her hamle ve her hareketimizde O'nun sadık bendeleri olduğumuzu haykıralım.. ömrümüz oldukça hep hak aşkı, insanlık sevgisiyle oturup kalkalım.. dünyadan göçüp gideceğimiz zaman da birer aşk ve muhabbet şehidi gibi, ruhanîlerin uçuşup durduğu âleme gidiyor olma şuuruyla ayrı bir aşkınlık neşesi ortaya koyalım...

Gelin, bütün benliğimizle Hakk'a yönelip Hak'ta buluşalım.. böyle bir nokta itibarıyla unutulacak şeyleri bütünüyle gönüllerimizden çıkarıp atalım ve tutulup korunması gereken değerleri de birer göz nuru gibi canlarımızdan daha aziz bilerek, sinelerimizin nefse ve şeytana kapalı en mahrem yerlerinde sımsıkı korumaya alalım; ulaşmasın, ulaşamasın ona hiçbir hain düşünce ve zalim el, ilişemesin hiçbir menfur emel.

Gelin, vicdanlarımızın Hakk'a ulaşma heyecanını bir iman derinliği, bir "şeb-i arûs" neşvesi gibi duyup, bu neşveyi sinelerimizin en yüksek tepelerinden bir ezan edasıyla haykırarak, bin bir yabancı gürültüyle sağırlaşmış bütün kulaklara yepyeni bir ezel bestesi duyuralım; duyurup bütün gönülleri coşturalım. Bir yandan çehrelerimizin kirlerini gözyaşlarıyla giderirken, diğer yandan da sinelerimizi en mahrem duyguların heyecanlarıyla coşturabildiğimiz kadar coşturup bütün samimiyetimizle; "Dil bir beyt-i Hudâ ise, temizledik onu mâsivâ kirlerinden; ey can, doğ artık ruhlarımıza ve bize yalnız olmadığımızı duyur; duyur ve gurbetlerin en acısıyla kıvranıp duran gönüllerimizi mârifetinle doyur." diyerek varlığımızı bir kere daha cihanlara haykıralım.

Gelin ne olur.! Öyle bir canı kucaklayalım ki, kucaklamaya ve beraberliğe değsin ve neticede asla pişmanlık duyulmasın. Bence, fânilik kirlerinden arınmanın ve ömür boyu melekler gibi tertemiz yaşamanın yolu da bu olsa gerek.. gelin hep bu yolda olalım ve yok olup gitmekten kurtulalım. Zaten, yazda doğup kışta ölenlere, baharda hazan endişesiyle tir tir titreyenlere gönül vermeye de değmez ya...

Gelin, bütün insanlar karşısında, tıpkı meyveli ağaçlar gibi olalım; olalım ve semtimize sokulanları, gölgeden daha başka şeylerle de mükâfatlandırarak, bütün vâridâtımızla onların başlarına boşalıp duralım ve tabiî kendimiz de her zaman toprakla sarmaş-dolaş kalalım...

Gelin, güç, kuvvet, servet, hâkimiyet ve daha değişik imkânlar gibi, bir kısım zahirî fâikiyet unsurlarını, Hakk'a karşı birer medyûniyet, tevazu ve mahviyet vesilesi sayarak, Allah'ın ihsan ettiği bütün bu mazhariyetleri, O'na bağlı görme idrak ve şuuruyla ölçüp, biçip, değerlendirip onları gönüllerimizde iki büklüm olma duygusuna çevirelim; çevirip bütün tavır ve davranışlarımızı Hak karşısında rükû ve secde hâliyle, insanlar karşısında da saygı ve muhabbetle bezeyelim.

1 A'râf sûresi, 7/175.

2 Bakara sûresi, 2/156.

Hakk’a Adanmış Ruhlar

Hayatlarını Allah rızasını kazanma yolunda, O’nu sevip O’nun tarafından sevilme idealine bağlamış adanmışların en çarpıcı yanları, en önemli güç kaynakları, maddî-mânevî herhangi bir beklentilerinin olmamasında aranmalıdır. Onların hesap ve plânlarında, ehl-i dünyanın çok önem verdiği maliyet-kâr-emek-kazanç-servet-refah... gibi hususların hiçbir kıymeti yoktur; asla değer ifade etmezler ve ölçü de kabul edilemezler.

Adanmışın mefkûre kıymeti, dünyevî değerlerin o kadar üstündedir ki, hedefe –o, garazsız-ivazsız Allah’ın hoşnutluğudur– kilitlenmiş böyle birine yörünge değiştirtmek çok zor, başka bir bedele bağlamak ise âdeta imkânsızdır. Aslında o, kalben, fâni ve zâil şeylerden tamamen sıyrılarak bütün bütün bâkiye müteveccih olma yönünde öyle bir değişim yaşamıştır ki, bir daha da dönüşüp başka bir şey olması ya da yükselip başka bir hâl alması –mefkûresinin üstünde herhangi bir yükseklik tanımadığı için– mümkün değildir. O, kendini tamamen, insanlara Hakk’ı sevdirme ve Hak tarafından da sevilme gayesini gerçekleştirmeye adadığı ve hayatını da başkalarını yaşatmaya bağladığı, gelip geçici beklentilerden sıyrılıp bir mânâda hedefini daraltarak kıymetlendirdiği ve dağınıklıktan kurtulup tevhid-i kıbleye muvaffak olduğundan ötürü, toplum içinde “onlar” ve “biz”, “ötekiler” ve “bizimkiler”... gibi bölücü, parçalayıcı ve kavgaya sürükleyici mülâhazaların tamamen dışındadır ve kimseyle açık-kapalı herhangi bir problemi yoktur. Problemi olması bir yana o, hep çevresine yararlı olma mülâhazalarıyla oturup-kalkmakta, içinde bulunduğu toplumla sürtüşmemeye fevkalâde ihtimam göstermekte, toplum içinde görüp sezdiği arızalar karşısında da bir savaşçı gibi değil de, bir mürşit gibi davranarak, fertleri fazilete, yüce ahlâka yönlendirme istikametinde aktiviteler ortaya koymakta ve elden geldiğince, siyasî nüfuzdan ve ne sûretle olursa olsun hâkim olma, idare etme düşüncesinden uzak durmaktadır.

Bilgi, bilginin değerlendirilmesi, sağlam bir ahlâkî telâkki ve bunun, hayatın her alanına hâkim kılınması, imanlı fazilet ve onun vazgeçilmezliği... gibi hususlar adanmış ruhların en önemli derinliklerini teşkil eder. Onlar, yarınları ve hususîyle de ahiretleri adına bir şey vaad etmeyen nam u nişan, çıkar eksenli soğuk propaganda ve şov türü tavır ve davranışlardan sürekli uzak durur; ufuklarının enginliği ölçüsünde her zaman bilgi ve düşüncelerini temsille

mânâlandırarak, kendilerini merakla takip ve taklit edenleri yüksek insanî değerlere yönlendirme hesabına ölesiye bir gayret sergilerler. Bunu yaparken de, kendilerine herhangi bir pay çıkarmayı hiç mi hiç düşünmez ve yılandan-çıyandan kaçtıkları gibi şahsî menfaat ve çıkarlardan uzak durmaya çalışırlar. Zaten onların iç zenginlikleri de, bu türden reklâma, ağız kalabalığına, vitrinciliğe ihtiyaç bırakmayacak ölçüde "ilel-merkez" bir güce sahiptir. Ayrıca onların ruhlarından sızıp dışa vuran o şeker şerbet davranışları da, ağızlarının tadını bilen herkesi büyüleyip arkalarından koşturacak mahiyettedir.

Bu itibarla da onlar, hiçbir zaman kendilerini anlatmayı düşünmez; kredilerini yükseltme adına reklâma, propagandaya başvurmaz ve tanınıp bilinme hususunda asla hırs göstermezler. Bunun yerine bütün güç ve kuvvetleriyle kalbî, ruhî hayat seviyesine ulaşmaya çalışır ve bu konudaki aktivitelerini de ihlâsa bağlar; sadece ve sadece Allah'ı hoşnut etmeyi düşünürler. Tabir-i diğerle bunlar, bütün faaliyetleriyle Allah rızasını hedefler ve ölesiye bir gayretle bu yüce hedefe ulaşmak için sürekli çırpınır durur ve o peygamberâne azimlerini dünyevî neticeler, hırs ve insanların teveccühü gibi hususlarla asla kirletmezler.

Günümüzde, doğrudan doğruya, iman, İslâm ve Kur'ân tenkide tâbi tutulup sorgulandığı için, himmetler de bütünüyle bu taarruz noktalarına teksif edilmesine, fertlerin, İslâmî duygu ve düşünce açısından takviye edilmesine, kitlelerin de hedefsizlikten kurtarılarak yüksek mefkûrelerle irtibatlandırılmalarına ihtiyaç var. Fertleri her türlü arayıştan vâreste kılacak böyle bir ihtiyacın karşılanması ise, ancak ve ancak imanın kendi renk, kendi desen ve kendi şivesiyle yeniden gönüllerde canlanmasına bağlıdır. İsterseniz siz buna, insanların yeniden kalbî ve ruhî hayata yönlendirilmesi de diyebilirsiniz. Bazılarının her şeyi, içtimaî yapının değiştirilip dönüştürülmesine, dönüştürülüp yeni kalıplara ifrağ edilmesine bağladığı bir dönemde, böyle bir yaklaşım fevkalâde önemlidir. Zira, diğer mülâhazada muhtemel bir kısım vuruşmaların, sürtüşmelerin, ayrışmaların bahis mevzuu olmasına karşılık, böyle bir yönelişte her zaman, anlaşmalar, uzlaşmalar ve dayanışmalar söz konusudur.

Hak rızasına adanmış ruhlar, böyle bir tevhid-i kıble mülâhazasından ötürü aklî ve mantıkî hayatları adına herhangi bir boşluk yaşamazlar. Aksine onlar, her zaman mantık, muhakeme ve ilimlere karşı açık durur ve bunu da gerçek

imanın gereği bilirler. Ne var ki, bunların dünyevî tutkuları ve cismânî arzuları –herkesin istidadına göre– Hakk'a yakın durmalarının enginliğinde ve bir okyanus mahiyetindeki tevhidî mülâhazalarının derinliğinde tamamen eriyip gittiğinden, onların bu isteklerinin yerini, farklı bir desen ve şiveyle Hak hoşnutluğundan kaynaklanan bir zevk-i ruhanî almıştır. Bu itibarla da, Hak rızasına adanmış ruhlar, kalbî ve ruhî hayatın zirvelerinde meleklerle fizik ötesi bir havayı solukladıkları aynı anda, dünyalılarla da örfâneler teşkil ederek hasbıhâlde bulunabilir ve dünyevîliğin meşru bütün gereklerini yerine getirebilirler. Bu açıdan da onlar, hem dünyevî hem de uhrevî sayılırlar. Dünyevîlikleri, sebepler dairesinde bulunmalarından ve sebeplere riayet etme sorumluluğundan, uhrevîlikleri de her meseleyi kalbî ve ruhî hayatlarına göre değerlendirmelerindendir. Kalbî ve ruhî hayatın belli ölçüde dünyevîliği tahdîdi, tamamen bir terk mânâsına gelmediği için, onların dünyadan bütün bütün kopmaları da söz konusu olmasa gerek. Dünyadan kopmaları bir yana, onlar, her zaman dünyanın tam göbeğinde durur ve ona hükmederler; ama bu duruş hiçbir zaman dünya için ve dünya adına bir duruş değildir. Aksine bu duruş, Allah adına esbaba riâyet ve her şeyi ötelere bağlama hesabına bir duruştur.

Esasen, bedeni kendi çerçevesinde, ruhu da kendi ufkunda tutmanın; ya da hayatı, kalb ve ruh hâkimiyetine bağlı götürmenin yolu da bu olsa gerek. Sınırlı beden hayatının çerçevesi cismâniyetin darlığı ölçüsünde, aksine her zaman sonsuza açık bulunan ruhî hayatın ufku da nâmütenâhîliklere müteveccih olmalıdır. İşte insan, bu seviyedeki hayat ufku itibarıyla eğer, hep müteal düşüncelerle oturur-kalkar; hayatını onu bahşedene bağlı götürür, yaşatmayı yaşamanın en önemli derinliği sayar ve hep zirveleri kollarsa, ister istemez müteal bir programın uygulayıcısı hâline gelir; dolayısıyla da, belli çerçevede şahsî hazlarını ve zevklerini sınırlandırmış olur.

Şüphesiz hayatı bu ölçüde bir derinliğe bağlı götürmek oldukça zordur; ama bu zor iş, kendini Allah'a adamış, O'nu tanıtıp sevdirmeyi hayatının gayesi hâline getirmiş; sabah-akşam bir eli insanların kalb kapılarında, diğer eli de Hakk'ın kapısının tokmağında hiç bitmeyen bir mekik hareketiyle gelip gidip herkesi Hak'la buluşturmaya çalışan ruhlar için gayet kolaydır.

Aslında, her zaman sinesinde Yaradan'a imanın sıcaklığını duyan, bazen

haşyet, bazen de muhabbetle çevresine gönlünün dilinden bir şeyler anlatmaya çalışan biri için, hiçbir meselede zorluk söz konusu olamaz. Böyle bir gönül eri daha baştan, O'na tahsis-i nazar edip sırf O'nu düşündüğü, O'nunla münasebete geçme yolları araştırmasına, her vesileyi O'na ulaşma istikametinde değerlendirmesine mukabil, Allah da ona, özel teveccühte bulunur, onun, nezd-i ulûhiyetindeki konumunu nazara vererek, herkesin ona saygılı olması gerektiğini hatırlatır ve arzî küçük bir vefayı, semâvî vefanın kat katıyla mükâfatlandırır. İşte o semâvî iltifattan tek damlaya sıkıştırılmış koca bir derya: *"Sabah-akşam Rabbilerine, sırf O'nun cemal ve rızasına müştak niyaz edip duranları sakın yanından uzaklaştırma! Ne sen onlardan ne de onlar senden sorumlu değilsiniz..."*[1] Burada Allah'ın, peygamberini ikaz edip "kovma!" dediği bu kimseler, Resûlullah meclisinin müdavimleri ve kendilerini Hak hoşnutluğunu tahsile adamış ruhlardan başkaları değildi.

Adanmışlığın yürekten ve samimî olmasına göre her zaman, böylelerine Cenâb-ı Hak tarafından özel bir teveccüh söz konusudur. Evet bir insan, gönülden Allah'a bağlanması ve O'nu hoşnut etmeyi hayatının gayesi hâline getirmesi ölçüsünde iltifat görür, takdir alır ve gökler ötesi âlemlerin muhavere mevzuu olur. Böyle birinin bu dünyadaki her samimî düşünce, söz ve davranışı, ötede, "talihin gülen yüzü" diyebileceğimiz ışıktan bir atmosfere dönüşerek, kaderinin tebessümler yağdıran sahifeleri hâline gelecektir. Yelkenlerini ak bahtının rüzgârlarıyla doldurmuş işte böyle bir talihli, O'na tahsis-i nazar etmesi ölçüsünde yüzer hususî teveccüh esintileriyle ve hiçbir şeye takılmadan hep O'na doğru. Böyleleriyle alâkalı Kur'ân'ın ortaya koyduğu resim temâşâya değer bir resimdir: *"Onlar öyle bahtiyar yiğitlerdir ki, ne ticaret, ne alış veriş alıkoymaz onları Hakk'ı anmaktan, namaz kılıp zekât vermekten.. (Nasıl alıkor ki) onlar, kalb ve gözlerinin dehşetle hâlden hâle gireceği bir (müthiş) günün endişesiyle hep korkar dururlar. Allah da onlara, bu hâllerine karşılık mükâfatların en güzelini verir ve dilediğine (fazlından) daha da fazlasını lütfeder."*[2]

Omuzlarından bütün gam ve keder yüklerini atmış ve Hakk'a teslimiyetle bütün sıkıntılardan kurtulmuş bu kabîl âzâd gönüllerin, artık arayıp bulacakları hiçbir şey kalmamıştır; zira kalb ve ruh dünyaları itibarıyla onların mazhariyetlerinin yanında bütün fâni nimetler, zevkler, safalar bulaşık masalar

üzerinde boş kâselerden farksızdır. Onların gönül dünyalarında tüllenen güzellikler karşısında, dünya ve içindekiler yalancı bir masaldan ibarettir. Zaten baharda yeşerip de yazda renk atanların başka türlü olması da düşünülemez. İşte her zaman bu gerçeğin şuurunda olan bekâ yörüngeli ruhlar, ebedî maiyyet vaad etmeyen her şeye bir iptal çizgisi çeker ve arkalarına bakmadan yürürler gönül koridorlarıyla sonsuzun bağ ve bahçelerine.. takılmazlar dünyaya ve dünyevîliklere…

1 En'âm sûresi, 6/52.

2 Nûr sûresi, 24/37-38.

İslâm'ın Gölgesinde Hayat

İslâm'ın gölgesinde hayat, insanın ilâhî lütuflara mazhariyetinin bir değişik unvanıdır. Hayatını Kur'ân'a bağlı yaşama bahtiyarlığına erememiş kimselerin, İslâm'ın gölgesinde yaşamanın büyüsünü anlamaları mümkün değildir. Onu, kendi nev'i şahsına mahsus çerçevesiyle duyup yaşayanlardır ki, ömürlerini Cennetlerin bekleme salonlarında geçiriyor gibi, gözlerini açar-kapar etraflarına sürekli tebessümler yağdırırlar. Hamd ederler İslâm'ın gölgesinde bulunduklarına, çevrelerini tefekkürle müşâhede edip sürekli iman solukladıklarına, görüp duydukları her şeyin Kur'ân'ı çağrıştırması karşısında Furkan mırıldandıklarına; eşya ve hâdiseleri derin bir temâşâ zevkiyle seyredip içlerine akan yorumlarla kendilerinden geçtiklerine...

Onlar Kur'ân'ın aydınlık dünyasında düşünce hayatları adına oluşturdukları ahenk sayesinde, hep doğru görür, doğru düşünür, hâdiseleri doğru yorumlar; anladıklarında anlamanın zevkini yaşar, anlamadıklarını da Allah'a itimadın gereği bir hikmete bağlar ve hiçbir zaman mütemadi sıkıntı, kaos ve bunalımla karşılaşmazlar. Aksine, sevinç ve neşe veren durumlarını hamd ü senâlarla mânâlandırır, derinleştirir; "belâ" ve "musibet" diyecekleri dış yüzü ekşi hâdiseleri de "Yahu bu da geçer." esprisiyle yumuşatarak herkesin buhranlarla kıvrandığı en karanlık durumlarda bile, şevk u şükürden rengârenk dantelâlar örerek semtlerine uğrayanlara Cennettekilerin şevk u târâblarını yaşatırlar.

İslâm'ı, tam kendi derinlik, kendi renk ve kendi deseniyle temsile çalışıp Kur'ân'la içli-dışlı olduğumuz ölçüde, biz hemen hepimiz, âdeta hayatımızın onunla yükselip derinleştiğini, farklılaşıp uhrevîleştiğini duyup hisseder; onun sayesinde varlığın gayesini, yaratılışın hikmetini, insan olmanın sır ve mânâsını, buraya gönderilişimizin hedefini, gideceğimiz yerin kıymet ve değerini anlar.. ve bir ucu gönüllerimizde nurdan bir helezonla, fânilerin Bâkî'den ayrıldığı ufka ulaştığımızı duyar gibi olur ve kendi kendimize "Meğer hakikî hayat buymuş." diyerek talihimizin gülen yüzü karşısında kendimizden geçeriz.

Biz, herkesin varlık, eşya ve hâdiselerin ürperticiliği ve dehşetiyle yalnızlık ve gurbetler yaşamalarına karşılık, İslâm'ın aydınlık ikliminde, Allah'a itaat ve inkıyatla, kâinatta cârî umumî hareket arasındaki uyumu, iç içeliği kavrar, idrak eder; bu koca dünyayı hânemiz gibi görür, her nesneyle bir ülfet havası yaşar,

her varlıkla bir tür muâşakaya girer ve böyle bir bahtiyarlığa mazhariyetimizden ötürü Allah'a gönül dolusu hamd ü senâlarda bulunuruz.

Kur'ân'ın, gözlerimize, gönüllerimize saçtığı nurlar sayesinde, bütün varlığı, aklın zahirî nazarındaki fotoğraflarından daha farklı, daha muhtevalı, daha anlamlı ve daha zengince görür ve âdeta şu üç buutlu mekânda buutlar üstü yaşıyor gibi kendimizi bir sihirli âlemin temâşâsında sanırız. Böyle bir temâşâ herkes için aynı seviyede olmasa da, bir ölçüde hemen hepimiz, imanın gönüllerimizde hâsıl ettiği zenginlik ve Kur'ân'ın düşünce dünyamıza saldığı ışıklarla, başkalarının içinde sıkışıp bocaladığı ve çok defa bunalımdan bunalıma sürüklendiği bu dünyayı, zahir vüs'atinin kat kat üstünde ve genişlerden geniş bulur; kendilerini her zaman zindanlarda ve prangalar içinde vehmedenlere karşılık, kendimizi ucu-bucağı olmayan sarayların onurlu misafirleri gibi sımsıcak istikballerin atmosferinde zannederiz.

Aslında, İslâmî düşünce atlasında, bu kadar ferah-fezâ bulup zevk ettiğimiz bu dünya, üzerinde tenteneli bir perde gibi tüllenip durduğu, güzelliklerin gerçek meşheri ötelerin sadece bir buudundan ibarettir.. evet, İslâm'ın düşünce atlasında, onca ihtişamına rağmen bütün fizikî âlemler, metafizik dünyaların yanında tene nispeten can gibi, evimiz-köyümüz karşısında da cihan gibidir. Bu atlasta, her şey başka bir âlemde başlar ve bu âlemden sonra da renk, şekil, desen değiştirerek sürer gider.. ve yine bu atlasta, bütün debdebesiyle şu koca dünya sadece bir menzil, onun nimetleri de iştah açma türünden birer kahvaltıdan farksızdır. Berzah, herkesin buğulu bir cam arkasından akıbetini seyrettiği bir istasyon veya rıhtım.. mahşer, gönülleri ürperten ve ayakların bağını çözen –içinde rahmete bağlı ümitler esse de– korkunç bir güzergah, daha ötesi ise ya sürekli tüllenip güzelleşen firdevsî bahçeler veya her an değişik gayzlarla köpürüp duran bir gayyâ.. dünyanın sona erişiyle başlayan *"Gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve insan tasavvurunu aşkın..."*[1] sözlerine emanet belirsizliğiyle öbür âlem, bu upuzun yolculuğun son durağı.. dünyadaki mütemadi gelip gitmelerin bir adım ötesi olmayan karargahı ve mü'minlerin de mutluluk otağıdır.

İslâm'ın düşünce atlasında bu dünya, her şey olmadığı gibi ölüm de bir son değildir; o, muvakkat bir nefes alma veya akıbeti yakından görme faslıdır; kabir ise, oradan başlayarak değişik mekânlara yolların uzayıp gittiği bir garipler

hanı ve mutlak akıbetin hem endişe hem de ümitlerle derinden derine duyulduğu kapalı bir koridordur.. evet kabir, kimileri için ümitlere açık sevindiren bir durak olmasına karşılık, kimileri için de yılan-çıyan arkadaşlığına bağlı bir zindandır. Onun bir saray olarak duyulup yaşanması da, bir zindan hâline getirilmesi de bizim buradaki duygu, düşünce ve davranışlarımızla yakından alâkalıdır. Burada istikamet ve gayret, ötede ebedî saadet.. işte bütün bu mülâhazaları "Dünya ahiretin mezrasıdır." sözüyle özetlemek mümkündür.

Böyle bir anlayış enginliğiyle bir Müslüman, her zaman başkalarıyla iç içe yaşasa da, her şeyi farklı görür, farklı duyar, farklı değerlendirir ve her hâliyle sürekli bir farklılık sergiler. Her şeyden evvel böyle bir ufuk itibarıyla o, yeryüzünde Allah'ın halifesidir. Bütün dünya ve içindekilerin, onun tasarrufuna verildiğinin de farkındadır. O her zaman, vicdanının derinliklerinde: *"Hani Rabbin meleklere 'Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım.' demişti."*[2] gerçeğinin yankılandığını duyar; *"Arz ve üzerindeki her şey sizin emrinize musahhar kılınmıştır."*[3] ilâhî teveccühüyle iki büklüm olur ve zaman üstü derinliklerden kopup gelen baş döndürücü bu iltifat ve nişanı ilk defa duyuyor, ilk defa elde ediyor gibi sevinçle karşılar, bugüne kadar verilenleri bundan sonra verileceklerin referansı sayar ve koşar soluk soluğa peygamberlerin yürüdüğü yolda. Yürür bu yolda ve Hakk'a güvenip dayanmada da asla kusur etmez; sebeplere riayeti ise esbap dairesi içinde bulunanlara Allah'ın yüklediği bir sorumluluk olarak görür, dolayısıyla da bütün sa'y u gayretlerinin neticesini de sadece ve sadece Allah'tan bekler. O, hayatını böyle dengeli bir anlayışa bağlı götürdüğünden, sürekli Allah'ın himayesinde bulunduğu şuuruyla her zaman huzur, emniyet ve itminan soluklar. İşte böyle bir tasavvurdan doğan gönül rahatlığı ne hoş.! Böyle bir ufkun hislere saldığı neşe ve sevinç ne latîf.! Ve Allah'a güvenip O'na itimattaki kuvvet ne sağlam bir dayanaktır!

Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, yeryüzünde, belli ölçüde de olsa, fesadın giderilmesi, milletler arası kalıcı bir barış ve diyaloğun sağlanması, bütün bütün huzursuz hâle gelmiş insanlığın yeniden arayıp özlediği huzura kavuşabilmesi, insanî hayatla kâinat ve tabiat arasındaki uyumun keşfedilip, toplumların ve milletlerin yaşama biçimlerine aksettirilebilmesi, evet bütün bunlar ancak ve ancak gönüllerin Allah'a yönelmesinin bir başka unvanı olan "İslâm'ın gölgesindeki hayat"la mümkün görülmektedir. Eğer bugün İslâm'ın

vaad ettiklerini bütünüyle göremiyorsak, bunu onun yetersizliğinde değil, onun dost ve müntesiplerinin vefasızlığında, aymazlığında; ona hasmâne tavır alan cephenin de kin, nefret, iğbirar ve ön yargılarında aramalıyız. Zira Cenâb-ı Hak: *"Biz bu Kur'ân'ı bir şifa ve rahmet kaynağı olarak ceste ceste indiriyoruz."*[4] buyurarak, onun bütün dertlere derman, bütün sıkıntılara çare olduğunu hatırlatıp ona yönelmemizi istemekte ve *"Doğrusu bu Kur'ân, insanları yolların en sağlam ve en eminine ulaştıran bir rehberdir."*[5] fermanıyla da bize her kapıyı açabilecek, her problemi çözebilecek sırlı bir anahtar vermektedir; vermektedir ama, çoklarımız, hâlâ anlaşılmaz bir temerrüt ve cehalete takılarak, hazineler kıymetindeki bu anahtarı bir türlü değerlendirememekteyiz. Gariptir, herhangi bir alet ve cihaz bozulduğunda, o alet ve cihazın firmasına ya da o konudaki uzmanlara başvurduğumuz hâlde, nedense, aynı usulü kalbî ve ruhî hayatımızla alâkalı problemler karşısında uygulamaya bir türlü yanaşmamakta ve Yaratıcı'nın tavsiye ve direktiflerini almayı düşünmemekteyiz. Oysaki "Yapan bilir, üreten onarır." fehvâsınca, çok kıymetli ve kıymetli olduğu kadar da kompleks bir yapıya sahip olan insanoğlunun, zahirî ve bâtınî yanlarıyla alâkalı hemen bütün problemlerinde, kendini "Alîm" ve "Habîr" olarak tanıtan Zât'a müracaat etmek icap ederdi; böyle hareket aklın ve mantığın yolu olduğu gibi genel davranışlarımızda da tenakuza düşmemenin gereğiydi. Allah, kalbî ve ruhî problemlerimizi giderme konusunda bize sürekli Kur'ân'ı referans olarak göstermekte, İslâmî hayatı salıklamakta ve *"Şu bir gerçektir ki, Allah gönüllerin her yanını bilir. O, yarattıklarını hiç bilmez olur mu? İlmi her şeye nüfûz eden Lâtif O, her şeyden haberdar olan Habîr de O'dur."*[6]

Bugün insanlığın büyük bir kısmının, İslâm'a karşı alâkasızlığı ve Kur'ân'ı duymazlıktan gelmesi, istikbalde onun talihsizliği olarak tarihe geçecektir. Zannediyorum geleceğin nesilleri bu konuyu değerlendirirken: "Keşke azıcık basiretlice davranılsaydı.!" diyerek hep teessüf ve telehhüfte bulunacaklar; bulunacaklar ama, o gün böyle bir hasret ve inkisar neye yarar ki..! Önemli olan bugün, o büyük gerçeğin duyulması ve o tarihî yönelişin gerçekleştirilmesidir. Bakalım günümüzün "kaderdenk" noktasındaki nesilleri bunu başarabilecekler mi.? Keşke başarabilseler..!

Günümüzün nesillerinin son bir kere daha İslâm'a ve Kur'ân'ın seslendirdiği

ruh ve mânâya yönelmesi onların yeniden doğuşu olacaktır. Evet, İslâm'ın kitabı Kur'ân, insanî değerler, varlık, kâinat ve hayat hakkında en orijinal fikirlerin, hiçbir zaman eskimeyen disiplinlerin ve hep ter ü tâze kalabilen esasların biricik kaynağıdır. Onun, günümüzün toplumlarına da, yeni ufuklar açacağına, onlara alternatif düşünce sistemleri sunacağına ve insanımızın ızdıraplarını dindireceğine inancımız tamdır. Elverir ki, varlık içindeki yer ve konumumuzu bir kere daha gözden geçirerek mazhariyet ve mevhibelerimizi yerli yerince iyi değerlendirebilelim. Aslında birkaç asırlık uzun bir uykudan sonra bizdeki böyle bir *"ba'sü ba'del mevt"* dünyanın da rengini değiştirecektir.

Şurası da bir gerçek ki, tarihte İslâm âleminin hemen her dirilişi, onun bir yandan kendini, diğer yandan da umumî hayat kanunlarını, varlık ve tabiatın esrarını dinî düşüncesiyle telif ettiği, tekvînî emirlerle teşriî emirler arasına sokuşturulan zıtlıkları aştığı, dinin yanında eşya ve hâdiselere açık durduğu dönemlere rastlar; çöküşü ve çözülüşü de bu telif ve terkibi kavrayamadığı ve koruyamadığı zamanlara. O, büyük ölçüde bugün de, insan, kâinat ve Allah arasındaki münasebeti tam kavrayamadığı ve koruyamadığından dolayıdır ki, ızdıraplar içinde kıvranmakta, iç içe şaşkınlıklar yaşamakta ve bunalımdan bunalıma sürüklenmektedir. Onun, bu şaşkınlık ve bunalımlardan kurtulmasının yolu ise, çağdaş bilgilerin ışığı altında İslâmî tefekkürü bir kere daha harekete geçirerek, bütün varlığı kuşatan "sünnetullah" ve onun cereyanıyla, teşriî emirler vasıtasıyla düzenlenen insan-Allah münasebetindeki uyumun yeniden ortaya konması olsa gerek. Yakın geçmişte bu münasebet tam kavranamamış, tekvînî kanunlarla, teşriî emirler arasındaki irtibat sezilememiş, hatta yok farz edilmiş; derken hayattaki âhenk bütün bütün bozularak her şey içinden çıkılmaz bir hâle gelmiştir.. evet biz, varlıkla aramızdaki âhengi bozmuşuz; Allah da lütfettiği nimetleri elimizden almış; işte hepsi bu kadar. Bu Allah'ın değişmeyen bir kanunu ve "sünnetullah"tır. *"Bir toplum (değişik iç deformasyonlarla) kendi kendini değiştirmedikçe, Allah ona lütfettiği nimetlerini değiştirecek değildir."*[7] Değişmeden, hem Allah hem de varlıkla olan münasebetlerimizde olduğumuz yerde durup, olduğumuz gibi kalmamız, korunmamızın da en selâmetli yoludur. Bu önemli işi de şimdiye kadar sadece hakikî Kur'ân nesli –üzerinde durmayı düşünürüm– başarabilmiştir..

1 Bkz.: Buhârî, ***bed'ü'l-halk*** 8, ***tefsîru sûre*** (32) 1, ***tevhîd*** 35; Müslim, ***îmân*** 312, ***cennet*** 2-5.

2 Bakara sûresi, 2/30

3 Câsiye sûresi, 45/13

4 İsrâ sûresi, 17/82.

5 İsrâ sûresi, 17/9.

6 Mülk sûresi, 67/13, 14

7 Enfâl sûresi, 8/53

Her Şeye Rağmen Bizdeki Ramazanlar

Bir başkadır bizim dünyamızda Ramazan ve oruç. O, gelirken yolu gözlenen nazlı bir misafir gibi gelir; giderken de –bayramlar muvakkaten sinelerimizi serinletebilir– içimize bir gurub burukluğu salar öyle gider. Ramazan, bizim dünyamızda o kadar sıcak, o kadar candan ve o kadar bizimle uyuşmuştur ki, onu her misafir edişimizde, bin seneden beri gele-gide, millî töre, millî kültür ve millî karakterimizle kaynaşmış, bütünleşmiş, bizimle içli-dışlı olmuş bir kardeşle, bir arkadaşla karşılaşıyor gibi oluruz.

Millet olarak hemen her Ramazanda, kendimize ait bir derinliği yeniden keşfediyor olmanın sevinç ve inşirahıyla âdeta bir milât yaşar; hayata baştan başlar ve Ramazanı, özündeki ruh ve mânâ itibarıyla tam kavrayabilmişsek gençleşir, dinçleşir ve Hakk'a kulluğa bir kere daha "vira bismillâh" deriz.

Ramazanda bizim dünyamız, onu sahiplenen talihli insanların çehrelerinden mâbetlerin nûrefşân harîmlerine, minarelerdeki pırıl pırıl mahyalardan bizi gökler ve gökler ötesi ziyâ kaynaklarına bağlayan gönüllerimizdeki aydınlığa kadar her şeyiyle âdeta bir renk ve ışık ülkesidir. Hele mübarek gün ve gecelerde bu ziya ve renk diyarı, öyle büyülü bir hâl alır ve ülfetle bütün bütün kör olmamış gözlere öyle şehrâyinler öyle şehrâyinler gösterir! Bu dünyada, günün hemen her saatinde, farklı bir mânâ ile ışıldayan yuvalarımızdan, inanan sakinleri sayesinde daha çok cami revaklarını andıran çarşı-pazarlarımıza, her biri birer mâbet koridoru gibi sırlı ve derin sokaklarımızdan tesbih ve tehlillerle inleyen ibadethanelerimize, mâbetlerdeki his ve heyecan tufanından mü'minlerin o sarmaş-dolaş hâllerine kadar hemen her şeyde, insan âdeta ötelerin güzelliklerini temâşâ ediyor ve firdevsî mûsıkîler dinliyor gibi olur.

Dinin gönüllerde kendini tam hissettirmesi; hayatın iman, mârifet, muhabbet ve rûhanî zevklere bağlı sürdürülmesi bu mûsıkînin temel unsurlarıdır. Hayatlarını bu unsurlarla mânâlandırabilenler, kendilerini öyle bir zevk u şevk zemzemesi içinde bulurlar ki, dahasını tasavvur etmek mümkün değildir. İsterseniz siz buna, yürekten Hakk'a yönelen kimselere, O'nun tarafından bahşedilmiş avans ya da inanmanın özündeki Cennet çekirdeğinin bir tür duyulup hissedilmesi de diyebilirsiniz.. asıl elemsiz lezzet ve mütemadî hazza

gelince, onların yeri burası değildir; onlar kalb selâmetiyle son durağa ulaşmış ruhlara, Allah'ın sürprizleri olarak sunulacaktır.

Ramazanda ve hele bizim ülkemizdeki Ramazanlarda, inanmış sinelerden kopup gelen, mâbetlerde yankılanıp sokak, çarşı-pazar her tarafa ulaşan tekbirler, tehliller, temcitler, gönülleri öylesine rikkate getirir, öylesine yumuşatır ve onları öylesine bütünleştirir ki; kaderin bu talihli bendeleri sayesinde herkes, âdeta ülkenin bir baştan bir başa pek çok köşesi, maksûresi, mahfili bulunan büyük bir mâbede dönüştüğünü, genç-ihtiyar, kadın-erkek, köylü-kentli bütün insanımızın da bu geniş caminin cemaati hâline geldiğini sanır. Öyle ki o, bu engin mülâhazalarla sıçrayıp bir adım daha atıverse, bütün yeryüzünü bir mescit, Kâbe'yi bir mihrap, Ravza'yı bir minber ve umum ehl-i kıbleyi de bu geniş mâbedin cemaati gibi tasavvur ederek, Hz. Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'ın arkasında namaz kılıyor olmanın zevkini duyabilir.

İşte her şeyin bu ölçüde zaman ve mekân üstü bir derinliğe ulaştığı ve her anın ayrı bir "eşref saat" seviyesine yükseldiği Ramazan ve ondaki bütün dakikalar; hususiyle Rabb'e yürüme ve yükselme rıhtımları, rampaları sayılan sahur, iftar ve teravih vakitlerinde her hareket ve davranış öyle büyülü bir hâl alır ki; âdeta gökler ve gökler ötesi âlemlerin ışıkları, sesleri başımıza dökülüyor gibi olur ve bize kendi tesbih, tehlil ve hamd ü senâlarımız içinde, annelerimizin yüreklerinden kopup gelen ninniler kadar içli ve sıcak, meleklerin tazim ve tebcilleri kadar da derin ve mehîb mülâhazalardan ne büyülü mazmunlar fısıldar..!

Dünyada bizim Ramazanlarımız kadar –şimdilerde biraz hüzünlü, biraz buğulu olsa da– füsunlu, derin ve geceleri ayrı bir şölen, gündüzleri de ayrı bir şölen olanını hiç görmedim ve göreceğime de ihtimal vermiyorum. Bizim Ramazanlarımız –semâvî özü mahfuz– örf ve âdetlerimizden aldığı farklı renk, farklı desen ve farklı ışıklarıyla, yirmi dört saatimize kendi boyasını çalar, bize kendi şivesini meşk ettirir ve saygıyla harîmine girenlere günün her saatinde ayrı bir gök davetiyesi sunar.. ve hele tamamen Ramazanlaşanlar için o, öyle büyülü bir edaya bürünür ve öylesine uhrevîleşir ki, onun bu sihriyle büyülenmiş kıvamında bazı ruhlar, kendilerini "yemez-içmez, göz açıp kapayıncaya kadar olsun Yaradan'a muhalefet etmez" çerçevesiyle ifade edeceğimiz semâvîler arasında sanırlar. Gerçekten de onların üzerlerinden zaman geçer mi-geçmez mi o ayrı bir konu; ama bu talihlilerin kendilerinden

geçip hayret yaşadıkları açıktır...

Her zaman ve herkes için olmasa da, bizim dünyamızdaki bu derin Ramazanlarda, köylerin-kentlerin sınırları bütünüyle silinir gider, topyekün ülke büyük bir mâbedin veya geniş müştemilatlı kompleksin muhtelif hicirleri, maksûreleri, mahfilleri ve sofalarıymışçasına bir bütünlük arz eder; arz eder de kendimizi ülke çapındaki büyük bir cemaatin safları arasında sanır; onların soluklarını duyar gibi olur.. onlarla aynı şeyleri mırıldanır.. aynı havaya dem tutar.. aynı his tufanını yaşar.. ve hayallerimizin vüs'ati ölçüsünde bazen ta "Mele-i A'lâ"da göklerin sırlarına açık ruhlarla saf birliğine erer; hem öyle bir erer ki, bir hamle daha yapıp sıçradığımızda, ebedî hayatın "hayhuy"unu duyacakmış gibi oluruz.

Ramazanı, tam Ramazanlaşıp kendi derinliğiyle duyabildiğimiz ölçüde, bütün benliğimizi bir yumuşaklık, bir sıcaklık sarar.. her yanımızda tatlı tatlı duygu meltemleri esmeye başlar.. ve o, âşina olduğumuz bir nefes gibi bize aşk u vuslattan neler neler söyler!

Bizim Ramazanlarımızda, hiçbir zaman tamamen dinmeyen bir uhrevîlik heyecanı çağlar; gecelerin esâtîrî güzelliklerinden, seherlerin sihirli dakikalarına; gündüzlerin Ramazanlaşmış çehrelerinden gurubların rü'yet yamaçlarını hatırlatan renklerine kadar her an ayrı bir duygu tufanı köpürür durur: Seherler, o kendilerine mahsus büyülü ve mahrem edalarıyla bizlere, arzu ve ihtiyaçlarımızın yerine getirileceği koyları gösterir.. ve oralara ulaşma yollarını fısıldar. Gündüzler, hemen her zaman canlı, fakat yumuşaklardan yumuşak, bir hayli sesli, ama sımsıcak bir esintiyle gelir, bizi kucaklar, en az günde beş defa namaz ve niyazdan fışkıran bir lezzetle kendilerini hissettirir, sonra da gurubun tüllenen renkleri arasında henüz bitmemiş bir faslı, daha sonra gelip tamamlama vaadiyle son gülücüklerini başımıza boşaltır öyle giderler. Akşamlar, her zaman bir şölen ihtişamıyla ufukta belirir, hem beden hem de ruhlarımıza ait iç içe işlerle alâkalı bir sürü telâşla kendilerini duyurur, her yanımızı iftar ve teravih heyecanıyla sarar, bize gizli bir âlemin kapısının önünde bulunduğumuzu ihsas eder, gönüllerimize aşk kıvılcımlarının yanında vuslat heyecanları da üfler ve ruhlarımıza mü'mince yaşamanın bütün zevklerini duyururlar. Geceler, bir sessizlik büyüsüyle ufkumuzu tutar, bize Yâr'la halvet olma duygusunu fısıldar, aşkın yaşama yollarını gösterir ve

duyabilenler için Cennet nağmelerinden besteler sunarlar. Bizler her zaman, gecelerin ne dediklerini anlamasak da, onlar hep bir şeyler söylemeye devam ederler. Bu sözler, bazen halka halka birbirine eklenerek öyle edalara ulaşır ki, bütün bütün kör ve sağır olmayanlar, bu harfsiz ve kelimesiz hutbeler karşısında dillerini tutar, hayret murâkabesine dalarlar.

Bizim hislerimiz, bizim düşüncelerimiz Ramazana bağlı olarak değişip derinleştiği gibi, Ramazan da, bizim hülyalarımız ve bizim tasavvurlarımızla farklı mânâlara, farklı muhtevalara ulaşır ve hislerimizin, fikirlerimizin derinliğiyle mebsûten mütenasip (doğru orantılı) o kadar beliğ şeyler söyler ki, onun îrad ettiği o muttasıl hitabeleri, hiçbir hatip, hiçbir edip, hiçbir mütefekkir ve hiçbir filozofun eserinde görmek mümkün değildir. Ne var ki, onun bu derin ve muhtevalı sözlerindeki inceliği kavramak için de İslâm'ın dilini anlamaya ihtiyaç vardır. Bu dili tam anlayabildiğimiz takdirde Ramazan, gecesiyle-gündüzüyle, orucuyla-teravihiyle o kadar gönüllerimize nüfuz eder ve benliğimize işler ki, ruhumuz ondaki derûnî sesleri-solukları, minarelerden yükselen ezan ve temcitler gibi duymaya başlar; başlar da artık his, şuur ve hülyalarımızdan örülmüş böyle bir dünyadan ayrılmayı asla düşünmeyiz.

Şimdilerde, doğrudan doğruya böyle bir Ramazanın aydınlık ikliminden mahrum bulunsam da, pırıl pırıl ışıklarıyla âdeta gökyüzünü andıran cami çevrelerini, Ramazana hoş-âmedî etme mânâsında, minarelerde mahyalaşan mü'min duygularını, mâbetleri tıklım tıklım dolduran mü'minlerin nûrefşân simalarını, samimane gürleyen sinelerini, heyecanla atan nabızlarını tahayyül edebiliyorum. Ramazanlaşan insanların güvenle tüllenen çehrelerini, kimseden esirgemedikleri o sımsıcak bakışlarını, çevrelerine yağdırıp geçtikleri tebessümlerini, herkese açık ve sıcak tuttukları gönüllerini, iyilik hislerini, mü'mince tavırlarını hayalimde canlandırıp onların duygularını paylaşabiliyorum.. bin seneden beri devam edegelen inanç, anlayış, duygu, düşünce ve telâkkilerimizden süzülüp; örf, âdet ve törelerimizin potasında yoğrula yoğrula bugünkü kıvamına ulaşmış kültür zenginliklerimizin temsil edildiğini görür gibi oluyor ve kendimi rahatlıkla bir sahur misafiri, bir iftar davetlisi gibi düşünebiliyorum.. derin bir ibadet neşvesi içinde camiye giden dırahşan çehreleri, şadırvanların başında uhrevîliğe hazırlanan o heyecanlı ruhların "hayhuy"larını ve kullukla iki büklüm olmuş bu tertemiz insanların niyetlerini sezebiliyorum.. evet, Türkiye'de Ramazanlaşan herkesi ve her şeyi,

kendine has şivesi, kendine has üslûbuyla tasavvur edebiliyor ve tamamen uhrevîleşen o atmosferi bütün zenginlikleriyle duyabiliyorum..

İsteyen Ramazanda dahi kinle-nefretle oturup kalksın, isteyen iman ve İslâm gerçeği karşısında bulantılar yaşasın, isteyen ışığa lânetler yağdırsın, isteyen sevgiye, diyaloga, hoşgörüye savaş ilân etsin, Ramazan bütün ışığı ve bütün büyüsüyle bize kendi sesinden, millî törelerimizi, mânevî zenginliklerimizi duyurmakta; duyurup aç gönüllerimizi en bereketli semâvî sofralarla doyurmakta, en karanlık ruhlara karşı dahi hep açık durmakta ve gölgesiyle kinlerimizi, nefretlerimizi eriterek ruhlarımızı uhrevî esintilerle serinletmeye devam etmektedir. Şu anda bir baştan bir başa bütün ülkede sadece o, kalıcı bir şeyler konuşuyor ve herkes onu dinlemeye koşuyor. Mâbetler onu terennüm eden bülbül sesleri ve bu seslerin meftunu heyecanlı gönüllerle dolup taşıyor. Kubbelere çarpıp akisler yapan ve minarelerden taşıp ta gök kubbeye ulaşan bin senelik sesimiz-soluğumuz bir kere daha arzdan semaya yeni bir sağanak töresi peşinde. Biz, Ramazanı bütün benliğimizle duymaya çalışıyoruz; o da bize, en içli, en duygulu, en derin anlarıyla kâse kâse sevgi, alâka ve heyecan ikram ediyor.. gönül açlığımıza salkım salkım ümit ve emeller sunarak bütün mağmum yüzleri güldürüyor.

Bu itibarla da, Ramazanın bizi terk etmesini hiç istemiyoruz; biz istemiyoruz ama, bir bir gelen her şeyin sırası gelince bir bir gittiği gibi, o da aramıza sevindiren bir konuk olarak gelip bir müddet kaldıktan sonra, bir misafir gibi de ayrılıp gidiyor.. ve ardından da bu muhteşem ayın bütün vâridâtına vâris-i has olarak bayram geliyor...

Bir Kere Daha Bayram

Ramazan gelirken bin nazla ve dolu dolu düşüncelerle gelir. Gece-gündüz hep gufranla tüllenir durur. Mîâdı dolunca da kendini duyura duyura gider. Ne var ki Ramazanlaşan ruhlara tam bir boşluk yaşatmamak için de bizi, hayrı, bereketi, neşesi sıkıştırılmış bir gün diyebileceğimiz bayrama emanet eder. Ramazandan sonra bayramın gelişi sürpriz olmasa da, yine de o alışılmışın çok çok üstünde bir canlılık ve ülfetlerin eskitemediği bir eda ile ufukta belirir; bir dolunay gibi yükselir ve gözlerimize, gönüllerimize kâse kâse heyecan sunar. Ramazanla sıcak alâka kurabilmiş hemen herkes bayramı, ilâhî ihsanların bir tevzi zamanı füsunuyla duyar, onu olabildiğine tılsımlı bulur ve onun bu semâvî cazibe ve büyüsüyle muvakkaten dahi olsa, Ramazanın ayrılış şokunu oldukça hafif hisseder ve koca bir gufran ayının vedasıyla engin bir ihsan gününün şölenini iç içe yaşar.

Bizler, bayramı hemen her zaman süratle doğan, bir hamlede gelip tepemize yükselen ve âdeta göz açıp-kapama sürati içinde de ömrünü tamamlayıp guruba yaslanan bir bedir gibi duyarız. Çarçabuk gelir, çarçabuk gider ve hasretlerimizi, hayallerimizdeki resimlerine emanet eder. Ancak böyle fevkalâde dar bir zaman dilimine sıkıştırılmış bayram o kadar zengin, o kadar muhtevalı ve o denli cömerttir ki, onda haftaların, ayların vâridâtının meknuz bulunduğunu söylemek mübalağa olmasa gerek. O her zaman semadan ufkumuza tıpkı bir avize gibi sarkıtılır; sinelerimize neşe olur akar, semâvîliğe açık gözlere ışık ziyafetleri çeker.. Ramazanı saygıyla uğurlayanlara göklerin saygı mesajlarını sunar.. ve hemen herkese –gönlünün vüsati ölçüsünde– ukbâ güzelliklerinden neler ve neler fısıldar.!

Bayram, dünya ve ötelere ait güzelliklerin birbirine karıştığı, insanların bütün bir Ramazan boyu değişik ibadetlerle melekleştiği, meleklerin bu benzerliğe teveccüh ve iltifat olarak bayramlaşan o temiz ruhlar arasında tenezzül dalga boyuyla uçuşup durduğu ve her şeyin lâhutî bir güzelliğe büründüğü öyle büyülü bir gündür ki, onu tam duyup yaşayabilenler kendilerini uyanmak istemedikleri bir rüya âleminde sanırlar. Bu mübarek günde Ramazanın yaşandığı hemen her yer ruhanîlerin yıldızlar arası dünyalarda duyup zevk ettikleri mânevî ihtişama denk bir füsuna bürünür, ve o engin mânâ ve muhtevasıyla gönüllere işleye işleye mü'minleri, açılabildikleri kadar alır

kalbî ve ruhî hayatın derinliklerine götürür, onlara ayları, güneşleri, kehkeşanları içine alabilecek vüsate erme rampaları hazırlar, ve herkese "kenz-i mahfî"ye pırıl pırıl bir ayna olabilme düşüncelerini fısıldar: Öyle ki, derecesine göre hemen herkes bayramın tedâî ettirdikleriyle uçmaya hazır kuşlar gibi gerilir, herhangi bir derinliğe açılıyormuşçasına boyunlarını uzatır.. ve uçup ulaştıkları/ulaşacakları zirvelerin hayretiyle hep mest ü mahmur dolaşır ve bu tek dünya gününü âdeta Cennet zamanlarına çevirirler, evet onlar böyle bir hayret sermestisi içinde, her nesnede Hakk'a ait güzellikleri görme büyüsüyle mest, zaman sükûtun lisanıyla en beliğ hutbeler îrad etmekte ve hemen bütün mekanlar da, bayram rengi ve bayram deseniyle onlara bestesiz, güftesiz en saf bir mûsıkîden en nefis nağmeler sunmaktadır. Zannediyorum eğer bayramın seslendirdiği bu mûsıkîyi ve bayramlaşan insanların edalarından dökülen şiiri çözmek, dile getirmek mümkün olsaydı, en enfes şiirlerin bercesteleri bile bu büyülü nağmelerin yanında renk atmış, sararmış kupkuru birer lâkırdıya dönüşürdü.

Bazen bayramın gelişiyle-duyanlar için-dört bir yanı öyle bir "üns" esintisi kaplar ki, insan görüp temâşâ ettiği her çehrede ötelerin vefasının tüllendiğini görüyormuşçasına ve hem burası hem de öteler, her iki âlemin birleşik noktasında bulunuyor olma hülyalarıyla zevkle gerilir, haşyetle ürperir ve kendini bir havf-recâ zemzemesi içinde bulur. Bazen insan, bayramda her şeyi olduğundan çok farklı duyar ve farklı değerlendirir: Öyle ki o kendine hükmeden bir kısım duygu anaforlarıyla göklerin ve yerin iç içe girdiğini, arzdan kopup bir ölçüde semâvîleştiğini, ruhanîlerin arasına girip onların dünyalarını paylaştığını sanır; açılır, genişler, "lâ mekânî" bir hâl alır ve kendini sahili olmayan derinliklere salmışçasına mahiyetin sınırlarını çok aşkın bir serhadde ulaşmış gibi olur.

Bayramda duygular o kadar yumuşar, ruh öylesine hafifler ve mantık gönülle o denli içli dışlı olur ki, insan bazen bu seviyedeki bir farklılaşma karşısında hayretten hayrete girer. Kim bilir belki de ona bu ölçüde insanî değerleri hatırlattığından ötürü bayramın daha sık gelmesini arzu eder... Bütün imanlı gönüller bayramı duyarlar ama o, bizim ülkemizde daha bir nazlı, daha bir sevimli, daha bir şirin ve daha bir candandır; zira yüzlerce seneden beri hep aziz bir misafir gibi gelen, başımıza yümnünü, bereketini boşaltan ve bizi şefkatle kucaklayan bayram, o kadar bizim olmuştur ki onu hep evlerimizde-

odalarımızda, mâbedlerimizde-sokaklarımızda bizden biri gibi duymuş ve sinelerimizi açarak muânakasına koşmuşuzdur. Evet bayram her gelişinde duygu, düşünce, his ve şuurlarımıza öyle derince tesir eder ve benliğimizi öyle yumuşakça sarar ki, onu tıpkı teneffüs edilen bir koku, dilimizde-damağımızda dolaşan bir lezzet, gönüllerimizde duyulan bir haz ve ufkumuzda tüllenen bir şölen gibi hissederiz; biz hissederiz, o da günün hemen her saatinde bize, harflerle, kelimelerle kayıt altına alınamayacak ne sözler ne sözler söyler, her şeyi evirir çevirir kendi uhrevî güzelliğinin cazibesine bağlar, hafıza, hayal ve hatıralarımızı en enfes resimlerle süsler ve bir gün çekip gitse de, hayalhanemizde her zaman en tatlı rüyalar gibi hep taptaze kalmasını bilir.

Biz, günümüzdeki bayramları, önceki bayramlara nispeten daha bir ehemmiyetli, daha bir kucaklayıcı ve bir mânâda da koruyucu görüyoruz. Her şeyden evvel o, bizleri, günlük hayatın gündelik dedikodularından, "yaşamın" kirli yanlarının tozundan-toprağından uzaklaştırarak, hatta arındırarak kendine benzetir ve aktüalitenin isi-pası içinde bunalmış günümüzün insanına öteden iksirler sunmak suretiyle, onu gerçek insanî değerlere uyarır; uyarır ve her yanını saran kirli duygularını, mülâhazalarını eriterek, çözerek onu talihinin gülen yüzüyle buluşturur.

Bilhassa, hayatını kalb ve ruh seviyesinde götürebilenler için bayram bazen öyle şaşaalı ve pırıl pırıl gelir ki, insan onu yaşamadan-duymadan asla bıkmaz ve gündüzün gitmesini, gecenin gelmesini, uykunun gelip hayatın üzerine abanmasını kat'iyen istemez. Nasıl ister ki bayram, mü'minlere servet ve vâridâtını israf derecesinde ikram eder ve onunla şöyle-böyle uzak bir tanışıklığı olanları bile o sihirli armağanlarıyla sevindirir, ve miadını doldurarak gidip guruba kapandığında da zihinlere bıraktığı fotoğraflarla tedâî menfezlerini açık tutar ve her fırsatta duygularımıza bir sürü şey söyler: Öyle ki insan ne zaman onun adını ansa, birdenbire hafızasında yüzlerce çağrışım vetiresi başlar, onun ismiyle zihinlerimizde bir sürü mefhum şekillenir., en taze mânâlar sökün eder gelir ve kendilerine has çerçeveye oturur, duygularımızda garip kıpırdanışlar belirir ve hayallerimizin vüs'atine göre, zamanın bilmem hangi diliminde yaşadığımız bayramları bütün saniye, dakika ve saatleriyle bir kere daha yaşar ve o nefis zaman parçacıklarını, yaşadığımız hayatın birer derinliği gibi duyarız. Evet, onu anınca hayalimizde cemaatle tıklım tıklım camiler belirir.. kulaklarımızda tekbir ve tehlil avazı uğuldar durur.. aşk u

şevkin coşturduğu gönüllerden taşan çığlıklar birer mızrap gibi sinelerimize kalkıp inmeye başlar. Çocukların cıvıl cıvıl sevinçlerini, yaşlıların vakur ve murâkabeyi andıran duruşlarını, kadın-erkek, genç-ihtiyar herkesin neşeyle köpürüp sevgiyle birbirini kucakladıklarını bütün canlılığıyla bir kere daha duyar ve kendimizi zaman üstü bir âlemin, her iklime açık büyülü bir koyunda sanırız.

Ben şimdilerde, milletçe yaşadığımız o mübarek günlerin hasretiyle hep içimi çekip dursam da, bir zamanlar bayramlarla aydınlanmış, renklenmiş o müstesna zaman dilimlerini saat, dakika ve saniyeleriyle duyup tadabiliyor ve dostlarla el ele, gönül gönüle bulunduğum o "eyyâmullah"ı bütün letâfetiyle hissedebiliyorum., evet, o mübarek günleri, kendi insanımızla, cami hariminde, şadırvan başında, mâbed yolunda bütün hususiyetleriyle önce nasıl duymuşsam, bunca uzaklık ve bunca toz dumana rağmen o günkü revnaktarlığıyla ruhumda bir kere daha yaşayabiliyorum.

Evet o eski günlerde hemen herkes, heyecanla dopdolu, saygıyla karşılayacağımız bir telaş içinde, bir oraya-bir buraya koşar, yer yer toparlanır, zaman zaman dağılır, bayramın ebediyet buudlu güzelliklerinden tam nasip alabilme atmosferinde, namaz, va'z u nasihat, Allah'a iç dökme, cami avlusunda dostlarla sarmaş-dolaş olma ve onlarla hasbıhal etme gibi konularla kendini farklı hallerle ifade eder, gün boyu Allah ve Peygamber'e açık durur, başkalarıyla münasebetlerini sevgi ve şefkate bağlı götürür, çevresine basiretle bakar, her şeyi kalbiyle değerlendirir, vicdanıyla tartar, ve sabahtan akşama kadar çeşitli aktivitelerle o mübarek günün tek santimini dahi heder etmemeye çalışırdı...

Ruhlarımız o bayramları bir şiir, bir mûsıkî gibi dinlerdi ve o günlerde hemen herkese ve her yerde, kâse kâse bayram ruhu sunulurdu. Çehrelerdeki beşâşet, sinelerdeki genişlik birbirine denk israf hududunda bir cömertlikle, hep verme ve dağıtma yarışında bulunur, ne olursa olsun herkes o aydınlık günleri çocuklar gibi pür-neşe ama mutlaka bir temkin tavrı içinde yaşar ve derinleştirirdi.

Dünya durdukça o bayramlar da bütün canlılığıyla hafızalarımızda yaşayacak ve gelecek yeni bayramlarımıza birer model teşkil edeceklerdir; model teşkil edecek ve ömürlerimizin en ak çizgileri olarak her zaman kanatlarını

hayallerimizin ufkuna gererek, en karanlık, en tozlu-dumanlı günlerde dahi hafızalarımızda bize şehrâyinler yaşatacaklardır. Bizler yıllarca, o nurefşân ve rengârenk günlerin füsunuyla yaşadık. Bir gün –Allah göstermesin– her şeyin sesi kesilse, ruhanî hazlarımıza zift püskürtülse ve bütün zevklerimiz acılaşsa, biz yine gönüllerimizin derinliklerinde duyduğumuz o rengârenk bayramları hatırlayacak, onların yıllarca yaşanmış olmasını, bundan sonra da o tür bayramların yaşanabileceğine emare sayarak, her zaman canlı duracak ve duygu dumuruna düşmemek için de sık sık hatıralar albümündeki o bayram fotoğraflarını karıştırarak nisyanla savaşta heyecanlarımızın yanında olmaya çalışacağız.

Mâbedlerin Büyülü Dünyası veya Mâbed Medeniyeti

Bizim medeniyetimizin en önemli buudunu mâbed kültürümüz teşkil eder. Bizde mâbedler, bütün çevre ve müştemilâtıyla tamamen kendi medeniyet ve kendi kültürümüzün ürünüdür. Bu mâbedler, o kadar ruh ve mânâ köklerimizle irtibatlı, onların gölgesinde hayat o kadar bize ait ve o denli sıcaktır ki, şehirlerimize, şehirlerimizde belli semtlere, hatta köylere ve kentlere birer ufuk teşkil eden bu mâbedler, bulundukları yerlerin sakinleri için birer ana kucağı kadar şefkatli ve birer yuva kadar da sıcaktırlar. Dört bir yandan gidip mâbede dayanan yollarda mü'minler, günde birkaç defa âdeta vuslat havası yaşar ve Allah'a ulaşıyor olmanın neşvesini duyarlar.

Bizler, nerede olursak olalım, hemen her zaman mâbedlerin gönüllerimize boşalttığı ruh ve mânâyı tabiî bir ihtiyaç çerçevesinde, su gibi, hava gibi yudumlar, teneffüs eder ve bu iklimden yükselen her ses ve sözü, büyülü bir şiir gibi dinleriz. Anadolu –belli bir dönemde onun bu husustaki ihtişamı muvakkat bir küsûfla kararmış olsa da– ondaki mâbedler ve bu mâbedlerin müştemilâtı, kendi aralarındaki mânevî bir râbıta ve değişik sırlı alâkalar ile tek bir mâbed gibidir. Bu büyük mâbedin, teessüs gayesine bağlı kendine göre hizmetlileri, ihtiyar heyetleri ve müdavim cemaatleriyle Allah rızası çizgisinde ve hedef birliği yörüngesinde öyle sağlam bir duruşları ve öylesine inandırıcı bir mahiyetleri vardır ki, bu sihirli kompleksle ilk defa karşılaşan hemen herkes, onu dayandığı uhrevî esasları ve her yanında tüllenen lâhûtî çizgileriyle olabildiğine mucizevî bulur ve âdeta ona büyülenir.

Mâbedler, büyük çoğunluğu itibarıyla bulundukları yerlerde yalnız değillerdir; bunlar, çevrelerindeki medreseler, imarethaneler, misafirhaneler, hatta bazıları itibarıyla tekyeler, zaviyeler, şifahaneler, hamamlar ve kervansaraylar... gibi tamamlayıcı müştemilâtlarıyla bir bütündürler. Onları bu mülâhaza ile temâşâ eden kimse, her şeyi tastamam düzgün bir insan çehresiyle karşılaşmış gibi olur. Ondan, ruhuna akseden çok farklı ima ve işaretlerle ürperir ve o iklime açık durabildiği ölçüde ondan sımsıcak hoşâmedîler aldığı hissine kapılır. Evet, Mâbud'a açık gönüller için birer iman ve İslâm atlası gibi duran bu mâbedlerin harîminde, her zaman aşk u şevkin, ümit ve emniyetin en

büyüleyici şiirleri duyulur, en nefis besteleri işitilir.

Bu mâbedler dünyasında, doğudan batıya doğru gidildikçe, günün hemen her saatinde insan göklerin nura gark olduğunu, arzdan semaya "kelime-i tayyibe"lerin yükseldiğini, yerlerin semâvîleştiğini ve göklerin renk ve desen olarak bütün derinlikleriyle arza aksettiğini görüyor gibi olur ve râşelerle yerinde kalakalır. Evet, her an ayrı bir arz dairesinde,

"Gök nura gark olur nice yüz bin minareden,
Şehbâl açınca ruh-u revân-ı Muhammedî;
Ervah cümleten görür "Allahu Ekber"i,
Aks eyleyince Arş'a lisân-ı Muhammedî."
(Yahya Kemâl)

hakikati tüllenir ve bütün gönüllere dalga dalga ibadet duygusu, şefaat hissi, rahmet esintisi yayılır. Mâbedler, kuruluş gayeleri çizgisinde heyetleri, şekilleri, kubbeleri, minareleri ve harîmindeki mü'minlerin aşk u heyecanları, temkin ve ciddiyetleriyle hep yukarılara işaret eder, ötelerin izdüşümü gibi görünür ve âdeta öteleri gösterirler. Pencerelerden dışarıya akseden aydınlıktan, gökyüzündeki yıldızlarla iç içe girmişçesine sürekli bizlere göz kırpan mahyalara kadar her şey, ukbânın menfezlerinden sızıp bizi saran bir büyü gibi kendine bağlar ve bize tasavvurlarımızı aşkın neler ve neler fısıldar. Biz, her zaman onların çehrelerinde ebediyet âleminin güzelliklerini, kalbî ve ruhî hayat ufkunun aydınlığını, şanlı geçmişimizin renk ve desenini görüyor gibi olur; oralardan yükselen ses ve sözler içinde Hakk'a çağıran kelimelerin büyüsünü duyar, uzak ve yakın geleceğimizle alâkalı beklentilerimiz adına yanıltmayan sinyaller alırız.

İşte bu ölçüdeki zengin ufku itibarıyla bütün mâbedler, bir eğitim müessesesi, bir riyazet ocağı; his dünyamızda öteleri duyma hesabına birer tarassut ve tecessüs rasathanesi ve değişik kulluk çeşitleriyle Hakk'a yükselme rampaları gibidirler. Günde birkaç kez bu rampalara uğrayanların ve onların hususî vâridâtıyla kendilerini yenileyenlerin yolda kalmaları, onlara tavır alanların da Hakk'a varmaları söz konusu olmasa gerek.

Ruh dünyamızın aynaları sayılan mâbedler, kuruluşlarına esas teşkil eden fonksiyonlarını eda ettikleri; imanlı gönüllerin, uhrevîlik teneffüs etmek üzere günde birkaç kez koşup onlara sığındığı; sabah-akşam minarelerde ruh-u revan-ı Muhammedî'nin şehbal açtığı; şadırvanların başında abdest alanların iç

çekişlerinin su çağıltılarına karışıp Allah'a yükseldiği; güvercinlerin kanat sesleriyle mü'min sinelerden yükselen iniltilerin birer koro teşkil edip revaklarda yankılandığı; gönüllerin o mübarek hazîrelerde her gün Kur'ân ve ilâhilerle banyo yapmaya devam ettiği; gözyaşlarının, musluklardan akan sularla yarışlar yaşadığı; alınların secdeye teşne bulunup, ruhların secde gölgesinde serinlediği sürece bu mâbedler medeniyeti, insanlık âleminin, tıpkı bir metâf gibi ziyaretgâhı olmaya devam edecektir.

Bizim medeniyetimizin sikkesi ve mührü sayılan bu mâbedler, şuradan-buradan alınmış herhangi bir hendesî şablon ve plâna değil de, şeâiri ilân esprisine bağlı engin, uhrevî buudlu, bizlere öteleri rasat etme imkânını veren bir blokaja oturtulmuş gibidirler. Onların çehrelerine dikkatle bakıldığında, bu çehrelerde, engin ruh zenginliğimizi, buğu buğu sonsuzluk duygularımızı, mücerredin çerçevesinde iman esaslarına ait tasavvurlarımızı, İslâm şeâirinin renkli çizgilerini, kendi yolumuzda sevinç ve kederlerimizi aksettiren işaretleri, ümitlerimizden fışkıran ışıkları, zaferlerimizden taşan renkleri, hamaset destanlarımızdan en canlı motifleri, kendi romantizmimizden aşk u vuslatları temâşâ edebiliriz. Kezâ, bu mâbedlerin çehrelerinde, büyük niyetlerin nurlarını, yürekten nezirlerin televvünlerini, ana-babaya armağan edilmiş olmanın saygısını, evlât hatırasına inşa edilişin şefkatini, bir hasret ve bir hicrana karşı teselli olmanın izlerini, hatalara kefaret duygusunun solgun renklerini, değişik mazhariyetlere ait şükranın parıltılarını görmek de mümkündür.. evet, bir uçtan bir uca bu mâbedler medeniyetini ne zaman temâşâ ve dinlemeye koyulsak, yukarıda söz konusu edilen hususlardan hiç olmazsa birkaçıyla karşılaşır ve bu Hak evlerini bizden biri gibi buluruz; biz öyle buluruz, onlar da karşılaştığımız her yerde bizim üzerimizde âdeta birer canlı hissi uyarır ve hayallerimize, heykellerinin arkasındaki ruh ve mânâyı aksettirirler.

Bu mâbedler zinciri içinde, hükümdarlık remzi olarak koca koca tepeleri hatırlatan pek muhteşemleri olduğu gibi, sıradan insanlara işaret eden orta vüs'attekileri ve ince, zarif hâlleriyle çocuklar ya da gençler için yapılmış gibi görünenleri de vardır. Ne var ki, en büyük ve muhteşeminden en küçük ve en mütevaziine kadar hemen hepsi, aynı ruh, aynı mânâ ve aynı iç muhtevaya bağlılık açısından âdeta bir bütünün parçaları gibidirler. Onlar bize, hep aynı şeyleri mırıldanır, aynı hususlara göndermelerde bulunur ve aynı meseleleri hatırlatırlar; biz de dillerinden anlayabildiğimiz ölçüde onları birer mûsıkî gibi

dinler, ifade ettikleri mânâları paylaşır ve onların harîminde bulunduğumuz sırlı zaman içinde bizimle beraber Hazreti Kâdiyü'l-hâcât'a el kaldırıp yalvardıklarını duyar gibi oluruz.

Bu mâbedlerden kimileri otağını, herkes tarafından görülebilen yüksek bir tepeye kurmuş, muhteşem ve fevkalâde görünümü ile içlerimize haşyet salan manzarasının yanında hayallerimizde dünya ve ahiretin birleşik noktasında duruyor olma hissini uyararak, arzularımızı, iştiyaklarımızı, dâüssılalarımızı harekete geçirip bizi bulunduğumuz zaman ötesine çağırır ve bize kendi iç sırlarından neler ve neler duyururlar.

Kimileri, ince, zarif, yumuşak ve annelerimizin kucağı kadar sıcak iklimleriyle bizlere bağırlarını açmış gibi durur ve ezan çağrısına ihtiyaç bırakmayacak şekilde gönüllerimizi ezelî şefkatin nağmeleriyle kendilerine çağırırlar.

Kimileri, postunu düzlüğe sermiş, herkese açık ve günün her saatinde semtine uğrayanlara hoşâmedîleriyle elleri göğsünde "eyvallah" diyen bir dervişe.. kimileri, ilim ve araştırmaya açık ufukları, herkese tesir edecek şekilde vakur duruşlarıyla bir müderrise.. kimileri de halkvârî eda ve hâlleriyle hemen her yerde karşılaşacağımız bizim insanımıza benzerler.

Her biri kendi çapında "Sidretü'l-müntehâ"nın birer gölgesi gibi duran bu kutsî mekânlar neye benzerlerse benzesinler, bunların hemen hepsi de bizim ülkemizin özünden-usaresinden, ruhundan-mânâsından süzülüp çıkmış gibi bir edaya sahiptirler ve bizim mânâ köklerimizle, iç muhtevamızla o kadar uyum içindedirler ki, onlarla ne zaman karşılaşsak, his, idrak veya şuuraltı müktesebatımızdan bir kesitle karşılaşmış gibi oluruz.

Bu mâbedler aynı zamanda, inşa edildikleri yerler itibarıyla da sırlı bir kısım hususiyetleri haizdirler: Onların, o mehabetli ve ledünnî görünüşlerinin yanında, incelik, güzellik, zarâfet, ihtiyaç ve estetik gibi yanları itibarıyla da öyle fevkalâde ve mükemmel hâlleri vardır ki; eğer sağlarına-sollarına münasebetsizce yerleştirdiğimiz o hoyrat beton yığınlarını görmez ya da yok farz edersek, onları bulundukları mekânlarla uyum içinde en enfes birer sanat harikası olarak bulur ve büyüleniriz; evet insan, pek çoğu itibarıyla bu sihirli mekânlara doğru yürürken, kendini bir zirveye doğru yükseliyor gibi hisseder.. ve mâbedde hakikîsine ulaşacağı bir terakkînin ilk basamaklarında bulunduğunu

sanır. Bilhassa mâbede bağlı eskiden kalma nâzım plânların korunduğu yerlerde, insan yol boyu mâbed hedefli cadde ve sokaklarla, pek çok mescid mücâviri evlerin önünden geçerken hep Allah'a yürüyor gibi Allah evine yürür.. yürüdükçe içi açılır.. her adımda yeni bir inşirah duyar.. bazen uzun bazen de kısa, ona götüren bütün yolları, duygularında, düşüncelerinde mâbedleştirerek her şeyi zâtî kıymetlerinin çok çok üstünde değerlere ulaştırır.

Geçtiği mahalleleri, yürüdüğü sokakları, uğradığı bina önlerini, gölgesine sığındığı duvarları tıpkı tanıdığı insanların yüzleri gibi görür; görür ve âdeta onlardan selâm alır, onlara selâm verir, hepsinden yakınlık duyar, hepsine yakınlığını duyurur.. önünden geçtiği pencereler ışıl ışıl gülücüklerle ona hoşâmedîde bulunur.. uğradığı her yer ve birbirinden ayrı sayılan her mesafe şuurlu birer varlık, hatta bir yol arkadaşı gibi ona refakat eder.. sonra da onu başka refiklere bırakıyor gibi el sallar ve ayrılır. Gelip mâbedin revaklarına veya mâbedi çevreleyen bahçeye ulaştığında da, şadırvan kurnalarından boşalıp dört bir yanda yankılanan su çağıltısı, kanat sesi, ağaç hışırtısı, kuş cıvıltısı ve abdest alanların iç çekişlerinden hâsıl olan koro şeklindeki bir hoşâmedîyle karşılanır.. her şeyi, her sesi, her nağmeyi, her güzelliği bir kevser gibi yudumlar.. ve harem dairesine yürüyormuşçasına, kapalı ve olabildiğine mahrem bir kısım hislerle kendisiyle öteler arasında gelir-gider.. sonra da tamamıyla ebedî mihrabına kilitlenir ve sadece O'nu sayıklar. Artık ne su çağıltısı, ne kanat sesi, ne ağaç hışırtısı, ne de kuş cıvıltısı; tekbirlerle gönlüne akan mânâları duyar ve ürperir.. tehlillerle nefes alır-verir ve soluklanır.. tesbihlerle dolar boşalır.. her seste, her sözde O'nu duymaya çalışır.

Evet, namaz yolcusu, gidip bu noktaya ulaşınca artık bütün bütün bulunduğu mekânın havasıyla mest olur ve tasavvurları aşkın lâhûtî bir lezzetle kendini iştiyak ve temkinin gel-gitlerine salar ki, bir mânâda "haremgâh-ı ilâhî" de sayılan fizikî bu son durak, duyup hissedenler için canlı-cansız aksesuarıyla âdeta ötelerin nağmeleriyle inler.. insanları huzura hazırlar ve daha ötesine biler.. evet, hüşyâr gönüller için burada her şey hususî lisanıyla O'nu anar ve her tavır ve davranıştan O'na ait gizli bir kısım fısıltılar duyulur.

Hele bir de bu namaz yolcusu, ezanla, kametle ve niyetle bütün bütün dünyevî duygulardan arınıp, "Allahu Ekber" diyerek Rabbinin karşısında el pençe divan durabilmişse; işte o zaman, bütünüyle semâvî bir hâl alır ve kendini, enbiyâ, asfiyâ ve evliyânın, Hak karşısında kemerbeste-i ubudiyet

içinde bulundukları saflar arasında hissetmeye başlar.. ve önündeki imama uyduğu aynı anda, imamlar imamı Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'a da iktida etmiş olmanın sonsuz hazzını duyar.. kalbinin saffeti ölçüsünde bedenî isteklerine ve cismanî arzularına karşı tamamen kayıtsızlaşır ve âdeta Hak hoşnutluğuna abanmış gibi olur.. gönlünü tamamen O'nunla doldurur; hiç olmazsa doldurma gayreti içine girer.. bulunduğu hâlin boyasına boyanır.. işte böyle birinin bu şekildeki ledünnî insibağı namaz süresince onu hep huzurun mehabetli yamaçlarında dolaştırır ve ona, dünyada ulaşılması imkânsız mehâfet ve muhabbet ziyafetleri çeker.

Mâbedin bu iç derinliğinden ötürüdür ki onu, kalben inkişaf etmiş kimseler âdeta, Hakk'a yürümenin rampası gibi görür.. değil günde beş defa, ona her gün onlarca defa uğrasalar da, her zaman taptaze bir ümit, bilenmiş bir azim ve bembeyaz hülyalarla uğrar; her uğrayışlarında iç içe vuslatlar yaşar, her ayrılışlarında da hicranla ayrılır ve hasretlerini de bir kere daha uğrayacakları mülâhazasıyla serinletirler.. gözleri mâbedde, kulakları minarelerde, ömürlerini minarelerden yükselen çağrıya bağlılık içinde geçirir ve hep mâbed ufuklu yaşarlar.

Çatlayan Rüya

Milletçe birbirimize karşı saygının, sevginin, insanî münasebetlerin yeniden canlandığı yakın geçmişteki o kısa dönemde, bir baştan bir başa bütün ülkede her şey daha bir farklı görünüyor ve daha bir sıcak hissediliyordu. Ara sıra bir kısım münasebetsiz ve can sıkıcı sesler duyulsa da, toplum hemen her kesimiyle âdeta bir nevruz heyecanı yaşıyor ve upuzun yaz rüyaları görüyordu.

Hemen hepimiz, hatıralardaki altın günlerimizi, bugünler içindeki kendi şive ve kendi edamızı yeniden bulmuş gibi pürneşe, birbirimizle kucaklaşıyor, koklaşıyor; birbirimizden haberdar olmanın, birbirimize kavuşmanın, hatta birbirimizi bir kere daha keşfetmenin inşirahlarıyla hep sevgi türküleri söylüyorduk. Hülya ve rüyalarımızda her gün biraz daha derinleşen sevenler ve sevilenler dünyasından pırıl pırıl renkli fotoğraflar, her yerde teneffüs edilen sımsıcak hava, her yanda tüllenen derin bir şefkat ve merhamet, yürüyorduk kinin, nefretin bulunmadığı-bulunamayacağı günlere. Ümitlerimizi, beklentilerimizi bütün canlılığıyla içimizde duyarak her şeyin bizcesine açılıyor ve benliğimizi saran bir büyü ile, bir zamanlar hayatımızı onun etrafında örgülediğimiz sevgi, saygı ve hoşgörü günlerine dalarcasına "eyyâmullah" diyeceğimiz altın çağlarımıza abanıyor ve yakın geçmişimiz itibarıyla, milletçe bir türlü gerçekleştiremediğimiz sevgiyi sevme, nefretten nefret etme ve sinelerimizdeki düşmanlık duygusuna karşı tavır alma istikametinde ümitle, iştiyakla durmadan koşuyor ve kendimiz olmaya çalışıyorduk.

İhtiyarlamaya yüz tutmuş ruhlarımıza gençlik aşılamaya, renk atmış duygularımıza imanlarımızın boyasını çalmaya ve hâlâ yaşadığına inandığımız saatlere zamanın sihrini duyurmaya; duyurup akrep ve yelkovanı bir hayli zamandan beri bağlı bulundukları paslı zembereğin tesirinden kurtarmaya ihtiyaç vardı ve bunlar mutlaka yapılmalıydı.! İhtiyaç duyulan bu hususlar tam yapıldı veya yapılmadı o ayrı bir konu ama, yapılmak istenenler işte bunlardı.

Yakın geçmişimiz itibarıyla biz, işte böyle bir diyalog vetiresi (süreç) içinde hep günlerin bahara kaydığını görür gibi oluyor; yeşeren ümitlerimizle kendimizden geçiyor ve bu ince, nazlı, yumuşak havanın, toplumun hemen bütün kesimlerince benimsenip yaşanabileceği hülyalarıyla oturup kalkıyor; her hamleyi az ilerideki sevgi günlerinin şafak emareleri gibi değerlendiriyor ve

âdeta bir "şeb-i arûs"a hazırlanıyormuşçasına seviniyor, heyecanlanıyor, ümitlerimizin ufkuna doğru kanat çırpıyor ve gönüllerimizin zarını yırtacak seviyedeki bir neşe ve cûşişle yitirdiğimiz saatlerin, günlerin bize iade edildiğini/edileceğini duyar gibi oluyorduk.

Keşke böyle bir vetireyi ümit, hayal ve beklentilerimizdeki enginlik ve zenginliğiyle devam ettirebilseydik.! Aslında ettirilmemesi için zahiren hiçbir sebep de yoktu. Yoktu ama, doğrusu biz bu konuda ümit ve hayallerimizin çok çok gerisinde kalmıştık; kalmış ve her şeyi iyimserlik, hoşgörü ve hüsnüzanna bağlı değerlendirerek pusuda fırsat kollayan kini, nefreti, gayzı, öfkeyi, bağnazlığı, yobazlığı bütün bütün düşünemez olmuştuk; mazur da sayılabilirdik; zira bizler medenî bir dünyada, aydınlar arasında tarihten kalma bu mel'un düşüncelerin bütünüyle ölüp gömüldüğünü; iyiliklerin, güzelliklerin, faziletlerin ve evrensel değerlerin peşi peşine *"ba'sü ba'del mevt"* lerinin yaşandığı bir dönemde bunların bir daha da hortlatılamayacaklarını sanıyorduk.. keşke yanılmamış olsaydık!. Ne var ki biz, insanlara saygıya ve hüsnüzanna takılarak yanılmıştık...

Bir daha dirilmez sandığımız bütün kötü duygular, kötü tutkular yeniden hortlamış ve birer gulyabâni gibi her köşe başını tutmuştu; işte bu duygu ve tutku sergerdanları, bir Karmatî hezeyanıyla her şeye saldırıyor, bir Hâricî mantığıyla her şeyi ve herkesi kesip-biçiyor; bir anarşist tavrıyla her şeye tecavüz ediyor; kinin, nefretin, gayzın, öfkenin güdümünde vahşetten vahşete koşuyor; sevgiye, hoşgörüye uzanan köprüleri yıkıyor, yolları harap edip yürünmez hâle getiriyor, seven ruhları sindiriyor, sevgiyle çarpan sinelere şiddet, hiddet aşılıyor; çevresine şefkatle bakan çehrelerdeki tebessümleri karartıyor ve değişik çevre ve kesimlerin birbirleriyle olan iltisak noktalarını kırıyor, yıkıyor; onlar arasındaki birlik ruhunu kesiyor, biçiyor, parçalıyor ve ulaşabildiği bütün gönüllere düşmanlık tohumları saçıyorlardı..

Evet, bunlar, önce, toplumu teşkil eden fertlerin birbirlerine karşı güvenlerini sarsıyor; milletin değişik kesimleri arasına sûizan ve kuşku tohumları saçıyor; sonra da hoşgörü temsilcileri hakkında akla-hayale gelmedik iftira ve tezvirlerle, onların en samimî davranışlarını dahi evirip-çevirip hiç olmayacak bir kısım gayelere, hedeflere bağlayarak bütün hayırlı işleri âdeta kundaklıyorlardı. En olumlu gayretler etrafında şüpheler uyarıyor; diyalog

adına ortaya atılan tekliflerde başka maksatlar arıyor; en yararlı sözleri, beyanları sağa-sola çekiyor, bölüyor, parçalıyor, montajlarla farklı kalıplara ifrağ ediyor ve tahribin en utandırıcı örneklerini sergiliyorlardı.

İşte bu şeytanî gayretler, millet çoğunluğu üzerinde müessir olmasa da, öteden beri hayatını şiddete, hiddete, kine, nefrete bağlamış ve düşmanlıktan başka bir şey düşünmeyen marjinal bir kesimi ayaklandırmaya yetmişti. Ayaklandılar ve "hoşgörü", "diyalog", "sevgi", "herkesi kendi konumunda kabul etme" ve "kavgasız bir dünya"... gibi kavramlara karşı âdeta savaş ilân ettiler. Yüreklerdeki ümitleri sarstı, insanların birbirine karşı güven ve itimadını yıktı, toplumun değişik kesimlerini birbirine bağlayan esasları parçaladı, dağıttı ve yerle bir ettiler.

Herkesi aldatamadıkları, her sineye giremedikleri, her dimağda şüphe uyaramadıkları ve çoğunluğu iğfal edemedikleri muhakkaktı; ancak bu kesme-biçme, bölme-parçalama ve her şeyi hurdahaş etme gayretleri tamamen de neticesiz kalmamıştı. Eski kavgalı günlerden henüz sıyrılmış bulunan ve fakat durduğu yerde biraz da iğreti duran pek çok kimse, yeniden sarsılmış ve bunların hoşgörü çağrılarıyla alâkalı bütün duyguları, düşünceleri alt-üst olmuştu. Bu da, yıllardan beri kardeşlik, dostluk ve diyalog adına ortaya konan gayretlerin hebâ olması ve bu çizgide gayretlerle gerçekleştirilmesi muhtemel diyalog ve barışa giden yolların muvakkaten de olsa yürünmez hâle gelmesi demekti...

Şimdilerde ben, bugüne kadar yapılan onca güzel iş ve gayretin baltalanmasını ve onca olumlu gelişmenin tahrip edilmesini ruhumda olsun duymamak için, olup bitenler ne zaman aklıma gelse, hayalimin yüzünü başka tarafa çeviriyor ve realitelerden kaçarak hafakanlarımı bastırmaya çalışıyorum. Doğrusu şu anda, kalbimde sıkışmalar hâsıl eden, tansiyonumu yükselten, vücudumda tavattun etmeye karar vermiş hastalıklara taarruz gedikleri açan böyle öldürücü hayallere karşı yapacak başka bir şey de düşünemiyorum. Ne var ki, ben onlardan ne kadar uzak durmaya çalışsam da, yine de olup bitenler, herhangi bir boşluktan sızıp düşünce dünyamın içine giriyor, bazen bir zehirli ok gibi kalbime saplanıyor; istemediğim hâlde zihnime akan bu meş'ûm bilgilerle inliyor, kıvranıyor ve kim bilir günde kaç defa Rabbime el kaldırıyor, *"Rabbenâ feracen ve mahracen."* deyip sızlanıyorum...

Bazen, toplumun değişik kesimleri arasındaki sevgi ağlarının yırtıldığını görür gibi oluyor; bazen gelip duygularıma çarpan hoşgörü ve diyalog etrafındaki homurtularla ürperiyor; kin ve nefret aktörlerinin öldürücü darbeleri altında inleyen dostluk ve kardeşlik hislerinin acı talihlerini düşünüyor ve irkiliyorum. Bazen de hiçbir şey düşünmeden olduğum yerde kalakalıyorum.

Kardeşlik ve dostluğa açık o sımsıcak günlerin, şimdilerde uçmuş renklerini, gönüllerde soldurulmuş nakışlarını, karartılmış ufuklarını her tasavvur ve tahayyül edişimde, ölüme yürüyen bir insanın çehresini ya da inkıraza yüz tutmuş mâil-i inhidam bir binanın hâlini temâşâ ediyor gibi oluyor ve hiçbir şey yapamamanın çaresizliği içinde sadece inleyerek tepkimi ortaya koyuyor ve gönlümü bununla serinletmeye çalışıyorum. Bir duygu, bir düşünce, bir anlayış, bir felsefe bu kadar hoyratça bir muameleye maruz kalınca ne kadar iflâh olur ve ne kadar var olma gayesini edâ edebilirdi, onu her şeyi yakından takip eden insaf dünyasının insafına bırakıyorum.

İddialar mesnetsiz olsa da, taarruz insafsız, koparılan gürültü korkunç, kampanya plânlı, komplo şeytanî ve bütün bu hareketlerin hedefi de dostluk, kardeşlik ve sevgiydi. Bir kere daha Çanakkale işgali yaşamıştık; ama bu defa Çanakkale içinde vurulan, işte bu değerler olmuştu. Toplum ne kadar sağduyulu hareket etse de, gönüllerden birçok şey kopup gitmiş ve değişik kesimlerin birbirlerine karşı güveni büyük ölçüde sarsılmıştı. Bu korkunç gürültü ve yaygaradan sonra artık, insanlar eskisi gibi birbirini sevemeyecek, birbirine güvenemeyecek, gönül rahatlığı içinde bir araya gelemeyecek, gelseler bile birbirlerini yürekten kucaklayamayacaklardı. Otel lobileri ya da değişik toplantı salonları artık tebessüm alış verişi göremeyecek, insanlar gönülden birbirlerinin elini sıkamayacak, sineler şefkatle çarpamayacak ve o sımsıcak günler bir garip Şubat soğuğuna yenik düşecekti. Demek ki, artık gönül kapıları o eski sıcaklığıyla herkese aralanamayacak, gözler tebessüm cimriliğine gidecek, dudaklar da sevgi mırıldanmayacaktı.

Sanki, gelecek adına görülen rüyalar bitmiş, birlik-beraberlik hülyaları yıkılmış, sinelerdeki ümit ışıkları sönmüş, emniyet soluklayan nefesler susmuş/susturulmuş, –Allah bu garip sessizliği bir daha göstermesin– her şey endişe verici bir sükûta teslim olmuş gibiydi... Ben her gün birkaç kere hayalimle bu ürperten resimleri seyrediyor ve kırılıp dökülen, parçalanıp sağa-

sola saçılan sevgi, beşerî münasebetler, hoşgörü, diyalog ve birbirimizi anlama... gibi kazanılmış güzelliklerin horlanıp hakir görülmesi karşısında iki büklüm oluyor ve inliyorum.. iki büklüm olup inliyorum çok ciddî gayretlerle elde edilen başarıların altının oyulmasına; o sevgi atmosferinin delinip yırtılmasına, toplumun değişik kesimleri arasında yeniden kavgaya start verilmesine; kinin, nefretin mergup bir metâ gibi gelip baş köşeye oturmasına; sevginin, merhametin, şefkatin ve bunlara bağlı olarak da gelecek adına ümitlerimizin kapı kapı kovulmasına; sinelerde uykuya yatmış düşmanlıkların bir kere daha hortlatılmasına.. evet bütün bunlar karşısında kaddim bükülüyor; kendimi âdeta öldürülmüş bir sürü güzel şeyin mezarı başında tahayyül ediyor, acıyla kıvranıyor ve ürperiyorum.

Ne var ki, olup biten bunca kemlik, bunca kötülük ve bunca vefasızlığa rağmen hâlâ o günlerin avdet edeceğini gösteren ve onları bize geri veriyor gibi görünen saatlerin emâreleri de başımızın üstünde. Yarısı uçurulmuş bir bina veya eksik kalmış bir mısra gibi imara azmi şahlandıracak, kalemi bir kere daha coşturacak bir hayli ışık var geçtiğimiz yollarda. Yıkılıp giden, sökülüp atılan o ümit dünyasından geriye kalan her parça bize: "Allah'a dayan, sa'ye sarıl, hikmete râm ol... / Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol." (Âkif) diyor gibi. Gerçi mevcut durum, bir yıkık rüyaya benzeyen hâliyle bana oldukça dokunuyor ve yapılanlar çok gücüme gidiyor; ama yürüdüğümüz yol millet yolu olduğuna göre, neye maruz kalırsak kalalım, başımıza gelen her şeyi sabırla, tevekkülle karşılamaya kararlıyız. Gönül gözlerimizle milletimizin mutlu yarınlarını süzerek, yaşatma zevkiyle hasret ve hicranlarımızı tadil edip, yolda bulunmanın hakkını vermeye çalışacağız.

Bir kısım yobazca düşünceler, yürüdüğümüz yolları yürünmez birer patika hâline getirse de, hâlâ her tarafta salınıp duran yeşillikler, gönüllerimizde yol yürüme heyecanı uyaran yol arkadaşları, insanî duygularıyla diyaloğa açık sineler; el sıkışmasını, kucaklaşmasını ve etrafına tebessümler yağdırmasını devam ettiren gönül insanları; günahını bilen vicdanlar, hatalarına pişmanlık duyan ruhlar, geleceği mantık ve muhâkeme üzerine bina etmek isteyen dimağlar mevcudiyetlerini devam ettirdikleri sürece, ruhumuzun sarsılan sistemlerini yeniden derleyip toparlayacak ve "yeni baştan" deyip herkesi sevmeye devam edeceğiz.

Şimdilerde hemen her yanda duyulan o sun'î ağıtların, solgun nefeslerin pörsüttüğü duygular, düşünceler, mevsimi gelince yeniden canlanacak ve her yanda bir kere daha bahar nârâları duyulacaktır.

Ben bunca yıkılış, kırılış ve dökülüş karşısında imanımın gereği olarak bir gadr u efgânı, bir azim ve diriliş duygusunu dile getirmeye çalıştım. Beklentilerimin, Hz. Kâdiyü'l-hâcât dergâhında birer dua yerine geçeceği ümidini besliyorum.

İnanan Sarsılsa da Devrilmez

"Gevşeklik göstermeyin, tasalanmayın;
Eğer iman ediyorsanız üstünsünüz."[1]

Hâlihazırdaki tablo oldukça ürpertici; ancak iman, ümit ve Allah'a teveccüh sayesinde aşılmayacak gibi de değil. Eğer insan, güneşe doğru yürür veya uçarsa, gölgesini arkasına almış olur; sırtını güneşe dönerse bu defa da gölgesinin arkasında kalmış olur. Bu itibarla gözlerimiz hep sonsuz ışık kaynağında olmalıdır. Evet her şey, Âkifçe ifadesiyle: Allah'a dayanıp, sa'ye sarılıp, hikmete râm olmaktan geçmektedir. Ülkede iç içe kriz yaşandığı bir gerçek; ancak, sebepleri bilinip, iman, ümit ve azimle karşı çıkıldığında, bu kabîl krizler hemen her zaman aşılmış; aksine problemler vehim ve hayallerle köpürtülüp ya da onlar üzerinde politika yapıldığında şişmiş, büyümüş, olduğunun üstünde bir görünüme ulaşmış ve psikolojik tahribatıyla içinden çıkılmaz hâle gelmiştir.

Günümüzde, tarihî tekerrürler devr-i dâimlerinden biriyle daha karşı karşıya bulunuyoruz; her tarafta üst üste felâketler, her yerde toplumu sarsan musibetler; depremler, seller, yangınlar, trafik faciaları ve bilmem daha ne belâlar.! Sonra değişik türden zulümler, istibdatlar, komplolar, cinayetler, vicdanlara baskılar.. ve onca mazlumiyetlere, mağduriyetlere rağmen "belâ-yı dertten" ah etmeyen iradesizler, sessizler.. buna karşılık insanlara zulüm ve gadirde bulunan, zulmederken de ağlayıp-sızlayıp mazlumu haksız göstermeye çalışan şarlatan zalimler.. değişik sâiklerden ötürü her zaman öfkeyle oturup-kalkan muvazenesiz yığınlar; onları her an biraz daha şiddete, hiddete iten farklı çevreler: Mütegallipler, vurdumduymazlar, idare bilmezler ve tahrikçiler.. aldatmayı akıllılık, hırsızlığı mârifet sayan hortumcular; hortumculardan pay alan fırsatçılar.. teşriî masûniyete sığınan haramhor ahlâkzedeler.. tekvînî masûniyet (!) gücünü "Hak kuvvettedir." deyip sonuna kadar kullanan Yezid ve Şimirzâdeler.. rüşvetçiler, irtikapçılar, ihtilâsçılar, silah kaçakçıları, uyuşturucu şebekeleri ve uyuşturucular.. ve daha adı konmamış ne mel'un organizasyonlar..!

Evet, bugün hemen her bucakta ürperten bir hazan ve her yerde insanî değerler ayaklar altında; ne insana saygı var ne de evrensel değerlere. Üç-beş

tane saygılı gibi davranan bulunsa da, onlar da gösterdikleri saygıya ücret peşinde. Kitleler, her kesimiyle hemen her yerde yığın telâkki edilmekte; yığınların hâli ise en acı şekliyle gelip yüreklere oturmakta. İş-aş-ekmek vaadi seçim zamanlarında sıkça duyulan sözlerden. Bugüne kadar onunla da yüz yüze görüşüp tanışma imkânı olmadığından şimdilerde o türlü vaatlere de kimse itibar etmiyor. Her yerde ilim Allah'a emanet!. Mârifet Kafdağı'nın arkasında.. sanat ideolojilere kavaslık yapıyor.. pek çoğu itibarıyla ilim yuvaları taklide teslim.. hakikat aşkı, ilim tutkusu, araştırma şevki iltifat görmeyen gayretler.. iltifat görmeyen bir kısım gayretler de ihtimal birer hobiden ibaret.. bugünümüzü-yarınımızı emanet edeceğimiz hayatî müesseselerde hayattan eser yok.. propagandalara bakınca, dünyalara yetecek kadar bir güce sahip gibiyiz; oysaki realiteler bir kasabaya bile yetmediğimizi haykırıyor. Ahlâkî değerler, sorumluluk duygusu, hak düşüncesi, adalet mülâhazası açısından dünya standartlarının çok çok altında olduğumuz apaçık: Çoğumuz itibarıyla ne ar, ne hayâ, ne hakka saygı ne de düşünceye hürmetimiz var.. Allah korkusu, fazilet hissi çoktan unutulmuş.. kuldan utanma ise şimdilerde o can sıkan duygudan da (!) kurtulma peşindeyiz.. bir yığın kalbsizler, ruhsuzlar hâline geldiğimiz yüzlerimizden okunuyor; çoğumuzda ne merhamet ve şefkat hissi ne de hürmet duygusu kaldı. Dini, diyaneti eski-püskü, partal bir müessese kabul edenlerin sayısı hiç de az değil.. her yerde dinî duygular harap, dindarlık makhur; her tarafta lâubâlîlik ve ahlâkî çöküntü; her yanda iç içe hıyanet ve her bucakta âh u efgân.. insanî duygular açısından erozyona uğramış ruhlarda hissizlik, hareketsizlik.. veya "Âlemi ben mi kurtaracağım?" mazeretleri.. müteessir gönüller heyecanlarının esiri ve muvazenesiz.. "Gün bugündür, dem bu demdir." diyenlerin sayısı belli değil.. hayatını köşe dönmeye veya köşe kapmaya bağlamışların adedini Allah bilir. Bütün bunlara karşılık azıcık duyan ve düşünen kafalar ise, kaba kuvvetin balyozları altında inim inim.. millete hizmet edenlerin kaderi ezilmek ve samimiyetle çarpan sinelere karşı her köşe başında ayrı bir şeytanî tuzak.. şimdilik sessiz duranlara bir şey diyen yok.. yarın, öbür gün ne olacak, onu da bekleyip göreceğiz...

Hemen her fırsatta iman, İslâm ve insanî değerlerin karşısına çıkan marjinal fakat çığırtkan bir kesim var ki dine, imana düşman oldukları kadar hür düşünceye, gerçek demokrasiye, insan haklarına karşı da fevkalâde saygısızlar. Bunlar, kendilerine ters gelen her düşünce, her görüşe karşı hemen savaş ilân

etmekte; farklı görüş taşıyan hemen herkesi karalamakta; haysiyetleriyle, şerefleriyle oynamakta, hatta baş edemedikleri düşünceleri kontrgerillâlarla ortadan kaldırarak muhalif her sesi kesmekteler. Hele bunların içinde öyle tipler var ki ne fikir namusu tanırlar ne de ruh iffeti. Bugün doğru dediklerine yarın rahatlıkla yalan diyebilir; bugün alkışlayıp göklere çıkardıklarını yarın yerin dibine batırabilirler. İki yüzlü bu fıtrat garibelerinin hiç değişmeyen bir yanları varsa o da, her zaman yüzüp gezmeleri ve her zaman yılan gibi zehirlemekten lezzet almalarıdır. Hele bazılarında bir küfür yobazlığı var ki hiç sorma!. Ne Allah bilir ne de Peygamber tanırlar.. bunlar basiretleri açısından kördürler görmezler, kulakları sağırdır işitmezler. Ne ruhla münasebetleri vardır, ne de beyinle ciddî bir alâkaları, ne Allah'a karşı saygı taşırlar, ne de Peygamber hürmeti bilirler.. çoğu öyle mük'ap cahildir ki; bilmezler, bilmediklerini de bilmezler, ama kendilerini bilir sanırlar.

Hâsılı, bugün, olmamasını arzu ettiğimiz ne kadar menfilik varsa, her yerde diz boyu, hatta ondan da öte; yıllardan beri milletçe beklediğimiz şeylere gelince onlardan da hiç mi hiç haber yok. Manzara bu olunca, ümitten, azimden söz etmek de oldukça zor; ama biz milletçe bu zoru aşma mecburiyetindeyiz. Bugün başımıza gelenler, gelecekte de katlanarak karşımıza çıkabilir.. ülke bir baştan bir başa mezaristan hâlini alabilir.. milletin azmi, ümidi tıpkı bir kefen gibi onun başına geçirilebilir.. ırmaklar Revân Nehri'ne, çöller Kerbelâ'ya, düşmanlar Şimir'e, aylar muharreme dönüşebilir.. kundaklamayı kundaklamalar takip edebilir.. dev yangınlar olabilir, yangınlar evlerimizin-barklarımızın yanında, beklentilerimizi, plânlarımızı da kül edebilir.. dost-düşman herkes bizi yalnız bırakabilir; yalnız bırakmaktan da öte hiç ummadığımız kimselerce arkadan hançerlenebiliriz. Evet, işte düşmanların böyle esirip köpürdüğü, dostların vefasızlık gösterip bizi bütün bütün terk ettiği durumlarda dahi kat'iyen teslim olmamalı, eğilmemeli; iman ve ümitlerimize dayanarak dimdik ayakta durmalı ve bir küheylan gibi hız kesmeden çatlayıncaya kadar koşmasını bilmeliyiz.

Hatta hâlihazırdaki fecâyi ve fezâyi şimdikinin kat katına ulaşsa.. etrafımız âh u efgân ile inlese.. çevremizdeki çığlıklar gidip tâ âsumana dayansa.. yaşanan ızdıraplar magmalar gibi köpürüp yüreklere vursa ve bütün bir millet çaresizlikle kıvranıp dursa.. düşünen başlar üzerinde kılıçlar kavisler çizse, beyinler balyozlarla ezilse.. dört bir yanda sadece zalimlerin "hayhuy"u

duyulsa.. en canlı, en temiz vicdanları simsiyah bir yeis sarsa.. hanlar devrilip hânümanlar yerle bir olsa.. ay batsa, güneş sönse, nazarlarla beraber gönüller de karanlığa gömülse.. kuvvet gemi azıya alsa, hak kaba kuvvetin paletleri altında kalıp ezilse.. her yerde dişli dişini gösterip gezse, zayıf dilini tutup sessizlik murâkabesine dalsa.. bütün mukavemetsiz ruhlar bir bir yıkılsa ve kalbzedeler üst üste devrilse...

Her şeye rağmen biz duruşumuzu, tavrımızı değiştirmeden konumumuzun hakkını vermeli, yerimizde durmalı, herkesin başvuracağı bir güç, bir ümit kaynağı olmalı ve sönmeye yüz tutan bütün meş'aleleri yeniden tutuşturmaya çalışmalıyız.

Allah'a inancımız tam ise, ümit, azim, kararlılık şiarımız olmalı; millete hizmet de vazifemiz. O kadar Hakk'a saygı duymalı ve o denli hayatımızı başkalarının mutluluğu içinde görmeliyiz ki, yemeyip yedirdiğimizi, giymeyip giydirdiğimizi ve kendimize rağmen yaşadığımızı görenler, emanette emin bir kısım kimselerle karşılaşmanın mutluluğunu yaşasınlar. Biz o denli nezih yaşamalıyız ki; haramlar, gayri meşrular değil hayatımızı, rüyalarımızın ufkunu bile kirletmemeli.. aslında böyle bir kirlenme, kim bilir belki de hiç beklenmedik şekilde ne irtifa kayıplarına sebebiyet veriyordur..! Konumunun hakkını veremeyip bulunduğu noktadan kayanların iflâh olduğu hiç görülmemiştir. Kaldı ki biz, değil bir kısım dünyevî mülâhazalar, yaşama sevdasını ya da menfaat ve çıkar düşüncesini dahi intihar sayma konumundayız. Dahası biz Cennet'i bile kulluğumuza gaye yapmaktan kaçınmalı ve bütün gönlümüzü Hak rızasının engin vâridâtına bağlayarak şahsî isteklerimize karşı kat'î bir tavır alma durumundayız. Hiçbir zaman almayı düşünmeden hep vermeli, geriye döneceğini beklemeden de sürekli ihsanda bulunmalıyız.. ve "Cânan" deyip sefere azmettiğimiz bu kutlular yolunda hiç ama hiç mi hiç "can" sevdasına düşmemeliyiz.

Dünden bugüne bu kutlular yoluna baş koyanlar dört bir yanda düşmanlık duygularının körüklendiği, dost gönüllerin bile vefasızlık edip hasımları sevindirdiği, varlığını kine, nefrete bağlamış ruhların diş gıcırdatıp hiddetle üzerlerine geldikleri durumlarda bile ne yeis, ne sarsıntı, ne öfke ne de düşmanca duygularla onlara karşılık vermeyi düşünmemiş; kötülükleri hep iyilikle savmış; fena muameleleri hüsnühâl, yumuşak beyan ve farklı ihsanlarla rehabilite ederek, âdeta bütün kırılmaları ve tahribatı tamire çevirmiş ve yıkma

düşüncelerine yapma hamleleriyle mukabelede bulunmuşlardır. Bu itibarla da –maâzallah– bir gün ülkede her şey alt-üst olsa, yığınlar gidip karanlıklara gömülse, yollar harap olup köprüler yıkılsa; bu insanlar paniklemeyi inanç ve iradelerine karşı saygısızlık sayarak yeis ve durgunluk içinde ölüm görüntüleri sergilemektense, başkalarının yaşama hislerini harekete geçirmek için uçma gayretlerinde bulunacak ve her hâlleriyle, yürüyebilene yolların açık olduğunu haykıracaklardır.

Ben inanıyorum ki, bu azim kahramanlarına, bugün olmasa da yarın mutlaka bir inayet eli uzanacak.. yollarını kesen tipi-boran dinecek.. kar-buz eriyip gidecek ve çevrelerindeki birkaç asırlık o kupkuru çöller Cennetlere dönecek ve mutlaka talih onlara da gülecektir.

Yeis, yol kesen bir gulyabanî, acz ve çaresizlik düşüncesi ise ruhu öldüren birer hastalıktır. Şanlı geçmişimizde yol alanlar, hep imanla, ümitle yol almışlardır. Kendini acz ve ümitsizliğe salanlar da yollarda kalmışlardır. Hissizler, hareketsizler yol alamazlar.. uyuyanlar hedefe ulaşamazlar.. hele azmini, iradesini yitirenler asla uzun zaman ayakta kalamazlar.

Şimdi eğer, yarınlarımızı düşünüyor ve dipdiri geleceğe varmayı düşlüyorsak, yolların yürünerek alınabileceğini ve zirvelere azim, irade ve plânlarla ulaşılabileceğini asla hatırdan çıkarmamalıyız. Ulaşılmaz gibi görünen zirveler şimdiye kadar defaatle aşıldı; defaatle yüksek tepeler azmin, iradenin ayaklarına yüz sürdü ve onlarda ulaşılmaz şahikalara ulaşma azmini coşturdu. Aslında hangi devirde olursa olsun yürüdüğü yolun, yöneldiği gayenin ve dayanıp bel bağladığı kuvvetin farkında olanlar bu şuur ve kendi iç dinamikleri sayesinde tekrar tekrar o zirveleri aşmış ve o şahikalara ulaşmışlardır. Arz onların ayaklarının altında küçüldükçe küçülmüş, gökler onların irfanlarına sine açmış, mesafeler onların gayretlerine selâm durmuş ve karşılarına çıkan engeller de onları hedefe taşıyan birer köprü hâline gelmiştir.. evet bu babayiğitler karşısında karanlıklar her zaman bozgun yaşamış, musibetler rahmete inkılâp etmiş, sıkıntılar kurtuluş yolu olmuş, tazyikler de birer terakki rampası...

İşte böyle birinin bugününü bütün bütün yıksalar, o yönelir yarınlara ve yoluna o kulvarda devam eder; yarınlarını da yok etseler atını mahmuzlar ve öbür günlere koşar. Baş edemezler böyle biriyle ve edememeliler de. Zira o

imanı, azmi, ümidi sayesinde, bozgunlar yaşadığı ya da yıkıldığı durumlarda bile hep bir başka muvaffakiyet ve zaferin projeleriyle serinlemiştir. Ve yine böyle biri, önünde kinlerin, nefretlerin kudurup durduğu, ufkunu üst üste karanlıkların sardığı anlarda bile asla ümitsizliğe düşmemiş ve paniğe kapılmamıştır. Zira o, ne sadece dün, ne bugün ne de yarındır. O bütün bu zamanların hepsine sözünü geçirme konumunda bir "sahibülvakt" ve bir "ibnüzzaman"dır.[2] Bilir yaşadığı zamanın dilini, bildiği gibi dinin ruhunu, Kitab'ının esrarını. Görüldüğü ve hissedildiği her yerde hatırlatır Saadet Çağı'nın insanlarını. O, duyguları, düşünceleri, iffeti, ismeti, vefası, sadakati ve eğilip bükülme bilmeyen sağlam karakteriyle âdeta granitten bir âbide gibidir; çevresinde her şey üst üste devrilse –alimallah– tırnak kadar bir parçası dahi kopup düşmez.

Öyle ümit ediyoruz ki; işte bu sağlam karakter sayesinde, bugün olmasa da yarın mutlaka, hicranla yanan sinelerin hicranı dinecek, asırlardan beri iki büklüm yaşayanlar bellerini doğrultarak var olduklarını haykıracak, zulmetlere yenik ruhlar dirilip çevrelerini saran karanlıkları kovacak ve herkes olağanüstü bir gayret ve performansla kendi ruh ve mânâ köklerinin kılavuzluğunda bütün engelleri aşarak, özüyle bütünleşip talihinin zirvesine ulaşacaktır.

1 Âl-i İmrân sûresi, 3/139.

2 Tasavvufta bu kelimelere yüklenen farklı mânâlar mahfuz, ***"sahibülvakt"*** içinde bulunduğu dönemin hâkimi, ***"ibnüzzaman"*** da kendi çağının çocuğu, demektir.

Münacât Yerine

Yıllar var hasret kaderimiz oldu. Bulunduğumuz yerde kalmaya hâlimiz müsait değil. Çırpınıp duruyoruz çaresizlik içinde. Dört bir yandan kuşatılmış gibiyiz ve düşürülmek istenen bir kaledekilerin heyecanını yaşıyoruz. İçte-dışta ihanet düşünceleri diz boyu; vefa beklediğimiz sinelerde kin, nefret ve hıyanet. Düşmanlık duygularıyla esirip duranların adedini Allah bilir; vefasız dostların sayısı ise ondan daha az değil. Hakk'ın gazabına çarpılıp rahmetinden mahrum kalma endişesi bazıları için ürperten bir his. Duygu, düşünce istikametini koruyamama, sürekli hâlden hâle girip durma ve bir kısım olumsuzluklar fasit dairesi içinde telâş yaşama her günkü hâlimiz. Ne mehâbet hissi, ne mehâfet duygusu, öldüren bir korku ile tir tir titriyor ve iç içe panikler yaşıyoruz. İnançlarımız zayıf; mârifetten hiç haberimiz yok; sağlam itikadın, mârifetle inkişaf eden imanın gücünden ne anladığımız belirsiz.

Ey Rab, gizli açık hâlimiz bu.. ve hâl-i pürmelâlimiz sana ayân; gaye, düşünce ve iç hesaplarımıza da Sen nigehbansın; bilirsin ne yapıp ne düşündüğümüzü. Ne yaptıklarımız ele alınacak gibi ne de düşündüklerimiz. Her yanımızda bir sürü yara-bere, muzmerâtımız ise mesâvi defterlerimiz gibi kapkara. İktidar ve iradelerimiz Sana emanet. Çaresizliğimiz her hâlimizden belli. Her zaman iç içe hayretler yaşıyor ve bir türlü isabetli karar veremiyoruz. Yaptıklarımız sadece bizim ve bugünün değil, bütün bir tarihin yüzünü karartacak kadar çirkin ve olabildiğine geniş alanlı. Hâlimiz, mazimizle mukayese edilince simsiyah ve gelecek adına ümitlerimizi alıp götürecek kadar da belirsiz, bulaşık ve iç bulandıracak mahiyette. Yürüdüğümüz yollar yürünür gibi değil. Yol dediklerimiz patikadan farksız. Önümüzde bir sürü kapı; kapılar kapalı ve arkalarında da sürgü var. Varılacak nokta bilmem kaç konak ötede. Dertlerimiz en güçlü bedenleri bile yere serecek kadar amansız ve müzmin; sıkıntılarımız en uzun solukları kesecek ölçüde ciddî ve kronik. Öyle gurbetler yaşıyoruz ki emsali görülmemiş. Öyle hasretlerle kıvrım kıvrımız ki, benzeri sebkat etmemiş. Bir sürü garipleriz, bakmıyor kimse yüzümüze; âcizleriz yok elden tutanımız. Canımız çıkacak şekilde dört bir yandan sıkıştırılmış gibi bir hâlimiz var. Yakın kabul ettiklerimiz katmerli bir vefasızlık içindeler ki düşmanların kinini, nefretini aşkın; düşmanın iftirası, isnadı, tazyiki lütfedilecek sabra kalmış. Birbirimize karşı duyduğumuz kin, nefret, haset ve

hazımsızlık vahşilerin vahşeti seviyesinde. Her olumsuzluk bizi bulunduğumuz noktadan aşağıya doğru çekiyor; kendimize takılıyor ve sürekli irtifa kaybediyoruz.

Ey Rab! Tam yolda değiliz; "dâllîn"den sayılmayacağımızı ümit ederim. Zihnî, fikrî, ruhî boşluklar içinde bulunduğumuz muhakkak. Anlayış ve düşünce fakirleri olduğumuzda ise hiç şüphe yok. Kendi iç dünyamızla ayakta durduğumuz söylenemez. Fakr ve cehaletlerimizin yanında hele bir de tefrika zaafımız var ki hiç sorma.. Senin ölçü ve kıstasların muvacehesinde günahlarımız, tarihin en günahkârlarını arattıracak seviyede. Maruz kaldığımız musibetler, helâk olmuş kavimlerin başlarına gelenlere denk. Bütün bunlardan bir şey anlamayanlar serâzad ve çakırkeyf; anlayanların hüznü, kederi ise yürekleri çatlatacak ölçüde. Gelip gelip kendi ürettiğimiz problemlere takılıyor; yapalım derken yıkıyor ve kendi enkazımız altında kalıyoruz. Kötülük düşüncesine bağlı meyillerimiz tabiatımız hâline gelmiş ve olabildiğine azgın; iradelerimiz çelimsiz, yüreklerimiz de bomboş. Dertmend olanların his dünyaları perişan, sineleri çatlayacak gibi, duyguları feveranda, ama hepsi de çaresizlik içinde ve suskunluk murâkabesi yaşıyor: Hiddetlerini yutkunarak geçiştiriyor, öfkelerini "lâ havle"lerle atmaya çalışıyor ve ufku görünmez, upuzun karanlık bir vetirenin düşe kalka yolcuları olarak düşerken "of" ediyor, kalkınca da sabır taşlarını bile çatlatacak yeni bir beklentiye giriyorlar.

Yıllar var, hep başkalarına bağlanıp kaldık ve affedilmeyen bir sürü günahlar işledik; Seni tanımama, kendimizi bilememe, dine vefasızlık, millet ruhuna da saygısızlıkta bulunma günahı. Oysaki Seni söylemeyen her şeyi unutmaya, Sana saygısızlık edenlerin üstüne bir çizgi çekmeye vicdanî ahd ü peymanımız vardı. Öyle davranamayıp ruhumuzun bütün kaidelerini yıktık; maddî-mânevî dünyamızın şeklini değiştirdik; millî ve dinî hayatımızın âhengini bozduk; derken bütün değerlerimiz bağı kopmuş tespih taneleri gibi sağa-sola saçılıp gitti. Kendi özümüzü inkâr ettik. Birer materyalist, natüralist mukallidi hâline geldik. Hevâ-yı nefsimize uyduk, akla hayale gelmeyecek hatalar işledik. Hatalarımızı sezemedik, günahlarımızı göremedik ve durumumuzun vahametini değerlendirerek bir türlü Sana yönelemedik.

Meçhul bir rıhtımdan yanlışa açılmamız üzerinden yıllar ve yıllar geçti. Bulunduğumuz yerden uzaklaştık, ama mevhum hedefe de asla ulaşamadık; sürüm sürüm yollardayız; ne dizimizde derman kaldı ne iradelerimizde fer.

Azimlerimiz iki büklüm; kanatlarımız kırık; yol-iz bilmezlerin gurbet, hayret ve dehşeti içinde "Bir kapı" deyip inliyor ve vicdanlarımızda "Siz mi geldiniz?" şeklinde değerlendireceğimiz bir emare ve bir işaretin yankılanacağı "eşref saati" bekliyoruz. Beklerken de yer yer ettiklerimiz karşımıza dikiliyor ve tam ümitlendiğimiz bir sırada kendi kendimize: "Nerede o mazhariyet nerede siz?" diye mırıldanıyor; bir kere daha sendeliyoruz.

Ey Yüce Dost, seneler var ışığına hasret gidiyoruz ve kopkoyu bir gölgedeyiz; ne simalarımızda renk kaldı, ne düşüncelerimizde hayat. Kendi vehimlerimizin cinnetini yaşıyor ve sürekli kendi kendimizi mıncıklıyoruz. İki büklümüz, harekete geçip doğrulamıyor ve bir türlü beklenen yenilenmeyi gerçekleştiremiyoruz. Ektiklerimizi küfür fırtınaları tehdit ediyor. Yeşeren düşüncelerimiz nifak rüzgârlarının baskısı altında. Bir türlü ayaklarımız üzerinde duramıyor, bir türlü tevhid-i kıbleye muvaffak olamıyor ve bir türlü zihnî, fikrî teşevvüşten, ikilemden kurtulamıyoruz. Bir sürü başıboşlar hâline geldik; bu hâlimizle İslâm'ın çehresini karartıyor; çevremizdeki mütereddit ve mütehayyirleri de şüphelere sevk ediyoruz. Konuştuğumuz sözler, kalb ve kafa izdivacından doğmuş nesebi sahih beyanlar değil; yazıp-çizdiklerimize gönüllerimizin sesi diyemeyeceğim. Her hâlimizde ayrı bir ukalâlık ve iddia nümâyan. Çoğu hareketlerimiz mele-i a'lânın sakinlerini utandırmaya karşılık şeytanları sevindirecek mahiyette. Affına sığındık, bize nezdinden bir ışık gönder ve zulmetlerin oyununu boz ve bir Süleyman lütfeyle ki çevremizi saran bütün şeytanları zincire vursun.

İfritten bir devirdeyiz; dinde tahripler yaşıyoruz ki emsali görülmemiş. Milliyet düşüncesi en talihsiz yorumlar ağında olabildiğine derbeder; mânâ köklerimiz, insafsız hasımların darbeleri yanında vefasız dostların ihanetiyle de paramparça. Selâmet-i kalb ve istirahat-ı ruh isteyenler "Yâ mahşer" deyip uykuya çekilmiş; mânâya bağlı görünenlerse rüyalarla teselli olma peşinde; uyurgezerlerin haddi hesabı yok. Her yerde bir sürü günah işleyen arsız, bir sürü de bu arsızlığı seyreden hissiz var. Günahkâr tevbe bilmiyor, seyredenlerden de samimî bir ses yükselmiyor.

Senin yolundan ayrı düştüğümüz günden itibaren, bizi biz yapan bütün değerleri de bir bir yitirdik; yitirdik iman yolunu, İslâm'ın getirdiklerini, Cennet'e yürüme üslûbunu.. sonra da dağılıp döküldük ve ayaklar altında

pâyimal olduk. Düşüncelerimizde boşluk, sözlerimizde tutarsızlık, tedbirlerimizde kararsızlık her hâlimizle âdeta bir sevimsizler topluluğu hâline geldik. Şimdilerde, her şey o denli alt-üst oldu ki, inayetin olmazsa Mehdi bile gelse bu işler düzelecek gibi görünmüyor...

Senden uzaklaşalı asırlar oldu; çok kapı tokmağı tıklattık, çok kimseye müracaat ettik. Perişaniyetimizi görecek, dertlerimize derman olacak kimse çıkmadı. Kaçkın olmanın hicabıyla beraber kimsesizliğin sefaletiyle de hep kıvranıp durduk; ama dahasına takatimiz kalmadı. Biraz da ıztırarların evirip-çevirmesiyle şu anda boynumuzda kulluk tasması huzurunda el-pençeyiz. Ben şimdilerde dahi Seni tam anladığımızı ve dergâhına gönülden yöneldiğimizi söyleyemeyeceğim –dergâhın uludur, kıtmir kulundur–. Anlayıp yönelebilseydik her şeyi hâle bağlar ve "hâlimiz ayan" der sükûtla içimizi dökerdik. Ama, mücrim de olsak, rahmetinin enginliğine çağıran Sen, günahkârların affına ferman çıkaran da Sensin. Dua adına konuşmamıza müsaaden olmasaydı, böyle bir teveccühe yeltenemez ve huzurunda içimizi dökme saygısızlığında bulunmazdık...

Ey Yüce Yaratıcı, bunca zaman yâd ellerde dolaşıp yabancılık yaşadıktan sonra sırtımızda yılların vebali, perişan bir dil, kırık bir kol ve kanatla nihayet kapına yöneldik –ben öyle sanabilirim– bir yandan mahcubiyet yaşarken bir yandan da Sana dönmüş olmanın sevinci içindeyiz. Huzuruna nasıl gelirsek gelelim gönüllerimiz Seni bulmanın heyecanıyla çarpıyor ve nabızlarımız da ümitlerimizin ritmiyle atıyor. İşte böyle bir ruh hâletiyle bütün duygularımızı Senin hakkındaki reca ve beklentilerimize bağlayarak "Meded ey keremler kânı, kaçkınları affet, ihtiyaçları zaruret kertesinde rahmete muhtaç olanları affet." deyip inliyoruz.

Yeis ümitlerimize çelme takma peşinde, düşüncelerimiz plânsızlığın cenderesinde ve hemen hepimiz müterakim ihmallerin doğurduğu bir çaresizlik içindeyiz. "Kimsemiz yok" diyemem; çünkü Sen varsın; tamamen nâçar kaldığımızı söyleyemem; zira Sen çaresizlerin çaresisin. Ey sevgisi bütün sevgilerin önünde Sultanlar Sultanı, bizi bir kere daha yakınlığına kabul buyur ve Senden hususî iltifat bekleyenleri kendi uzaklıklarıyla baş başa bırakma; bırakıp hicranla yakma. Bizden önce de binler-yüz binler kaçak yaşadı; sonra döndü bunlardan bazıları Senin merhametine el açtı; el açtı ve başını eşiğine koyup gözyaşlarıyla içini sadece Sana döktü. Sen de onların hepsini şefkat

kurnalarında arındırdın, sonra da alıp hususî sıyanetinde barındırdın. Bunca yıl sonra bizler de, durmuş kapında Senin kulların olduğumuzu mırıldanıyor, iltifatta bulunup kabul ettiklerine teveccüh buyurduğun gibi bize de bir kapı aralayıp "Geçin içeriye" diyeceğin anı intizar ediyoruz.

Senin kapına yönelmek, gözden günahları, gönülden pasları silmenin biricik yoludur. Kapına yönelen mücrimleri sevgi ve merhametine konuk etmek Senin usûlündür. Sana yönelirken yol zâd u zahiresini ve kapına dayanıp durma iradesini de yine Senden bekliyoruz. İradelerimize fer, sinelerimize genişlik lütfederek bu uzun maratonu yüzümüzün akıyla bitirmeye bizi muvaffak eyle. Böyle bir lütuf yıllardan beri süregelen bir upuzun geceyi gündüzlere çevirecek ve bize hayatın görülüp duyulması gereken öbür yüzünü de gösterecektir. İsyanlarımız dağlar azametinde, kulluğumuz ölçülere gelmeyecek kadar küçük; ama Sen istersen damlayı derya, zerreyi güneş ve hiçleri de cihan değer seviyelere yükseltebilirsin. Senin rahmet kazanındaki bir damla Sultan Süleymanların bütün hazinelerinden daha değerlidir. Bütün varlık Senin cömertliğin sayesinde her istediğini rahatlıkla bulabilmektedir. Küçük bir teveccühün bütün dilencileri sultanlar seviyesine yükseltmeye yeter. Şimdi aç hazinelerinin kapısını ki dünya hükümdarlarının gözleri servet görsün; saç kendi bağının güllerini ki her taraf ıtriyat çarşısına dönsün. Gönüllerimiz, rahmetinin gazabına sebkat ettiği mülâhazasıyla çarpıyor, gözlerimiz bir ışık beklentisiyle açılıp kapanıyor. Devrildiğimiz ve bize ait her şeyi de devirdiğimiz günden beri bizi kaldırıp eski konumumuza yükseltecek inayetinin tecellî edeceği ümidi olmasaydı, asla ayakta kalamazdık.

Senden uzaklık her şeyimizi alıp götürdü; düşüncelerimiz ufuksuzluğa takılıp kaldı. Akıllarımız her gün ayrı bir fantezinin peşinde ve hezeyandan hezeyana koşup durdu. Kalblerimiz kendi özlerine rağmen karardı ve simsiyah kesildi; canlarımız gırtlakta, başımızı kapının eşiğine koyuyor Senden yeni bir diriliş dileniyoruz. Sergerdanlığımız riayetine bir çağrı, tutarsızlığımız irade ve kudretine bir davetiye, yalnızlık ve gurbetimiz himayene bir sığınma dileğidir; bizi maiyyetine yükselt ve yakınlığınla şereflendir.

Ey Merhametliler Merhametlisi, hâlimizi sadece Sana açıyor, içimizi yalnız Sana döküyor ve son bir kere daha en içten iniltilerle engin rahmetinin kapısını tıklatıyoruz; tıklatıyor ve "*Meded ey Kafile-sâlâr-ı rusül huz biyedî..!*" diyoruz.

Meded ey gizli açık her hâlimizi bilen.! Meded ey hayat ve kaderimize hükmeden.! Meded ey ilk kapı ve ilk-son mercî; Senden ayrı düştüğümüz şu meş'um dönemde hiç kimse imdadımıza koşmadı; feryadımızı duyup şefkatle el uzatan da olmadı; hep hicranla inledik ve hasretle yutkunup durduk. Eyyub'a hayatın ırmağının çağı göründüğü, Yakub'a Yusuf'un gömleğinden kokular gelip ulaştığı şu günlerde, tıpkı o hasretkeş Nebi gibi tasamızı, dağınıklığımızı Sana arz ediyor ve rahmetinin ihtizazını bekliyoruz.

Aslında, herkesin kapılarını yüzümüze kapadığı ve çığlıklarımıza kulaklarını tıkadığı dönemlerde dahi, Senin kapıların müracaat eden herkese açık, lütuf ve ihsanların sağanak sağanak, teveccühlerin de başımızın üzerindeydi.. yoldan çıkan biz, yolsuzluk yaşayan biz, ufkumuzu karartan da bizdik.. ey bizi hiçbir zaman terk etmeyen Rabbimiz, şu renk atmış simalarımıza, şu tekleyen nabızlarımıza, şu ritmi bozulmuş kalblerimize ve şu yürekler acısı hâlimize merhamet buyur da, içinde bulunduğumuz kahredici şu sıkıntılardan bir çıkış yolu göster ve dirilmemize izin ver.. çaresizlikle kıvranırken dahi ümitle çarpan sinelerimize, yaşlarla dolan gözlerimize, hacâletle kızaran yüzlerimize şefkatle teveccüh buyur, bir kez daha kapı kullarını bağışla...

Problemlerimizin bütün bütün çözülmez bir hâl aldığı, işlerimizin her gün biraz daha çetrefilleştiği, yapma teşebbüslerimizin bile yıkımlara sebebiyet verdiği ve iç içe yanlışlıklar ağına takılıp kaldığımız bir kapkara zamanda ey her hâlimize nigehban olan Efendimiz, ruhlarımıza, Zâtına sığınma ihtiyacını tam duyur, gönüllerimizi yakarış hissiyle coştur; solgun ve tadı-tuzu kalmamış dualarımızı hususî teveccühlerinle renklendirerek onları kabul ufkuna ulaştır. Âcizlere, fakirlere, muhtaçlara ve ihtiyaçları zaruret çizgisinde bulunanlara iltifatın türünden bizleri de teveccühlerinle sevindir. Ve bu bîçarelere çare ol. Kurtuluşumuz Senin hususî iltifatına kalmış; ümidimiz Sensin, beklentilerimiz de Sendendir.

Hatalarımız bütün denizleri kirletecek kadar cesim ve ürpertici; Sana karşı tavırlarımız mahvolmuş kavimlerin hâllerinden birkaç kadem daha ileri; kalbî, ruhî hastalıklarımız cüzzamdan, kanserden daha amansız; dertlerimizi dergâhına açıyor, dermanı da Senden ümit ediyoruz. Sen kimsesizler kimsesi ve bizlerin melceisin. Senden başka ilâh yok ki ona el açıp yalvaralım. Kapından gayri kapı yok ki varıp ona dayanalım. Senden başka sığınak bilmiyor, Senden başka güç ve kuvvet de tanımıyoruz. Gören, bilen, duyan sadece Sensin; aç ufkumuzu

ve bize kendimiz olma idrakini lütfeyle. Amellerimizi ihlâsla derinleştir ve ümitlerimizi de ye’sin insafsızlığına bırakma...

Özündeki Sihriyle Bizim Dünya

Realitelerin boz-bulanık rengine rağmen, insafla bakanlarca bu dünya hâlâ önemli bir cazibe merkezi konumunda. Onu, yazı-kışı, güzü-baharı, gecesi-gündüzü, iklimi-tabiî örtüsü, insanları-kültür zenginliği ve maddî-mânevî atmosferi ile bütün cihanlara denk tutmak mübalâğa olmasa gerek.

Dünyanın hiçbir yerinde, geceler-gündüzler bu ülkede olduğu kadar büyülü, zaman burada hissedildiği kadar esrarengiz, mevsimler bu ölçüde ılık, tabiat da bu kadar canlı ve bu kadar yumuşak değildir. Cihanın en nadide yerlerinde ve en müstesna coğrafyalarında gün gelmiş gündüzler matlaşıp sararmış, geceler karanlığa gömülüp ışıksız kalmış, günler birbirine karışıp bidüziye bir hâl almış; ama bu dünyada –tabiî görüp duyabilenler ve hayatını kalb ve ruh çizgisinde sürdürenler için– hiçbir şey eskimemiş, değişmemiş ve hele asla sihrini, cazibesini kaybetmemiştir. Aksine onda baharlar her zaman haşr u neşr naraları atıp durmuş; yazlar rengârenk güzellikleriyle gelip gönül ufkumuza oturmuş; sonbaharlar monotonluğu yırtan nevhalarıyla dirilişe dayalı bir zevali hatırlatmış; kışlar sinelerimizde aşk u hasret duygularını coşturarak ruhlarımıza yeni *"ba'sü ba'del mevt"* ler fısıldamış ve bizi sürekli tabiatlarımızın emelleriyle buluşturmuşlardır.

Gönül adesesiyle bakıldığında bu ülkede gelmelerin-gitmelerin, değişmelerin-dönüşmelerin, farklılaşmaların-başkalaşmaların değişik mânâlar ifade ettiği görülür.. ve hayat her zaman in'itafları çok bir mecrada, olabildiğine yüksek bir debiyle özüne ulaşmak için tıpkı çağlayanlar gibi hep ebediyet endamlı mehîb görüntüler sergiler durur. Sıkışıp daraldığında, gerilip debisini daha bir yükseltir ve aşar aşılmaz gibi görünen engelleri.. yürür köpüre köpüre havzında kendince.. kaynağından fışkırdığı gündeki safvetiyle; hatta daha bir arı-duru hâl alarak.. sonra çağlar ve hayat soluklar geçtiği her yerde.. yaşatır yaşamaya istidadı olanları ve koşar visâle sevgilisinden ayrı düşmüş bir âşık gibi.. derken erer vuslata, vuslatta ebedî huzura. Gönüllerimizde hayatın rengi, deseni, şivesi budur ama, anlamaz bunları anlamayanlar bizi; bizim mânâ köklerimizi, duyduklarımızı, düşündüklerimizi, mefkûre ve hedeflerimizi.

Aslında, bizim dünyamızda doğup büyümek, kökleri geçmişin derinliklerinde bulunan onun ruh ve mânâsını duymak bir imtiyaz ve bir bahtiyarlıktır. Böyle bir imtiyaz ve bahtiyarlığı tam sezebilmek, biraz bu dünyanın ruh ve mânâsı sayılan o zengin mirasımızın takdir edilmesine, biraz da ona, Mecnun'un Leylâ'ya baktığı gibi bakılmasına bağlıdır. Gönüllerdeki aşk u iştiyakı; güzellik, melâhat, endam ve tenasüp karşısında parlayıveren bir kor veya tutuşan bir çerağ diye yorumlarlar; bu yaklaşım doğru olsa da eksiktir; zira en büyük aşklar her zaman ruh inceliği, duyarlılık ve ihsas derinliğiyle mebsûten mütenasip inkişaf edegelmiştir. Kaba ve duyarsız ruhlar bazı şeylere karşı temayül izhar etseler de kat'iyen sevmesini bilemezler. İhsasları körelmiş kimseler her zaman aşk u iştiyak deyip dursalar da asla vefalı olamazlar. Herhangi bir şeyi sevmek onu doğru tanıyıp duymaya bağlıdır. İç hususiyetleriyle tam bilinmeyen güzellikler insanlar üzerinde muvakkat bir alâka uyarsa da ebedî irtibat vesilesi olamaz.. bu kabîl alâkalar gelip geçici heyecanlara sebebiyet verseler de birer aşk kıvılcımı hâline gelemezler.

Allah'ı bilmeyenler O'nu hiçbir zaman sevemediler/ sevemiyorlar. Peygamberini gerektiği gibi tanıyamayanlar O'na karşı saygılı olamadılar/olamıyorlar. Bu ülkeyi sırf coğrafî bir çerçeveden ibaret görenler de vatan sevgisinin ne demek olduğunu bilemiyorlar; bilmeleri de mümkün değil. Herhangi bir toprak parçası yeraltı-yerüstü zenginlikleriyle kıymet kazandığı gibi; bir ülke de mânâ kökleriyle ve geçmişten tevârüs ettiği değerlerle yükselir; gelir gönüllere taht kurar. Onu bu ölçülere bağlı duyup sevenler "ülkem" der oturur-kalkar ve hummaya tutulmuş gibi hep "dâüssıla" ile titrer dururlar.

Gerçi, çöl bile olsa, hemen herkes doğup büyüdüğü, suyunu içip havasını teneffüs ettiği ve âşina olduğu yerleri sever; oralara karşı daha bir derin alâka duyar. Ama bizim kendi dünyamızla alâkalı aşk u iştiyakımız, sırf orada dünyaya gelip, orada neş'et etmemize bağlı değildir. Biz, içinde doğup büyüdüğümüz yerleri bize vilâdet mahalli olmasının çok çok ötesinde ve başka yerlere kâbil-i kıyas olmayacak şekilde ayrı bir derinlik ve ayrı bir büyüyle duyar; bağrında bulunduğumuz zaman, onu annelerimizin sineleri kadar sıcak hisseder; ayrı kaldığımız durumlarda da hep hasretle hatırlar, iç zenginliklerine, tadına, şivesine ve sihirli coğrafyasına derin bir özlem duyarız. Ona bizim ufkumuzdan bakmayanlar ve onu derinlikleriyle tanımayanlar, daha doğrusu

bizimle aynı memeden süt emmeyenler, onun bu büyülü derinliklerini hiçbir zaman anlayamazlar; anlayamamışlardır da.

Kim onu nasıl duyup nasıl yorumlarsa yorumlasın, biz bu sihirli dünyada, cihanın en muhteşem coğrafyalarında bulamayacağımız güzellikleri bulur, kendi zenginliklerimizi duya duya yaşar, kendi şivemizin sihriyle büyülenir ve her günkü basit hayat içinde madde ötesi ne derinlikler ne derinlikler temâşâ ederiz! Aslında hemen hepimiz, hem bugünümüzü, hem gelecek adına beklentilerimizi, hem de kendi hayat felsefemizi ve geçmiş zenginliklerimizi, bunları çağrıştıran izler, işaretler ve emareler arasında daha bir derince duyar ve daha bir farklı şekilde hissederiz.

Evet geçmişin zevk ve telâkkilerine göre örülmüş bir mimarî doku karşısında; inanç, duygu, düşünce ve estetik anlayışımızı resmeden bir dekorla yüz yüze geldiğimizde; soylu bir tarihin ölümsüz işaretleri sayılan mâbetler, medreseler, zaviyeler, hanlar, hamamlar, kervansaraylar ve bedestenlerin sırlı dünyasına açıldığımızda geçmişimize ait ruh ve mânânın sağanağına tutulmuş gibi olur ve olduğumuzdan daha fazla bir vüs'ate ereriz; ereriz de işte o zaman hislerimiz, gider heyecanlarının serhaddine ulaşır.. ruhî melekelerimiz, tahayyül gücümüz, zaman üstü mülâhazalara yükselir ve hemen hepimiz âdiyat türünden duyduğumuz şeylerin yanında olağanüstü sesleri, sözleri duyabileceğimiz bir ufka ulaşır ve düşünce dünyamız itibarıyla, dünün, bugünün, yarının halitasından, fakat bu zaman dilimlerinden hiçbirine uymayan, ama hepsinden bir kısım çizgiler taşıyan daha sihirli bir dünyanın göbeğinde buluruz kendimizi. Derken her şeyi ile bizim olan bu dünyada her nesne, her renk, her desen ve her şive değişerek âdeta bir başka hâl alır: Gurup etmiş gibi görünen güneş yeniden doğar.. mehtap, yıldızlar, arşı seyahate çıkmış gibi dolaşır başımızın üstünde ve bize gülücükler yollar.. her taraf üzerimize tebessümler yağdırmaya başlar.. ve yıllanmış karanlıkların büyüsü bir kez daha bozulur; bozulur ve aydınlık ordusu karşısında zulmetler üst üste bozgunlar yaşamaya durur.. bahar nâralar atar, bütün güzelliklerini ortaya döker.. kurumuş gibi görünen çeşmeler gürül gürül akmaya başlar.. bulutlar eğilir arzı kucaklar; otlarla, ağaçlarla konuşur.. yağmur solmaya yüz tutmuş her yeri şefkatle okşar geçer.. rüzgârlar bir toy-düğün havası içinde gelir hepimizi ve her nesneyi tatlı bir serinlikle kucaklar.. dağlar-taşlar, her yanda ötüşen kuşlar bize görüntü, ses ve nağmelerden ne armağanlar, ne armağanlar sunarlar; sunar ve yaşadığımız

zaman dilimi içinde daha önce yaşanmış olan ve yarınki hayat adına da yaşanması düşlenen ışıktan günlerin kıvrımları arasında hiçbir zamana ait olmayan, ama bütün zamanların özü-usaresi sayılan ruhtan, mânâdan bestesiz ve güftesiz en enfes mûsıkîler dinletirler.

Ben ne zaman, iman ve ümitlerimin ışığında bu mübarek dünyayı düşünsem, kendi kendime, "İşte mânâ ve iç güzellikleri itibarıyla serhaddi olmayan, aşkın, büyülü ülke.." der, onun içinde bulunuyorsam talihime tebessümler yağdırırım; uzaklarda isem, derin bir iştiyak ve "dâüssıla" ile inler hayalimin menfezlerinden onu temâşâya koşarım; koşar ve hasretlerimden sıyrılmaya çalışırım. Bana göre o her zaman, en güzel ülkelerden daha güzeldir. Bütün dünyayı kirletebilen çirkinliklerin işgaline uğradığında dahi hiç değişmeden güzeller içinde her zaman bir tane olarak kalabilmiş ve müşârun bil-benân (parmakla gösterilen) bir ülkedir.

Evet, hiçbir şey onun mânevî ufkunu kirletmemiş ve hiçbir levsiyât iç safvetini bulandıramamıştır. Zaman gelmiş kinler, nefretler, gayzlar, hizip kavgaları her yanı sarmış, demokrasinin kolu kanadı kırılmış, hür düşünce öldürülmüş, iman, İslâm ve Kur'ân en vahşi saldırılara maruz kalmış; her yerde hazan yelleri esmiş; bağlar bahçeler bozulmuş, çiçekler renk atmış, güller yasa gömülüp kan ağlamış; en taze fidanlar kırılmış, en gür selviler devrilmiş; hazan vurmuş ve yapraklar savrulmuş; ama bu dünya, o derinlerden derin iç zenginliği, mânevî deseni, ruh ve mânâ gücüyle hep rengârenk olarak kalmış; kendi evlâtlarına gülücükler yağdırmış, onların ağlamalarını tebessüm fasıllarıyla tadil etmiş, realitelerin acı ve sert fırtınalarını özünün ümide açık büyüsüyle yumuşatmış ve en Cehennemî hâllerde dahi sinesine sığınanları sırlı bir "berd ü selâm"la serinletmiştir.

Bu ülkede kendine yer arayan, düşmanlık, husumet, kavga ve nefret gibi yabancı ve kâfirce düşünceler hiçbir zaman onda daimî ikamete muvaffak olamamış; ihtilâf ve iftiraklar da hedeflerine ulaşamamışlardır. Gayz, nefret, sevgi ve mülâyemete yenik düşmüş; haset ve ihtiras kendi kendini yiyip bitirmiş; varlık ve bekâsını bu türlü duygulara bağlayan talihsizler de asla payidar olamamışlardır. Kirler ve kirliler geldikleri gibi savulup gitmiş, sonunda orada sadece ve sadece hakikî insanlar ve insanî değerler baki kalmıştır.

Gerçi bazen, hemen hepimiz, beklenmedik bir kısım hâdiselerden rahatsızlık duyarak, güzel ülkemizde bu kabîl şeylerin olmamasını dilemiş ve "Nasıl oluyor da kalbe ve ruha açık bir dünyanın insanları, hem de o zengin tarihî miraslarına rağmen bu kadar kalbsiz ve hissiz olabiliyorlar?" diye hayıflanmışızdır. Ancak bu mülâhaza ve ona sebep olan durum uzun sürmemiş, vakt-i merhunu gelince, her şey yeniden olması gerekli şekli almış; kalb hareketlenmiş; ruh kendi şivesiyle konuşmaya başlamış; hissizlik yerini duyarlılığa bırakmış ve her şey bir kere daha özündeki edâya ulaşmıştır. Aslında bizler ara sıra onun ufkunu karartan sis-dumanı hesaba katmayacak olursak o, bütün zamanların lezzet, tat, şive ve güzelliklerini birden bize sunacak kadar büyülü bir zenginliğe sahiptir: Biz her zaman onun sabahlarında nevbaharları koklar; gündüzlerinde yazın rengârenk güzelliklerini temâşâ eder ve guruplarında da en tatlı hüzünlerle sonbaharları duyarız. Onda her zaman sihirli görünen gece ve gündüzler, bin bir nazla değişip duran mevsimler öyle taze, öyle ince ve öyle yumuşaktır ki, onları duya duya, koklaya koklaya âşinası olmuş gönüller, her sabah bir yeni güne uyanırken, en tatlı bir sesle *"ba'sü ba'del mevt"*e çağrılıyormuşçasına yerlerinden fırlar, ezan ve temcit sesleri eşliğinde kendilerini Cennetlere uzayan bir şehrahın ortasında bulurlar.

Bizim hislerimiz açısından bu dünyada her şey, çok defa tam sezemediğimiz bir büyüyle hep tül pembe görünür. Onun hiçbir zaman renk atmayan mânevî deseni; insanlarının gönül safveti; büyük çoğunluğun yerinde duruşu ve göz dolduran tavırları; çarşı-pazarının geçmişten tevarüs ettiği soylu çizgileri; cami ve minarelerinin, revak ve şadırvanlarının büyülü görüntüleri; mâbet harimlerinin hemen hiçbir zaman değişmeyen o sımsıcak atmosferleri; şadırvan başlarında "hû hû" deyip abdest alanların, damla damla revaklara boşalan kuş cıvıltılarıyla karışıp bir koro teşkil etmeleri; teşkil edip içimize akması gibi durumları ve daha değişik büyülü hususiyetleri kâmil mânâda ancak bu ülkede görmek mümkündür. Ne var ki bunun böyle olduğunu duyabilmek de çok defa herkese müyesser olmamaktadır. Böyle bir duygusuzluk onlara Allah'ın bir mekri olmasa da, haklarında bir mahrumiyet emâresi olduğunda şüphe yoktur. İhtimal bu bahtsızlar, ara sıra biraz serince esen rüzgârlara, sertçe esen hazana, mevsimsiz kara-buza, doluya-tipiye-borana tutulduklarından dolayı bu Cennet köşesini, muvakkat hâdiselerin ekşi yüzüyle yorumluyorlar..!

Oysaki bu kabîl şeyler hep gelip geçicidir; muvakkaten ufkumuzu karartsalar

da geldikleri gibi gider ve yerlerini bu dünyanın özündeki o pırıl pırıl tılsımlı güzelliklere bırakırlar; bırakırlar da her taraf yeniden kendi tabiatının sihirli endamıyla tüllenmeye başlar.. ve bir anda bütün gönüllere huzur ve inşirah veren bir sihir kaplar her yanı. Derken ufkumuzdaki bütün sis ve duman silinir gider.. gökyüzü bir baştan bir başa bembeyaz bahar bulutlarıyla dolar.. yağmur yağmasa da çiy olur ve yapraklar üzerine çöken tozun-toprağın yerini gelir şebnemler alır. Şafakları şafaklar takip eder ve ufukta gönüllerimizin diline âşina beyaz çehreli günlerin yüzü görünür; görünür de ovalar-obalar, şehirler-köyler, sokaklar-çarşılar bütünüyle mânevîleşir.. ve mânevîleşen bu dünya ötelerin koridoru hâline gelir. Duyuşlar, sezişler daha bir koyulaşır ve böyle bir duygu tufanının içimize boşalttığı incelik, şefkat ve şiirin seviyesi idraklerimizi aşar; arzu ve hülyalarımızla realiteler arasındaki uçurumlar bir bir kapanır ve bazı rüyalarda olduğu gibi artık hayatı istediklerimize göre duyar ve yaşarız. Düşünce ufuklarımız Cennet yamaçları gibi renklenir.. somurtkanlaşan duygularımız, kuruyup çatlayan gönüllerimiz, kuraklıktan renk atan çiçekler gibi yıkılmak üzere olan ruhlarımız sûr sesi almışçasına derlenir-toparlanır ve kendi ufkuna doğru yürür.. her şey ve herkes farklı bir duruşa geçer ve diriliş nâraları atmaya başlar...

Kendi vatanında vatansızların hasret ve hicran yaşadığı dönemlerde, ben hep gönlümün pencerelerinden içime akan bu dünyanın bu tür büyülü güzellikleriyle meşgul oldum ve onun çehresinde hep farklı şeyler okudum. Ümitlerin kapkara düşüncelere yenik düştüğü şu günlerde dahi, içimden kopup gelen, bana his ve inanç dünyamın esrarını söyleyen enfes bir mûsıkî dinliyor gibiyim. Her zaman ümit ve imanıma bağlı tutmaya çalıştığım gönül dünyamda tatlı birer hatıraya inkılâp etmiş bütün o muhteşem mâzimi ve bir gün mutlaka geri geleceğinden hiç şüphe etmediğim şanlı geleceğimi gönül gözlerimle temâşâ ediyor ve zamanın bu iki kanadıyla alâkalı en enfes görüntüleri, en bayıltıcı renkleri, en göz kamaştıran ışıkları birden duymaya çalışıyor ve hâlihazırdaki durumun onca darlığına rağmen, kalbî ve ruhî hayatım itibarıyla en geniş meydanlardan daha geniş alanlarda tenezzühe çıkmış gibi bir rahatlık hissediyorum. Günümüzdeki bütün sevimsizlikleri zamanın yorumlarına ve gelecek adına vesile-i ümit sayılan aydınlık nesillerin takdirlerine havale ederek, inanç, ümit ve hüsnüzannımın ışık, gölge ve meltemleri arasında gelip gidiyor, Allah'a itimat ve yakînimin araladığı menfezlerden –kapı aralığından

diyebiliriz– tam net ve vâzıh görünmese de, müstakbel bir saadetin duygularımı okşadığını hissediyor ve bir zamanlar insafsızlığımıza kurban giden ruhumuzun ölüm döşeğinde, şimdilerde tarihin yüzünü karartan bir kaba ve karanlık düşüncenin can çekiştiğini müşâhede ediyor ve ona yakılan ağıtları ruhumun derinliklerinde tarihin diriliş neşideleri gibi dinliyorum.

Örnekleri Kendinden Bir Hareket

Bu yazıda, anlatılması bir vefa borcu, dile getirilmesi çok zor bir destandan söz etmek istiyorum. Ama bilmem ki, rüşeymleri, filizleri ve fideleriyle dünyanın dört bir yanını tutmuş önemli bir ihyâ hareketini bu ölçüdeki bir makale çerçevesinde ifade etmek mümkün olabilecek mi? Hiç zannetmiyorum... Bu konudaki bilgim videolardaki müşâhedelerimden ibaret; olaya şehadetim duyduklarıma bağlı; kalemim karîhama esir; olup bitenlerin ifade edeceği mânâ bilmem hangi zamana merhun.. şimdi bu şartlar altında ne anlatılabilir onu siz söyleyin. Bu itibarla da, benim konu ile alâkalı yapıp edeceğim olsa olsa bir gül ya da bir çiçeğin resminde umum gülleri, çiçekleri anlatmaya yeltenme gibi bir şey olabilir. Bu ise, ölü bir gül resminde koca bir gülistan ve çiçek bahçesini, hem de her bir gül ve çiçeği özel deseni, farklı şivesi ve çarpıcı edâsıyla anlatmaya kalkışma olacaktır ki, böyle bir yolla gülistanın da, çiçek bahçesinin de ifade edilemeyeceği açıktır. Öyle de olsa, çağın bu destan hâdisesi adına kalb ve kalem erbabını harekete geçirmek için böyle bir cür'et izharına ihtiyaç olduğu kanaatindeyim. Bazı erbâb-ı himmetin "vira bismillâh" demeleri, konuyla alâkalı böyle bir perişaniyet sergileme sonucu gerçekleşecekse, bence maksat hâsıl olmuş demektir.

Öyle ise ifade ve üslûp ne seviyede olursa olsun çağın bu önemli hâdisesi mutlaka anlatılmalıdır; her şeyden evvel tarihe not düşmek ve bu kahramanlığı gerçekleştiren adanmışlara vefa borcumuzu edâ etmek için anlatılmalıdır. Aksine, çok kısa zamanda, dünyanın dört bir yanında duyulup hissedilen bu yumuşak esinti, bu sımsıcak hava, bu taptaze düşünce ve bu sevgi, hoşgörü meltemleri anlatılmazsa vefa, civanmertlik, diğergamlık gibi yüksek hasletlere karşı da saygısızlık gösterilmiş olur.

Bu hareket yazılacak ve üzerinde ciddî durulacak bir hâdisedir; birkaç düzine kara sevdalı, kimsenin düşünmediği ve akledemediği bir dönemde hasret ve hicran mülâhazalarına takılmadan, "gurbet" ve "yâd eller" demeden, hedef Hak rızası açıldılar dört bir yana; azimli, kararlı ve güvenle dopdolu olarak.. gönüllerindeki ülke tutkusunu, memleket sevdasını hizmet aşkıyla bastırarak. Allah yolundaki mücahedelerini, çok az insanın duyabileceği

şekilde duydu, yaşadı ve peygamber havarileri gibi: “Girdik reh-i sevdaya cünûnuz...” (Nigârî) deyip yürüdüler mağriplere maşrıklara... Gençliğin, gençlik ruhundaki dünyevî arzu ve emellerin karşı konulmaz bir cazibe ile herkesi kendine çektiği, cismâniyetin insanî duygu ve düşünceleri baskı altına aldığı, hayatın o en mavimtırak demlerinde, değişik istek ve dürtüleri bastıran başka bir vuslat iştiyakıyla uçup gittiler âdeta her yana yüreklerinde ilk saftakilerin heyecanı. Bu uçup gidiş talihsiz bir dönemde rüyalarına giren yalancı bir dünya güzelinin arkasına düşmüş; ömür boyu hayal avlamış, hicran yaşamış ve kendi benliğinden uzaklaşmış, ama hiçbir zaman menzil-i maksûda ulaşamamış o toy sevdalıların gidişi gibi de değildi. Bu gidiş yürekten, his, şuur ve irade ayaklı; ihlâs ve samimiyet derinlikli bir gidişti. Siz isterseniz buna, iman her zamanki dinamikleri, aşk u şevk tabiî hâlleri, adanmışlık mefkûreleri, Sonsuz Nur rehberleri, candan cânandan geçmişlerin kendilerini dünyaya anlatma cehdi de diyebilirsiniz. Evet bunlar, ne kendilerine takıldı, ne de önlerini kesen engeller karşısında dize geldiler; yüreklerinde renk atmayan tek sevda Hak rızası ve Hakk’a vuslat arzusu yürüdüler dünyanın en ücra köşelerine. Onlar yürüdü; yollar övündü, ruhanîler sevindi ve tabiî şeytanlar da dövündü... Yürüdüler ne atları vardı ne arabaları, ne silahları vardı ne de cephaneleri. Güç kaynakları, sinelerinde her zaman magmalar gibi köpürüp duran o müthiş iman ve heyecan, ufuklarında insanlığın mutluluğu ve tabiî rıza ve rıdvan; bahtları sahabî ve havârî bahtına eş; iffet ve ismetleriyle de ruhanîlerle kardeş bir tavra ulaştılar hemen fecrin arkasından; ulaştı, destanlık birer konu ve solmayan birer hatıra oldular.

Götürdüler ulaştıkları her yere sonsuzdan oluk oluk nur; tüttürdüler her yanda ocaklar; alevinde, korunda, dumanında huzur. Bozuldu zulmün, karanlığın büyüsü. Uykusu kaçtı ilhad yarasalarının ve homurdanmaya durdu karanlıklar bitevî.. körüklendi bir kez daha yalan, iftira, tezvir ocakları.. gemi azıya aldı kaba düşünce ve yobazlık.. fikir üzerine atlar sürüldü ve inanca öldüren pusular kuruldu. Ama nâfileydi bütün bu çırpınışlar; sarmıştı ışık her yanı; sarmıştı sonsuzdan gelen nurlar umum cihanı. Artık dem aydın ruhların demi, devran da onların devranıydı. Gerçi ortalık biraz toz duman, ufuklar da sisliydi; ama artık karanlık ve kaba düşüncenin büyüsü bozulmuştu.

Söz şimdi aydınlık ruhlardaydı. İnsanlık bunlarla yeniden kendini keşfedecek ve varlık hiyerarşisi içinde hakikî yerini alacaktı. Bu itibarla, onlar yolları

gözlenen bir nesildi; gittikleri her yerde insanlık onları, onlar da tevazu ve mahviyet duygusuyla başları ayaklarının bulunduğu noktada Allah'ı tâzim ve insanlara saygı mülâhazasıyla sürekli iki büklüm, gözleri Rahmeti Sonsuz'un kapı aralığında ışık sağanaklarının sökün edeceği ânı bekliyorlardı. Günümüzün insanı konuyu nasıl değerlendirirse değerlendirsin onlar âtinin çocuklarıydı; nurlu geleceğin karnı da onların sırlarına gebeydi. Her biri kendi çapında birer diriliş havârîsi olan bu kutluların ellerinde dostluk buketleri, dudaklarında kardeşlik neşideleri vardı. Onların en keskin kılıçlardan daha keskin dilleri suyunu Kur'ân çağlayanından almış ve sözleri de uhrevî buutluydu. Bu sözler zulmetleri paramparça ediyor ama kimseyi yaralamıyordu; kulaklarda Kevser çağıltıları bıraksa da kimseye hasret yaşatmıyordu.

Aslında bunların ne ele ne de dile ihtiyaçları vardı. Çerağlar gibi parıl parıl simalarıyla görüldükleri her yerde Allah'ı hatırlatan bu temiz çehreler öyle büyülü idiler ki, onların hâllerinden süzülen mânâlar karşısında beyanın dili tutuluyor ve lisanlar da sessizlik murâkabesine dalıyordu. Onların ışığı değil, gölgeleri bile pervaneleri yakıyor ve nurları semtlerine uğrayanların gözlerini kamaştırıyordu. Biz "Hâlin yanında dilin, beyanın sözü mü olur.! Temsil konuşunca tebliğe hâcet mi kalır!" deriz ki doğrudur. Onlar bu doğrunun temsilcileriydi. Her zaman yeryüzünde yığın yığın güzel insan olmuştur; ancak bu sonuncuların edâ ve şivesi çok başkaydı. Onlara eşleri-menentleri yok diyemem. Ne var ki, "göster" denince de hemen bir şey söyleyemem. İhtimal, "bunlar ruhanîlere benziyor" der geçerim.

Bu aydınlık ruhları kime benzetirsek benzetelim, onların neşrettikleri nurlar sayesinde kupkuru çöller İrem bağlarına döndü.. pek çok kömür ruh, elmasa inkılâp etti.. taştan-topraktan tabiatlar, altın ve gümüş olma pâyesine yükseldi.. ve haklı olarak şimdilerde herkes onlardan söz ediyor; onların vaad ettikleri sevgi, kardeşlik ve hoşgörünün gerçekleşeceği günleri bekliyor. Bugün sadece, zulmeti-ziyayı birbirine karıştıranlar, hayatlarını cismâniyet mahbesinde geçirenler onların aleyhinde atıp-tutuyor.. yarasalar onlardan rahatsız.. kurtlar-çakallar onlara diş gösteriyor.. ve divanelerde tedirginlik var. Ben bütün bunları bir mânâda tabiî karşılıyor ve "herkes kendi karakterinin gereğini sergiler" diyorum.

Ne olursa olsun, şurada-burada bir sürü mum söndürene mukabil onlar, uğradıkları her yerde ışığa teşne gönülleri öteden nurlarla aydınlatıyor; temiz

fıtratları eşya ve hâdiselerin perde arkasına uyarıyor ve bozulmamış seciyelere evrensel insanî değerleri duyuruyorlar.

Bir zamanlar Kur'ân sayesinde kıtalar arası engeller aşılarak kalıcı bir sevgi, saygı ve diyalog gerçekleştirildiği gibi, şimdilerde de bu kutsîlerin gayretleriyle yeni bir anlaşma ve uzlaşma zemininin oluştuğuna/oluşacağına inancım tamdır. İnsanlık geçmişte milletimizi hep gülen yüzü ve gülen talihi ile tanıdı; işte bu, günümüzde de bir kez daha niye olmasın ki.! Kaldı ki daha şimdiden, bu mefkûre muhacirlerinin uğradığı hemen her yerde, insanlar arasında âdeta bir sevgi seli çağlamaya başladı bile. Hemen her bucakta duyulur, hissedilir şekilde iç içe huzur ve itminan esintileri var. Dahası, her yanda âhenk ve istikrarın sarsılmaz blokajları diyebileceğimiz sulh adaları oluşuyor.

Kim bilir belki de çok yakın bir gelecekte, kendini yaşatma mefkûresine adamış bu hasbîler sayesinde, kalb-kafa bir kere daha sarmaş-dolaş olacak; vicdan-mantık birbirinin farklı derinlikleri hâline gelecek; fizik-metafizik kavgadan vazgeçerek kendi alanlarına çekilecek ve her şey kendi tabiatındaki güzellikleri kendi diliyle ifade etme fırsatını bulacak; teşriî emirlerle tekvînî esasların iç içeliği bir kere daha yeniden keşfedilecek; insanlar birbirleriyle gereksiz yere kavga etmenin nedâmetini duyacak; çarşıda-pazarda, mektepte-yuvada bugüne kadar bir türlü tam gerçekleştirilemeyen huzur atmosferleri oluşturulacak ve huzur esintileri duyulacak; ırz çiğnenmeyecek, namus pâyimal olmayacak, gönüller sürekli hürmet ve saygı soluklayacak; kimse kimsenin malına, ırzına kem gözle bakmayacak; kavîler âdil davranacak, zayıflar-âcizler insanca yaşama fırsatını bulacak; kimse zan ile tevkif edilmeyecek; kimsenin evi, iş yeri saldırıya maruz kalmayacak; hiçbir masumun kanı akıtılmayacak ve hiçbir mazlum ağlatılmayacak; ve herkes Allah'a karşı saygı duyup insanları sevecek.. işte o zamandır ki, Cennetlerin koridoru konumunda olan bu dünya yaşanmasına doyulmaz bir Firdevs hâline gelecektir.

Günümüzün Karasevdalıları

Yüksek düşünceleri, yüce gayeleri, büyük ve evrensel projeleri ancak, her zaman yüksek uçabilen, uzun soluklu; yürüdüğü yolda hız kesmeden yürüyen, durduğu yerde kararlı duran, uhrevî zevklerle gerilmiş karasevdalılar gerçekleştirebilir. Şimdilerde bizim şuna-buna değil, bu seviyede düşünen, inanan, düşüncelerini hayata geçirerek önce kendi milletini, sonra da bütün insanlığı aydınlığa çıkarıp, onların Hak'la buluşmalarını sağlayabilen, kendini hakikate adamış ruhlara ihtiyacımız var. Düşünülmesi gerekli olan şeyleri düşünüp, bilinmesi icap eden şeyleri bilen, bildiklerini hemen pratiğe dönüştüren ve bütün ölü ruhları yeni bir *"ba'sü ba'del mevt"*e hazırlama azmiyle sûru dudağında İsrâfil gibi gezen; gezip her yerde herkese hayat üfleyen; ifade kabiliyeti var ise beyan gücüyle, eli kalem tutuyorsa kalemin diliyle, bediiyyâta açıksa herhangi bir sanatın desen ve çizgileriyle, şairse şiirin sihriyle, mûsıkîşinassa değişik beste ve nağmelerin büyüsüyle her zaman ruhunun ilhamlarını haykıran, her fırsatta iç ihsaslarını seslendiren, dili gönlünün derinliklerine bağlı, gönlü de samimiyetle çarpan en yüce hakikate adanmış ruhlara...

Bu kahramanları, sahnedeki örnekleriyle değerlendirecek olursak; bunlar hacca gidiyor gibi dünyanın dört bir yanına seyahatler tertip eder, seyahatlerini hicret ruhuyla taçlandırır; uğradıkları herkese hâl ve gönül diliyle bir şeyler fısıldar, çevrelerine hep sevgi mırıldanır, karşılaştıkları ruhları sevgiye uyarır ve yürür, sinelere sevgiden tahtlar kurarlar. Dirilir onlar sayesinde muhabbete susamış ruhlar ve dinler onları bütün dirilen gönüller. Hem bu duygu ile göç edenler hem de onları kabullenenler, her türlü dünyevîlikten uzak ve tamamen ihlâs edalıdırlar: Söyleyenle dinleyen, özündeki ruh ve mânâyı sergileyenle onu temâşâ eden, elinde hayat kâsesi taşıyanla toparlanıp kendine gelen ve destekleyeniyle desteklenen arasında herhangi bir çıkar ilişkisi bahis mevzuu olmadığı gibi, Allah rızasının dışında herhangi bir mülâhaza da kat'iyen söz konusu değildir. Bu derin ve gönülden münasebetler, tamamen evrensel insanî değerlere dayanmakta ve bu değerlere karşı duyulan müşterek saygıdan kaynaklanmaktadır.

Bizler, yakın geçmişimiz itibarıyla, sağlam bir ruh köküne bağlı bulunduğumuzu, tarih boyu pek çok yüksek medeniyetler kurduğumuzu bütün

bütün unutarak mazisi olmayan bir millet görünümü sergilemeye başladık. Dahası, bir kısım komplekslere girerek kendimizi de, geçmişimizi de inkâr ettik. Hatta bazılarımız itibarıyla millî kimliğimizden utanır hale geldik. Böylece her gün biraz daha kendimizden uzaklaşarak âdeta yabancı değerler bağımlısı olduk. Şanlı geçmişimiz itibarıyla her zaman, düşünen, konuşan, kendini ifade eden, uğradığı her yere inanç ve estetik telâkkilerini aksettiren âbideleriyle tarihin "yâd-ı cemil"i olmuş bir milletin; evet bu ölçüdeki bir bilinirliğin, şehametin, ihtişamın zirvelerinden; bilinmezliğin, tanınmazlığın, saygı duyulmazlığın çukurlarına yuvarlanması ne hazindir!

Bu millet böyle hazin bir duruma müstahak değildi ve bu meş'um durum "ilelebed" böyle sürüp gidemezdi de. O, şimdiye kadar elli defa ölüm çukurlarını –Allah'ın izniyle– diriliş şehrahlarına çevirmiş, elli defa inkıraz gibi görünen durumları yenilenme vesilesi gibi değerlendirmiş ve her zaman olağanüstü bir performans göstererek –bir kısım beden insanı menfaatçiler, gününü gün etmek isteyen çıkarcılar veya millî ve dinî değerlerimizi inkâr eden küfür yobazları istemeseler de– aydınlık geleceğe yürüme adına yepyeni yöntemler geliştirmiş ve hemen her sarsıntıdan sonra, bir kere daha *"vira bismillâh"* deyip ayakları üzerine doğrulmuş; kendine ait duyguları ve düşünceleriyle yeniden dört bir yana açılabilmiştir. Şöhret u şandan uzak, her türlü âlâyiş ve gösterişe kapalı, tevazu ve mahviyetle kanatlı, sadakat ve emniyet edalı, nefsanî arzular karşısında da fevkalâde mukavemetli bu hamiyet erleri, atalarından tevarüs ettikleri tarih şuuruyla dinî ve millî değerlerimizi dünyaya tanıtmanın havarileri olmuş ve tıpkı ilkler gibi: *"Girdik reh-i sevdaya..."* diyerek zahmeti rahata tercih edip çağın en önemli hâdiselerinden birini gerçekleştirmişlerdir.

Bugün, dünyanın dört bir yanında kızaran güller renklerini bu ay yüzlülerden ve bu ay yüzlülerin ruhlarında taşıdıkları mânâlardan almakta; içtimaî coğrafya onların düşünce kanaviçelerine göre çağ edalı bir dantelâ gibi örgülenmekte ve bütün insanlık âdeta onların kadim fakat eskimeyen bestelerini mırıldanmakta. Bu tertemiz duygu ve düşünceler mebde'lerine ait görüntüleriyle küçük birer damla gibi görünseler de, işin ruh ve mânâsını kavrayabilenlerce, her zaman değişik vâridâtla köpüren engin denizler mahiyetindedirler.

İşin tabiatının gereği, belli süre sadece kendi çevrelerini aydınlatmakla meşgul görünen bu ışık süvarileri, şimdilerde, hakikî derinlik ve ruh güçlerini

öne çıkararak, tıpkı yağmur yüklü bulutlar gibi, sevinç olup, neşe olup, ümit olup, sevgi olup şakır şakır her yana boşalarak muhabbete, hoşgörüye susamış kupkuru gönülleri Cennet bahçelerine çevirme humması yaşıyorlar. Denebilir ki, bugün yeryüzü, bir baştan bir başa, onların saçtıkları tohumlarla yeni bir bahara hâmile ve bir kutlu vilâdet heyecanı içinde; tekmil insanlık da böyle bir oluşumun *"hissi kable'l-vuku"* esintileriyle gelen bişaretlerle coşkun mu coşkun. Sesler, nağmeler farklı farklı olsa da, vicdanlarda duyulup sezilen hep aynı mânâ.. ve seherlerde esen yeller Eyyub'a hayat ırmağından bir ses, Yakub'a Yusuf'un gömleğinden İbrahimî bir koku duyurmakta.

Bu bizim, son bir kere daha geriye dönüşümüz, hakikî konumumuza yürüyüşümüz sayılabileceği gibi, bütün insanlığa alternatif bir diriliş mesajı da sayılabilir. Aslında bugün, değişik buhranlarla kıvrım kıvrım hafakanlar yaşayan milletler de, ümit adına böyle bir meltem beklemekteydi. Ne mutlu, böyle bir meltemi harekete geçirecek olan merkezdeki kutlulara!. Ne mutlu, bu diriliş esintilerine karşı sinelerini açıp bekleyenlere!.

Biz, sevgiye açık ve kendilerini, insanî değerler âbidesini ikame etmeye adamış bu kahramanlarla bir gün mutlaka dünyanın renk ve deseninin değişeceğine ve insanlığın rahat bir nefes alacağına inanıyoruz. İhtimal, geleceğin dünyasında, insanî düşünce son bir kere daha ışığını onlarla parlatacak.. insanî emeller onlarla realize edilecek ve ütopyalara inat pek çok hülyalarımız da onlarla gerçekleşecektir.. evet bir gün bütün bunlar mutlaka olacak ve mevsimi gelince, o gönlü boş, talihi karanlık kimseler, bu aydınlık ruhlar karşısında diz çöküp af dileyecek ve ettiklerine nadim olup ağlayacaklardır. Ne var ki, kaçırdıkları fırsatları da hiçbir zaman telâfi edemeyeceklerdir. Keşke duyguları süflî, düşünceleri azgın, tavırları da haşin bu kaba ruhlar; bir yakın gelecekte, çaresiz vicdan azabıyla kıvranacakları gün gelmeden, hakperestlik ve kadirşinaslık duygularına sığınarak biraz daha insaflı olabilselerdi; insaflı olup yarınlarını karartmasalardı..!

Günümüzde fedakârlığın sahâbîcesiyle, dört bir bucağa, yedi cihana yetişmeye çalışan ve her zaman yaşama tutkularını baskı altına alıp yaşatma hisleriyle hareket eden ve hareket ederken de gösterişe-âlayişe girmeyen; her halleriyle tevazu ve mahviyet diyen bu esâtirî kahramanlar, bütün olumsuzluklara rağmen, o hiçbir zaman dinmeyen aşk u şevkleri, sürekli

köpürüp duran himmet ü heyecanları ve insanlığa hizmet iştiyaklarıyla tarihte emsali az görülmüş bir civanmertlik sergilemekte; uğradıkları herkese gönüllerinin dilinden bir şeyler fısıldamakta; her yere taze fideler dikip her yanı Cennetlere çevirmekte; her zaman canlı, her zaman hızlı, her zaman müthiş bir performans göstererek kendilerini ifade etmeye çalışmakta ve tabiî herkesi sonsuza çağırmaktadırlar; imanlı, azimli, kararlı ve gelecek adına da ümitle dopdolu olarak... Yürüdükleri yol yürünmez gibi görünebilir; ne var ki onlar, zaten bunun böyle olacağının farkındadırlar. Evet onlar bir gün yolların bütün bütün sarpa saracağını; bütün köprülerin yıkılacağını daha baştan hesaba katmışlardı; biliyorlardı zaman zaman bir kısım gulyabanîler tarafından yollarının kesileceğini.. çevrelerinde kin, nefret ve düşmanlık fırtınalarının estirileceğini; evet yürüdükleri yolun doğru olduğuna inançları tamdı ama, akla-hayale gelmedik bazı şeylerle engellenebileceklerini de hiçbir zaman göz ardı etmemişlerdi. Bu itibarla da onlar, bütün olup biten bu şeyleri ve olacakları Hak yolunun hususî meşakkatleri sayıyor ve heyecanlarından hiçbir şey kaybetmeden sürekli koşuyor; endişelerine takılan menfilikler karşısında da Allah'a teslim oluyor, imanın o sarsılmaz kalesine sığınıyor, yaşadıkları çağı ve hâdiseleri iyi okumaya çalışıyor ve Cenâb-ı Hakk'ın muvaffakiyet vaadine güvenerek yürüyorlardı/yürüyeceklerdi rıza ufkuna doğru.

Aslında, kalb-kafa bütünlüğü mülâhazasına bağlı yaşayan, özü-sözü doğru bu insanları, şimdiye kadar inandıkları değerlerden vazgeçirmeye kimsenin gücü yetmediği gibi, onları Allah rızası yörüngesinde hareket etmekten ve bu duygularını da, Yaratan'ı, bütün cihanlara anlatma gayretine bağlamaktan alıkoyamazdı. Onlar böyle bir sorumluluk duygusu ve vazife şuuruyla ömür boyu sıradağlar gibi dimdik yerlerinde durabilmiş, her zaman tipiye-borana meydan okumuş, sürekli karla-buzla savaşmış ve her mevsim meyve veriyor olmanın sırrını keşfederek hep gül yetiştirmiş ve gül türküleri söyleyegelmişlerdir.

Onlar, hareketleri itibarıyla her zaman bir saat gibi ahenkli, beyanları itibarıyla da heyecan, tazelik ve istikamet örneğidirler. Ne hareketlerinde bir aritmi ne de sözlerinde bir halâvetsizlik vardır. Kalbleri bir melek kalbi gibi saf ve duru, dilleri de iç derinliklerinin sadık birer tercümanıdır. Bu itibarla da, onlar hemen her zaman tavır ve davranışlarıyla imrendirici, söz ve beyanlarıyla da heyecan uyandırıcı olmuşlardır. Onların gönül dünyalarında

sürekli Hak mülâhazası köpürür durur; beyanlarında ise, derin bir Allah aşkı, varlık sevgisi ve insanlara karşı da bir muhabbet, bir şefkat, bir müsamaha, bir af nümâyândır. Hak rızası, onların kilitlendikleri biricik hedef; eşya ve hâdiseleri doğru okuyup, doğru yorumlamak, vazgeçemeyecekleri bir tutku; insanları sevip herkese sine açmaları da tabiatlarının gerçek rengidir.

Onlar, o derinlerden derin aşklarıyla Hakk'a bakan duruşlarını seslendirdikleri aynı anda, sevginin sırlı ve sihirli anahtarlarıyla da paslanmış ve küflenmiş gibi görülen en katı kalbleri, en sert tabiatları balmumu gibi yumuşatarak içine girer ve Yüce Yaratıcı'nın teveccühüne mazhariyetin hakkını eda etmeye çalışırlar. Sevilirler, severler; en amansız ve imansız saldırılar karşısında dahi peygamberâne bir azimle sarsılmadan, hep dağlar gibi yerlerinde dururlar; çevrelerine bakarken de göklerin gözleriyle bakarlar; ne hışımla gelip çarpan fırtınayla devrilir ne de en müthiş zelzeleyle sarsılırlar. Gelen dalga ve sağanaklara bağırlarını açarlar; gidenlere de bir avuç toprakla dahi olsa cömertlik saçarlar.

Bu koçyiğitler, Hak rızası gibi en büyük bir işe gönül vermiş olmanın şuurundadırlar ve ona ulaşma uğrunda da her şeyi göğüslemeye kararlıdırlar. Şahısları itibarıyla hep mum gibi başları önlerinde küçük görünümlü, yanıp aydınlatmaya teşne ve iddiasız göründükleri aynı anda her zaman gerilimde ve kanatlarını germiş bekleyen üveyikler gibi ruhanîlerle yarışmaya da hazırdırlar. Onlar, duruyor gibi göründükleri zamanlarda bile, iç aktiviteleriyle hep canlı, hep kararlı ve hep hummalıdırlar. Yer yer, denizler gibi çevrelerini dalgalarıyla sularlar, zaman zaman da uzakları buharlarından oluşan bulutlarla serinletirler. Yakın-uzak her tarafa âb-ı hayat sunar ve nice yıldan beri sürüm sürüm hale gelmiş cansız cesetlere diriliş üfler gezerler. Oturur-kalkar hiç durmadan çevrelerine ruhlarının diliyle gönül hikâyeleri söyler ve her türlü dedikoduya ve toplum içinde kin-nefret uyaracak tartışmalara karşı sürekli kapalı dururlar.

Ve yine onlar, her zaman insanlara yararlı olma hülyalarıyla yaşarlar; insanlığın değişik bunalım ve mânevî ızdıraplarını ruhlarının derinliklerinde duyar; semtlerine uğrayanlara sürekli açık durur; dert dinler, dertlerle inler, dertli sineler arar; kendileri gibi muzdarip gönüllerle el ele vererek âh u efgân dindirmeye koşarlar. Yerinde fitne-fesat ateşleri üzerine yürür; dikenler arasında da olsa mutlaka gül diker ve hep gül türküleri söylerler.

Bazen o gül renkleri filizinden dışarıya fırlamış tomurcuklar gibi bin bir ızdırabın teessürüyle kan rengine bürünür; bazen hafakandan çatlayacak hale gelir, nağmeleri âdeta bir çığlığa dönüşür; ama her şeye rağmen, ellerini göğüslerine kor, bir "eyvallah" mırıldanır ve yürürler hedeflerine doğru çevrelerine tebessümler yağdırarak; yürürler ve uğradıkları her yer, Cennet bahçeleri gibi yeşerir.. el verdikleri kimseler âb-ı hayat içmiş gibi dirilir.. himmet elleri *"yed-i beyzâ"* gibi göz kamaştırır.. gayretleri bütün sihirbazların büyülerini bozar ve gezip uğradıkları yerlerde en firavunca düşünceler dahi dize gelir.

Onlar, iman kaynaklı öyle bir vâridât ve zenginliğe sahiptirler ki, Karun'un hazineleri onların servetlerine nispeten çer çöp gibi kalır; hatta eğer isteseler, bu ilâhî servet ve gınâ ile cihanları bile peyleyebilirler. Onların ömürlerinin kazanç ve mevhibe kefesi her zaman dopdolu; ziyan kefesi ise, şeytanları çileden çıkaracak mahiyettedir.

Onlar, ömür sermayelerini nerelerde değerlendireceklerini çok iyi bilirler.. ve fâni şeyleri bâki hakikatlerle değiştirmede fevkalâde mahirdirler. Vakitlerini asla boş geçirmez; iş ve hizmette geri kalmayı ise kat'iyen hazmedemezler. Himmetleri âlî, iradeleri güçlü, azimleri de mütemâdîdir; iman ve aksiyon onların en önemli birer kalb ve davranış disiplinidir. Allah'tan başka kimseden korkmaz, kimseden endişe duymaz ve her zaman dimdik dururlar; dimdik durur yürürler fevkalâde bir tevazu ve mahviyet içinde cihanları aydınlatmaya doğru. Her zaman yüzleri yerde ve alçak gönüllüdürler. Bazen o semâvî düşünceleriyle rüzgârlar gibi eser ve her tarafa tohumlar saçarlar; bazen de her yana yağmurlar gibi boşalır, yeryüzünde hayat olur akarlar. Ne işlerinin iyi gitmemesi, ne ticaretlerinin kesada takılması, ne üst üste krizlerin, buhranların ümitleri alıp götürmesi kat'iyen onları sarsamaz. Sık sık ahd ü peymanlarını yeniler ve Allah'ın kendilerine lütfettiği maddî-mânevî her çeşit nimeti; şeâiri ihyâ mânâsına ruhlarının âbidelerini ikame etme yolunda harcarlar. Din-diyanet nerede ve Yaratan'ın teveccühü hangi yönde ise hep orada durmaya çalışır ve sürekli O'nun isteklerini yerine getirme istikametinde koşarlar. Bunu yaparken de dünya işlerinde başarılı olmaya fevkalâde özen gösterirler. Öyle ki, o koçyiğitleri sadece bu yönleriyle görüp tanıyanlar, onları Ahiret-bilmez dünyalılar sanırlar. Hak rızasıyla irtibatlarını gördüklerinde de, onların aşk u

heyecanıyla ürperir ve kendilerini ilk saftakilerin arasında zannederler.

Onlar boş durmayı ve avare ömür tüketmeyi hiç mi hiç sevmezler. Sürekli hareket halinde ve her zaman din ü dünyayı imar peşindedirler: okuyup yazma biliyorlarsa, bir şeyler karalayarak, bilmiyorlarsa bilene bir kalem armağan ederek, ne yapıp yapıp hizmet kervanına iştiraklerini devam ettirmeye çalışırlar. Her zaman ilmi sever; âlime karşı saygılı davranır; aklı başında ve kalbi hüşyâr kimselerle oturur-kalkar ve sürekli, sohbet-i Cânan'la nefes alır verirler.

Yeryüzünde hakikî insan kalmasa, dört bir yandan ufukları toz duman kaplasa, sokaklar bütün bütün çamur seylaplarına yenik düşse; her tarafı dikenler sarsa ve zakkumlar gülleri gölgede bıraksa; meydanlar saksağanlarla dolsa ve saksağan sesleri bülbül nağmelerini bastırsa, bal kâselerinin etrafında eşek arıları uçuşup dursa; ormanların ürperten vahşeti sokaklarımızda kol gezse, ilme hürmet kalmasa, mârifet kapı kapı kovulsa, insanlık bütün bütün vefasızlığa kurban gitse; dostluklar yıkılıp dostlar düşman tavrını alsa onlar sarsılmadan hep yerlerinde durur ve "Her şey devrilebilir ben ayaktayım ya.! Her taraf kupkuru çöle dönmüş; gözyaşları gibi bir kaynağım olduktan sonra ne ehemmiyeti var.! Yürümek için Allah iki ayak lütfetmiş, iş yapmak için de iki pençe; iman gibi bir sermayem var, gönlüm gibi de bir serhaddim.. dünyaları imara yetecek fırsatlar değerlendirme bekliyor; Rabbime dayanıp bunlarla cihanı Cennetlere çevirebilirim.. toprağa atılan her tohum birkaç başak verdikten sonra, gelecek adına gam u keder de niye.! Ve hele bir de, Allah ötede birleri binlere ulaştıracağını vaad ediyorsa!." der yürürler hedeflerine doğru, harap olmuş yollara ve yıkılmış köprülere rağmen. Yürür ve ırmaklar gibi geçtikleri her yere hayat götürür, herkesin ve her şeyin ateşini söndürür.. ateş gibi kendilerini yeyip bitirme pahasına başkalarını soğuktan korur.. mumlar gibi erir gider; erir gider ama, binlerce göze ışık olur akarlar. Kâh leylîler gibi pusuya yatar ve bağırlarını rahmet esintilerine açarlar, kâh eşref-i saatlerde âhlarla inler ve ızdırap rıhtımlarından ekstra inayetlere yürürler. Onların yürüdükleri bu yol, hak dostlarının gelip geçtiği bir güzergahtır ve bu yolda yürüyenlerin de yolda kaldıkları hiç görülmemiştir.

Onlar her zaman imanlı, ümitli, pür-heyecan ve her şeylerini Hak yolunda bezledecek kadar da cömerttirler; burada bir verip, ötede onlarcasını elde edecekleri ümidiyle ömürlerini hep verme şölenleriyle geçirirler. Onların

nazarında, dini koruma, kollama ve onu dünyanın dört bir yanında imrendirecek seviyede temsil etmeden daha büyük bir pâye yoktur. Bu yüce pâyeye ermeyi hayatlarının biricik gayesi bilir ve dünyada bulunmalarını da sadece ve sadece ona bağlı götürmeye çalışırlar. Hep bu duygularla nefes alır verir; her zaman bu düşüncelerini projelendirme etrafında bir araya gelir ve bir araya gelişlerini de Hak'la irtibatlandırarak derinleştirirler.. *"Mele-i A'lâ"*nın sakinleri de, onları tebrik neşideleriyle alkışlar ve teyit dilekleriyle yollarına sular serper.

Onlar, hiçbir zaman kendi rahatlarını düşünmez; sürekli "Allah" der, "fazilet" der ve insanî değerler arkasında koşarlar, peygamberâne bir tavırla herkese sinelerini açar ve her zaman başkaları için yaşarlar. Onların bu ölçüdeki hasbîliklerine karşılık Allah da, ellerin-ayakların işe yaramadığı çetin bir günde, bu gönül insanlarına melek kanadından tüyler ihsan ederek dünyada onları beklenmedik muvaffakiyet sürprizleriyle şereflendirir; ötede de vuslat gölgesiyle serinletir.. kutsîler arasına alır.. özel konuklarına gösterdiği iltifatı gösterir.. sonra da bütün bu lütuflarını hoşnutluğuyla taçlandırır.

Eskimeyen Millî Ruh

Biz, düşüncelerin hayata dönüştüğü, hayatın, bütün zamanları aşkın bir hızla akıp gittiği, rüyalara sığmayan bir aydınlık geçmişten geliyoruz. Bugüne kadar pek çok defa aşılmaz gibi görülen bâdireleri –Hakk'ın inayetiyle– aştık; geçilmez kabul edilen engebeleri geçtik ve gelip bugünlere ulaştık. Ne önümüzü kesen tersliklere takıldık ne de yol boyu karşımıza çıkan ifritten handikaplara pes ettik. Yürüdük yolumuza her şeye rağmen.. azmimizi biledi karşılaştığımız engeller.. iradelerimize fer kaynağı oldu hasımların kini, nefreti.. imanın yenilmez gücü ve imanlı ruhların sımsıcak sineleri eritti yollardaki karı-buzu.. ve şimdi semalara açık yamaçlarda, başları döndüren mini mini baharlar tülleniyor.. hâlâ, karın-kışın hükmettiği yerleri de mü'min ruhların sıcaklığı yumuşatıyor ve hazanla inleyen yerlerdeki mağmumları ümit neşideleriyle dayanmaya çağırıyor.

Aslında biz, hayatı hep böyle duyduk ve hâdiseleri de hep böyle yorumladık. Ne dün ne de bugün, karı-buzu, tipiyi-boranı başkalarının yorumlayıp paniklediği gibi ekşi çehreleriyle hiç mi hiç duyup hissetmedik. Öyle ki en karanlık dönemlerde dahi *"Hak şerleri hayr eyler / Sen sanma ki gayr eyler / Arif onu seyr eyler / Mevlâ görelim neyler / Neylerse güzel eyler."* (İbrahim Hakkı) deyip yürüdük Hakk'a kendimizce...

Gönüllerimiz acz u fakr düşüncesine kilitli, dillerimizde şevk u şükür türküleri ve ellerimizde ihtiyaç tezkeresi dayandık Kudreti Sonsuz'un kapısına. Allah'ın izniyle, ne yıkılma, ne devrilme; köpürüp Cehennem gelse üzerimize, kurtulma telaşı değil, kurtarma azmiyle karar verdik kendimizi o magmaların içine salmaya.

Biz hep böyle düşündük ama, içimizde bir hayli devrilenler de oldu. Bunları görüp duydukça her zaman içimiz kanadı. Dimdik duramamışlardı tipi-boran karşısında.. önce kalblerinin ritmi bozulmuş, sonra başları dönmüş, bakışları bulanmıştı.. ve yer değiştirmişlerdi bir kısım yalancı vaatlere kapılarak. Bunlar, tarihî bir yanılgıyla geçmişten tevârüs ettikleri değerleri şuraya-buraya saçıp başkalarının el ve eteklerindeki çakıl taşlarına talip olmuşlardı. Evlerini, köylerini, şehirlerini, neden kaynaklandığı belli olmayan maceralara kurban ediyor ve her biri birer Cennet köşesi hânelerinin ruh ve mânâsını söküp dışarıya fırlatıyor ve o mübarek yuvaları kaba, hoyrat birer madde meşheri

hâline getiriyorlardı; getiriyor ve altından, gümüşten, billûrdan, mercandan, yakuttan, zümrütten değerlerimizin yerlerini bakır kırıntılarıyla doldurma fantezileri yaşıyor ve sırmadan, atlastan, ipekten, bürümcükten, kadifeden, canfesten örülmüş bediî zevklerimizin akisleri sayılan o muhteşem güzellik unsurlarının yerlerini de şunun bunun çuluyla, partalıyla kirletiyorlardı. Her yanıyla bir hülya iklimi, bize ait o büyülü saraylar zincirini, dünya ve ukbânın birleşik noktası sayılan ve her yanıyla tam bir uyum içinde bulunan o ruh ve mânâ renkli kendi atlasımızı, resim denemesi yapan çocukların kirlettikleri tuvale benzetiyorlardı..!

Şimdilerde o şanlı geçmişimiz ve onun hakikî ruhu, mânâsı sayılan dinî, millî değerlerimiz; tıpkı bir canlı misillû hafakanlarla çarpan kalbi ve ağlaya ağlaya kan çanağına dönmüş gözleriyle bize yönelip rikkatle yüzümüze bakıyor ve en içten iniltilerle “Hâlâ beni hatırlamayacak mısınız?” dercesine –bütün bütün yitirmemişsek– insaflarımıza sesleniyor gibi bir hâli var. O yönelip bize sesleniyor veya biz öyle farz ediyoruz, çok önemli değil; önemli olan bunca hasret ve bunca hicrandan sonra hâlâ ona “dâüssılalar” yaşatmamızdır.

Aslında, ne hasımların ardı-arkası kesilmeyen ihanetleri, ne de dostların vefasızlığı, onun, benliğimizde meknûz şuuraltı ihtişamına hiç mi hiç dokunamadı ve onun renklerini asla solduramadı. Aksine o hep kadirşinas gönüllerle hasbıhal etti ve mânâ köklerine bağlı vicdanlara kendi sesinden ne besteler ne besteler sundu! Kim ne derse desin o hâlâ, değişik çağrışımlara açık hülyalarımıza, harfsiz-kelimesiz, fakat çok engin, çok muhtevâlı, en renkli beyanlardan daha beliğ hutbeler îrad etmekte ve bir gün mutlaka geriye döneceği bişâretiyle yüreklerimizi hoplatmaktadır.

Bize göre, geçmişten tevârüs ettiğimiz millî ve dinî değerler, milletimizin canı-kanı mesâbesinde ve olmazsa olmaz hususlardandır. Biz onları yaşarken âdeta, mazinin kalb atışlarını, hâlin hesap, plân ve aktivitelerini, geleceğin de ümitlerini, hülyalarını duyar ve kendimizi cedlerimizin “hayhuy”ları arasında sanırız; sanırız da bu büyülü rüyadan bir daha da uyanmak istemeyiz. Kim bilir şimdiye kadar kaç kere geçmişin sessizlikten örülmüş melodileriyle değişik hafakanlarımızdan sıyrılmış ve yürüdüğümüz o upuzun ve çetrefilli yollarda, onun refâkat ve vesâyetinde serinlemişizdir.! Kaç kere hülyalarımızın menfezleriyle onu temâşâ etmiş ve atalarımızın azm u ikdâmıyla şahlanıp

kendimiz olmaya doğru yürümüş ve hemen her zaman sağlam düşünen, yaşadığı dönemi iyi okuyan, okuduklarını da doğru yorumlayan o üstün karakterlerin vesâyetine koşmuşuzdur..!

Gerçi onlar da bizim gibi insandı; onların da bir kısım zaafları vardı. Yer yer nefsanîliğe yenik düşüyor, zaman zaman ruhî âhenkleri bozuluyor ve bazen ciddî denecek ölçüde aralarında hır-gür yaşıyor ve birbirlerine düşüp kavga ettikleri de oluyordu; hatta bazen tamamen istikamete kilitlenmişlerin yanında bir kısım aldatanlar, dimdik duranların yanında eğri-büğrü oturanlar; hiçbir zaman haktan, adaletten şaşmayanların yanında benciller, kıskançlar, zalimler de bulunabiliyordu. Ne var ki, bu olumsuzlukların hiçbiri yaygın ve mütemâdî değildi.

Aslında, peygamberler müstesna, insanoğlu hiçbir dönemde melekler gibi sürekli müstakîm kalamamış, nefis ve hevâsı karşısında kıvamını koruyarak her zaman dimdik duramamış ve irtifâ kaybetmeden hep yüksek uçuşlarını devam ettirememiştir. Onun, Hak'la münasebetlerini ruhanîlerle atbaşı götürdüğü aynı anda, ervâh-ı habîse ile en pes şeyleri paylaştığı, nefsanî arzuların önünde hazan yemiş yapraklar gibi sağa-sola savrulduğu ve cismâniyetin çekim alanına girerek gidip baş aşağı bir yere kakıldığı hiç de az değildir. Aslında, bunun garipsenecek bir yanı da yoktur. Onca gayret ve temkine rağmen, bugün dahi çok yakınımızda bulunan bazı kimselerin inhiraflarından, her zaman içimizi kanatan değişik münasebetsizliklerinden, Hakk'ın çiğnenmesi karşısında vurdumduymazlıklarından, yaramaz düşünce, yaramaz söz ve yaramaz tavırlarından şikâyet etmiyor muyuz.! Hem de bunca aydınlanma, bunca eğitim gayreti ve bunca caydırıcı müeyyidelere rağmen...

Bu itibarla da geçmişi bugünle ve cedlerimizi de bizimle mukâyese etmek doğru olmasa gerek. Geçmiş çok farklı ve atalarımız da örnek birer karakter insanı idiler. Onlar, yürekten inandıkları Allah'a gönül vermiş birer ruh insanı, bütün süflîliklerden ve bayağılıklardan arınmış birer nezâhet âbidesi; maddiyatları mâneviyat destekli, düşünceleri ukbâ eksenli öyle pırıl pırıl simalardı ki, yaşadıkları dönem bir altın çağdı dense mübalâğa edilmiş sayılmaz. İşte bu mülâhazalara bağlı biz ne zaman o büyülü dönemi ansak, hayallerimizde bütün ülke birdenbire mâbetleşir ve sokaklardaki insanlar âdeta ruhanîleşir; derken dört bir yana ışıklar yağmaya başlar.

Şimdilerde, hülyalarımıza küçük mumlar gibi mini ışıklar salan bu rüyanın bir gün mutlaka gerçekleşip bir aydınlık tufanına dönüşerek bütün dünyaları ışığa gark edeceğine inancımız tamdır.

Dua Zamanı

Âciz, fakir, muhtaç ve kendine yetmediğinin şuurunda olan kulun, tazarru, tezellül ve alçak gönüllülük içinde, Rahmeti Sonsuz'a yönelip, hâlini O'na arz ederek istediklerini O'ndan istemesinin ayrı bir unvanı sayılan dua, kulun Rabbi'ne karşı iman, güven, itimat ve tevhid telâkkisinin bir gereğidir.

Bu mülâhazalar çerçevesinde, O'na yönelen kul, sımsıkı havf u reca duygularına kilitlenir; *"Başkalarının nazarlarından uzak, gönülden sadece Rabbi'ne yalvarır ve gizliden gizliye O'na dua eder."* Bu mazmuna bağlılık duada bir esastır ve bu esas ancak Şâri'in açıp genişletmesi ölçüsünde, açıp genişlettiği yerlerde tecviz, hatta teşvik edilebilir.[1]

Allah bize, *"Hem endişe içinde hem de ümitlerle dopdolu olarak yalnız O'na yalvarın; bilin ki, O'nun rahmeti, kalbleri ihsan şuuruyla çarpan kimselerle beraberdir."*[2] ferman ederek, hem teveccüh edeceğimiz kapıyı gösterir hem de o kapının önünde durmanın adabını öğretir.

Aslında, her hâlimizde O'na yönelmek, O'na el açmak, dert ve elemlerimizi O'na şerh etmek hem bir mazhariyet ve ilk mevhibe hem de Hakk'ın cevabî teveccühleri adına atılmış önemli bir ilk adımdır. O, *"Kullarım Bana isteklerini yöneltirlerse, bilmelidirler ki, Ben yakınlardan yakınım; Bana dua ile yönelenin duasına icabet ederim."*[3] buyurur. Elverir ki, bu iç dökme ve yakarış *"Siz, dua ve niyazlarınızı gönülden, hâlisane ve Hak rızasına bağlayarak yapınız."*[4] medlûlü çizgisinde icra edilsin. Evet, halk içinde bağırıp çağırarak başkalarına duyurma, gösterme yerine, duyması ve görmesi mânâlar üstü mânâ ifade eden Hazreti Allâmü'l-Guyûb'a, hem de tamamen halka kapalı ve O'na açık bir hâl ve atmosfer içinde, nefeslerimizi gizlilik ve içtenlikle derinleştirerek arz etmeliyiz ki, O'na iç dökmemiz gizliliğin büyüsünü taşısın ve sesimizi-soluğumuzu başka mülâhazaların şerareleri kirletmesin..

Başka her şeye kapanıp, içini sadece O'na açan, hâlini O'na şikâyet eden hep O'na yakın durmanın insiyakları içinde bulunur ve O'nun dergâhından eli boş dönmez. Evet, insan ihtiyaçlarını, onları karşılayabilecek birine açmalı; belâ-yı dertten "âh" edecekse derde derman bir hekimin yanında inlemeli.

Kul, efendisine arz-ı hâlde bulunacaksa, ağyâra bütün bütün kapanarak, aklıyla, şuuruyla, hissiyle hep O'na açık durmalıdır; durmalı, sesini-sözünü O'na göre ayarlamalı ve kendine yakınlardan daha yakın birinin huzurunda iç çektiğini düşünerek nağmelerinden ses ihtizazlarına, tavırlarından mimiklerine kadar her hâliyle bir temkin örneği sergilemelidir.

Kime el açtığının farkında olan bir sadık kul, düşünce ve dualarını niyeti ve içtenliğiyle sık sık kalibrasyondan geçirir; ifade ve hislerini her türlü şerareden arı-duru tutmaya çalışır ve duymasını istediğinden başkalarının duymalarına karşı âdeta dilsiz kesilir. Yer ve zamana göre kendi sesini ve kendi sözlerini kendinden bile kıskanır.

Bir kulun, dua ve niyazlarını hâlinin saffetine bağlamasının yanında, nabızlarının "Allah, Allah" diye attığı dakika ve saniyeleri kollaması; mübarek gün ve geceleri ilâhî mevhibelere açık kutlu vakitler sayarak dolu dolu yaşaması; ve bilhassa, Hak rahmeti sağanaklarının nüzûl emare ve işaretleri sayılan namaz saatlerini, iftar zamanlarını, secde ve rüku hâllerini santim zayi etmeden değerlendirmesi; sonra, arzu ettikleri olmuş-olmamış, şartlar aleyhine dönmüş veya lehinde cereyan etmiş, ciddî bir vefa hissiyle ara vermeden yaptıklarını devam ettirmesi hem duanın kabulü için bir esas hem de sadakat ve samimiyetin gereğidir.

Hakk'a inanan bir insan için, yaz gününü kar bastırmış, baharı hazan vurmuş, gündüzler kör kabirler gibi kararmış, her tarafı çeşit çeşit karakura basmış hiçbir önemi yoktur; Allah, *"Siz, muztar kalıp ıztırar diliyle dua ettiğinizde, sizi kara ve denizlerin karanlıklarından kurtaran kim?!."*[5] diyerek kendini, gücünün her şeyi ihatasını hatırlattıktan sonra ne önemi var zalâm zalâm üstüne dört bir yanın kararmasının.. ne önemi var, Kudreti Sonsuz *"Çaresiz kalıp da O'na yalvaranın duasını kabul ederek sıkıntılarını gideren Allah'tan başka kimdir?"*[6] deyip mevcudiyetini vicdanlarımıza duyurduktan sonra!

Kur'ân, varlığın tercümesi; hâdiselerin tercümanı; makro ve mikro âlemlerin müfessiri; bu dünyada âlem-i gaybın lisanı; insanoğluna ilâhî iltifatların senedi; İslâmiyet'in özü, esası, nur ve ziyası; uhrevî âlemlerin haritası ve ona inananların vesile-i saadeti olduğu gibi aynı zamanda açık-kapalı, doğrudan doğruya ve dolaylı olarak bir dua mecmuasıdır.

Kur'ân, Fatiha sûresiyle lâl ü güherlerini saçmaya başladığı andan itibaren,

hamd ü senâ ile bir dua mukaddimesi vaz'eder ve sırat-ı müstakîm talebiyle işe başlar. Bakara sûre-i celîlesi zımnî dua şivelerinin arasında sesini sarahatinin nağmeleriyle yükselterek *"Rabbimiz, bize dünyada da ahirette de hasene ihsan eyle!"*[7] der ve bizi duaya çağırmanın yanında, Cenâb-ı Hak'tan ne istenileceği konusunda da irşad eder. Birkaç sayfa sonra, *"Rabbimiz! Üstümüze sağanak sağanak sabır yağdır, ayaklarımızı sabit kıl, kaydırma ve kâfirler güruhuna karşı bize yardım eyle!"*[8] istimdat edâlı beyanıyla, zor şartlar altında mü'minlere sığınacakları sera ve siperleri gösterir.

Daha bir sürü dua televvünlü beyandan sonra sûrenin Miraç armağanı son âyetinde *"Rabbimiz! Eğer unuttu veya hata ettiysek, bundan dolayı bizi muaheze etme. Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Rabbimiz! Güç yetiremeyeceğimiz şeylerle bizi sorumlu tutma. Bizi affet; kusurlarımızı bağışla; bize merhamet buyur; Sen bizim mevlâmızsın, kâfirlere karşı bize yardımda bulun."*[9] ifadeleriyle daha şümullü bir çerçevede, her zaman vird ü zebanımız olması gereken bir dua ve niyazı ihtar eder. Âl-i İmrân sûresinin ilk sayfasında *"Rabbimiz, bizi hidayete erdirdikten sonra kalblerimizi zeyğe uğratıp kaydırma ve nezd-i ulûhiyetinden bizlere hususî rahmette bulun."*[10] diyerek mü'minler için en hayatî bir duayı hatırlatır. Birkaç âyet sonra *"Ey Rabbimiz! Bizler Sana inandık, günahlarımızı bağışla; bizi Cehennem azabından koru."*[11] çığlıklarıyla el açıp yalvaran müttakilerin niyaz ve teveccühlerini referans göstererek bizi bir kez daha duaya çağırır. Birkaç makta sonra havarîlerin, *"Ey Rabbimiz! Biz Senin indirdiğin kitaba iman edip gönderdiğin elçiye tâbi olduk; bizi Hakk'ın şahitleri olarak kaydet ve tesbit buyur."*[12] şeklindeki içinde sorumluluk da bulunan yakarışlarına dikkatlerimizi çeker. Sonra nebiler çevresinde saf bağlayıp mücadele veren "ribbiyyûn"un *"Ey Rabb-i Kerimimiz! Günahlarımızı ve bilmeyerek içine düştüğümüz aşırılıklarımızı affeyle; bizleri doğru yolda sabitkadem kıl ve küfr ü küfran içindekilere karşı bize yardımcı ol."*[13] diyerek bu defa da rabbanilerin dilinden bir dua armağan eder. Sûrenin sonuna doğru açtığı tefekkür faslını *"Ey Rabbimiz! Bizler 'Rabbinize inanın!' deyip imana çağıran, iz'ana davet eden münâdîyi işittik ve ona icabet ettik. Artık Sen de bizi affeyle, kusurlarımızı bağışla, (canımızı alırken*

de) bizi ebrar sırasında vefat ettir."[14] fermanıyla içinde hüsn-ü akıbet dileği de bulunan bir niyazla noktalar. Kendi kendine haksızlık ettiği mülâhazasıyla ürperen gönüllerin *"Rabbimiz nefsimize zulmettik, şayet kusurumuzu bağışlayıp bize merhamet buyurmazsan apaçık maruz-u hüsran oluruz."*[15] inkisar içinde sızlanışlarıyla ruhlarımıza ra'şeler salan farklı bir çığlığı hatırlatır. *"Rabbimizin ilmi her şeyi kuşatır. Biz de yalnız Allah'a dayanırız. Ey Rabbimiz! Bizimle şu 'münkir' topluluk arasında artık ver o adil hükmünü; (ver de) haklı-haksız açığa çıksın."*[16] gayretullaha çağrı edalı beyanla, bütün bütün küstahlaşmış inkârcı bir toplum karşısında, gönlü itminanla çarpan, dili ihkâk-ı hak mırıldanan bir nebinin teslimiyet derinlikli yakarışlarıyla ruhlarımıza farklı bir talep üslûbu fısıldar.

Kur'ân, sık sık, biraz da konumlarına göre, nebîlerin yakarışlarından, iç çekişlerinden ve yardım taleplerinden, *"Velimiz Sensin yarlığa bizi.."*[17], *"Rabbimiz! Bizi o zalimlerin zulmüne maruz bırakıp işkence etme.."*[18], *"Sen bütün noksan sıfatlardan münezzehsin; doğrusu ben kendi kendime zulmettim, affını bekliyorum"*[19] … dar çerçeveli kareler sunar ve açık-kapalı yüzlerce âyetle bizi kendimizi sorgulamaya, arz-ı hâle, olumsuz yanlarımızdan dert yanmaya çağırır; çağırır ve duanın, konumuna göre belli sorumlulukları olanlara bir güç kaynağı, günaha girmiş olanlara bir arınma kurnası, darda kalmışlara bir çare, musibetzedelere bir inayet eli, acz u fakr ve ihtiyaç içinde kıvrananlara bir hazine anahtarı, dertmend olanlara bir tabip, ümidini yitirenlere bir reca esintisi, mazlumlara-mağdurlara da bir havale çağrısı olduğunu gösterir. Dünya gailelerinden ve ukbâ endişelerinden kurtulma adına hep dua ve tazarruu nazara verir ve onu gönlünün gözleriyle süzüp, ruhunun diliyle mırıldananları sürekli Hakk'a teveccüh ve niyaz koylarında gezdirir.

Kur'ân'ın bu dua televvünlü ufkuna muhazi olarak, dua, tazarru ve niyaz sultanı Efendimiz'in hayat-ı seniyyeleri de âdeta bir yalvarış ve yakarış dantelâsı mahiyetindedir; O, sabah kalktıklarında, akşamı idrak ettiklerinde, geceleri Hak karşısında divan durduklarında, abdeste yöneldiklerinde, namaza yürüdüklerinde, bu miraç ölçüsündeki ibadeti eda esnasında, ezanı dinlediklerinde, kametle kıyam ettiklerinde, Hakk'a kurbet vesilesi sayılan her ibadetin içinde ve sonunda, yeme-içme, uyuma, yolculuğa çıkma, seferden

dönme, düşmanla karşılaşma, arzî ve semâvî belâ ve musibetlere maruz kalma esnasında, sürpriz vak'alarla karşılaştığında, harika hâdiseleri müşâhede anında, hastalık ve rahatsızlıklara müptelâ olduğunda, keder ve sevinç vesilelerinin zuhuru hengamında hep el açar, Rabbine yönelir; yerinde şükür ve senâlarla gerilir, yerinde tazarru ve niyazla iki büklüm olur ve sürekli O'na yalvarırdı. Bu icmâlin tafsil ve teferruatını dua mecmualarına havale ederek geçiyorum.

Dua, Hakk'ın tükenmez hazinelerinin sırlı bir anahtarı; fakir, yoksul ve kalbi kırıkların istinatgâhı ve ıztırarla kıvranıp duranların da en emin sığınağıdır. Bu sığınağa adım atan, o sihirli anahtarı elde etmiş sayılır; onun vesayetine dehalet eden fakir, miskin, âciz ve muhtaçlar da umduklarını elde etmiş olurlar.

Gök ehlince elden ele dolaşan dua, bir muztarrın tavır ve davranışlarıyla sergilediği hâl duasıdır. Sıkışmış, canı gırtlağına gelmiş bir perişan ve muzdariptir ki, O'na yönelip düşünürken, içini O'na dökerken, ne deyip ne ettiğinin, nerede durup ne istediğinin farkındadır. Böyle birinin duasıyla, gözleri kurumuş sema beklenmedik şekilde salar gözyaşlarını ve ağlamaya durur. Çevreyi tehdit eden hortumlar yol değiştirir, her şeyi alabora eden dalgalar diner ve selâmet ufku görünür. Kırılan faylar sürpriz kararlara teslim olur ve faylardan boşalan gazlar atmosfer içinde eriyip gider. Böyle bir duanın meydana getirdiği meltemle arz dirilir, feza aydınlanır. Sineler inşirahla atmaya başlar; otlar-ağaçlar semâa kalkar; güller-çiçekler etrafa tebessümler yağdırmaya durur.

Dua, sebepler üstü kutsal bir talebin Yüceler Yücesi'ne arzı ve Hakk'ın gizli-açık her şeye nigehban bulunmasına iz'anın da bir unvanıdır. İnsanlar, cinler ve melekler bilhassa iktidar ve ihtiyarlarını aşan bütün konularda –sebepler dairesinde esbâba riâyet mülâhazası mahfuz– ellerini O'na açar.. içlerini O'na döker.. nâçâr kaldıkları yerde "çare" der inler.. dertlerine derman arayanlar da dermanı O'ndan bekler ve her zaman gönül gözleriyle günebakan çiçekler gibi O'na bakar ve O'nunla muamele içinde bulunurlar.

Ey çaresizler çaresi! Sebeplerin sukût ettiği, içtimaî ahvalin boz-bulanık bir hâl aldığı, her yanda zalimlerin "hayhuy"unun duyulduğu, yığınların çaresizlikle kâh sağa, kâh sola toslayıp durduğu şu karanlık günlerde, zulmet zulmet içinde kıvrananlara nezdinden bir ışık gönder.. sonsuz kudretinle bütün zulüm ve

haksızlık ateşlerine bir su serp.. şeytanın ocaklarını söndür ve iblislerin boyunlarına çözemeyecekleri tasmalar geçir. Ufuklarımızdaki ilham esintileri bir yere takıldı, gönüllerimizde heyecanlar söndü, dillerimizde bir kekemelik var; rahmet ilinden bize dirilten bir meltem gönder.. hakkındaki recâ ve hüsnüzannımızı rahmetinin serhaddine ulaştır ve bizi o ufkun ümitli dilencileri kabul ederek gönüllerimizi imanî heyecanla şahlandır ve dillerimizdeki bağları çöz; çöz ki hâlimizi arz ederken yeni bir günah işlemeyelim.

Mücrimiz, düşkünüz, derbederiz. Ve yakın tarihimiz itibarıyla hiç bu kadar dağılmamış, bu kadar zaafa düşmemiş, bu kadar Senden uzak kalmamış; sürekli "Sen Sen" diyenler dahil asla bu ölçüde Sensizlik yaşamamıştık.

Ey talihsizlerin sığınağı, ey âcizlerin güç kaynağı, ey dertlilerin tabibi ve ey yolda kalmışların hâdîsi ve yol göstereni! Bir kere daha Sana dehalet ediyor ve içimizi son bir kez daha Sana döküyoruz. Boş şeylerin arkasından koşup durduk; olmayacak hülyalara gönül bağladık. Ümit ettiklerimiz yüzümüze bakmadı ve bel bağladıklarımız asla bizi umursamadı. Bugüne kadar Senden başka sesimizi duyan, başımızı okşayan olmadı. Duygularımızla alay edildi; düşüncelerimiz cürüm sayıldı. Her yanda kundaklamalar yaşandı.. her tarafta fitne ateşleri körüklendi.. yananlar ocaklar gibi yandı ve yapılanlar ismet-i dine dayandı.

Şu anda duygularımız derbeder, davranışlarımız ahenksiz, ruhlarımız kirli, ayaklarımız titrek, ellerimiz mefluç, çoğumuz itibarıyla ümitlerimiz sarsık, havalar boz-bulanık, mağripler hicranla tül tül, maşrıklar lütfuna kalmış... İşte böyle bir dağınıklık içinde Sana geldik. Böyle gelenlerin ilki değiliz, sonuncusu da olmayacağız. Rahmetin, bu garip pişmanların ümit kapısı, bizler de bu kapının önündeki liyakatsiz dilenciler. Şimdiye kadar gelip Senin kapında ihtiyaç izhar edenlerden boş dönen hiç olmamış; hiçbir kaçkın ve pişman da o kapıdan kovulmamıştır. O kapı Senin kapın, onun başkalarından farkı da her gelene affındır. Bizi hilm ü silminle güçlendir. Zalimlere de varlığını duyur.

Ey her duada bulunana icabet eden ululuk tahtının Sultanı! Şu anda binler, yüz binler Senin karşında divan durarak ellerimizi Sana açıyor ve külliyet kesbetmiş niyaz edalı soluklarımızla, kullarına her zaman açık bulunan, hiç olmazsa aralık duran rahmet desenli kapının tokmağına inleyerek dokunuyor ve "Biz geldik" diyoruz. Herkesi ve her şeyi görüp gözettiğine, her sese ve

herkese merhamet ettiğine gönülden inanarak kaçkınlığımızı muvakkat dahi olsa görmüyor, günahlarımızı af çağlayanların içinde tasavvur ediyor, karıştırdığımız haltlara değil, Senin afv u safhına bakıyor ve ümitlerimizi ona bağlıyoruz; bağlıyor ve Sen varsan –ki aslında kendinden var olan sadece Sensin– bizim terk edilmemiz söz konusu olamaz. Enîsimiz Sen isen, çevrenin vahşetinden bize ne! Her yanda şeytan ve avenesi içten içe homurdanıp duruyorlarmış, Sen bizimle olduktan sonra ne ifade eder ki! Sen her şeyin biricik hâkimisin ve hükmünü engelleyecek bir güç de yoktur. Sen saltanat dairen içinde en küçük şeyleri görür, en cılız sesleri işitir, hiçbir şeyi ve hiçbir kimseyi cevapsız bırakmazsın.

Şimdi biz de, bize verdiğin isteme duygusu ve istenenleri vereceğin inancıyla rahmetinin vüs'ati genişliğindeki kapına dayanıyor, son bir kere daha hâlimizi arz etmek istiyoruz. Hâlimiz Sana ayan, söyleyeceklerimiz bildiklerinin bir kısmını beyan. Beklediğimiz asırlardan beri bizi kıvrım kıvrım kıvrandıran dertlerimize derman.. icabet buyur ey Rahîm ü Rahmân!

* * *

Arz-ı Hâl

Arz-ı hâl etmek üzere artık kapının önündeyiz. Gözlerimiz zuhur edecek teveccüh tayfları ufkunda, dudaklarımızı Zât'ını tazimle süsleyip sinelerimizin âhlarını mırıldanarak, kulak kesilmiş takdirlerinizi bekliyoruz. Ayrı düştüğümüz o talihsiz günlerde aklımızı hevâ kapıp götürdü, kalblerimizi şeytan okları delip geçti, hem sarsık hem güçsüzüz. Evvela mârifet ve muhabbetle gönüllerimize hayat üfle ve bu mevhibelerini yeni iltifatlarla taçlandır. İnayetinle elimizden tut ve bizi şu birkaç asırlık sefaletten kurtar. Her yerde pusuya yatmış din düşmanları, dine-imana taarruz bahaneleri icat ediyor ve saldırı fırsatları kolluyor. Kapının kulları geçinen bir kısım densizler ise, insanların diyanet hislerini kullanarak dünya peşinde koşuyor. Dört bir yan, kin ve nefret hırıltıları, hırs ve makam homurtularıyla inim inim.. kitleler şaşkın, istikbal sis ve duman, yollar amansız, yol kesenler imansız, aldananlar ise hadd ü hesapsız; ya katından bize bir ışık ve burhan gönder, ya da artık bu yolu nezdine döndür...

Vücutlarımız rüzgârla sarsılan ağaçlar gibi tir tir, yüzlerimizde inkisar çizgileri ve gönüllerimiz de burkuk mu burkuk.. adem-i kabul endişelerimizi

engin müsamahana bağlayarak haremgâh-ı sübhâniyeye yürüyor gibi Sana yaklaşma heyecanı içindeyiz. Sen şimdiye kadar o dergaha kimleri kabul etmedin ki.! Kabul etmekle de kalmadın isyanlarını, tuğyanlarını, küstahça baş kaldırmalarını afv u mağfiretinin çağlayanına salarak alıp onları baş köşeye oturttun; oturtup pişmanlıkla o tir tir sinelere yeniden diriliş kevserleri içirerek onlara ebedî varolma zevkini duyurdun. O kapıdan ne mütemerrid küstahlar ne de sürekli baş kaldırmış asiler kovulmadı, geriye döndürülmedi. Bir kere "Ya Rab!" diyene binlerce lütufta bulundun.. adını dil ucuyla ananları bile sürekli yâd edilme hil'atleriyle şereflendirdin. Bütün bunlar ümitlerimize fer verdi, gönüllerimizi Sana koşma heyecanıyla şahlandırdı. Ellerimiz yukarıda, ruhlarımız afv u safh intizarı içinde.. söze ne hacet hâlimiz Sana ayan...

Sen biliyorsun, biz de bunun farkındayız; ömrümüzün hasenât kefesi bomboş, pek çoğumuz itibarıyla bir ihlâs bezginliği içindeyiz. Çoğumuz gafil, bedbin, dünsüz-yarınsız sefil birer hâlzede gibi aktüalite ile iç içeyiz. Her hâlimizde âlâyiş, gösteriş, köpük köpük hevâ ve heves; sürekli zevk ü sefâya, makama, mansıba, şöhrete, şana ve dünyevî hülyalara oynuyoruz. Yığınların rüya ve hülyaları ekonomi ve refah; taptıkları da dolar, dinar ve euro. Ruhlar meflûç, kalbler kötürüm, basîret âmâ, düşünceler kirli, davranışlar da tam buna göre... Gece ve gündüz gibi iki yüzlü yaşıyoruz, ak görünüyor kapkara davranıyoruz; idare ve siyaset deyip hem ışık türküleri söylüyor hem de karanlık ağıtları mırıldanıyoruz. Devirlere, dönemlere göre renkten renge giriyor, bukalemunları şaşırtacak mârifetler (!) sergiliyor ve aldatmayı beceri kabul ediyoruz. Bazen başımıza bir beyaz külah geçiriyor, bazen belimize zünnar bağlıyoruz; bazen minarelerin başında tevhidi ilan ediyor gibi bar bar bağırıyor, bazen de "lâyüad ve lâyuhsâ" şürekâya selam duruyoruz.

Zulüm ve lütuf duyguları içimizde âdeta yan yana, kahramanlık gösterileriyle cebânet tavırları aynı kalbde sarmaş-dolaş; hile, hud'ayı aklın en önemli derinlikleri sayıyoruz.. kendi hile ve komplolarına yenik düşenlerimizin ise hadd ü hesabı yok. Ellerimiz-ağızlarımız, gözlerimiz-kulaklarımız, dillerimiz-dudaklarımız yaratılış gayelerinden fersah fersah uzak ve âdeta nankörlüğe kilitli; eller memnû meyvelerde, ağızlar harama açık duruyor; gözler başkalarının kusur müfettişi.. yalan revaçta, hıyanet âdiyattan bir şey, hakkın ismi var sadece; adalet "sayyâd-ı bîinsaf"ların hazırladığı kapanların önüne saçılmış birkaç dane gibi bir şey; vefa Kafdağı'nın arkasında, ahde hürmet

unutulup da bir köşede kalmış mı bilemiyorum; buna karşılık haksızlık firavunları utandıracak dorukta. “Lânetle anılan cebâbire”ye rahmet okutturacakların sayısını Allah bilir... Gerçi insan olduğunu fark edenlerin adedi de az değil; ama, canavarlaşan ruhların yanında bunlar deryada birer damla kalır. Zannediyorum nefis, sırtında taşıdıklarına hiçbir dönemde bu kadar başarılı küheylanlık gösterisi yapmadı. Binler-yüz binler nereye koştuğunun ya da koşturulduğunun farkında değil; yollar kıvrıla kıvrıla bir meçhule uzanıyor, yolcularsa bir hedefe doğru yol aldığını sanıyor. Mesafeler amansız, yürüyenler iz’ansız, plânlar birer kuruntu, yapılanlar ise havanda su dövme.

Her durakta bir sürü hain düşünce rengârenk masallar üretiyor.. masallar birer büyü gibi dinleyenleri uyutuyor.. bâtıla açık şuuraltları, aldatan rüyalar görüyor. Bu rüyalarda küfre şahlık urbaları giydiriliyor; diyanete ise cadı elbiseleri. Mazi karanlık birkaç fotoğraf karesine hapsediliyor. Gelecek ve hususiyle de ebediyet âlemleri yokluk zindanları gibi gösteriliyor. Ruhun gözlerine kezzap dökülmüş.. vicdan mekanizmasına civa akıtılmış. Çevrede serpilip gelişen yeşilliklerin çehresine zift serpiştiriliyor.. ve her şey, ama her şey olduğundan başka gösterilmeye çalışılıyor.

Bugün pek çoğumuz itibarıyla küçük bir Cennet olan gönül dünyamızda, cismânî arzular gelip yuva yapmış; sırrın kontak noktaları, nefsanî arzuların ağına takılmış; çoklarının o simsiyah alınları gibi bahtları da kapkara.. bunlar, diriler gibi görünseler de ölü sayılırlar. Aslına bakılırsa, şu anda çektiklerimizin arkasındaki sâiklerin hepsi çizgi çizgi bu fotoğrafta mevcut.

Biz çok erken bir dönemde aldatıldık, şu anda da bir aldanmalar fasit dairesi (kısır döngüsü) içinde bulunuyoruz. Önce şu hayat bize şeker-şerbet gibi gösterildi; sonra da, zehirle kirletilerek kâse kâse ruhlarımıza içirildi. Bugünkü karın ağrılarımız dünkü tükettiğimiz kâselerden, yarınki sancılarımız da –Allah’tan fevkalâde bir sıyanet olmazsa– bugün yudumladığımız o semm-i katilden olacaktır.

Tedaviye muhtaç aliller, ruhun perişaniyetiyle sarsık zeliller ve günahlarla Müslümanlığın ayıbı hâline gelmiş kirlileriz; ama, bizi arınma kurnalarına götürecek yollar perişan, köprüler de çoktan yıkılmış.. biz kansızlıkla kıvranıyoruz ama üzerimizde kan emen bir sürü sülük var; zafiyetle tir tir

titreyip duruyoruz ama tepemize inip kalkan balyozlar da eksik olmuyor. Çok defa, hevâ, heves fırtınaları karşısında hazan yemiş yapraklar gibi savrulup duruyoruz.. rüzgârlar sert esiyor, barınaklar iğreti; hülyalarımız pamuk gibi yumuşak, realiteler ise tipi-boranla soluklanıyor.

Doğru-dürüst hiçbir şey olamamışız, her şey olmuşluğun hesaplarıyla oturup kalkıyoruz. Ortada mülk yok, saltanat yok, Süleymanlık rüyaları görüyoruz. Ne gönülden Ramazan olabildik, ne de oruç; ama her zaman sahur davulu gibi güm güm ötüp durduk. Boyumuzun kat kat üstünde bir gurur âbidesi gibiyiz. Amansız hâdiseler karşısında karton gibi bir hâlimiz var; gel gör ki, granit olduğumuz iddiasındayız.

Makam sevgisi, şöhret hissi, rahat etme düşüncesi, tenperverlik duygusu boyunlarımızda âdeta çelikten bir kement; her biri birer gayya olan bu duygulardan bir türlü kurtulamıyor ve mahiyet-i nefsü'l-emriyemize göre kendimiz olamıyoruz. Dünya ve ukbâ kazancı adına ne ciddî bir hesap ne de tutarlı bir plâna sahibiz. Kazançlar kuşağında sürekli kaybediyoruz; kaybederken de muhtemel daha kötü durumlarla teselli olmaya çalışıyoruz. Zamanı suçlama, şartlara lanetler yağdırma da ayrı bir avunma yolu. Suç ve günah bize ait, zamana sövmenin âlemi ne.! Zehri içen biziz, kimyacıya küfretmek de neden!?. Devran ne bize ne de başkasına bir kötülükte bulundu; biz kendi devranımızı yıkıp târumar ettik. Yanlış okuma, yanlış yorumlama ve yanlış anlama bizi kuralsız bir toplum hâline getirdi. Dağınık, derbeder ve kullanılmaya müsait bir hâlimiz var; gelen başımıza basıp geçiyor, giden başımıza basıp geçiyor. Biz, "mevcutla iktifa" deyip istirahate çekilmişiz. Şeytanları şehrâyinlerle sevindirecek, melekleri üzüntüye boğacak bir tuhaflık içindeyiz. Zahirî hâlimize bakılacak olursa, her yanımızda kıyamet ışıkları çakıp duruyor. Bu kıyamete "dur" diyecek seher yolculuğuna azmetmiş olanların ağzında birer fermuar var. Topraklarımıza Hârût-Mârût büyüsü düşmüş gibi anlaşılmaz ihtilâçlar yaşıyoruz. İnsanlar birbirine yabancı, vifak ve ittifak nikâhı Allah'ın buğz ettiği talâka emanet, nefsanî duygularımız yeni fırtınalar çıkarma cephesi oluşturma peşinde ve hepimiz şahsî düşüncelere ipotek gibiyiz.

Bütün bunlara rağmen, bizi bize bırakmaman en büyük dileğimiz. Kendimiz edip kendimiz bulsak da, rahmetin, istihkaklarımıza lütuf televvünlü haklar bahşedecek vüs'atte. Eğer göz kamaştıran güzelliklerle dönüp duran şu

kâinatların etekleri mücevherlerle dolu ise, bu Senin rahmet ve servetinin sınırsızlığındandır. Eğer tabiatı gereği şu kuru zemin İrem Bağları gibi rengârenkse, o da Senin engin kereminden dir. Gözlerimiz o geniş rahmetinin tüllenişinde, düşüncelerimiz her tarafa serpiştirdiğin kereminin tecellîlerinde.. ümitlerimizi bir kere daha şahlandırarak, teveccüh ve yakınlığını, uzaklıklarıyla görünmez, duyulmaz hale getiren biz kullarına yakın olduğunu duyur. Vicdan kültüründen mahrum şu derbeder gönüllerimizi mârifetinle doyur.

Bize, her şeyde Seni okuyan gözler, her nağmede Seni duyan kulaklar ihsan ederek düşünce ve beyanlarımızı varlığına tercüman kıl! Yakınlığını gönüllerimize öyle duyur ki, ömrümüzü hep "Sen, Sen" demenin zemzemesi içinde geçirelim.

Bizler, bir zamanlar yoktuk; var olma ihtiyaç ve neşesinden de habersizdik. Sen bizi cebr-i lütfîler tezgahından geçirerek, talep üstü, vücud, hayat, şuur, idrak, irade ve gönül gibi latîfelerle şereflendirip, rahmet yurdunun koridoru şu mihnet diyarına gönderdin. Verdiğin şeyleri istememiştik, isteyemezdik, isteyecek bir mahiyette de değildik. Ancak şimdilerde, bu lütuflarını anlamaya çalışıyor ve Hâlikımızın bîhemtâ bu atiyyeleri altında iki büklüm matiyyeler olarak, ihtiyaç ve ıztırar çığlıklarıyla inliyor ve bunca şeyden ciddî haberdar olamamanın hacâletiyle iki büklüm oluyoruz.

Hâlimiz Sana ayan; dün ayrı bir isyan, bugün ayrı bir isyan; ne iradelerimizde fer kaldı ne de dizlerimizde derman; her şeye rağmen kararttığımız kaderimiz Senin elinde; liyakatimize göre değil, istihkakımıza bakarak ne olur, sun ihsan üstüne ihsan, ey dertlerimize derman!

Üst üste musibetler kümelenmiş tepemizde.. yürüdüğümüz yollar zikzaklı ve yokuş.. bizler günah yolunun yorgunları, hiç de iç açıcı olmayan günlerin elinden zakkumlar yudumladık.. içimiz dışımız yara bere, enerjimiz bitmek üzere; yük ağır, akıl şaşkın, ruh bitkin, ümit mumu sönmek üzere –onu Sen hiçbir zaman söndürme– yollarda dökülüp kalanlar gelip gelip sinelerimize oturuyor.. oturma niyetinde değiliz ama, uzun zaman ayakta durabilecek gibi de görünmüyoruz. Sen bize her zaman yaptığın gibi sürprizden kapılar arala ve ekstra ihsanlarınla bizi bir kere daha inayetinin gölgesinde serinlet ve ümit çerağlarımıza nezdinden sönmeyen bir ışık gönder.

Bizden evvel, binlercesinin bu kabîl dileklerine icabet edip onlara lütfundan

kapılar araladın ve başlarına sağanak sağanak ihsanlar yağdırdın.

En son başvurulacak merci Sensin, arz-ı hâlimiz de Sanadır. Huzuruna gelip iç çekişlerimize, içten olup olmadığını bilemediğim gözyaşlarımıza, bükülmüş kaddimize, renk atmış benzimize merhamet buyur ve bize iman ve mârifetteki neşeyi son bir kez daha duyur.

Dua edenlere cevap veren Sen, ızdırapları dindirip ihtiyaçları gideren Sen, devrilenleri kaldırıp doğrultan Sen, çatlayıp kırılanları sarıp-sarmalayıp tedavi eden de Sensin! Senden ayrı kalışımız ruhumuza renk attırdı; nefsanîlik ve gaflet, ibadetlerimizin mânâ ve özünü alıp götürdü; samimiyetsizlik dualarımızın kolunu-kanadını kırdı. Sinelerimiz bomboş, düşüncelerimiz tutarsız, kalbî ve ruhî hastalıklarımız bizi yere sermek üzere.. ey kimsesizler kimsesi, bize Eyyub'un hayat ırmağından bir çağıltı gönder, Mesih diyarından da bir nefes.! Hayır hayır! Bizi Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'ın nefehâtıyla yeniden dirilişe erdir.. yakınlığınla gözlerimizi aydınlat ve bizi uzaklığımızın zulmetlerinden kurtar.

Hepimiz önümüze atacağın bir lokmaya muhtaç, boynumuzu bükmüş böyle bir teveccüh bekliyoruz. İşimiz sürekli tuğyan ve her hâlimiz isyan olsa da gözlerimiz kamerin o sürpriz tulûu gibi ekstra bir doğuş intizarında. Hak dostları, Sana vasıl olunca hayret yaşarlar; bizse Seni tam bilememenin hayretleriyle şaşkınlık içindeyiz. Var eden Sensin, yok eden de Sen; uzak tutan Sensin, yaklaştıran da Sen; Sen bizi biz etmeseydin biz bu duyduklarımızı duyamaz ve bize imanın neşesini tattırmasaydın şu söylediklerimizi mırıldanamazdık. Verdiklerin vereceklerinin referansı; diliyor ve dileniyoruz, bize yakınlığını duyur ve benliğimizde Sana karşı yaklaşma heyecanları uyar.

Talep ettiğimiz şeylerin biricik sahibi Sensin; her zaman acz u fakr ve ihtiyaçlarımızın ibresi de Seni gösteriyorsa başka hangi kapıya yönelebiliriz ki.!

Ey Rabb-i Rahîm! Biz güçsüz, hasımlarımız azgın; şeytan ve avenesi bir cephe oluşturmuş ki, Sen inayet etmezsen bunlarla baş etmemiz mümkün değil; her yanda düşmanlarımız gayzla köpürüyor; dostlarsa suskun ve temkin murâkabesinde. Sadece o kadar mı?. Hayır, bir sürü de dost kılığında düşman var ve hepsi de tam tekmil taarruz vaziyetinde. Hâdiseler acımasız cereyan ediyor; hicranla geçen zaman bir türlü bitmiyor.. mekan da, zamanın rengine

bürünüyor. Bazen seherlerde esen yeller bile kasvetle esiyor; bazen de Sana niyaz içinde bir fecir aydınlığı ruhumuzu sarıyor. İnşirah duyup biraz seviniyoruz; biz sevinirken hasımlarımız da ha bire ha esiriyor; bu defa bize de olduğumuz yerde kalakalıp yutkunma düşüyor.

Bütün bunları Sana açıyor, içimizi Sana döküyor ve nazar-ı merhametine dehalet etmek istiyoruz. Aslında, Sen varken başkalarından yardım istemek şirk ve şuna-buna el açmak da bir saygısızlıktır. Yaralarımızı saracak Sen, ızdıraplarımızı dindirecek de Sensin. Sensin kin ve nefretle atan kaskatı kalbleri yumuşatacak; Sensin nifak gel-gitleri içinde bocalayıp duranlara istikamet üfleyecek. Nazarî insanlıktan amelî insan olmaya yükselememiş bahtsızların talihlerine de bir ışık yak. Uzakta duranları daha da uzaklaştırarak tazib etme; dudakları Seni tazimle süslü kulların yakarışları arasında bizim dileklerimize de icabet buyur.

* * *

Sen Fâil-i Muhtarsın

Ey Rab! Senin dualara icabet etme mecburiyetin yoktur; ama bizim ona ihtiyacımız hissettiklerimizden de çoktur. Bütün dileklerimizi kabul buyur ve bunları kabulünü vicdanlarımıza duyur; aç ve yalnızlıkla tir tir titreyen kalblerimizi iman ve itminanla doyur. Ciddî bir yol almış sayılmasak da yıllar var hep yollardayız. Ufkumuz gam ve kederle tülleniyor. Önümüzdeki engebeler beşer takatini aşkın görünüyor. Ümmet-i Muhammed (aleyhissalâtü vetteslîmât) perişan, derbeder ve ızdırap içinde.. Müslümanlık gelenek ve göreneklerin darlığına mahkûm.. ibadet ü tâat kültür televvünlü.. duygular, düşünceler fantezilere emanet.. mücadelelerin esası da çıkarlar, menfaatler, ırkî mülâhazalara dayalı. Ölenler bir hiç uğruna ölüyor, öldürenler işledikleri cinayetleri mücahede sayıyor.

Ey Rab! Elimizden tut, dostlarının yüzüne baktığın gibi bize de rahmetinle teveccühte bulun.. iç dünyamızı varlığının ziyasıyla nurlandır ve bizi Sensizliğin zulmetlerinden, zindanlarından halâs eyle; halâs eyle ve eşiğine baş koymuş kapının şu sadık kullarını yalnız bırakma. Senden kalblerimize ışık, iradelerimize güç, düşüncelerimize istikamet, niyetlerimize de hulûs istiyoruz. Bizleri iç dünyamızla yeniden inşa ederek ruhlarımıza ahsen-i takvîm sırrını duyur. “N’olur ya Rabbî, n’olur ya Rabbî, neyin noksan olur ya Rabbî.” (M.

Lütfî) Rahmet Senin sıfatın, inayet âdetin, af şanın; bizler de o rahmet, o inayet ve o mağfirete muhtaç kullarınız. “Kerem kıl, kesme Sultanım keremin bînevâlerden / Keremkâne yakışır mı kerem kesmek gedâlerden.” (M. Lütfî) Senin kapının genişliği başımızı sokacak başka kapı aramaya ihtiyaç bırakmamıştır. Başımızı o kapıdan içeriye sokabildiğimiz kadar sokuyor, sesimizi edep ve temkinle kalibre ediyor ve Senden arızasız ibadet ü tâat adına bir güç, masiyetler karşısında sarsılmayacak sağlam bir irade ve musibetleri iyi değerlendirebilecek bir idrak ve bir basiret istiyoruz. İstediklerimizi ver ve bizi kendi darlığımıza mahkûm etme.

Biz her şeyimizle Seniniz; Sana hamd ü senâda bulunuyorsak, Senin lütfettiğin uzuvlarla bunu yapıyoruz; kulluğuna koşuyorsak, boynumuzdaki acz ü fakr tasmasının gereğini yerine getiriyoruz. Bunlar Sana göre değil, bizim tutarsızlığımız çerçevesinde çırpınışlar.. evet, nerede Senin ululuk ve azametin, nerede bizdeki kulluk? Nerede o altından kalkılmaz lütuf ve ihsanlar, nerede bizdeki o kırık kol ve kanatlar?..

Ya Rab! Önümüzdeki şu upuzun hayat yolculuğunda, bizi kendi idrak ve ihsaslarımızın darlığıyla baş başa bırakma; akıllarımızı inhiraf ve sürçmelerden, nefislerimizi cismânîliğin baskılarından, gönüllerimizi de hevâ ve heveslerin öldürücü oklarından sıyanet eyle. Kapının kullarını; ilimde kibr u gururdan, ibadette riya ve gafletten ve duygularına renk attıran ülfetten koru. Senin yolunda yürüyor gibi görünüp Senden uzaklaşmak, kurbet atmosferinde iç içe firkat yaşamak, hep rızadan söz edip gazap arkasından koşmak ne acıdır! Sen bizi kazanç yolu sanılan bu tür haybet vadilerinde ömür tüketmekten muhafaza buyur.

Rabbimiz! Senin bize sahip çıkıp sıyanet etmen, düştüğümüzde tutup kaldırman, kirlenen mahiyet-i insaniyemizi sık sık yıkayıp, arındırıp nezdindeki gözü sürmeliler arasında kabul buyurman, Zât’ın için bir nakîse sayılmaması yanında bizim için çok şey ifade etmektedir. Gerçi cürüm cürümdür ve ceza ister. Biz de öyle bir cürmün prangalı mahkûmları sayılabiliriz. Ne var ki Sen, azap edecek pek çok kimse bulabilirsin; fakat biz, affedecek birini asla bulamayız. Ey affi tecziyesinin önünde rahmet tahtının sultanı! Bizi bir bilinmez ve bulunmaza bırakarak tazib etme. Eğer bir zaman Senden kaçıp –aslında kaçınılmazdan kaçmışız– akla-hayale gelmedik levsiyâta girdi, mahiyet deformasyonları yaşadı, haddimizi bilmezlik edip Sana baş kaldırdı, hevâ u

nefislerimize uyup kirlendi ve kendimize kıydı isek –ki bu ahsen-i takvîm dilrubâları için bir intihardır– şimdi bin bir çaresizlik içinde, ama ihtiyaçlarımızın şuurunda olarak, boynumuzda hâkimiyetinin tasmaları, ayaklarımızda ıztırar prangaları, ellerimiz göğüslerimizde günahlarımızı itiraf ediyor; bir kez daha kapının kulları olduğumuzu mırıldanıyor, "merhamet" deyip inliyor ve ululuğuna yakışır bir muamele bekliyoruz.

Bizleri bağışla, öyle bir dünyada hayata gözlerimizi açtık ve öyle bir âlemde yaşıyoruz ki, önümüzde tuzak, arkamızda tuzak; uğrayıp geçtiğimiz her yerde nefis, şeytan ve aynı takımdan binlerce ifrit ağını germiş av bekliyor; yol boyu yüzlerce fitne ocağı ve isi-dumanı gelip sinelerimize oturuyor. İnayetine ihtiyacımız açık, çaresizliğimiz her hâlimizden belli; bizleri yara-bere almadan hedefe ancak Sen ulaştırabilir ve bugüne kadar elli defa çatlamış, kırılmış ruh dünyamızı da ancak Sen tamir edebilirsin. İçimizi Sana döküyor, kusurlarımızı Sana açıyor ve bize yeniden insan olma yollarını göstermeni diliyoruz.

Yeni bir azim ve ümitle bir kere daha Sana yöneldik. Başımızı ayaklarımızla buluşturduk ve bir sürü beklentiye koyulduk. Arzu ve isteklerimizde bize inkisar yaşatma! Bize sevginden kâse kâse şerbetler sun ve gönüllerimizi iştiyakınla coştur! Sinelerimize öyle bir aşk u şevk koru saç ki, kalmasın kararımız; başımız kapının mübarek eşiğinde, nabızlarımızda Seni duymanın heyecanı, gönüllerimizde aşk u vuslat hafakanı, gözlerimiz çağlayıp gitsin ve âh u efgânlarımız gökleri titretsin.

Bundan sonra olsun, artık oturup kalkıp hep Seni düşünelim.. her şeyi Sana bağlayıp öyle sevelim.. vuslat hülyalarıyla yaşayıp Sana karşı iştiyakla köpürüp duralım. Senin için kıyam edip, Senin için oturalım.. her şeyin çehresinde Seni okuyalım; her nesneden Sana ulaştıran yollar bulmaya çalışalım.

Bugüne kadar başka hülyalar peşinde koşa koşa yorulduk. Sensizlik canımıza tak etti.. meğer, mülâhazalarda Sen olmayınca en geniş yollar ne kadar da daralıyormuş, şehrahlar nasıl da sevimsiz patikalara dönüyormuş...

Sen artık, bize bir kere daha gurbet yaşatma; bizi Sensiz ve ışıksız bırakma! Senin yolunda gibiyiz; ama ciddî bir azığımız yok; ömür sermayemiz yabancı hülyalar, yalancı rüyalar arkasında hebâ olup gitti. Huzurundayız; fakat elimiz boş, gönlümüz boş, hasenât defterimiz bomboş; ama bütün bu boşluklara

yetecek sihirli bir iksirimiz var; hakkındaki hüsnüzannımız.. evet, cürmümüz dağlar cesâmetinde; ümitlerimiz ise, ufkun onların üzerine oturduğu her şeyin üstünde.

Yürüyeceğimiz yollarda yüzlerce firavun, yüzlerce nemrut, yüzlerce Ebû Cehil pusu kurmuş bize diş biliyor; varsın bilesin, hepsinin hakkından gelecek Sen varsın ya.! Aczimiz mutlak, fakrımız açık, ihtiyaçlarımız sınırsız; ama hiçbir endişemiz yok. Zira, istemeden verdiklerine, ettiklerine bakıyor, isteklerimizin verileceğine, ihtiyaçlarımızın da giderileceğine gönülden inanıyoruz.

Seni bilenlerce Sen, bugüne kadar –tabiî ki hikmetinin çerçevesinde– her isteyene istediğini verdin ve Sana bel bağlayanları hiçbir zaman hayal kırıklığına uğratmadın. Sana doğru bir adım atanı on katı yakınlığınla şereflendirdin. Sana gelirken yolda sürçüp düşenleri, yolunun delisi sadık bendelerin gibi arındırıp mükâfatlandırdın. Şimdiye kadar Sana misafir olmuş da ziyafet görmemiş, kapının tokmağına dokunmuş da cevap almamış kimse yoktur.

Muhtaçlar ve muztarlar olarak şimdiye kadar bir hayli yol teptik, bir hayli kapı çaldık ve nihayet gelip Senin inayet arsana çadır kurduk. Sen, ihtiyaç nedir bilmediğimiz, ıztırardan anlamadığımız bir âlemde bize vücut verdin, can verdin, şuur verdin, vicdan verdin. Şimdi giderilmiş olan bu ihtiyaçlarımızın farkındayız ve Senden bir kere daha günahlarımıza değil, yüzümüze bakıp *“Haydi siz de seçkin kullarım arasına girin ve lütuflarımı paylaşın.”*[20] diyeceğiniz eşref saatleri bekliyoruz.

Rahmetinin vesâyetine sığınırken, lütfundan sürpriz ihsanlar beklerken, kirlettiğimiz üstümüze-başımıza, gönlümüze-ruhumuza bakmıyor; Senin her nasılsa, uzun zaman takılıp yollarda kaldıktan, ya da yolda bulunmanın erkânına saygısızlık ettikten sonra, toparlanıp Sana gelen birine gösterdiğin/göstereceğin mukaddes memnuniyet ve münezzeh sevince dayanarak aynı muameleyi bekleme cür’etinde bulunuyoruz.

Bir süre ayrı düştükten sonra dönüp Sana gelenleri kovmayacağını vaad ediyorsun –aslında kovduğunu da hiç duymadık ya–. Sana yönelenlere hep “gelin, gelin” diyorsun. Ey Rab! Böyle emekleye emekleye sürünmeyi de gelme kabul edeceksen, müsaade buyur “Biz de geldik” diyelim. Geldik ve Sana,

yolların amansızlığını, nefis, şeytan ve hevânın imansızlığını, bizim de dermansızlığımızı şikâyet ediyoruz. Bilhassa, her zaman hatalara açık duran, mâsiyetlere meyyal bulunan ve ululuğuna karşı hep saygısız davranan serkeş nefsimizi Sana şikâyet ediyoruz. Yığınlar, onun zehirli hançeriyle yaralı ve bitkin, hep onun dümen suyundalar; işleri eğlence ve oyun, hâlleri gaflet ve dalâlet, arkasından koşup durdukları şan-şöhret, zevk u safa ve rahat, hedefleri de çıkar ve menfaat. Her birini birer öldüren virüs kabul ettiğimiz bu mikroplar şimdiye kadar nice "serv-i revân canları, nice gül yüzlü sultanları", nice hanları ve hakanları yere serdi ve saltanatlarıyla beraber yerle bir etti.

Sen elimizden tutmazsan, bu mekkâr, bu gaddar hasımlar karşısında kendi kendimize ayakta duramayız. Aksine maiyyetinde olursak, o zaman da hiçbir şeyden korkmayız. Bizleri şeytanın bu kabîl ağlarına takılıp helâk olmaktan, kalbimizi şeytana kaptırmaktan, şeytana kalb kaptıranlarla beraber bulunmaktan muhafaza buyur. Bize yeni bir *"ba'sü ba'del mevt"* lütfeyle; başlarımız önümüzde, boynumuz buruk, gönüllerimiz kırık, Senden ayrı düşmenin hacâletiyle iki büklüm ama fevkalâde ümitli ve Senden eminiz. Bizi bir daha yalnız bırakmamanı diliyoruz. Nedametlerimizi gönül heyecanlarımız ve gözyaşlarımıza emanet ederek bize ruhta, gönülde, sırda diriliş bahşetmeni diliyoruz. Kabul edersen bu Senin şanındandır. Reddedersen bu da bizim için apaçık bir hüsrandır. Şanına düşeni yapman ne hoş.! İstihkakımıza göre muamelen ne acı..!

1 Bkz.: En'âm sûresi, 6/63; A'râf sûresi, 7/55.

2 A'râf sûresi, 7/56.

3 Bakara sûresi, 2/186.

4 Bkz.: Zümer sûresi, 39/2.

5 En'âm sûresi, 6/63.

6 Neml sûresi, 27/62.

7 Bakara sûresi, 2/201.

8 Bakara sûresi, 2/250.

9 Bakara sûresi, 2/286.

10 Âl-i İmrân sûresi, 3/8.

11 Âl-i İmrân sûresi, 3/16.

12 Âl-i İmrân sûresi, 3/53.

13 Âl-i İmrân sûresi, 3/147.

14 Âl-i İmrân sûresi, 3/193.

15 A’râf sûresi, 7/23.

16 A’râf sûresi, 7/89.

17 A’râf sûresi, 7/155.

18 Yûnus sûresi, 10/85.

19 Enbiyâ sûresi, 21/87.

20 Bkz.: Fecr sûresi, 89/29-30.

Mü'min Ufkunda Zaman

Mü'min ufkunda zaman hep bir büyü ile cereyan eder; çok defa fevkalâdeliklerle tüllenir ve sihrini tam duyabilenlere zaman ve mekân üstü neler ve neler fısıldar! Hakikî bir mü'minin, bütün bir ömrünü ya da bir yılını değil; bazen değişik vâridât ve televvünleri itibarıyla bir gününü bile tavsîfe gücümüz yetmez. Dahası, biz bir şeyler anlatabilsek de, imandaki sırrı tam tadıp duymamış olanlar onu körler ve sağırlar gibi dinleyecek ve hiçbir şey anlamayacaklardır. Parmağı bala banmamış, damağı onunla tanışmamış, gözü gül görmemiş ve burnu onu koklamamış birine baldaki tadı, güldeki renk ve kokuyu tarif etmek mümkün olmadığı gibi, inanmayana, mü'min ufkunda zamanın nasıl bir sihirle cereyan ettiğini anlatmak da öyle imkânsızdır.

Mü'min ufkunda zaman hep bir sihirle gelir gider; hele bazı vakitlerde ruh, şartlı reflekslere bağlı hareket ediyormuşçasına birdenbire teyakkuza geçer; insanî melekeler bir yerden sinyal almış gibi toparlanır; bütün lâtifeler heyecan, telaş, ümit ve endişe ile uyanır ve her hâlleriyle âdeta karşı konulmaz bir emre âmâde olduklarını îmâ ederler. Bütün pencereler sımsıkı kapalı, panjurlar inik, perdeler de çekili olduğu hâlde, bazen ezanla beraber, bazen de ezandan evvel, fecrin o sihirli esintileri camı, tülü, perdeyi delip geçerek gelir gönüllerimizi sarar ve bir temcid sesiyle bizi Hak huzuruna çağırır. Gözlerimizi açar-açmaz ilk defa minarelerin cümbüşüyle –kerameti şerefelerden yükselen o nurlu kelimelere ait– bir mûsıkî banyosu yapar; sonra, namaz için özel tahâret kurnaları altında taabbüdî arınmadan geçer; ardından da yüz yere sürüp içimizi Rabbimize dökeceğimiz namazgâha yürürüz.

Namaz hemen her zaman, o kendine has büyüsüyle, pencerelerden süzülüp içeriye girerek alışık olduğumuz bir misafir gibi –ev sakinlerinden daha sıcak bir misafir gibi– seccadelerimizde bizi karşılar ve henüz başladığımız o taptaze güne kendi boyasını çalarak gelecek saatlerin mânevî hazzını ruhlarımıza duyurur ve mü'min ufkuna ait ilk sihirli farklılığı ortaya koyar. Böylece, bütünüyle Allah'a açık duygularımızla başlarız güne. Duyarız bir Cennet sabahı neşvesini bütün benliğimizle. İbadet, evrâd u ezkâr, kahvaltı ve daha bir sürü meşgale ve sorumluluk bu ince, nârin ve yemyeşil başlangıcın birer devamı hâlini alır; biz istemesek de her işimize sirayet eder, her davranışımızı kendi şivesiyle konuşturur. Derken, hareket ve faaliyetlerimiz ukbâ edalı bir inceliğe

bürünür; zâhiren başkalarıyla aynı zaman dilimi içinde, aynı mekânda, aynı şeyleri paylaşıyor gibi görünsek de, niyet ve nazarlarımızın farklılığıyla hamle ve hareketlerimizde hep Allah'a emanet olmanın esrarını duyarız. Çevremizi, O'na ait tecellîlerle sürekli tül pembe görür.. her simada O'na işaret eden çizgiler müşâhede eder.. bu mülâhazalarla dünyevîlik-uhrevîlik arasında gelir-gider ve inançlarımızın davranışlarımıza aktığını duyar gibi oluruz. Böyle bir ledünnîlikle idrak ufkumuza giren hemen her şeyi daha munis, daha sıcak, daha içli, daha anlamlı bulur ve karşımıza çıkan herkesi, her nesneyi bağrımızda büyüttüğümüz çocuklarımız gibi okşar, koklar ve inançlarımız sâyesinde kendimizi olabildiğine genişlemiş, sihirli bir atmosfer içinde sanırız: Canlı-cansız bütün eşya renk, şekil, desen, mahiyet değiştirip de başkalaşmış gibi güler yüzümüze.. ve ruh olur, mânâ olur akar içimize. Taş-toprak, ağaç-yaprak, gül-çiçek, kuş-böcek.. her şey ama her şey gönül ufkumuzdan ruhlarımıza sürekli bir şeyler fısıldar. Bütün tekvînî emirler, satır satır, paragraf paragraf birer mesaja dönüşür, his ve şuurlarımıza harfsiz-kelimesiz "sehl-i mümteni" ne hutbeler, ne hutbeler îrad eder. Teneffüs ettiğimiz hava, yudumladığımız su, çiğnediğimiz lokma, gözlerimizden gönüllerimize akan güzellikler, bize, bütün bunlarla mahiyetlerimizin münasebetlerini, tat ile tat alma duygularımızın muâşakasını, hayatla umumî atmosferin aynı hesap ve aynı hendeseye göre hareketlerini söyler ve ruhlarımıza mârifet kevserleri içirir.

Böylece, günün ilk dakikalarından itibaren hayatımızı duya duya yaşar ve sürekli fecir şivesiyle oturup kalkmaya başlarız; derken, saatlerin ilerlemesiyle bu neşve ve heyecan az da olsa, zeval rengine bürünür.. ve işte tam bu esnâda yepyeni bir bekâ esintisiyle öğlenin o serinleten gölgesi düşer üzerimize; düşer ve bizi, günün iş, meşgale ve daha değişik aktiviteleriyle akıp giden o sımsıcak dakikalarında "Arş-ı Rahmet"in izdüşümü diyebileceğimiz bir mâbede veya herhangi bir namazgâha çağırır. Bu çağrıya uyup bir kere daha yüz yere sürmek için "Hazîretü'l-Kuds"ün gölgesi böyle bir mekana doğru yürürken, hemen her adımda vicdanlarımızın eline tutuşturulan mârifet, mehâbet ve muhabbet kâselerinden kevserler yudumlar, varacağımız yere derin bir yol zevki içinde ulaşır, revaka adım attığımızda farklı hazlarla ürperir.. şadırvanın başında ayrı bir inşirahla serinler.. bizimle aynı duygu ve aynı düşünceyi paylaşan aydınlık simalarla bir arada bulunmanın neşe ve sevinciyle soluklanır, uhrevî mülâhazaların ra'şeleriyle iç çeker ve yürürüz bir kere daha gün ortasında iman

ve İslâm farklılığının vâridâtını duymaya. İçinde, yemek, çay, sohbet ve gelme-gitme adına belli ölçüdeki değişik aktivitelere bağlı uzun bir ruhî dinlenme faslıyla, beden, cismâniyet ve "akl-ı meâş"ın kalbin sırtına yüklediği ağırlıklardan sıyrılır.. gönlümüzün merkezle irtibatını yeniler; oldukça ciddî bir mânevî donanımla yeniden işimizin başına döner ve bir gözümüz dünyada, diğeri ukbâda, ikindinin o masmavi dakikaları gelip çatacağı ana kadar hep dünyevîler gibi, fakat bütün bütün uhrevîliğe bağlılık içinde soluk soluğa çalışır-koşturur, yazar-çizer, okur-düşünür, öğretir-öğrenir, alır-satar, plânlar-uygular, hâl hatır sorar-gönül alır ve âdeta dünya ve ukbâ iç içe yaşarız.

Bu sihirli dakika ve saatler, kim bilir, bizim duyup sezemediğimiz daha neler neler ifade ediyordur.! Ama itiraf etmeliyim ki, ben hemen her zaman, bu nefislerden nefis, tatlı ve derin dakikaları kendi değerleri çizgisinde dile getirememe, resmedememe hicabı içinde oldum; hicabı içinde oldum, zira, mü'mince duyulan bu dakika ve saatleri kusursuz ifade edebilmek için ciddî bir şiir kabiliyetine; Müslümanca bu hareketler içindeki âhengi resmedebilmek için mücerredi tasavvur edebilme istidadına ve her zaman üzerimizde büyüsünü hissettiğimiz zaman parçacıklarını kendi letâfetleriyle duymak için de mûsıkîşinas olmaya ihtiyaç vardır. Benim böyle bir istidat ve kabiliyetim olmadığına göre, ihtimal bu perişan sözlerimle mü'minlere ait zamanın o nurefşân çehresini karartmış bulunuyorum. Eğer bu perişan beyanlar söz üstatlarını harekete geçirme vazifesini görecekse, dolayısıyla maksadın hâsıl olduğunu düşünerek teselli de olabilirim...

İşte böyle bir teselli ile mü'min ufkunda zamanı hecelemeye devam ediyorum: Derken zaman akar, saatler saatleri takip eder; biz yorgun, gündüz yorgun, güneş solgun; bir sürü tebeddül, tagayyür, ümit ve inkisar çağrışımlarıyla birdenbire ufukta ikindi beliriverir. "Salât-ı Vustâ" farklılığıyla bize gürül gürül bir "hazır ol" çeker.. cismânî bitkinliğimizi atabilmemiz için ruhlarımıza "revh u reyhan" ufkunu gösterir; bizleri yorgun olmayan dakikaların ferahfezâ iklimine çağırır ve gönüllerimize, gurupta renk atmış güneşe bedel, bir ezelî ışık kaynağından kâse kâse ziya içirerek ebediyet iştiyakıyla yanıp tutuşan ruhlarımızı ufuk ötesi âlemlerin sihriyle baş başa bırakır. Böylece, günün son çeyreğinde seccadelerimizle bir kere daha selâmlaşır; selâmlaşmak da ne demek, koklaşır; onlara yüz sürer; ses, soluk ve sızlanışlarımızı emanet eder.. ve ayların, güneşlerin, yıldızların, emrine âmâde bulundukları Zât'ı,

bütün varlık adına ve insanî ufka yaraşır şekilde el pençe divan durarak tazimde bulunur.. bu tazim ve tebcîli rüku ile derinleştirir.. secde ile kendi uzaklığımızı aşarak O'nun yakınlığına yürür.. ve böylece ufkumuza damlamaya başlamış akşamın alaca tahassürlerini O'nun huzuruyla ve huzurunda bulunuyor olma ümidiyle yumuşatır; vedâ rengine bürünen hicranlı gün bitimini yeni bir vuslat faslına çevirerek o Ulu Dergâh'ın kapısını tıklatıp "Biz geldik" şeklinde mırıldanır ve herkesin iç içe yalnızlıklar yaşadığı saniyelerde inşirahlarla, sevinçlerle soluklanır ve ciddî bir iç temâşâ ile ufkumuzun enginliğine dalar gideriz. Biz, bu ledünnî dalgınlığı yaşayaduralım, yoğrük bir eda ile dört bir yanda akşam ezanları yankılanmaya başlar. Sevinci tasasına galip bu gurup gurbeti esnasında, minarelerden yükselen semâvî sesler nazla gelip içimize akar ve sinelerimizde bir kurbet çağrısı gibi duyulur. Biz bu çağrıda hemen her zaman bir göç ve intikal edası hissederiz; hisseder ve gündüzden geceye, hareket ve faaliyetten sükûnete, değişik aktivitelerden istirahata geçişi bedâhetin çehresinde okuduğumuz gibi, dünyadan ukbâya, hizmet ve vazifeden ücret almaya, cismâniyetin dağdağalarından rûhâniyâtın ferahfezâ iklimlerine göç edeceğimizi de işaretlerin dilinden dinliyor gibi oluruz. Bütün bunları duyup dinlerken, sürekli gözlerimizden gönüllerimize ve gönüllerimizden de his, şuur ve idraklerimize sımsıcak mânâlar akar; akar da, bu olabildiğine nazlı ve hülyalı dakikalarda iç müşâhedelerimizle âdeta ayrı bir âleme açılıyor olmanın zevkini duyarız. Bir yandan her şeyin ve herkesin derin bir sükûnete teslim olmuş gibi sessizleştiği, diğer yandan zaman ve içindekilerin daha bir içli hâl aldığı bu kasvetli veya durgun gibi görünen saatlerde çok defa realitelerle hülyalar birbirine karışır.. varlık bütün hey'etiyle tıpkı bir hayalet hâlini alır ve insanlar da âdeta ruhanîlere dönüşür.

Yavaş yavaş koyulaşan karanlığın, mü'min ruhlarda çağrıştırdığı mânâlarla, gece ve gündüzün iltikâ noktası diyeceğimiz bu esrarlı dakikalarda, bir kere daha kendimizi, göklerin sihirli sesleri ve ötelerin esrarlı ışıkları arasında seccadelerin üzerinde buluruz. Biyolojik hayatın yorgunluğuna karşılık insanî ruhun günü ibadetle bitirme şevkiyle şahlandığı bu yeni fasılda, acz u ihtiyaçlarımızı daha derinden duyar, şevk u şükrü beraber yaşar ve Yaratan'ın ululuğu karşısında, tepeden tırnağa hislerle dopdolu olarak koşarız yeniden yüzümüzü yerlere sürmeye ve içimizi O'na dökmeye.

Derken, karanlıklar her tarafı kaplar; her şey daha bir lacivertleşir;

çevremizdeki nesneler yavaş yavaş silinir gider.. ve işte o zaman arkada bıraktığımız gündüzü, ruhumuzdaki ebedî aydınlık ihtiyacıyla daha derinden hisseder ve bütün benliğimizle, her saati, her dakikası, her saniyesi sonsuz bir saadeti kazanmaya yetecek koskoca bir günün iyi değerlendirilip değerlendirilmediği mülâhaza, muhasebe ve telâşıyla oturup kalkmaya durur.. ve ebedî zulmet, mütemâdî yokluk ve daha bir sürü boşluğa ait seslerin, mahiyetimizin nefsanîlik pencerelerinden içimize sızıp ruhumuzun üzerine çullanmasına karşılık, toparlanır ve "Nasıl olsa önümüzde upuzun bir gece var!" der, seccadelerimizde pusuya yatıp tecellî avlamaya çalışacağımız yeni eşref saatler beklemeye koyuluruz. Ardından da hepimizi derin derin düşünceye salan füsunlu gece gelir.

* * *

Füsunlu Geceler

Gün batıp herkes yuvaya dönünce, çarşı-pazar dört bir yanı düşündüren bir sessizlik kaplar; bir mânâda her şey susar; sadece gece konuşmaya başlar ve bunu da büyük ölçüde leylîler anlar. Leylîler için bir başkadır gecelerin harfsiz, kelimesiz mırıltıları!. Evet o, ufkumuza otağını kurup kendini dinletmeye durunca, bizler de onun o sessiz mûsıkîsi karşısında kendimizi ne keşfedilmedik duygulara salar ve ufkumuzu aşkın ne hülyâlarla oturur kalkarız. Her gece, hemen herkes ve bütün eşya yerli yerinde durduğu halde, biz duygularımızın derinliği, merkezle irtibatımızın sağlamlığı ve canlılığı ölçüsünde, anne-baba ve çocuklarımız... gibi bütün aile fertlerini, evin iç ve dış aksesuarını hemen her akşam daha farklı görür, en içten ve en tabiî alâkalarla onların üzerlerine eğilir, bütün benliğimizle bu yeni dünya ile bütünleşir ve o dar ferdiyet âlemimizi onlarla genişleterek, her yanıyla çok iyi tanıdığımız o her günkü hânemizi ilk defa müşâhede ediyormuşçasına sımsıcak bir Cennet köşesi gibi duyar ve zâhirî ihsasların, kaba mantığın büzüp daralttığı bu malum mekânı, tahayyüllerin sihirli atmosferinde olabildiğine genişlemiş bulur, sık sık Allah'la münasebetin, kalb ve idrak ufkumuzda hâsıl ettiği tesirler karşısında hayretten hayrete girer ve mehâbetle ürpeririz.

Hemen her akşam gecenin, varlığın üzerine çullanıp her şeye kendi rengini çalarak ufuklarımızı karartmasının hüznü yanında, o sımsıcak yuvalarımızın Cennetlere açık menfezlerinden öteleri tahayyül, hatta derecelerimize göre

temâşâ edebilmemiz ölçüsünde içimize uhrevî lezzetlerin aktığını hisseder gibi olur ve âdeta öbür âlemin başımızın üstünde dönüp durduğunu sanırız. Biz, tam bu hülyalı maviliklerde yüzerken –sözüm yüzebilenler için– birdenbire minareler en derin füsunla son bir kez daha gürler ve her yanı velveleye verirler. Onlardan yükselen sesler mâbed harîmini aşarak gelir tâ evlerimizin içinde bizi bulur ve yatak odalarımıza kadar her yana şiirini, şivesini boşaltır, bize en tatlı işâ şerbetleri sunar. Biz de, bütün benliğimizle ona mukabelede bulunur ve yatıp istirahat etmeyi yatsıyla uhrevîliğe bağlar; uyku ile ölümü kardeş görme mülâhazasıyla, gönlümüz, gözümüz Hak'ta, duygularımız O'na kilitli, huzurunda bir kere daha huzur arar; o günkü sergüzeştimizin muhasebesini gözden geçirir; istiğfar, tevbe ve inâbelerimizle, şer düşüncelerinin ayaklarına zincir vurur, önlerini keser; tazarru, niyaz ve dualarımızla da hayır temayüllerimizi güçlendirir; gönüllerimizi birer "Beyt-i Hudâ" gibi mâsivâ kirlerinden temizleyerek Sultan'ın teveccüh ve tecellîsine hazır hâle getirir; böylece uyku ve istirahatimizi dahi ibadet rengiyle bezemeye çalışırız. Buna muvaffak olmamız ölçüsünde de, cismâniyetimizin tabiatı gereği yer yer ufkumuzu saran kasvetlerden sıyrılır ve huzur soluklamaya başlarız. Derken, yatak odalarımıza kadar evimizin her yanı sımsıcak bir anne kucağına döner.. ve zaman, mekân birbiriyle öylesine kaynaşır ve bütünleşir ki; bazen onları âdeta tek bir şeyin iki ayrı yüzü sanırız. Hatta çok defa kendimizi de o vahdet içinde, zaman-mekân vâhidinin en önemli buudu ve en temel unsuru gibi görür; "ibnüzzaman", "ibnülvakt" olma ufkunu aşarak zamanı da, mekânı da kendi çocuklarımız ve emirber neferlerimiz gibi tahayyül ederiz. Böyle bir mülâhaza ile kalblerimiz, ruhlarımız değişik semâvî vâridâtla dolar-taşar ve zaman bize en mahrem sırlarını fâşetmeye başlar.

Her zaman bir büyü ile gelip başımızın üstünden geçen o canlı geceler, hep aynı çerçevede karşımıza çıkıyor gibi görünseler de, mevhibeleri ve çağrıştırdıklarıyla, bize farklı ses ve soluklarla neler ve neler mırıldanırlar. Na'tlar dinleriz onlardan; münâcâtlarıyla coşarız; onların karanlık sinelerinden fışkıran ışık hüzmeleriyle hayretler yaşar ve sükutlarında da en duyulmaz sesleri duyarız.

Gecelerin öyle füsunkâr bir güzelliği vardır ki, içlerinde cereyan eden hemen her şey alışılmış ve bellenmiş olmasına rağmen, onlar bu sihirleriyle ötelere gündüzlerden daha açıktırlar ve tıpkı bir "şeb-i arûs" koridoru olmaları

itibarıyla da âdeta birer tahayyül, istiğrak ve muâşaka atmosferi gibidirler. Onların o sırlı ve sihirli iklimlerinde her zaman Cânan ilinden gelen esintilerin inceliği ve bu inceliği duyan ruhların vecd ü heyecanı hissedilir; hissedilir de gönül, bütün leylîlere o kendine has temâşâ ufkundan, İbrahim Hakkı gibi:

"Ey dîde nedir uyku gel uyan gecelerde,
Kevkeblerin et seyrini seyrân gecelerde.
Bak hey'et-i âlemde bu hikmetleri seyret,
Bul Sâni'ini ol âna mihman gecelerde."

diyerek seslenir ve onları sonsuzu rasat etmeye çağırır.

Bu çağrıyla kimileri hemen toparlanır, tâ göklere kadar bütün âfâkı rasat etmeye durur; mehtaptan işaretler alır; yıldızların büyülü edalarıyla kendinden geçer;

"Dinle de yıldızların şu hutbe-i şîrînini,
Nâme-i nûrunu hikmet, bak ne takrîr eylemiş.
Hep beraber nutka gelmiş Hak lisanıyla derler:
"Bir Kadîr-i Zülcelâl'in haşmet-i sultânına,
Birer bürhân-ı nur-efşânız vücûd-u Sâni'a;
Hem vahdete, hem kudrete şahitleriz biz!
...
Böyle yüz bin dil ile yüz bin bürhân gösteririz;
İşittiririz insan olan insana..
Kör olası dinsiz gözü, görmez oldu yüzümüzü;
Hem işitmez sözümüzü, hak söyleyen âyetleriz biz!"[1]
(Bediüzzaman)

der ve bütün bir gece boyu hayret, hayranlık arası gelip gitmeye başlar..

Kimileri koşar seccadesine; el pençe divan durur; tesbihten hamd ü senâya yürür; tekbirlerle gürler, tâzimâtını tâ göklere duyurur. Saniyelerini seneler hükmüne getirir ve saatlerine de ebediyetleri sıkıştırmaya çalışır...

Kimileri yürür sessizce seccadesine; yatar pusuya; dalar vuslat hülyâlarına; uzaklaşır kendi sahillerinden ve gözleri ufuklarda Sultan'a kurbet yolları arar..

Kimileri hep tenha yerleri kollar; her zaman gönlünden tütüp duran iştiyaklarla gürler; hasret ve hicrandan dert yanar; vuslat intizarlarını dillendirir ve sabahlara kadar bir buhurdan gibi tüter durur..

Kimileri ak çağların hasretiyle yanar kavrulur ve “Acaba talih bir kere daha yüzümüze gülmez mi?!” der inler..

Kimileri çaresizliğini âh u efgânla seslendirir; deliler gibi dolaşır durur; fecrin tulûuna ve fecir süvarilerine türküler söyleyerek teselli olmaya çalışır..

Kimileri de geleceğin aydınlık günleri yolunda projeden projeye koşar ve oturur kalkar şafakların sökün edeceği eşref saatleri bekler.

Hâsılı, her tarafta yüz bin muzdarip dolaplar gibi inler, neyler gibi sızlar ve o kapkaranlık gecelerde akla hayale gelmedik sesten-soluktan, renkten-ışıktan dünyalar kurar ve hâle tepkilerini dile getirmeye çalışır.

Evet, bizim ufkumuzda gece de gündüz de ışığa açık ve hep rengârenktir; bizler sabahtan akşama, akşamdan sabaha hemen her zaman büyüsünü ruhlarımızda duyduğumuz o altın saat, altın dakika ve altın saniyelerde sürekli hasret-vuslat arası gel-gitler yaşar.. ebediyet beklentisiyle oturur kalkar.. ve meyvelerini ilerde toplayacağımız, tatlarını ötelerde duyacağımız, gurub bilmeyen masmavi günlerin hülyâlarıyla köpürür durur.. sonsuzun o tasavvurları aşkın zevkleriyle mırıldanır ve ömrümüzün ışıktan dakika, saniye ve saliselerinin çok farklı, olabildiğine derin ve rengârenk şekillere bürünerek, bizim hesabımıza bir ebediyet havzına boşaldığına/boşalacağına inanırız; inanır ve yapmaya çalıştığımız şeylerin bir santiminin bile zayi olmayacağını düşünürüz. Dünyada yaşadığımız o nurefşân günlerin, o aydınlık saatlerin, o aşklı, şevkli, şiirli zamanların bir başka âlemde güller gibi açacağını, ağaçlar gibi çiçek ve meyvelerle salınacağını; orada bütün güzelliklerin tasavvurları aşkın bir uhrevî derinlikle devam edeceğini düşünür ve bu dar âlemi öteler vüs’atinde duyuyor gibi oluruz.

İman, tevekkül, teslim ve ebedî saadet çizgisindeki hayatımız bize, her zaman en erişilmez güzellikleri, en derin zevkleri duyurarak bizi hemen her an en cazibedar, en zevk-efzâ şeylerden müstağni kılmıştır/kılar. Bizler iman ve ümitlerimiz sayesinde hep masmavi geçen ömrümüzde zamanın hemen her parçasından en seviyeli nesirlerle, en büyüleyici şiirlerle anlatılamayacak öyle şeyler dinleriz ki, kendi kendimize: “Yoksa bunlar ruhanîlerin muhavereleri mi?” diye düşünürüz.

Bu ışıktan dünyada, bu sihirli ufukta ve o nurefşân saat, dakika ve saniyelerde bizim duyup anlayabildiklerimiz bunlar.. kim bilir, zamana kendi

düşüncesinin boyasını çalabilmiş zaman ve mekân üstü ruhlar ondan daha ne derin ve ne renkli şeyler dinliyorlardır... Ne var ki, belli ölçüde de olsa, kendi enginliğiyle zamanın o büyüleyici esrarını duyabilmek için zihnî, fikrî, ruhî, hissî ve kalbî bir rehabilitasyona ihtiyaç olduğunu da unutmamak lâzım. Böyle bir rehabilitasyonun en kestirme ve yanıltmayan yolu da, Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'a teslimiyetle kalb ve ruhun zümrüt tepelerinde seyahat olsa gerek...

1 Bediüzzaman, ***Sözler*** s.214-215 (On Yedinci Söz, İkinci Makam).

Dün-Bugün-Yarın

Bir zamanlar bu mübarek dünya; rengi, deseni, havası, insanı, ruhanî iklimi, millet olarak kendi kimliğini koruma azm ü gayreti, geçmişten tevarüs ettiği değerleri, kökleri semaviliğe dayanan âdetleri, an'aneleri ve bütün bunların mecmuundan kaynaklanan maddî-mânevî güzellikleriyle bambaşka bir âlemdi. Çarşısı-pazarı, caddesi-sokağı tıpkı birer mâbed harîmi, cami ve mescitleri de âdeta Kâbe'nin izdüşümü gibiydi. Bu dünya insanları, uğradıkları her yerde, duyguları, düşünceleri ve gönül enginlikleriyle ruhanîleri hatırlatan olabildiğine derin, incelerden ince, fevkalâde nazik ve hâllerinden memnun çehrelerle karşılaşır; onların sımsıcak mukabeleleriyle banyo yapmış gibi olur ve böyle bir ülkede bulunma bahtiyarlığıyla hep "şükür" mırıldanırlardı. Yükselen hemen her seste, her solukta göklerin merhameti, meleklerin mehâbeti, annelerin şefkati duyulur ve her bucak bir güven koyu gibi tüllenirdi. Burada yer yer insanlar Hakk'ı tazim duygusuyla ciddîleşir, zaman zaman da şükranla gürler ve hep tebessüm düşünür, tebessüm söylerlerdi. Bu mütebessim simaların dolaştıkları hemen her yerde tılsımlı bir meltem esiyormuşçasına, hâdiselerin tazyikinden bunalmış gönüller ve muvakkat bazı olumsuzluklarla sıkışmış ruhlar bu sihirli atmosferde Cennet gölgeliklerine sığınmış gibi bütün hafakanlarını atar, mânevî bir banyo almış gibi rahatlar ve serinlerlerdi.

Mektepler her zaman, ilim, irfan parıltılarıyla ışıldar durur; mâbedler birer haremgâh-ı ilâhî nuraniyet ve mehâbetiyle gün boyu tıpkı bir mürşit, bir muallim gibi çevresine ışıklar saçar; gelip bağrına sığınanlara semâvî üslûbuyla bir şeyler fısıldar; kürsüler, minberler mukaddes feyizlerin mahall-i feverânı gibi lâhût edalı beyanlarla gönüllere râşeler salar; evler, konaklar buralardan taşıp gelen meltemlerle, mektebin, mâbedin, minberin, mihrabın ışıklarının, seslerinin ulaştığı hepsinin tıpkı bir mâbeyni gibi ruh ve mânâ ile inlemeye durur; caddeler, sokaklar İslâmî ruhun, o ak alınlı, aydın ruhlu hakka açık temsilcileriyle her zaman mektep ve mâbed vâridâtının meşheri olma görüntüsünü sergiler; derken her taraf âdeta birer mescit harîmi ve birer medrese revakı hâlini alırdı.

O günün insanları, günümüzde olduğu ölçüde ne yalan bilir ne tezvirde bulunur, ne iftira ile başkalarını karalar ne de komplo gibi bayağılıklara tenezzül ederdi. Ara sıra insanî değerlerden habersiz, halka da Hakk'a da

saygısı olmayan birkaç sefilin sefalet hırıltıları veya gadr u zulüm “hayhuy”ları duyulsa da, toplumun hemen büyük çoğunluğunun temel karakteri, böyle aşağılık ruhların sermayesi sayılan bayağılıklara karşı hep kapalı bulunurdu. Onlar arasında ahlâksızlık, hiçbir zaman millet çehresini karartacak şekilde alenîleşip yüze vurmaz; fenalıklar uzun boylu yaşama imkânı bulamaz; hayâsızlık kat’iyen yaygınlaşamaz; günah ve isyan istidadı, gücünü denese bile gizlilik içinde dener; bu denemelerse asla tutmaz, tutsa dahi devam etmez; doğmasıyla ölmesi bir olur ve onun yerini de hayat boyu unutulmayan bir nedamet hissi alırdı. O günün insanları hata işlesin işlemesin arınmak niyetiyle sık sık tevbe ve inâbe kurnaları altına koşar; dua ve niyazlarla sürekli iradelerini güçlendirir ve her zaman Hakk’a yakın durmaya çalışırlardı.

O toplumda, herkes herkese güvenle bakar, güvenilir olma konusunda olabildiğine titiz davranır ve kimse kimseden endişe duymazdı. Nadir de olsa, başkalarının onları aldattığı olurdu ama, onlar kat’iyen kimseyi aldatmaz, aldatmayı düşünmez; birine hile ve hud’ada bulunmayı insan olma hakikatine karşı en büyük saygısızlık kabul eder ve itibarlarını bir namus gibi korurlardı. Onların arasında “dediğim dedik” kaba kuvvetin sesi soluğu fazla duyulmazdı; yer yer bir kısım münasebetsiz çıkışlar veya başkaldırmalar olsa da, bu tür kimselerin önüne birer kemik atılıverince hemen sesleri kesilir ve âhenk de yeniden teessüs ederdi.

Başka yerlerde, başka zamanlarda kuvvetin hâkim, hukukun derbeder, keyfiliğin hükümfermâ olmasına mukabil bu mübarek toplumda, hukuk esas, adalet şâyi, insanlar birbirine yardımcı ve kuvvet de her zaman hakkın emrindeydi. Bir vücudun uzuvları gibiydi millet fertleri; birbirlerine saygılı davranır, biri diğerinin önem ve lüzumuna inanır; paylaşmasını bilir; farklı düşünce ve mütalaaları zenginlik sayar, hürmetle karşılar ve değişik düşüncelere karşı da saygı ufuklarını her zaman engin tutarlardı. Kimse kimseye “mürtecî” demez; kimse kimseyi küfür ve dalâlet yobazlığıyla karalamaz; çok dar aralıklı bazı dönemler müstesnâ, hiç kimse herhangi bir baskına uğrayacağı endişesini duymaz ve birilerinin gelip tepesine bineceğini asla düşünmezdi. Sinelerinde ahde vefa hissi, emanet düşüncesi, şefkat ve merhamet hâkimdi. Yalan, bir lâfz-ı kâfir kabul edilir, gadr ü hıyanetin telaffuzundan bile utanılır; zulüm ve tecavüz her zaman tiksintiyle karşılanır ve cana kıymak da canavarlık sayılırdı.

O zamanlar, günümüzün problemleri sayılan hortumlama hiç mi hiç bilinmez; spekülasyona sadece bazı Frenkçe sözlüklerde rastlanılır; haram yeme, haramîlik sayılır; çalma-çırpma da eşkıyalık kabul edilirdi. Dahası, bu türlü levsiyâta bulaşmak sadece o münkerâtı işleyenler için değil, onların aileleri, mensup bulundukları oymakları, ikamet ettikleri köyleri, kasabaları için de birer ar sebebi telakki edilirdi. Dinî duygu, dinî düşünce onların iliklerine kadar işlemiş bir ruh ve can; ahlâk "olmazsa olmaz" en yüce hakikat ve diyanet de insan olmanın zaruri bir gereği sayılırdı. Herkes hemen her zaman "iman", "ilim", "mârifet" mülâhazalarıyla oturup kalkar; ve çok defa mehâfet ve mehâbet soluklardı. Kimse kimsenin hukukuna tecavüz etmez, kimseye haksızlıkta bulunmaz; kazara böyle bir şeye maruz kaldığında da, hak ölçülerine bağlılık içinde "Zulme zulümle mukabele edilmez." felsefesiyle hareket eder ve hep Müslümanca davranırdı. Defaatle aldatılsa dahi alçakların işi saydığı aldatmaya asla tenezzülde bulunmaz, gördüğü vefasızlıkları, beklentisiz bir vefa duygusuyla yumuşatmaya çalışır; hoyratlık ve kabalıkları "karşı tarafa ders" deyip centilmenlikle savar ve kendisine yapılan bütün kötülükleri de tek yanlı kalmaya mahkûm ederek, fena sonuçlar doğurması muhtemel bütün olumsuzlukları "lâakal" yarıya indirirdi.

Son birkaç asır var ki, bütün bütün olmasa bile biz, toplum olarak bu yüksek insanî değerlerden bir hayli uzaklaştık. Millî düşünce ve karakterimizde üst üste kırılmalar oldu. Bizi biz yapan inançlarımızın, düşüncelerimizin çehrelerinde renk atmalar, matlaşmalar, hatta bazılarımız itibarıyla kirlenmeler görülmeye başladı. O eski güleç ve gökçek yüzlerin yerlerini, abus, şikâyet edalı, somurtkan; çok defa kinle, nefretle moraran ve öfkeyle kızaran simalar aldı. Sanki bir zamanlar, o olabildiğine canlı, neşeli, sımsıcak ve herkese açık bu incelerden ince millet fertlerinin yerini özü, usaresi ve ruhu itibarıyla karbonlaşmaya yüz tutmuş fevkalâde sert, kaba, kırılgan, insan görünümünde bir kısım cisimler almıştı.

Vâkıa, böyle bir durum herkes için hiçbir zaman söz konusu olmamıştı; olmamıştı ve içten içe çürüyenlerin, değişip başkalaşanların ve millî kimliğini inkâr edenlerin yanında sağlam ruh, bozulmamış karakter, mânâ köklerine bağlı saf ve dupduru kalmış bir hayli insan da vardı; vardı ve bunlar, uyaran bir ışık, samimî bir ses, içten bir diriliş çağrısı ve çağın sesiyle bir ezan bekliyorlardı; bekliyorlardı ve mânâ köklerinden sızıp gelmiş mülâyemet hissi,

cibilliyetlerindeki iyilik duygusu, herkese saygılı davranma tavrı ve afv u safh enginlikleriyle, kendilerini ifade edecekleri bir eşref saat intizarında idiler. Aslında, arzu edilen ölçüde olmasa da bir hayli zamandan beri bu insanlar, geçmişten tevarüs ettikleri yüksek duygu ve düşünceler etrafında yer yer bir araya geliyor, vifak ve ittifak denemeleri yapıyor; bunlarla Hakk'ın ekstra lütuflarına davetiyeler çıkarıyor ve İsrâfil'den sûr sesi almışçasına bilerek veya bilmeyerek yavaş yavaş, ama âhenkle bir dirilişe doğru yürüyorlardı. Tuzlu denizler içinde tatlı su akıntılarına benzeteceğimiz bu temiz ruhlar, görünüşleriyle o kadar inandırıcı, o kadar içten, o kadar tevekküllü ve teslimiyet içinde idiler ki, her göründüklerinde Hakk'ı hatırlatıyor ve insanlar üzerinde her zaman büyülü bir tesir uyarıyorlardı.

Bunlar sadece insanlarla değil, yer-gök ve bütün varlıkla uyum içinde, herkesle barışık, dostluğa dost, kine, nefrete düşman; paylaşmaya açık, menfaat ve çıkar düşünceleri gibi şeylere kapalı; gözlerinde ümit parıltıları, gönüllerinde aşk u heyecan, çevrelerindeki kızıl kıyamete takılmadan yürüyorlardı hakikî insan olma ufkuna. Ahirete ve ebediyete inançları yürektendi; belli yanları itibarıyla dünya ile alâkaları da tamdı. Hâdiseleri iyi okuyor, yorumlarını burası ve ötelerin birleşik noktasına bağlıyor, her zaman gönüllerinin renk ve desenine göre yaşamaya çalışıyor ve ötelere müteveccih ulü'l-azmâne bir duruş sergiliyorlardı. Talepsiz kendi kendine gelen zevklere, lezzetlere, zayıflara bahşedilegelen birer avans nazarıyla bakıyor ve gördükleri iltifatları da tenezzül dalgaboylu birer teşrifat usulü kabul ediyorlardı.

Ne var ki, şimdilerde henüz dar bir kesimce duyulup hissedilen bu mânâların umuma mal edilmesi, hiç olmazsa çoğunluk açısından benimsenip yaşanması; yaşanıp kıvama ermesi için büyük ölçüde hakikat ve araştırma aşkına, tahlil ve terkip aktivitesine ve sürekli bir beyin fırtınasına ihtiyaç olduğu da açıktı. Günü gelip de bunlar gerçekleşebildiği takdirde, dimağlar ilimle donanmış olacak, muhakemeler birer mârifet havzı hâline gelecek, kalbler yumuşayıp sevgiyle atmaya başlayacak.. ve işte o zaman hakikî insan olmanın farklılığı da bütün vuzûhuyla ortaya çıkacaktı.

Bu itibarla, bu seviyeyi yakalamak ve bu ufka ulaşmak önemli olduğu kadar da zor görünüyordu. Bizden evvelkiler, bayrak diktikleri zirvelere yükselmek için kim bilir ne zahmetlere katlanmış; ne kadar aktif bekleyiş içinde bulunmuş; ne uçurumlarla karşılaşmış; ne hayal ve melâller yaşamış; ne emekler ortaya

koymuş; ne kadar terlemiş; ne çileler çekmiş; ne ciğersûz hâdiselerle sızlanmış; kaç kere ölüp ölüp dirilmiş ve kaç kez çaresizlikle iç çekip inlemişlerdi..?

Evet, insanın kendi olarak kalması oldukça zor, kendini keşfedip yükselmesi gerekli olan noktaya ulaşması ise zorlardan da zordur. Böyle bir iş, her şeyden evvel iman ister, araştırma cehdi ister, ızdırap çekmek ister, aşk ister ve var olabilme ümitleri yanında yok olma ihtimalleri de söz konusu ise "kader-denk" noktasını yerinde değerlendirmek ister…

Bugüne kadar, bu zorlardan zor işi bir hayli insan başardı. Bu başarılar ve bunların kahramanları, gelecekteki muhtemel muvaffakiyetlerin de referansı sayılabilirler. Bizler, şimdilerde durmuş, yıllardan beri rüyalarını gördüğümüz o aydınlık âtî ile gelecek sevgi, merhamet, şefkat, anlayış ve herkesin konumuna saygıdan örülmüş ışıktan çağların hülyaları ile teselli oluyor ve her fecri, fecir süvarilerinin ortaya çıkacağı bir eşref saat heyecanıyla bekliyoruz.

Kaos, İmtihan ve Ümit

Günümüzde hâdiseler, sırf dış yüzleri itibarıyla değerlendirilmekte; sürekli korku, telâş, endişe ve ürperten bir belirsizlik var olup biten her işte. Niyetler olabildiğine karanlık, söz ve davranışlar aldatıcı, emeller hırsların güdümünde ve şu koca dünya fevkalâde hassas dengeler üzerindeki o iğreti duruşuyla birkaç macerapereste emanet. Kimin ne yaptığı, ne yapacağı belli değil; arzular başka, sözler-vaatler başka; aldatan aldatana. Kimse inanmasa da, öldürenler ve ezenler bir sürü bahane uydurabiliyor; mazlum ve mağdurlar ise olup biten şeylerden bütün bütün habersiz. Ölene şehit diyorlar, kalana da gazi. Aslında bunlarla teselli olmak için de imana ihtiyaç var. Böyle bir desteği olmayanlar da ödüllerle, madalyalarla avutuluyor.

Her yanda yürekler tıpkı kamış kalemler gibi cızır cızır.. ve cızırdayan bu kalemler, kan rengindeki mürekkepleriyle tarihin en kirli sayfalarından birine ne utandıran notlar düşüyor: Her tarafta toz-duman, her bucakta kan, irin ve gözyaşı. Gövdeler canlara kalkan, canlar yaşama heyecanı ve ölüm hafakanıyla tir tir.. ezenler kan kokusu almış köpekbalıkları gibi av peşinde; her gördüğüne saldırıyor ve herkese diş gösteriyor. Mazlumlar-mağdurlar ise, sürekli şaşkınlık içinde ve beyhude eforların yorgunu. Her yanda kurt ulumaları, çakal sesleri; bu seslere açık sinelerde ise çaresizlik iniltileri. Hayattan kâm almak şöyle dursun, dört bir yandan gelip ruhlara çarpan acı haberlerle yığınlar sürekli tedirginlik içinde. Umumî atmosfer bugünkü insanların yüzleri gibi simsiyah; hâdiseler de tıpkı onların kafaları gibi hep sisli-dumanlı.. ne yaşamanın hakkı verilebiliyor, ne de hayat kendi derinlikleriyle duyulabiliyor.. sürekli emel, elem arası gel-gitler yaşanıyor, insanlar da her an ayrı bir acı ve ızdırapla ölüp ölüp diriliyorlar.

Yer yer hâllerinden şikâyet ettikleri de oluyor; ama, o da musibeti ikileştirmeden başka bir şeye yaramıyor. Hemen her zaman ayrı bir düşünce kayması ve bakış inhirafı içindeler; içindeler ve öyle derin bir gaflet yaşıyorlar ki, ihtimal sûr sesiyle dahi uyanmayacak gibiler...

Bunların yanında, gözleri fizik ötesi âlemlere açık, başları mumlar gibi önlerinde ve gönüllerinden kopup gelen çığlıklarla Hakk'a arz-ı hâl edenlerin sayısı da az değil. İmanları sağlam, ümitleri pek, her işlerini hesaba bağlı götüren, hesapları da tam bu insanlar, hâdiselerin sadece dış yüzlerine bakarak

ve her şeyi hâle sıkıştırarak değil; varlığı, varlık içinde de kendilerini doğru okuyarak, doğru yorumlayarak onları maddî-mânevî bütün derinlikleriyle ve bir küll halinde mütalaa ediyor; çirkin gibi görülen şeylerin arkasındaki güzellikleri de seziyor; ızdıraplara terettüp eden ledünnî zevkleri duyuyor ve sürekli musibet kâselerinden kevserler yudumluyorlar.

Aslında, nâhoş görünen her ilâhî icraatın gizli bir kısım güzel yanları da var; evet bazen öyle ilâhî iş ve faaliyetler oluyor ki, dış yüzleri itibarıyla insan onlarda hiçbir güzellik göremiyor; ama, iç yüzleri, neticeleri ve herkese, her şeye bakan farklı yanları itibarıyla bunlar o kadar yerinde ve nefistirler ki, bunu böyle görüp sezebilenler, ah-of yerine, “Dahası olamaz.” deyip hayranlık izhar ediyorlar.

Evet, karın-kışın bağırlarında baharları beslemeleri, rüzgârların çok geniş alanlı aşılama fonksiyonları, yeryüzündeki değişik tebeddül ve tagayyürlerle yeni yeni güzel manzaraların oluşması ve bize vahşice görünen pek çok hâdisenin, ekosistem açısından getirdikleri o kadar güzeldir ki, duyup sezenler için bunlara hayran olmamak mümkün değildir; değildir ve bunların hemen hepsi de mükemmel, yerinde ve fevkalâde güzeldirler; ama her şeyin, kendi heva ve heveslerine göre cereyan etmesini isteyenlere bunları anlatmak çok zor olsa gerek...

Gökte ve yerde ne varsa hepsinin, ilmî bir programa göre Yaratan’ın meşîetine bağlı cereyan ettiğini sezip anlayanlar, her şeyi daha farklı görür ve daha farklı değerlendirirler. Onların ufkunda guruplar tulû televvünlü, felaketler saadet renkli, elemler muvaffakiyet edalı, elde olmayan mazlumiyet ve mağduriyetler de müstakbel mutlulukların vesilesidir. Onlar, hâdiselerin o ekşi çehrelerinden daha çok gülen yüzüne bakar ve olayların acı yanları yanında tatlı taraflarını da görmeye çalışırlar. Dolayısıyla da, onların o aydınlık dimağlarında, yerinde toprak altın kesilir; zehir, şeker-şerbet olur; tipi-boran rahmet rengine bürünür; elemler emellerin koridorları hâline gelir ve ızdıraplar da birer doğum sancısına dönüşür. Hatta umumî ölümler ve geniş alanlı musibetler onların nazarında birer yeni bahar mesajı gibidirler. Onlar, ağaçlar üzerindeki kurumuş dalların budanmasına, taze filizlere yol açma nazarıyla bakarlar.. ve saygıyla karşılarlar kaderden gelen kesip biçmeleri. Dahası, olup bitenleri ettiklerine ceza, kadere rıza, günahlarına kefaret ve yeni

bir kısım Hak inayetlerine çağrı mevsimi, teveccüh vesilesi sayar ve her zaman Allah karşısında iki büklüm olurlar; olur, belâ ve musibetlerle yüz yüze geldiklerinde hep dimdik durmasını bilirler. Zaten onlar bu dünyaya, herhangi bir rüzgârla sürüklenip gelmediklerinin şuurundadırlar ve en şiddetli fırtınalarla savrulup gitmeyecek kadar da konumlarının hakkını verme adına sabit-kademdirler. Öyle bir duruşları vardır ki, ne harp ü darp ne de kıyamete denk hâdiseler onları –Allah'ın sıyanetiyle– asla yerlerinden kımıldatamaz.

Şerler, böylelerinin atmosferinde hayır rengini alır; ızdırap ve acılar da onların saflaşıp özlerine ermelerini netice verir. Havaların kararması, ortamın yaşanmaz hâle gelmesi onların gerilimlerini artırarak daha bir teyakkuza sevk eder. Zalimlerin zulmü, müstebitlerin ardı arkası kesilmeyen dayatmaları, aleyhlerinde komploları komploların takip etmesi ve bir ölçüde sebeplerin sukûtuyla çarelerin bütün bütün bitmesi onları daha bir yürekten Çaresizler Çaresi'ne yönlendirir ve kendi kendilerine: *"Nâçâr kaldığın yerde / Nâgâh açar ol perde / Derman olur her derde"* (İ. Hakkı) der; her şeyi daha iyi okur, daha iyi değerlendirir ve kaybetmeler kuşağında iç içe kazançlar yaşarlar.

Yıllar var bizler, hep bu anlayışa sadık kalmaya çalıştık: Fitne ve fesada karşı koymak şiarımız oldu. Milletin selâmeti adına, tecavüzlere, tasallutlara ses çıkarmadan fenalıkları sürekli iyiliklerle savmaya uğraştık. Bize zulmedenlere, akla-hayale gelmedik komplolar kuranlara tek bir sözle olsun mukabelede bulunmadık. İftira ve tezvire kilitlenmiş olanlara dahi bir kerecik olsun "Allah onları kahretsin." demedik.

Dünya peşinde koşmayı, sâfiyane Allah yolunda bulunma ile telif edemediğimizden, O'nun rızasına bağlılık içinde îlâ-yı hak mecburi seçeneğimiz oldu. Yürüdüğümüz yolda hep başkaları için yürüdük ve her zaman onları yaşatma mülâhazaları, yaşama arzularımızın önünde bulundu. İnanmış ve sevgiyle atan sinelere refakatin dışında dünyevî zevk, lezzet adına bir şey duyup tatmadık. Dünyaya ait büyük-küçük herhangi bir talebimiz olmadığı gibi, dünyevî sayılan yanları itibarıyla –siyaset dahil– her şeye karşı bilerek mesafeli durmaya fevkalâde gayret gösterdik. Saf Allah hoşnutluğunu bulandırır ve Rabbimizle kulluk münasebetlerimizi zedeler mülâhazasıyla makam, mansıp düşüncelerini kalbî ve ruhî hayatımız adına birer kirlenme sayarak bu tür arzu ve beklentilerden hep uzak durduk.

Evet biz, tâ baştan itibaren hep böyle davrandık; ama, insanları kendilerine medyun edip bu medyuniyeti de bir koz gibi kullanmak isteyen bazı çevreler, ayrıca her güzel şeyi kendilerine mal etme peşinde koşup duran ve müspet hiçbir hizmetleri olmadığı hâlde her olumlu işin önünde görünmek isteyen hasta bir kısım mütegallip zorbalar, aslında meziyet sayılan bazı millî faaliyetlere ve onların temsilcilerine karşı –ma'şerî vicdan "evet" dese de– iftira, isnat ve her türlü tezvire başvurmadan geri kalmadılar. Bu tür hareket etmekle onurumuzu kırmak, ma'şerî vicdan nezdinde bizi ademe mahkûm etmek istediler. Böyle davrananların sayısı belki azdı; ama, yapılanların keyfiyet ve temâdîsi oldukça ürperticiydi. Bunların hemen hepsi de onur kırıcı şeylerdi ve iffetli yaşamış insanları fevkalâde rencide edecek mahiyetteydi. Ne var ki, kendini milletine adamış bir mü'min için bunlar mutlaka ve mutlaka katlanılması gerekli olan şeylerdendi. Bu itibarla da bana göre, gönül erleri, geçmişte olduğu gibi gelecekte de olması muhtemel bu kabîl densizlikleri gülerek karşılamalı; *"Hoştur bana Senden gelen / Ya hil'at ü yahut kefen / Ya taze gül yahut diken / Lütfun da hoş, kahrın da hoş."* demeli ve her zaman dimdik durmalıdırlar.

Bizim için önemli olan, milletimiz ve onun onurudur. Eğer millet derbeder, kitleler fakr u zaruret içinde inliyor, toplum tefrikaya yenik, yığınlar birbirini yiyor ve haramiliğe prim verilip şekavet de alkışlanıyorsa, işte o zaman bize oturup ağlamak düşer.. evet, kendini milletine adamış hasbî bir ruh, şahsı veya yakınlarının maruz kaldığı tecavüzler, tahkirler karşısında değil, dinine, diyanetine, mukaddes değerlerine dokunulduğu zaman hafakanlara girer; bir itfaiyeci edasıyla "çare" der, sağa-sola koşar ve gözü başka bir şey görmeyen sevdalılar gibi gerekirse her şeyini feda eder; feda eder de, kat'iyen millî ve dinî değerlerine toz kondurmaz. Yürüdüğü yol mazlumların, mağdurların yolu olmuş; ömür boyu hep çile çekmiş ve dünya zevki namına hiçbir şey tatmamış; sürgün yaşamış, zindanlarda çürümeye terk edilmiş; değişik baskılarla sürekli preslenmiş; her zaman bir haydut ve şaki muamelesi görmüş... Önemsemez bunların hiçbirini; önemsemek bir yana, böyle şeyleri düşünmeyi bile düşünce adına israf kabul eder ve oturur kalkar milletin problemlerine çözüm bulmaya çalışır.

Zulme maruz kalır, haksızlığa uğrar; ama o, ne zalimi görür ne de gadredenler üzerinde durur; hâlini her şeyi bilen "Allâmü'l-Guyûb"a havale eder ve yürür Hak rızası hedefli yoluna. Yürüdüğü yolda musibetlerin biri

gider, diğeri gelir ve belâlar da sağanak sağanaktır tepesinde. Ne var ki, o bütün bunları, Hak'la münasebetleri açısından kendi kusur ve eksikliklerine verir; maruz kaldığı bu şeylerin, günahlarına kefaret olacağını düşünür; kısmen de olsa hatalarından arındığı/arınacağı ümidiyle acı çekerken dahi sevinir; dahası, olup biten bu şeylerin bir kısım sürpriz sonuçları olabileceği mülâhazasıyla da içinde bulunduğu o ızdırap karelerini ve bunların bütününden hâsıl olan gâile ve bâdireler silsilesini Cennet yolunun yokuşları gibi algılar; başkalarının âh u vâh ettiği en canhıraş durumlarda bile sürekli şükranla gürler ve "Bırak bîçâre feryadı belâdan, kıl tevekkül; zira feryat, belâ-ender, hata-ender belâdır bil / Belâ vereni buldunsa eğer, safâ-ender, vefa-ender, atâ-ender belâdır bil / ...Cihan dolusu belâ başında varken ne bağırırsın küçük bir belâdan, gel tevekkül kıl / Tevekkül ile belâ yüzüne gül, tâ o da gülsün; o güldükçe küçülür, eder tebeddül."[1] der kendini sorgular. Zulümden zulme koşanlar, hayatlarını kin, nefret, iğbirar ve intikam hisleriyle karartanlar kararta dursunlar; o, kendi gibi hareket eder; gayzları mülâyemetle savmaya çalışır; en insafsızca tecavüzleri gülücüklerle tesirsiz hâle getirir; yılmadan, usanmadan hep insanca tavırlar sergiler; her şeye rağmen başına gelenleri de, istihkakına binaen rahmetin yol verdiği kaderin adaletine bağlayarak rıza ile karşılar; karşılar ve hemen toparlanır, kendine gelir, yanlışlarını görmeye çalışır ve bir kere daha yaşama düzenini hüsn ü âkıbete göre plânlayarak yürür Hak hoşnutluğuna.

Başa gelenlerin gerçek sebeplerini keşfedemeyenlere gelince; onlar, yer yer çevrelerinde suçlu arar, zaman zaman kadere taşlar atar; varsa Hak'la bir parçacık münasebetleri onu da zedeler ve yanlışla oturur, yanlışla kalkarlar.. derken yeni yeni hatalarla daha değişik zulümlere de davetiyeler çıkarırlar.

Fertler için söz konusu olan bütün bu hususlar, aynıyla toplumlar için de vâki ve vârittir: Bugün yeryüzünde zulümleri zulümler takip ediyor; güçlüler güçsüzleri eziyor; kuvveti elinde bulunduranlar, kimsenin gözünün yaşına bakmadan önüne gelen herkese saldırıyor. Bu kabîl saldırı ve tecavüzler esnasında bir sürü masum gadre uğruyor; bir sürü insan ölüyor veya esarete dûçâr oluyor ve bütün bu hâdiseler, dış yüzleri itibarıyla yürekleri kanatacak mahiyette cereyan ediyor. Ne var ki, kader açısından bakınca mesele hiç de öyle değil; biz, bazen şöyle-böyle üzülebiliriz; ama, her şeyde kaderin

adaletinin olduğu da bir gerçek: Bir kere her şeyden evvel, dünkü zalimler bugün zulümlerinin cezasını çekiyor, mazlumlar ve onların yakınları da ebedî saadet inancıyla serinliyor ve teselli oluyorlar.

Evet, bugüne kadar o zalimler, önlerine gelen herkesi eziyor, kendileri gibi düşünmeyenlere kan kusturuyor ve ettiklerinin bir gün gayretullaha dokunacağını hiç mi hiç düşünmüyorlardı. Ezilip horlananlarsa, hiçbir şey yapamama hafakanlarını, sadece onları Allah'a havale etmekle yatıştırmaya çalışıyorlardı. Yıllar hep böyle Muharrem gibi geçti; gözyaşları da Revân Nehri gibi çağlayıp durdu.. derken yapılanlar ilâhî izzete dokundu ve Allah zulmedeni de, zulmü alkışlayıp zalimi seveni de, haksızlıklar karşısında sessiz kalanı da toptan tedip etti/ediyor ve edecektir de. Atalarımız "Zulüm ile âbâd olanın âhiri berbat olur." demişlerdir ki tarih bunun yüzlerce misaliyle mâlemâldir. Dahası, iğneden ipliğe her şeyin hesabının sorulacağı bir gün var ki, o gün vay hâline o zalimlerin..!

Biz, şimdi her şeyi Sahibine havale ederek bir kere daha:

"Zalimin zulmü varsa mazlumun da Allah'ı var,
Bugün halka cevretmek kolay, yarın Hakk'ın divanı var."

deyip geçelim. Allah dünkü zalimleri bugün cezalandırdığı gibi, günümüzün gaddarlarını da çok yakın bir gelecekte mutlaka tecziye edecektir. Bugün, şahlar, şehinşahlar gibi yaşayanlar, günü gelince sürekli ızdırapla kıvranacak ve sefalet içinde yutkunup duracaklardır. Bu dünya, var olduğu günden beri her zaman yarısı ışık, yarısı da karanlık olagelmiştir. Bugün karanlık yaşayanlar, yakın bir gelecekte –eğer iradelerine emanet edilen dinamikleri iyi kullanırlarsa– aydınlıklara yürüyecek, içinde bulundukları zamanı günahlarıyla kirletenler de karanlıklara yuvarlanacaklardır.

Şimdilerde bize, geceleri hep seher kuşları gibi inleyip durmak ve âh u enînlerle gök kapılarını zorlamak düşüyor. Kim bilir belki de, toplarla, tüfeklerle çözülemeyen problemler hiç umulmadık şekilde bir gün gözyaşlarıyla ve Hakk'a yakarışlarla çözülecektir. Aksine eğer bir an evvel kendimize dönüp, kendi değerlerimizi, kendi dinamiklerimizi harekete geçirmezsek, daha uzun süre mahrumiyetler içinde kıvranıp durmamız kaçınılmaz olacaktır. Evet, bugün kendini rahata salanlar şimdilerin miskinleri, yarınların da zelilleri olmaya mahkûmdurlar. Ömürlerini hissiz ve hareketsiz geçirenler, çevrelerinde

ölüm sûrları ötmeye başlayınca çaresizlikle hep şaşkınlık yaşayacaklardır; yaşayacaklardır ama, yaz ve bahardaki fırsatları fevt edenler, kışta âh u vâh etmiş ve nedamet duymuşlar neye yarar ki..! İnsan, bugününü, gelecekte "keşke keşke" demeyecek şekilde değerlendirmeli ve yarınlarını karartmamaya çalışmalıdır.

1 Bediüzzaman, ***Mektubat*** s.22-23 (Altıncı Mektup).

Allah Sevgisi

Sinelerin düşmanlığa yenik düştüğü, ruhlarda bulantıların yaşandığı, kinin, nefretin bütün bütün azgınlaştığı, herkesin birbirinin kurdu hâline geldiği şu meş'um ve kapkara günlerde bizim, sudan, havadan daha çok sevgiye, merhamete ihtiyacımız olduğu açıktır. Şimdilerde sevgiyi unutmuş gibiyiz; şefkat de sözlüklerde müracaatçısı olmayan garip bir kelime. Yok birbirimize merhametimiz, insanlara sevgimiz. Acıma hislerimiz körelmiş gibi, yüreklerimiz kaskatı ve ufkumuz düşmanlık duygularıyla simsiyah.. ve simsiyah görüyoruz herkesi ve her şeyi. Hoşgörüden nefret eden bir sürü tiran bozması var her köşe başında. Diyaloğa lânet yağdıranların sayısı da az değil. Çoğumuz sürekli kavga vesilesi arıyor; yalan, iftira ve tezvirlerle birbirimizi karalıyor; dişle, pençeyle veya kan kokan sözlerle kendimizi ifadeye çalışıyoruz.

Fertler arasında da, yığınlar mabeyninde de ürperten bir kopukluk var; "biz", "siz", "ötekiler" diye başlıyoruz başlarken söze. Bitmiyor parçalayıp bölme hıncımız. Gece televizyon ekranlarındaki gaseyanlarımızı Arap'ın "Yâ Leylî"si gibi gündüz devam edeceğiz imalarıyla noktalıyor, hezeyana boğduğumuz hissiyatları "arkası yarın" der gibi yeni bir cedelleşme randevusuyla öldüren gerilimlere emanet ediyoruz. Kopuğuz birbirimizden ve her hâlimize aksediyor bu çözülüp dağılmalar. Bağı kopmuş tesbih taneleri gibi saçılmışız sağa sola; çekiyoruz birbirimizden, çekmediğimiz kadar gâvurlardan.

Aslında, biz Allah'tan koptuk, O da bizi birbirimizden kopardı. İnanıp sevemedik O'nu, sevilmesi gerektiği kadar; O da söküp aldı ruhlarımızdan sevme hissini. Şimdilerde, O'nsuzluğa mahkûm o bomboş sinelerimizde, sürekli bencillik hırıltıları, "sen", "ben" homurtuları, "mürteci", "küfür yobazı" lakırdıları ve oturup kalkıp birbirimizi tepeleme projeleri üretiyoruz. Lânetlenmiş gibi bir hâlimiz var; hepimiz sevme-sevilme fakiriyiz; açız şefkate, merhamete, mürüvvete. Sevmemişiz ki O'nu, aldı elimizden sevgiyi, saygıyı. Şu anda olsun dönüp de O'nu sevebilsek, sevdirecek O da bizi birbirimize. Ama uzağız sevginin asıl kaynağından; yürüdüğümüz yollar bizi O'na götürmüyor; belki daha da uzaklaştırıyor. Yıllar var ruhlarımıza sevgi yağmıyor; bir zamanlar o sağanak sağanaktı. Gönüllerimiz kupkuru çöller gibi; iç âlemimizde bir sürü boşluk.. boşluklar da âdeta yılan-çıyan yuvası. Bütün bu olumsuzlukların bir devası var; o da, Allah sevgisi...

Allah sevgisi her şeyin başı ve bütün sevgilerin de en saf, en duru kaynağıdır. Hep O'ndan akar gelir, akıp gelecekse sinelerimize şefkat ve muhabbet. O'nunla olan alâkamız sayesinde güçlenip pekişecektir her türlü insanî münasebet. Allah sevgisi bizim dinimiz-imanımız, odur cesetlerde canımız. Yaşadığımızda hep onunla yaşadık. Günümüzde de eğer yaşamayı düşünüyorsak ancak onunla yaşayabiliriz. Varlığın özü, esası O'nun sevgisidir; neticesi de Cennet şeklinde o ilâhî muhabbetin bir açılımı. O sevgiye bağlı yaratmıştır yarattığı her şeyi ve sevilme zevk-i ruhanîsine raptetmiştir varlık ve insanlarla münasebetini.

Muhabbetin tecellî alanı ruhtur; biz onu nereye ve neye yönlendirirsek yönlendirelim o hep Allah'a müteveccihtir; kalbdeki dağılma ve kesrette boğulmaların ızdırabı ise bize ait, bize râcidir. Her şeye karşı duyduğumuz ve duyacağımız sevgi ve alâkayı tamamen O'na bağlayıp aşk u muhabbeti gerçek değerine ulaştırabildiğimiz takdirde, hem değişik dağınıklıklara düşmekten kurtulacak hem de dış yüzleri itibarıyla sevilip alâka duyulan şeylerden ötürü şirke düşmemiş olacağız; olacak ve bütün varlığa karşı muhabbet ve münasebetlerimizde doğru yolda yürüyenler gibi kalacağız.

Putlar, onlara tapıldıkları için putperestlerce mâbud telâkki edilegelmişlerdir; Allah ise Allah olduğu için mâbud ve mahbubtur. O'nun ulûhiyeti de, rubûbiyeti de bizim O'na ubûdiyetimizi gerektirmektedir. Biz her zaman Hakk'a kullukta bulunur, O'nu sevdiğimizi dillendirir; mazhariyetlerimizin şükrünü eda eder ve her hâlimizle O'na karşı alâka, irtibat ve münasebetlerimizi seslendirmeye çalışırız.

Mecazî muhabbetlerde cemal, kemal, şekil, şekilde tenasüp, ululuk, ihtişam, servet, iktidar, makam, mansıp, ikbal, evlâd ü iyal, soy-sop... gibi hususlar birer sevgi vesilesi kabul edilegelmişlerdir. Bazen bunlara karşı duyulan aşırı muhabbet ve alâka ile şirke girenler de olmuştur ki, büyük ölçüde bütün putperestliklerin arkasında böyle bir inhiraf söz konusu olabilir. Böyleleri çok defa cemale meftun olur, kemali alkışlar, eda ve endama vurulur, ululuk ve ihtişam karşısında zillet gösterir; servet ve iktidar uğrunda insanlık ve hürriyetlerini feda eder, makam-mansıp hırsıyla el-etek öper.. ve her an değişik ihsan ve iltifatlarıyla, teveccüh ve ikramlarıyla kendini bize tanıttıran gerçek cemal ve kemal sahibi, ululuk ve azamet tahtının biricik sultanı, Ganiyy-i Mutlak ve Muktedir-i ale'l-ıtlak Zât'a karşı gösterilmesi gereken sevgiyi ve

alâkayı bir sürü âciz mahlukata dağıtarak muhabbet gibi bir cevheri bâd-i heva harcamanın yanında, çok defa karşılık göremeyeceği bir mâşukun alâkasızlığı, değmezliği, vefasızlığı, onu avucunun içine alması, ona baş eğdirmesi, kul köle hâline getirmesiyle ölür ölür dirilir.

Mü'minlere gelince onlar, evvelen ve bizzat Allah'ı severler ve şayet duyacaklarsa O'ndan ötürü başkalarına karşı alâka duyarlar. Hakk'ın tecellî ve teveccühlerinin hatırına herkesle ve her nesneyle bir çeşit münasebete geçer, O'nun namına onlara takdirler yağdırır ve aşk u alâkalarını ilan ederler.

Aslında O nazar-ı itibara alınmadan şuna-buna, şu nesneye-bu objeye duyulan alâka darmadağınık, gelecek vaat etmeyen, kararsız, neticesiz bir sevgidir. Mü'min herkesten ve her şeyden evvel O'nu sevmeli, diğer bütün sevimli şeylere de O'nun isim ve sıfatlarının değişik renk, değişik desen ve değişik edada birer tecellîsi olarak alâka duymalı, takdirlerle alkışlamalı ve O'ndan ötürü öpüp öpüp yüzüne-gözüne sürmeli ve her temâşâ ettiği şeyde "Bu da Senden." deyip âdeta bir vuslat faslı yaşamalıdır. Ne var ki, bunu böyle görüp böyle duymak için de;

"Cemâlini nice yüzden görem diyen dilber,
Şikeste âyineler gibi pâre pâre gerek.." (Anonim)

fehvâsınca hep bir beyt-i Hudâ gibi tertemiz kalabilmiş gönüllere, her simada Hakk'ı okuyacak âşina dillere ihtiyaç vardır. Zatında, okuyabilenler için her varlık mücellâ bir ayna ve manzum bir kasidedir; hele sırr-ı Rahmâniyet'i aksettiren insan siması..

" Seni Hak âyine-i Zât etti
Zât-ı Yektâsına mir'ât etti." (Hâkânî)

sözleri ayn-ı hakikat ve insana konumunu hatırlatan önemli bir irşattır. Bu itibarla insan eğer o gizli güzelliğin sırlı bir aynası ise –ki öyle olduğunda şüphe yok– hep gönül gözleriyle O'na müteveccih olmalı, her zaman pusuda bekleyip tecellî avlamaya çalışmalı ve kendini daha derin sevgi iklimlerine alıp götürecek esintiler beklemelidir; beklemeli ve O'na ulaşmak veya O'nu hoşnut edip sevdikleri arasına girebilmek için kurbet yolunun bütün argümanlarını kullanmalı, O'nun teveccüh vesileleri arasında, buldum/bulacağım ümidiyle hep koşturmalı ve gönlü her zaman o "Kenz-i Mahfî"nin kilidinde bir anahtar gibi dönüp durmalıdır. Bu suretle, eğer

muhabbet bir Süleyman, gönül de taht-ı revân ise, er geç sultanın gelip tahtına oturacağı muhakkaktır.

Bir de tahtla Süleyman buluştu mu artık insan hep O'nu düşünür, iç mülâhazalarında O'nunla hasbıhal eder, yudumladığı suda, çiğnediği yemekte, teneffüs ettiği havada gayet açık ve net olarak hep O'nun teveccühlerini duyar; O'nun yakınlığının sıcaklığıyla oturur kalkar. Kurbet-sevgi arası gel-gitler münasebeti daha da kızışır ve sinesi ocaklar gibi yanmaya başlar. Yer yer aşk u muhabbetle alevlenir, zaman zaman vuslat iştiyakıyla yanar tutuşur; ne var ki, aşkını da, iştiyakını da O'ndan gelen bir armağan bilir ve kat'iyen gam izhar eylemez; gam izhar edip ağyarı âhından âgâh eylemez. İçten içe fırınlar gibi yanar; fakat, ne alev çıkarır ne de duman.. namus gibi saklar aşk u iştiyakını ve sır vermez halden anlamayan nâdanlara.

Bu yol herkese açık olsa da yolcunun samimî ve kararlı olması şarttır. Herhangi bir mü'min bütün cemallerin, kemallerin, azametlerin, ululukların, ihtişamların, ihtişam üstü ihtişamların O'na ait olduğunu görüp hissedebildiği takdirde bütün bu vesilelerin gönülde hâsıl ettiği alâka, muhabbet ve iştiyakla O'na yönelir ve O'nu zatına münasip bir sevgiyle sever ki işte bu tutku –ve tabir yerindeyse– bu sevda O'nadır ve tevhid edalı bir aşk u iştiyak kaynağıdır. Zaten, tevhide kilitli ve İslâmî esaslara bağlı bir sinede sevgi inhirafı da düşünülemez.. ve hele asla muhabbet kaymaları olmaz ve olamaz. Bir muvahhid O'nu O olduğu için sever ve sevgisini de dünyevî-uhrevî hiçbir mülâhazaya bağlamaz. O, her zaman gönlünde köpürüp duran sevgi fevvarelerini, aşk u iştiyak çağlayanlarını Kur'ân'la, Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm (aleyhi ekmelüttehâyâ)'nın vaz'ettiği düsturlarla filtre ve test eder ve bunları insanî heyecanlarla yürüdüğü yollarda birer bariyer gibi kullanır, aşk ateşiyle cayır cayır yandığı zamanlarda bile hep istikamet soluklar; O'nu her şeyin gerçek mâliki, sahibi, görüp gözeteni, esmasıyla mâlum, sıfatlarıyla muhat bir Zât olarak kendine has münezzehiyeti, mukaddesiyeti, mübecceliyeti içinde derin bir aşkla sever; severken de kat'iyen şatahat ve laubaliliğe girmez.

* * *

Muvahhid mü'min, her şeyden evvel, her şeyden sonra, her şeyin önünde, her şeyin arkasında mutlak Mahbub, mutlak Maksud, mutlak Mâbud olarak Allah'a dilbeste olur; O'nu diler ve her hâliyle O'nun kulu olduğunu haykırır; sonra da

O'ndan ötürü, başta İnsanlığın İftihar Tablosu olmak üzere –ki O, Hakk'ın matmah-ı nazarı, memur-u sadığı, Zât, sıfât ve isimlerinin yanıltmayan tercümanı, divan-ı nübüvvetin hâtemi, risaletin özü, usâresi olması itibarıyla O'nun hatırına sevilenlerin başında gelir– bütün nebileri, velileri, O'nun saflardan saf berrak aynaları, daire-i ulûhiyetin has bendeleri olmaları ve O'nun maksatlarını takip ve temsil etmeleri, dahası hilâfet-i tâmme unvanıyla dünyanın imar, tanzim ve dizaynına nezarette bulunmaları yönüyle; gençliği, şu fâni hayatı tam duyup değerlendirebilme adına Hak tarafından insanlara avans mahiyetinde bahşedilmiş bir parametre olması cihetiyle; bu âlemi, O'nun güzel isimlerinin bir tecellîgâhı ve sıfât-ı sübhâniye tezahürlerinin meşheri, öteki dünyaların da bir mezraası olması açısından; anne-babaları, birer şefkat ve merhamet kahramanı olarak evlâtlarının bakım ve görümünü yüklenmeleri, evlâtları da ebeveynlerini görüp gözetme hissiyle onlara gönülden yakınlık duymaları mülâhazasıyla… sever ki bunlar Allah'a karşı samimî alâka duymanın birer ifadesi olarak değerlendirilebilir ve Allah'tan ötürü bir sevgi sayılabilir.

Müşrikler sevdiklerini Allah gibi severler, mü'minler ise Allah'tan ötürü onlara karşı alâka duyar ve sinelerini açarlar. Allah'ı seviyor gibi sevmekle, Allah'tan ötürü sevmek birbirinden çok farklı şeylerdir. Böyle Hak yörüngeli bir sevgi, iman kaynaklı, ibadet edalı, ihsan televvünlü kutsal bir sevgidir ve kâmil mü'minlerin şiârıdır. Cismâniyet ve nefs-i emmâre üzerinde temellenen şehevânî muhabbetlerin, aşkların –ona da aşk denecekse– insan tabiatında meknûz bulunan fisk u fücûrun sesi-soluğu olmasına mukabil, Allah'a karşı olan aşk ve alâkadan başlayıp sonra her şeyi kuşatan sevgi ve o sevgiyle oturup kalkan muhibbin âh u vâhı, gökte meleklerin yudumlamaya koştukları kutsal bir iksir mesâbesindedir. Hele bir de muhabbet, maddî-mânevî bütün varlığı sevgiliye bağışlayıp kendine hiçbir şey bırakmama seviyesine yükselmişse –ki buna sevda da diyebiliriz– işte o zaman gönülde sadece mahbub mülâhazası kalır; kalb, ritmini ona bağlar, nabızlar o âhenkle atar, hisler bu âhenge dem tutar, gözler yaşlarla bu sevdayı dillendirir, kalbden, gözyaşlarının sır vermesine ve sinenin serinlemesine sitemler yükselir. Gözler çağlarken gönül ağyara dert yanma vefasızlığından iki büklüm olur ve ağlamalarına inler. Latîfe-i rabbâniye, içi kanarken, sinesi yanarken ağyara dert sızdırmamaya çalışır, çalışır ve kendi kendine;

“Âşığım dersin belâ-yı aşktan âh eyleme
Âh edip âhından ağyarı âgâh eyleme.” (Anonim)

diye mırıldanır. Aslında muhabbet bir sultan, tahtı gönüller, sesi soluğu da en tenha yerlerde ve sadece O’na açık dakikalarda seccadelere boşalan ümit, hasret ve hicran iniltileridir.

Hakk’a ulaşmanın rampaları sayılan bu kuytu yerlerdeki O’na ait iniltiler ve sızlanışlar dışa vurularak hâl bilmezlerin oyuncağı hâline getirilmemelidir. Muhabbet ya da aşk u hayret eğer o her şeyi bilen Sevgili uğrunda ise, o sadece O’nun bildiği en mahrem bir yerde kalmalı ve yuvasından uçurularak nâmahrem gözlere gösterilmemelidir.

Mecazî muhabbet çocukları sokak sokak dolaşır, sevgiciklerinin dellâllığını yapar; rast geldiklerine dert yanar; mecnun gibi davranır ve sevdiklerini dillere düşürürler. Hak âşıkları gürültüsüz ve içtendirler; başlarını O’nun eşiğine kor, içlerini O’na döker ve yer yer kendilerinden geçerler; ama, kat’iyen sırlarını fâş etmezler. Ellerini-ayaklarını, gözlerini-kulaklarını, dillerini-dudaklarını O’nun emrine verir; kalbleriyle hep sıfât-ı sübhâniye matla’larında dolaşırlar. O’nun ziyâ-i vücudu karşısında âdeta erir ve bir muhabbet fânisi hâline gelirler: Duydukça daha derinden O’nu, yanarlar cayır cayır; yandıkça “daha!” derler.. yudumlarlar kâse kâse aşk şarabını; kandıkça “daha!” derler. Neler duyar neler hissederler gönüllerinin tepelerinde; duydukça “daha!” derler.. doymazlar bir türlü sevgiye; sever-sevilirler, “daha!” derler. Onlar “daha” dedikçe Hazreti Mahbub da onlara perdeler aralar, basiretlerine görülmedik şeyler sunar ve ruhlarına ne sırlar ne sırlar duyurur. Artık onlar duyarlarsa her zaman O’nu duyarlar, severlerse hep O’nu severler, düşünürlerse O’nu düşünürler ve her şeyde O’nun cemalinden, tasavvurları aşkın cilveler temâşâ ederler. An olur bütün bütün kendi havl ve kuvvetlerinden uzaklaşarak iradelerini O’nun iradesine bağlar, temayülleriyle O’nun isteklerinde erir ve bu yüce pâyeyi de O’nu gönülden sevip sevdirmeyle, bilip bildirmeyle değerlendirirler. Sevgilerini O’na itaatle seslendirir, aşklarını O’na vefa ve sadakatle dillendirir ve kalblerinin kapılarını ağyar düşüncesine karşı sürgü sürgü üstüne öyle bir sürgülerler ki giremez artık başka hayal o beyt-i mâmura. Onlar bütün benlikleriyle Hakk’a nâzırdırlar ve O’nu takdir ve tebcilleri de kendi idrak ufuklarını çok çok aşkındır. Bunun yanında, böyle bir vefaya Hakk’ın teveccüh buyuracağına da ümitleri tamdır. Öyle ki, Hak nezdindeki

yerlerini kendi nezdlerinde Hakk'a tahsis ettikleri yerle irtibatlı görür ve O'nun karşısında her zaman dimdik durmaya çalışırlar.

O'nu delice severken kat'iyen alacaklılar gibi davranmaz; her zaman verecekli olma hacâlet ve hulûsiyle, Râbiatü'l-Adeviye gibi: "Zâtına yemin ederim ki, Sana Cennet talebiyle kulluk yapmadım; Seni sevdim ve kulluğumu ona bağladım." der, yürürler O'nun ulu dergahına coşkun bir aşk sermayesiyle; yürür ve hep O'nun kendilerine olan lütuf ve ihsanlarını yâd ederler. Kalbleriyle sürekli O'na yakın durmaya çalışır, akl u fikirleriyle de O'nun merâyâ-yı esmâsında müşâhededen müşâhedeye koşar; her şeyde muhabbetten sesler dinler, her çiçekte aşk u şevkten ayrı bir rayiha ile mest olur, her güzel manzarayı O'nun güzelliğinin tecellîsinden akisler gibi temâşâya alırlar. O'na karşı hep sevgi düşünür, sevgi duyar, sevgi konuşur, bütün eşyayı bir sevgi şöleni gibi seyreder ve bir sevgi armonisi gibi dinlerler.

Muhabbet, bu ölçüde otağını kalb yamaçlarına kurunca artık bütün zıt hâdiseler aynı şeymiş gibi duyulur; huzur-gaybet, nimet-musibet, acı-tatlı, rahat-mihnet, elem-lezzet hep aynı sesi verir ve aynı edada görünürler; zira, seven gönül cefayı-safayı bir bilir, derdi derman gibi görür, ızdırapları kevserler gibi yudumlar; zaman ve hâdiseler ne kadar amansız olursa olsun, durur o kımıldamadan durduğu yerde en derin bir vefa duygusuyla. Gözleri hep kendisine aralanacak kapı aralığında, yatar pusuya ve değişik dalga boyundaki teveccüh ve tecellîlere açık durmaya çalışır. Sevgisini O'na saygı ve itaatle taçlandırır. Kalbi sürekli O'na inkıyat duygusuyla çarpar ve sevdiğine muhalif düşme korkusuyla tir tir titrer; titrer ve devrilmemek için de yine o biricik istinad ve istimdat kaynağına sığınır. Onun bu ölçüde sürekli sevdiğiyle muvafakat arayışı içinde olması, zamanla onu gökte ve yerde herkes tarafından sevilen bir mahbub hâline getirir. Onun hesabında sadece Hak vardır; ötelere göre de olsa beklenti içinde bulunmayı aşkına ihanet sayar; ama kendi kendine gelen iltifat ve teveccühleri reddetmeyi de saygısızlık kabul eder ve ne gelirse öper, başına kor sonra da "Bunların istidraç olmalarından Sana sığınırım." der inler.

Seven için aşk u iştiyak en yüksek bir pâye, sevgilinin arzu ve isteklerinde eriyip gitmek de en erişilmez bir mazhariyettir. Muhabbetin mebdeinde tevbe, inâbe, evbe, teyakkuz, sabır gibi sevgiye giriş esasları; müntehâsında da aşk,

şevk, iştiyak, üns, rıza, temkin... gibi konumunun hakkını verme hususları söz konusudur. Seviyorum diyebilmek için kendinden, kendi isteklerinden arınmak, muhavere ve müzakerelerini hep O'na bağlamak, O'nu ihsas eden hususlar çerçevesinde dönüp durmak, O'nun tecellî edeceği mülâhazasıyla göz kırpmadan beklemek, bir gün mutlaka teveccüh buyurur düşüncesiyle yıllar ve yıllar boyu durduğu yerde kararlı durmak sevgi yolunun ilk âdâbıdır: Bu yolda bütün bütün sevdalanmaya muhabbet ve aşk; sürekli köpürüp duran arzu, istek, neşe ve sevince şevk; bütün bunların, insan tabiatının önemli bir derinliği hâline gelmesine iştiyak; Sevgili'nin her türlü muamelesini gönül hoşnutluğuyla karşılamaya rıza; duyma, hissetme, maiyyette bulunma mazhariyetinden ötürü kendinden geçme... gibi hislere karşı dikkatli ve ölçülü davranmaya da temkin demişlerdir.

Yukarıdaki hâllerden birinin insan gönlüne tam hâkim olmasına göre onun tavırlarında da bir kısım değişiklikler olur: Yer yer gidip âh u efgânla inleyeceği tenha koylar arar ve içini O'na döker; zaman zaman değişik iç mülâhazalara dalarak O'nunla hasbıhal eder; firaktan dert yanar ağlar, visal ümidiyle inşirahlara açılır, sevinç gözyaşlarıyla serinler. Bazen görmez çevresinde olup biteni, kesrette hep vahdet yaşar; bazen de huzurun mehabetiyle bütün bütün silinir gider, kendi ses ve soluğunu bile duymaz olur.

Sevgi, mârifetin bağrında boy atar, gelişir; mârifet ilimle ve iç-dış ihsaslarla beslenir. Arif olmayan sevemez; ihsasları kapalı bilgisizler de mârifete eremez. Bazen sevgi Allah tarafından kalbe atılarak iç ihsasların harekete geçirilmesi de söz konusu olabilir –ki hepimiz bazen böyle ekstradan lütuflar bekleriz– ancak, plânlarını harikulâdeliklere bina ederek durgun bir bekleme başka, kıvrım kıvrım sancı içinde aktif bekleme daha başkadır. Hak kapısının sadık bendeleri beklentilerini harekete bağlar, dinamik bir duruşa geçerler; geçer ve o durgun gibi görülen halleriyle cihanlara yetecek bir enerji üreterek müthiş aktiviteler ortaya koyarlar.

Bunlar, âşık u sadıklardır ve belli hususiyetleri haizdirler: Sevgili'nin her muamelesini gönül hoşnutluğuyla karşılar ve Nesîmî gibi;

"Bir bîçare âşıkem ey Yâr Senden dönmezem,
Hançer ile yüreğimi yar Senden dönmezem.."

der, hep bir vefa tavrı sergilerler. Her zaman ciddî bir vuslat arzusuyla kıvranır

dururlar; ama, hallerinden de asla şikâyet etmezler. O'ndan başka bütün beklentileri kafalarından söker-atar, hep maiyyet rüyalarıyla oturur kalkarlar. Sohbetlerini hep sohbet-i Cânan hâline getirir ve O'nun adıyla seslerini-soluklarını melekûtî bir derinliğe ulaştırırlar.

Sevgi onların canıdır; onlar, bedensiz durabilirler ama cansız edemezler. Onlara göre, cesede can hükmediyorsa artık o tende sadece Yâr sevdası olur, ağyar bulunmaz. Bu konumlarıyla onlar dünyanın en fakir ve en iktidarsızı olsalar da şahlara taç giydirecek bir mansıba sahiptirler. Küçüklükleri içinde büyük, aczleri yanında muktedir, ihtiyaçlarına rağmen dünyaları peyleyecek kadar servet sahibi ve sönük bir mum gibi görünmelerine mukabil güneşlere fer verecek birer enerji kaynağı mesabesindedirler. Herkes onlara koşsa da onların nereye ve kime koştukları bellidir. Sığmazlar mahiyet zenginlikleriyle cihanlara. Küçük bir kıvılcıma, kıvılcımdan da öte bir hiçe dönüşürler yöneldiklerinde O'na.

"Bir şûlesi var ki, şem-i cânın,
Fânusuna sığmaz asumânın."

diyen Galib bu ufka tercüman gibi konuşur.

Bunlar O'nsuz geçen ömrü hiç mi hiç hesaba katmaz ve O'nsuz hayatı hayat saymazlar. Bir ömr-ü heder görürler sevmeden yaşamayı ve bir avunma kabul ederler O'nunla alâkası olmayan keyifleri, neşeleri, hazları. Oturur kalkar her zaman aşk u şevkten dem vururlar; Fuzulî edasıyla aşk u iştiyak bilmeyenleri de başka türlü (!) bir şey görürler.

Orada Uzakta Bir Cami

Orada uzakta buğu buğu mazi kokan bir cami vardı. Aslında hemen her mescit, cemaati, gelip gideni ve Hakk'a açık ufkuyla yeryüzünde gökler ötesine en yakın bir mekan, ötelere bakan bir rasathane ve bir mânâda "Sidretü'l-müntehâ" nın izdüşümü olsa da, o farklı cami –kerameti cemaatine ait– her zaman bağrından yükselip tâ dışarılara kadar akseden içindeki köpük köpük his tufanı, müdavimlerinin dupduru heyecanı ve harîminde sürekli duymaya alışık olduğumuz o aşk u şevk insanlarının âh u efgânıyla âdeta bir farklılığın remzi olmuştu. Harîmine girdiğimiz andan itibaren oradaki sesleri-solukları, tehlilleri-tekbirleri, gönüllerimizin muhabbetle köpüren hisleri gibi yumuşak, sımsıcak bulur ve âdeta kendimizi bir başka âlemde sanırdık.

Rengini, desenini, şivesini içindeki cemaatin sinelerindeki heyecandan, onların çehrelerindeki samimiyet ve nurâniyetten, ümit ve beklentilerindeki derinlikten alan bir mânâda o seyyar ve seyyal mâbed, her zaman bize annelerimizin kucağında duyduğumuz şefkati, babalarımızın azim ve kararlılığını, secde ile aydınlanmış çehrelerin ledünnîliğini ve Cennet yolunda olmanın lezzet ve halâvetini hatırlatırdı. Bizler hemen her cuma, insanların akın akın o mâbede koştuklarını görünce, âdeta kendimizi geçmişten gelip başımıza boşalan bir sürü hayal sağanağı altında sanır; içinde bulunduğumuz zaman dilimini aşarak gider geçmişin sırlı koridorlarında dolaşır.. yer yer mutlu geleceğimizi ümitle süzer, zaman zaman diriliş günlerimizi temâşâya dalar ve tadına doyulmadık hülyalarla banyo yapmış gibi olurduk. Doyamazdık o güzel insanlarla bir arada bulunmaya, kubbe ve duvarlarda yankılanan hıçkırık seslerine, sinelerden kopup gelen ve bakışlara akseden ümitlere ve altın çağlarımıza ait seslerin, sözlerin, mülâhazaların çiy çiy başımızdan aşağıya dökülüşüne. Hemen her cumalanışımızda gönüllerin sesi-soluğu diyeceğimiz heyecanlar, birleşik kaplar hesabı, ondan ona, ondan da bir diğerine boşalır gibi olur ve her sinede aynı seviyeye yükselir; derken, caminin içinde âdeta bir duygu tufanı yaşanırdı.

İç içe girerdi duygular, düşünceler ve dar gelirdi içinde bulunduğumuz zaman hepimize; yırtılır gibi olurdu yaşadığımız çağın kılıfı; dökülüverirdik ışıktan çağlara ve dinlerdik ruhumuzun sesinden kendi gönüllerimize ait altın neşideleri geçmişin dili, geçmişin şivesiyle. Çok defa mâbedden içeriye

adımımızı attığımız andan itibaren, dört bir yanımızda bir sürü sihirli kapı aralanmış gibi olurdu; olurdu da duyardık beş yüz sene, bin sene önce yaşamış cedlerimizin “hayhuy”unu; yüreklerimize ürpertiler salan naralarını ve her yanda bir velvele olup yankılanan gülbanklarını. Unuturduk bu veba ve tâun çağının bütün olumsuzluklarını; unutur ve kendimizi bir itminan, bir serinlik, bir emniyet, bir şefkat ve bir güzellik ortasında hissederdik.

Zaman zaman oradaki o inanmış insanların mânâlı bakışları, duruşlarındaki mehâbetli havaları ve Allah huzurunda bulunuyor olma haşyetleri, mâbedin ötelere açık kendine has derinliğiyle birleşince, her şey öyle baş döndüren bir büyüye ulaşırdı ki, hemen çoğumuz kendimizi bir zirveye doğru yükseliyor veya bir zafere koşuyor sanırdık. O sihirli dakikalarda hemen herkes ruhunun derinliklerinde mânâsını kavrayamadığı bir neşe ve bir sevinç hissederdi; derken kederler dağılır gider, sineler gamdan âzâde bir hâl alır ve bize ait günlerin bir yenisini daha idrak etmiş gibi hem mazi hem de gelecek olurduk. O esnada duyduğumuz her ses, her soluk bize, dupduru bir çocuk çığlığı gibi tesirli, bir aşk iniltisi gibi içten ve bir mûsıkî faslı gibi de heyecan verici gelirdi.

Ben, yıllar önce saf bir Anadolu insanı hissiyatıyla duyup tattığım o günkü ruh ve mânâyı, cami harîmini aşıp tâ sokaklara ulaşan o zamanki cûşiş ve heyecanı, hafızamda pırıl pırıl izler bırakan anlamlı görüntüleri, bugünkü mantık ve felsefemden onlara hiçbir şey ilave etmeden tazimle korumakta ve kendi kendime “Keşke o altın günler hep devam etseydi.” hasretiyle inlemekteyim. İnlemekteyim ama, biliyorum ki, benim de içinde önemsiz bir çizgi veya değersiz bir nokta olarak bulunduğum o büyülü ve şeker-şerbet günleri artık geriye getirmek hiçbir zaman mümkün olmayacak; o birbirinden farklı haz ve zevk resimleri asla bir araya gelmeyecek ve bir açılıma merkezlik yapan o toplanıp dağılmalar kat’iyen bir daha geriye dönmeyecektir. Belki bundan sonra da pek çok mâbed yine dolup boşalacak, kubbelerde yine hak dostlarının sesleri yankılanacak, her yerde diller sürekli Hakk’ı söyleyecek; ama ihtimal ki, mebde’e ait o halâvet, o tarâvet ve o canlılık bir daha asla duyulmayacaktır.

Uzaktaki o camide, bize ait öyle bir terbiye, öyle bir nezaket ve teşrifat keyfiyeti hâkim idi ki, biz orayı her zaman muhteşem geçmişimizin birkaç kareye sıkıştırılmış bir vitrini gibi duyar, onun harîmindeki her sesi ve soluğu

bir şiir gibi dinler, gelip kulaklarımıza çarpan âh u vâhı da Cennetini yitirmiş Âdem Nebi'nin feryad u figânına benzetirdik.. ve orada hep kendimizi söylerdik; söylerdik de bazen söz ve düşünceler öyle bir aşkınlığa ulaşırdı ki, yer yer Yakup Nebi gibi hasret ve hicranla sızlar, zaman zaman da Yusuf'a ait gömleğin kokusunu almış gibi sevinçlerimizi gözyaşlarıyla şiirleştirirdik.

O mâbedde bir araya gelen gönüllerin hemen hiçbirinde yeis ve inkisar yoktu, olmazdı da; dayanırlardı birbirlerine duygu ve düşünce tufanıyla ve bir set oluştururlardı ümitsizlik sel ve fırtınalarına karşı. Hele orada kin, nefret, gayz, hiddet ve asabiyete asla rastlanmazdı; zira kalbler selim, duygular dupduru, insanî münasebetler sımsıcak ve bakışlar da emniyet vaad ediciydi. O mâbedin harîmine bile günlük dedikodu, dünya ve ukbâ adına yararı olmayan, bizim "güft ü gû" dediğimiz hiçbir muzır mülâhaza sokulamazdı.

Orada insanlar her zaman sadece Hak mülâhazası ve Yaratan'ın hoşnut olması düşüncesiyle bir araya gelir, samimiyetle birbirini kucaklar, kendi aralarında alâka ve irtibatlarını yeniler; hep aynı dilden aşk u şevk besteleri söyler ve dinler, aynı havadan şefkat ve tefekkür nağmeleri mırıldanırlardı. Bir büyüsü vardı veya biz öyle sanırdık o mâbedin; bizim geçmiş dünyalarımıza, altın çağlarımıza, hatta göklere ve gökler ötesine açık hülyalı ikliminde insan oraya adımını atar atmaz, harîmindeki umumî hava hemen ona kendi boyasını çalar, hiss-i müşterek lisanıyla kendi sesinden bir şeyler fısıldar ve onu da kısa zamanda kendine benzetirdi.

Ben şimdilerde o dopdolu günleri hatırlayıp ruhumda canlandırınca, histen, heyecandan yana fakirlerden fakir, çok defa sisli-dumanlı bugünkü gurbetimle ürperiyor; kendime acıyor ve âdeta bir "dâüssıla" yaşıyorum. O zamanlar hep ulvî hislerle oturur kalkar, sürekli uhrevîliğe açık durmaya çalışır, Allah'a yönelen her gönülle yeni bir vilâdet neşvesi yaşar, çok defa çocuklar gibi sevinir ve her günü daha derin bir farklılık içinde duyardık. Görüp şahit olduklarımız, duygularımızı daha bir biler, basîretlerimizi keskinleştirir, ruhlarımızı inceltir; bizi Hak kapısının ayrılmaz bendeleri olmaya hazırlar ve âdeta hepimizi birer kulluk tiryakisi hâline getirirdi.

O cami günlerinin, hatta saatlerinin şiirini, mûsıkîsini dinleyen ve bunun hava gibi, su gibi, ekmek gibi aziz olduğunu duyup anlayan Hakk'a açık cemaatte de –kerameti onların böyle bir ruh hâliyle bir araya gelmiş

olmalarında– ince bir anlayış, enderûnî bir nezaket ve derin bir irfan müşâhede edilirdi: Herkes birbirini tıpkı güller gibi koklar, uzun zaman gurbet yaşamışlar gibi sarmaş-dolaş olur, iç çeker ve hasret giderirlerdi. Konuşmalarında hisli bir kalbin çarpışları gibi pürheyecan, tavırlarında karşı tarafı kırarım endişesiyle incelerden ince, yüzleri çiçekler gibi sürekli mütebessim, hep nazik ve enderûnîydiler.

Aradan bunca yıl geçmiş olmasına rağmen, bugün hafızamda hâlâ bütün canlılığıyla dipdiri duran o pırıl pırıl albümün hangi sayfasına baksam, gönlüm ürperir, gözlerim yaşlarla dolar ve "Hey gidi günler!" der inlerim. Çok uzak bir geçmişte de olsa, ne zaman hayalimde, o günkü cemaatin o mavimtırak ve semâvîleri hatırlatan hâlleri belirse, günümüzün hiçbir şey ifade etmeyen kaskatı realitelerinden uzaklaşarak o ümit ve iman insanlarının arasına dalmış gibi olur ve âdeta ferahlarım. Hülyalarımdaki o günün canlı resimleri bana göre en olumsuz sesi-sözü, havayı-atmosferi bile evirip çevirip yumuşatacak kadar derindi, sıcaktı, içtendi ve ledünnîydi.

Daha çok uhrevîlere benzeyen o saf ve duru insanların, sinelerini çatlatırcasına kendilerini zorlayan heyecanları, hıçkırıklarla mehâfet ve mehâbet resimleri çizen tavırları; ağlayan, kıvranan, bazen bu hislerini açığa vurmamak için yutkunan hâlleri, ötelere açılmış gibi derinleşen bakışları; kürsüye, minbere, kürsü ve minberdeki kimselere mev'ize ve hutbeler ötesi değişik şeyler fısıldayan temkinleri, samimiyetleri, o kadar derin, o kadar anlamlı ve o kadar sıcaktı ki, bunca yıl sonra ne zaman hayalimle o günlere açılsam, kendimi ruhanilerin içinde sanır ve "Meğer hayatın hakikî tadı, şivesi, lezzeti o günlerdeymiş.." derim.

Bir atmosfer, ona tam uyulunca ve içine girilip bütün hususiyetleriyle teneffüs edilince vuzuha kavuşur, bize bir şeyler söyler, söyledikleri anlaşılır hâle gelir ve dinleyip temâşâ edenler için de bir mânâ ifade eder. Aksine, o atmosfer, içine girmemiş olanlara, ne bir şey söyler ne de bir şey duyurur. Evet, bizimle aynı havayı teneffüs etmeyenlerin ne o camiyi ne de içindeki cemaati kendi derinlikleriyle duyması mümkün değildir.

Ben o zamanlar, henüz genç denecek bir yaşta idim. Her şeyi bütün teferruatıyla düşünememiş olabilirim; ama, yine de o gelişmemiş avamca hislerimle, o günlerin ifade ettiği mânâyı, her şeyin akış istikametini ve o

toplanmaların-dağılmaların vaad ettiklerini duyuyor gibiydim: Yeni bir sabaha doğru yürüyen bu insanların ufkunda peşi peşine gelecek akşamları, her yanı saracak zifiri karanlıkları ve arkasından da yine Allah'ın inayetiyle bütün engellemelere rağmen üst üste sökün edecek olan fecirleri ve geleceğin "fecir süvarileri"ni –Hakk'ın inayet ve rahmetine güvenim sayesinde– hissedebiliyordum. Evet, bir yandan bize ait o günlerin, mîadlarını dolduran güller gibi bir bir solacaklarını, her yanı kendine has deseniyle ürperten bir hazanın saracağını, ardından da yeni sürgünleri, yeni tomurcukları ve yepyeni edasıyla peşi peşine nevbaharların geleceğini tahmin üstü bir kanaatle sezer gibiydim.

O camilerdeki onca âh u vâhın kubbelere çarpıp anlamsız şeyler gibi yere döküleceğine; o kadar hasret ve hicranla sızlamaların heba olup gideceğine; öylesine gönülden iç çekip sızlanmaların zayi olacağına; o denli içten duaların kabul görmeyip reddedileceğine; akan gözyaşlarının boşluğa akacağına ve o aydınlık sinelerde köpürüp duran heyecanların cevapsız kalacağına ihtimal veremiyordum.. inancım tamdı, her zaman bir çağlayanı hatırlatan o his ve heyecan tufanının, o mütemadî içten bekleyiş ve ümidin, o kararlı duruşun ve sabır mantığının bir gün mutlaka kendi dilleriyle bütün dünyaya bir şeyler anlatacaklarına.. inanmıştım Rahmeti Sonsuz'un kapısında el-pençe divan durmuş, içini O'na döken kapı kullarının yakarışlarına O'nun cevap vereceğine. O her zaman vefalılara vefa muamelesinde bulunmuş, kendisine yönelen sadık bendelerini de asla inkisara maruz bırakmamış, sa'ye sarılıp hikmete râm olanların hep yanında olmuştu, oluyordu ve olacaktı. Eğer şimdilerde, uzak ve yakın yarınlar adına sinelerimiz ümitle çarpıyorsa, bu, O'na olan itimadımızdandır. Eğer bir kısım esbâb-ı âdiyenin çok büyük neticeler doğuracağını bekliyorsak bu da bizim acz ü fakrımız ve O'nun kudret ve gınâsındandır. O eski günlerde, camilerde bir araya gelen tertemiz gönüllere Cenâb-ı Hakk'ın hususî bir teveccühü olacağını hep bekledik, bekliyoruz ve bekleyeceğiz o zamanki hülyalarımızla ve şimdiki muhakemelerimizle. Zaten Hakk'ın kapıkullarına da o kapıda her zaman imanla, ümitle beklemek düşer.

Minarelerin Sesi

Minarelerin sesi asırlardır milletimizin sesi olagelmiştir. Biz, o seslerin çağlayanlar gibi üzerimize döküldüğü bir dünyada doğup büyüdük. O altın seslerle güne başladık, onlarla gün boyu yaşadık, onlarla oturup kalktık ve hâlâ onlarla oturup kalkıyoruz. Aslında o sesler, günde beş defa bize, kim olduğumuzu ve nasıl bir konumda bulunduğumuzu hatırlatır; biz de onlarla derlenir-toparlanır ve varoluş gayemize, gerçek insanî ufka yöneliriz.

Bu semâvî çağrı bizim dünyamızda, gökten indiği andan itibaren hep kendi orijiniyle gürleyip durdu, asla susmadı ve onca münasebetsiz hırıltıya rağmen ona icabet de hiç mi hiç kesilmedi. Her şeyin künde künde üstüne devrildiği dar bir zaman diliminde, bir kısım alafranga düşüncelerin tesiriyle onda da muvakkaten bir alaturkalaşma oldu ise de, o hemen bütün zaman ve mekânlarda kendine has örgüsü ve şivesiyle hep devam etti ve gelip bugünlere ulaştı. Bundan sonra da –inşaallah– "ebed müddet" böyle sürüp gidecektir.

Her zaman gürül gürüldür minarelerin sesi bizim dünyamızda. Bu ses, her gürleyişinde pek çok mü'min gönlü âbâd, bir hayli şeytanî hânümânı da târumâr etmiştir.. evet minarelerin sesi duyulunca, arza ruhanîlerle beraber itminan ve sekine iner, bu esnada habis ruhlarsa kuyruklarını kısar ve saklanacak yer ararlar. Arz u semâda bir velvele olur minarelerin sesi duyulunca; kimileri ona koşar, kimileri de ondan kaçar. Yarasalar rahatsız olur, güvercinler ona dem tutmaya durur. Gönüller pür heyecan şahlanır, nefislerse yeisle yutkunur.

Minareler bazen bulundukları yer itibarıyla yalnızdırlar, tek başlarına söze başlarlar. Ne var ki, sağa-sola doğru birkaç adım atınca, daha başka seslerin de onlara eşlik ettiği duyulur. Bazen de minareler birbirlerine yakın bulunuyor olmanın hakkını eda sadedinde, vakit "tık" deyince hepsi birden gürler.. ve ayrı ayrı enstrümanlar gibi birbirinden farklı sesler çıkarırlar. Sesler birbirinden farklıdır ama yine de bir korodaki âhenk bütünlüğü içinde hep bir beraberlik arz ederler. En azından biz onu öyle duyar, öyle hisseder ve öyle anlarız.

Sabah ayrı, öğlen ayrı, akşam ayrıdır minarelerin o ince, o narin ve o içten sesleri. Ruh ve gönüller üzerindeki füsunlu tesirleriyle her zaman farklı birer mûsıkî faslı gibi boşalır başımızdan aşağı bu lâhûtî sesler ve soluklar. Onları duyar duymaz da –en azından inanan gönüller için bu böyledir– ayaklarımız

yerden kesilir gibi olur, derken bulunduğumuz zaman ve mekânla alâkamız kalmamışçasına yürürüz bir sihirli derinliğe doğru. Yürürüz o sesleri mırıldana mırıldana Firdevslere yürüyor gibi mâbede... Varıp Hak karşısında el-pençe divan duracağımız âna kadar da gönüllerimiz hep bu seslerle çarpar, dil ve dudaklarımız da sürekli onlara eşlik eder.

Minarelerin sesleri, bir yandan kulaklarımıza çarpıp bizi semâvîliğe çağırdıkları aynı anda, diğer yandan da göklerin derinliklerine doğru yankılanarak *“Sözlerin en temiz ve en güzel olanı O’na yükselir.”*[1] fehvâsınca semâ kapılarını aşar ve gider tâ ötelere, ötelerin de ötesine ulaşırlar; ulaşırlar da geçtikleri her kapı ve ulaştıkları her noktada hummalı bir faaliyet başlar: İnsanlar fevç fevç abdeste koşar, tâzim u tekrîmle namaza yürür ve herkes bir çeşit vuslat yaşar; buna karşılık gök ehli de ihtimal, safvetlerinin derinliğiyle mütenasip, olabildiğine bir temkin ve huşû içinde, ona yönelir ve kendilerince Hakk’a tebcîlât ve tekrîmâtlarını arz ederler.. evet, bu seslerin büyüsüyle hemen herkes, olduğundan ve bulunduğundan daha farklı yeni bir duruşa geçer; yeni bir duyuş, yeni bir sezişle öteleri daha anlamlı bir temâşâya koyulur. Öyle ki, bu seslerin ulaştığı hemen her yer âdeta ruhanîlerin metâfı hâline gelir. Herhalde semâ sakinleri de yerdekilere gıpta etmeye dururlar.

Minarelerden yükselen o lâhûtî âvaz, bazen bize bir sûr sesi gibi gelir, uyarır hepimizi içinde bulunduğumuz dünyevîlikten; akseder dil ve dudaklarımıza o büyülü kelimeler; mırıldanırız aynı şeyleri hep beraber ve sihirli bir koro oluşur bulunduğumuz kuşakta. Şehbal açar peygamber unvanı Hakk’ı yâd etmenin yanında. Dalgalanan bir bayrağa dönüşür gökyüzünde bu altın sesler; onların gölgesinde ötelere açılma hissi belirir sinelerimizde; belirir de, ne zaman mâbede yürüsek, kanatlarını germiş, semânın derinliklerine doğru açılan kuşlar gibi sanırız kendimizi.

Minarelerin sesini bazen yitirdiğimiz Cennet’e bir çağrı gibi duyar ve koşarız binlerce yıllık yitiğimizi bulmaya, o öldüren hasretten kurtulmaya doğru: Minareler “Allah büyüktür” der, biz de Firdevs’e gidiyor gibi mâbede yürürüz. Onlar gürler “kelime-i şehadet”le, biz de “İşte hedef bu” der köpürürüz gönülden. Onlar haykırır o Sonsuz Nur’u, ışık yağar öteden gözlerimize, gönüllerimize. Ardından “Yürüyün Hakk’ın rahmet ufkuna, meleklerin istiğfar sağanağına!” diye inler minareler; coşarız pürheyecan bir

kere daha ve günahlardan arınmaya yürürüz. Ürpeririz "Haydin kurtuluşa!" sesleriyle, duyarız duyulmadık neşe ve inşirahı, koşarız namazgâha çocuklar gibi sevinçle...

Minareler hep aynı şeyleri söyleseler de, değişik kesimlerce birbirinden çok farklı algılanır bu sesler: Çocuklar, bir ninni gibi dinler; hasta ve alîller, Hakk'a teveccüh daveti şeklinde yorumlar; yaşlılar, rahmetle tüllenen bir âleme hazırlanma tenbihi olarak algılar; gençler, iradelerini hatırlatma çağrısı gibi duyarlar bu sesleri. Evet, kelimeler-sesler aynı olsa da duyup değerlendirmelere göre farklı farklıdır minare seslerinin ruhlara çarpıp yankılanışı. Anne sesleri gibi rikkatle okşar-geçerler körpe dimağları; şefkatle kucaklarlar dertle kıvrananları; yıldırımlar gibi gürlerler feverandaki duyguların tepelerinde ve herkese onların ufku itibarıyla demet demet mesajlar sunarlar; onlar, gönüllere sundukları bu şeyleri bir daha kimsenin söküp atamayacağı şekilde de âdeta altın çivilerle mıhlarlar. Fecrin ışıktan sinyalleriyle başlayıp tâ yatma zamanına kadar devam eden bu uhrevî nağmeler, inanan gönüllere kâse kâse mûsıkî kevserleri sunar durur ve üst üste zevk fasılları yaşanır bütün bir gün...

Bazen minarelerin sesleri, birer kıvılcım gibi gönüllerimizin üzerine saçılır ve ardından hayallerimizde sönmeyen birer meş'aleye dönüşür.. bulunduğumuz yerle varacağımız ufuk arasındaki bütün mesafeleri aydınlatarak, korku ve endişelerimizi siler, süpürür, götürür ve gönüllerimizde apak yol mülâhazaları ve hedef iştiyakı uyarır. Hatta, bazen alır bizi tâ teşrî çağında gezdirir; Nebi (sallallâhu aleyhi ve sellem) mescidine ulaştırır; Bilâl'in (radıyallahu anh) sesiyle buluşturur ve bize âdeta zaman üstü olmanın hazlarını duyurur; duyurur da ilklerle ezan seslerini paylaşır gibi olur ve kendi kendimize: "Bu ses onların sesi, bu velvele de onların velvelesi; öyle ise bütün bunların bir arkası da olmalı..." diye mırıldanır; "tayy-i zaman", "tayy-i mekân" yapmış gibi o aydınlık günleri bütün tarâvetiyle şu yaşadığımız zamanla iç içe duyar ve böyle bir bahtiyarlığa bir kere daha "eyvallah" çekeriz.

Minarelerin sesi çok defa bize, bezm-i ezeli, "bî kem u keyf" Hak'la muhavereyi, ruhlarımızın O'na verdiği sözü hatırlatır; hatırlarız *"Elestü bi Rabbiküm = Ben sizin Rabbiniz değil miyim?"*[2] istintâkını; cevaplarız fiilen "Evet Rabbimizsin." diyerek. Sonra da O'na en yakın duracağımıza inandığımız

bir rasat noktasına koşar, en içten inleyiş ve sızlanışlarla yenileriz ahd ü peymanlarımızı, bir kere daha yeni bir vefa faslına "vira bismillâh" diyerek.

Bazen minarelerin sesi, o kadar dokunaklı, o kadar derin ve o denli büyüleyici bir ahenge ulaşır ki, en katı kalbler bile dayanamaz da muvakkaten dahi olsa onlar da kapı aralayıverirler.. ve akar bütün teşne gönüllere en güzel semâvî kelimelerle örgülenmiş ses hevenkleri; akar ve birer ruh gibi bütün insanî duyguları tesiri altına alır. Sûr sesi almış gibi canlanır vicdanlarımız, dirilir iradelerimiz ve koşarız böyle bir imtiyazla serfiraz olmanın hakkını eda etmeye.

Bazen minarelerin sesi bir meltem yumuşaklığıyla dalga dalga her yana yayılır; derken üstümüzde yağmur yüklü bulutlara dönüşür. Sonra da "çiy" noktasına ulaşmış nem habbecikleri gibi dökülmeye durur başımızdan aşağı. Meleklerin kanat seslerine karışmış gibi başımızdan aşağı boşalan bu nağme ve ışık tufanı karşısında kendimizi âdeta bir ziya çağlayanı içinde sanırız. Alır götürür bu ışık çağlayanı bizi yolların Cennet'e açıldığı kavşağa. Tetikler iştiyaklarımızı, heyecan salar sinelerimize; benliğimizin hudutlarını aşıyor gibi oluruz ve kanatlanırız mevcudiyetini vicdanlarımızda duyup hissettiğimiz Firdevslere doğru.

Minarelerin bu olabildiğine tatlı, içli ve biraz da "dâüssıla" edalı seslerini her duyuşumuzda, annelerimizin şefkat kokan nefeslerini ve o yumuşaklardan yumuşak ninnilerini duyar gibi olur, kendimizi hülyalarımızın oluşturduğu o engin şefkate salar; sonra da gönüllerimizin derd ü hicranını dökmeye durur; çocuklar gibi içimizi çeker ve ne hülyalara dalarız!

Bizim için ezanlar her zaman, gönüllerimizle konuşan sihirli birer beyan olmuştur. Minareler ne zaman onlarla gürlese, ruhlarımızı kendi iklimlerine çeker, onları kendi dünyalarında dolaştırır, herkesle, onların anlayabilecekleri bir dil kullanarak konuşur ve ne yapıp yapıp kendilerini onlara ifade ederler. Bu seslerin ne mânâya geldiğini, neye çağırdığını, niye çağırdığını bilenler bilir ve her zaman onu/onları severler; bu itibarla da minareler o lâhûtî sesleriyle ne zaman gürleseler, onlar da soluklarını tutar ve derin bir haşyetle o sesleri mırıldanmaya dururlar. Bu seslerin aynı ölçüde onlara âşinâ olmayanlar üzerinde de ciddî tesirleri söz konusudur. Hele onlar içten, samimî, usta bir sesle ve gönül-dil uyumuyla icrâ ediliyorlarsa.. evet, işte o zaman:

“Gök nura gark olur nice yüz bin minareden,
Şehbal açarak (açınca) Ruh-u Revân-ı Muhammedî..
Ervah cümleten görür “Allahu Ekber”i,
Akseyleyince Arş’a lisan-ı Muhammedî.”
(Yahya Kemâl)

mazmununca arz u semâ inler o soluklarla; inler de çok defa biz bu fâni seslerin ötelere bir şeyler ifade etme gayretiyle insan üstü bir hâl aldıklarını tahayyül eder ve bu nefeslerde âdeta birer sermediyet şivesi duyar gibi oluruz. Bu ses ve bu mutasavver şive uykuda olan bütün hislerimizi uyarır; bizi lezzetten haşyete, vazife şuurundan haz alaşımlı mehabet ufkuna çeker, gönüllerimize beşiklerin başında mırıldanan ninniler safvetinde en masum zevkleri duyurur.

Bir ân gelir ki, bizim bulunduğumuz zaman dilimi itibarıyla bütün minareler seslerini keser; ama müezzin, uhrevî heyecanlarımızın biraz daha devam etmesi için farklı fasıllarla gönlünün dilinden daha değişik şeyler meşk etmeyi sürdürür: Kametle bizi Hak karşısında divan durmaya çağırır.. yeri geldiğinde “tekbir” ve “tahmîd”de imama eşlik eder.. “*Allahümme Ente’s-Selâm*”la, mü’minlerin herkese esenlik vaad ettiklerini haykırır.. gönüllerimizi, tesbih, hamd ü senâ ve tekbirle son bir kez daha şahlandırır ve bize başlarımızı döndürecek yeni yeni uhrevî pencereler açar; hem öyle bir açar ki, kendini bu çağlayana kaptırmış pek çok kimse, iç insiyaklarıyla Kudreti Sonsuz karşısında hemen diz çöker ve yakarışa geçer.

Kametten, böyle bir yakarış faslına kadar mâbedin içindeki ses-söz, harem dairesinde bulunuyormuşçasına olabildiğine yumuşak, ince, narin, haşyet edalı ve edep televvünlüdür. Hele bu sesler ve sözler hüşyar ruh ve ötelere açık gönüllerin iniltisi ise...

Biz ne zaman yer yer cemaatin de ses kattığı bu nazlı nağmeleri dinlesek, göklerin ruh ve mânâsının tıpkı şelâleler gibi üzerimize döküldüğünü ve bu hamd ü senâ, tesbih u tekbir zemzemesiyle banyo yapmış gibi arınmış ve hiffet kazanmış olduğumuzu sanırız.

Ezanla, kametle Hakk’ı ilana doymamış gibi sürekli bir şeyler bulup söyleyen bu sesler, bazen okudukları evrâd u ezkâr, münâcât ü naatlar ve bunların her birine göre başvurdukları eski-yeni makam ve usullerle her ağızlarını açışlarında bize dünyalar dolusu altın mülâhazalar bahşetmiş gibi olurlar; bizi şanlı geçmişimizin yamaçlarında dolaştırır; kendi düşünce

dünyamızın mefkûre atlasında konuk eder; bugünkü şiveyi dünkü üslûbuyla harman yaparak bize gönüllerimizi büyüleyen değişik ses ve söz demetlerinden ne buketler ne buketler sunarlar.

Evet biz, bu ses ve bu sözlerde mübarek bir milletin bütün bir geçmişini, bu koskoca geçmişte oluşup gelişen değişik değerler manzumelerini görür, duyar, dinler; o dağlar cesametindeki millî vâridâtımızın –hayallerimizde olsun– temâşâsıyla âdeta mest olur ve kendi kendimize: “Meğer ne âlî bir kavimmişiz!” diye mırıldanırız; mırıldanırız zira, minarede başlayıp mâbedin içinde noktalanan bu sesler bazen o kadar mazi televvünlü, o kadar millî ve o kadar bizden birer nağme gibi duyulur ki, bu ses ve bu sözlerin her bir demetinde bütün tarihimizi ve onun arkasındaki atalarımızın o enginlerden engin his ve heyecanlarını duyuyor gibi olur ve kendimizi onların arasında sanırız; sanırız da bu seslerin ve bu sözlerin bitmesini hiç mi hiç istemeyiz.

Ama her şey gibi, onlar da mevsimi gelince bizim bulunduğumuz yer itibarıyla biter ve yerlerini büyülü bir sükûta terk ederler. Biraz mutmain biraz da buruk olarak ayrılırız olduğumuz yerden. Ayrılırız mağribe doğru açıldıkça yeni ses hevenklerinin yükseliyor olduğu tahayyülleriyle ve “Nasıl olsa bu sesler bir müddet sonra gelip yine minarelerimizde gürleyecektir” tasavvurlarıyla...

1 Fâtır sûresi, 35/10.

2 Bkz.: A’râf sûresi, 7/172.

Sükûtun Çığlıkları

Yıllar var ki, sükûtun çığlıkları hep sesimin önünde uğulduyor; zulmü lânetlemek, zalimin yüzüne tükürmek, müfterîye ağzının payını vermek, mütecâvizin sesini kesmek, komplocuya "yeter artık" demek tâ dilimin ucuna kadar geliyor ve tabiatımın cidarlarını zorluyor; ama, kimseye bir şey diyemiyor/demiyor; Allah'ın görüp bildiğini düşünüyor, olup bitenleri kaderin mutlak adaletine bağlıyor, bir iki yutkunuyor; sonra da yeniden bütün hiddet ve şiddetimi her zaman muhabbetle çarpan kalbime emanet ediyor; karakter, düşünce ve üslûbumun hatırına herkesin yalan-doğru sesini yükselttiği durumlarda ben bir "Lâ Havle" çekip "Buna da eyvallah" demekle yetiniyorum.

Gerçi böyle davranmak çok defa zalimi cesaretlendiriyor, müfterîyi daha da küstahlaştırıyor, mütecâvizleri saldırganlığa sevk ediyor; ama, ben kendi kendime: "Ne de olsa bunlar da insan, bir gün insan olduklarını düşünür ve bu tür münasebetsizliklerden vazgeçerler." diyor –bu bir hüsnüzan belki de kuruntu– herkesin insafa geleceği bir eşref saat beklemeye koyuluyorum; koyuluyor ve içimde oluşan değişik dalga boyundaki hafakanları ve çok defa mülâyemet hislerimi zorlayan fırtınaları sebepler üstü nevzuhur beklentilerle yumuşatmaya, göğüslemeye çalışıyor; hatta yer yer derûnî bir sükût murâkabesine dalarak âdeta kendi his dünyamın dışına kaçıyorum. Zaman geliyor ki, içimi kanatan bir kısım şeyler karşısında kendime acıyor, bazen de âleme karşı saygılı olayım derken kendime saygısızlık yaptığım hissine kapılıyorum; kapılıyorum ama, yine de her zaman bir zıpkın gibi sineme saplanan onca yalan, onca tezvir, onca şeytanî plân karşısında dönüp nefsime: "Tâ baştan derdi derman kabul ettiğine göre, bu şikâyet tavrı da neyin nesi? Dişi olan elbette ki ısıracak, pençesi olan da parçalayacak; hakkı kuvvette görenler mevcut olduğu sürece bunu değiştirmeye de kimsenin gücü yetmez; öyleyse herkesi hoş gör." deyip çığlıklarımı içime gömüyor ve duygularımı sükûtun nevhalarıyla dillendiriyorum.

Zaten benim gibi düşünenlerin ve benim durumumda olanların başka türlü davranmaları da mümkün değil; evvelâ, edânîye baş eğmesek de, "Hükm-ü kazaya can iledir inkıyâdımız." (Bâkî).. saniyen, öyle bir dünyada yaşıyoruz ki, düşmanlığa kilitlenmiş kimselerin hadd ü hesabı yok, kinle-nefretle oturup kalkanlar, lânetle anılan cebbarlara rahmet okutturacak kadar insafsız, –benim

olup bitenleri kalbimde yumuşatmam realiteleri değiştirmez– çokları ağızlarını her açışlarında firavunların gayzıyla köpürüyor; dinmiyor hiddetleri-şiddetleri ve doymuyorlar yakıp-yıkmaya, asıp-kesmeye, sorgusuz infaza; hemen her zaman bir “He-man” edasıyla kılıçlarını göklere doğru kaldırıyor ve “Güç bende!” diyorlar. Dünya bir baştan bir başa “hak, hürriyet, demokrasi, insan hakları..” gibi nakaratlarla inliyor; ama, hak kaba kuvvetin elinde zebûn, hürriyetin boynunda üst üste esaret tasmaları, demokrasi uygulayıcıların keyfine göre yorumlanan bir ucûbe.. şimdilerde bunların böyle olduğunu anlamayan kalmadı ama, yıllardan beri bu gibi değerleri istismar edenler, hâlâ hiçbir şeyden haberleri yok gibi aynı nakarâtı tekrar edip duruyorlar hem de yaşlarından, başlarından, konumlarından utanmadan; işsiz-güçsüz, amelmanda miskin miskin otururken hak, hürriyet, demokrasi diyor; hakları hürriyetleri tarumar eden bir başkası da aynı şeyleri mırıldanıyor. Pâye, mansıp ve koltuk kapmada aynı sihirli kelimeler kullanılıyor, dahası çalıp çırpmalar onların farklı yorumlanmalarıyla meşru gösterilmeye çalışılıyor. Ezenler ezdiklerini onlara dayanarak eziyor, kayırdıklarını da yine onlara getirdikleri özel yorumlarla kayırıyorlar.. evet, onlarla dünyada değişik idarelere müdahale ediliyor, onlarla ülkeler işgale uğruyor; onları ikâme bahanesiyle insan kanı dökülüyor, ırz çiğneniyor, namus pâyimâl oluyor, cinayetler işleniyor, failler meçhul kalıyor, insanlara baskılar uygulanıyor, düşüncelere sansür konuyor, özel yaşama karışılıyor, inançlara saldırılıyor, akla-hayale gelmedik hayasızlıklar irtikap ediliyor ve münkerâta prim veriliyor; her zaman hak-hukuk deniyor ama, çiğnenen de yine onlar oluyor.

Ben şimdilerde, olup biten bunca fezâyi ve fecâyii, o kendime has dar tarassut ufkumdan seyrediyor ve içimden “Ey Rab, ne kadar Halîm’sin! Bunca tagallüp, bunca tahakküm, bunca baskı ve bunca hakla, hürriyetle, demokrasiyle alaya rağmen Sen bütün bunları yapanlara mehil üstüne mehil veriyorsun.” diye mırıldanıyor; bir kere daha, “Lâ Havle” çekiyor ve artık tabiatım hâline geldiğini zannettiğim o hayret ve dehşet televvünlü sessizliğime gömülüyorum. Vâkıa, haksızlık, zulüm ve tecavüz karşısında mutlak sükût şeytana mum yakma mânâsına gelir ve Nebî beyanıyla mezmumdur. Ne var ki, bir mü’min hiçbir zaman mutlak mânâda susmaz; eli-kolu bağlansa ağzını kullanır; ağzına fermuar vurulsa heyecanlarıyla duygularını seslendirir; bütün bütün tecrit edilip çevreyle alâkası kesilse içten içe hafakanlarla gürler ve sürekli magmalar gibi

köpürür durur. Öyle ki, eğer onu iç infialleriyle deşifre ediversek, sinesinde her zaman şimşeklerin çakıp durduğuna şahit olur ve yıldırımların gürültüleriyle ürpeririz.

Onun sessiz gibi duruşu, bir karıncayı bile incitmeyecek kadar incelik ve şefkatinden, emniyet ve güven felsefesinden, insanî değerlere saygısından, herkese merhametinden ve her işini Allah'a havale etmesinden ileri gelmektedir. Her şeyden evvel o bir denge insanıdır. İçinde en korkunç heyecan dalgalarının telâtumlarını duyarak oturup kalktığı durumlarda bile, ciddî bir sorumluluk duygusuyla olabildiğine itidalli ve basiretlidir. O, tahayyülleri mantık ve muhakemesinin önünde, aklına esen her şey dilinin ucunda, ulu orta konuşan ve ne yaptığını bilmeyen, söz ve davranışlarıyla her şeyi yakıp yıktıktan sonra hesap endişesine kapılan, sonra da tahribatına mazeretler aramaya kalkan akılsız bir çocuk değildir. Bilakis o, konumunun farkında, ne yapıp neler söylediğinin şuurunda bir gönül, bir akıl ve bir temkin insanıdır. Ağzını açma fırsatı verildiğinde âlemşümul insanî değerleri dillendirir; dilini tutup susması gerektiği yerde de sürekli heyecan soluklar, dua ve niyazla oturur kalkar, çevresine şefkatle bakar ve herkese gülücükler yağdırır. Hiçbir zaman kadere küsmez, Cenâb-ı Hakk'ı insanlara şikâyet ediyor gibi onlara dert yanmaz; aksine, nefsini sorgular ve nerede yanlış yaptığını bulmaya çalışır. Izdıraplarını sinesine gömer, hâlden anlamayanlara ızdıraptan söz etmez; içten içe fırınlar gibi yansa da yutkunur fakat asla ses çıkarmaz; ölür ölür dirilir ama bunu kat'iyen kimseye hissettirmez.

Bu itibarla da hiç kimse onun nasıl bir alev topu ve bir kor yığını olduğunu tamamıyla bilemez; onu da kendileri gibi görür, kendileri gibi sanırlar. Oysaki, eğer onun inancı, tabiatı ve yaşatmaya adanmış o hasbî ruhu müsaade etseydi de sinesinin heyecanlarıyla bir kere olsun gürleyiverseydi, bütün saksağanlar seslerini kesip kuytu bir yer aramaya duracak ve bütün yarasalar da karanlık inlerine çekilip sükût murâkabesine dalacaklardı. Ama o, tam bir güven ve emniyet insanıdır, karakterinin gereğini yerine getirmede de fevkalâde hassastır. İncinse de kimseyi incitmez, kendisine zulmedilse de o asla can yakmaz.

Aslında, onun ruh dünyasında her zaman birbirinden daha ürpertici hüzün resimleriyle, milletini içinde bulunduğu gâilelerden kurtarma hummass iç içedir; hafakan ve ızdırapları dâim, beyin fırtınaları ve diriliş hamleleri de

mütemâdîdir. Onun gönlünün ezelî şiiri, daha doğrusu sessiz çığlıkları hemen her zaman ışığa çağrı ve karanlığa karşı da aydınlatma ruhuna bağlı cereyan eder. Heyecanlarını aksettiren bir mısra dudaklarından hüzünle damlarken, diğeri bir diriliş neşîdesi gibi gürler. Bu itibarla da onun infial ve helecanlarında her zaman, içindeki o müthiş çalkantıların âsârı müşâhede edilir.

İşin aslına bakılacak olursa, biz hayatı hemen her zaman hep bu şekilde yaşama peşinde olduk ve belki de böyle yaşamaya mecbur edildik; heyecan ve ızdırap hem kaderimiz hem de talebimiz oldu. Şahsımız hesabına yaşamayı bir bencillik saydık ve çok defa böyle bir telâkkiyi de tiksinti ile karşıladık. Başkalarını yaşatma ve ebedî saadete hazırlama âdeta tutkumuz oldu; hem öyle bir oldu ki, bu dünyadan göçtükten sonra eğer yeniden bir kere daha bu âleme dönme söz konusu olsaydı ve bu yeni hayatın seçeneği de bize bırakılsaydı, biz yine "yaşatma" diyecek ve gerçek insanî ufka kilitlenerek her yanda insanlığı *"ba'sü ba'del mevt"* 'e götürecek mülâhazalarla nefes alıp verecek.. horlanıp hakir görülmelere aldırmayacak.. irtica yaygaralarına pabuç bırakmayacak.. iftira, tezvir ve çeşit çeşit isnatlarda bulunanlara küsmeyecek, gönül koymayacak.. en amansız ve imansız tecavüzleri, tasallutları dahi sinelerimizde yumuşatacak, içimiz ağlarken gülmesini bilecek.. ve kimse incinmesin, insanlar rahatsız olmasın diye hafakanlarımızı içimizde baskı altına alıp sustuğumuz aynı anda his dünyamızdaki magmaların gürültüleriyle oturup kalkacak ve hemen her zaman insan olarak yaratılmış olma özel konumuna göre bir duruş içinde bulunmaya çalışacaktık...

Bu itibarla, zannediyorum, bizi susuyor görenler de bir şey yapıyor sananlar da yanılıyorlar: Biz hiçbir zaman tamamen susmayız, ruhumuzun derinliklerinde sürekli ızdırap ve ümit, her şeye katlanma ve var olma gayreti iç içedir. Bazen heyecanlarımızın dozu azalsa da, hiçbir zaman daimî inkıta söz konusu değildir; yarım ses, yarım soluk, çeyrek sancı, çeyrek hafakan sinelerimiz sürekli içinde kor bulunan bir mangal gibidir. İmanımız bize her zaman farklı şeyler fısıldar, vicdanlarımız ayrı ayrı telden nağmeler dinletir. Ne var ki, bizimle aynı inanç ve aynı mefkûreyi paylaşmayanlar bütün bunlardan ne bir şey duyar ne de bir şey anlarlar.

Ben şahsen, bu hafakan ve heyecanları her hatırlayışımda öldüren bir

mahkûmiyetin, çıldırtan bir mazlûmiyetin ve amansız bir mağdûriyetin kurbanı olan bir kısım masum ağızların söylemek isteyip de söyleyemedikleri şeylerin gırtlaklarında düğümlenip onları boğuyor gibi olduğunu tahayyül etmiş ve ürpermişimdir. Kim bilir belki onların da söyleyecekleri ne güzel şeyler vardı. Ama bilmeyen, bilmediğini de bilmeyen, dahası kendini biliyor zanneden bir tür mük'ab cahiller her türlü imkânı kullanarak hiçbir zaman onlara kendilerini ifade etme fırsatını vermediler; vermezler de, zira o zaman, Âkif'in:

"Şark'a bakmaz, Garb'ı bilmez, görgüden yok vâyesi;
Bir kızarmaz yüz, yaşarmaz göz bütün sermayesi!..."

sözleriyle ortaya koyduğu bu fikir ve ilimzedelerin ne kadar boş olduklarını herkes anlayacak, düşünebilenler her şeye vakıf olacak ve böylece hakkı kuvvete bağlayıp her işlerinde zorbalığa başvuranlar, sermayesi bağırıp çağırma olan bir kısım çığırtkanlar ve bulanık suda balık avlayanlar gerçek kimlikleriyle bilinecek ve işte o zaman salim düşünceye karşı diyalektikle, demagojiyle mücadele veren bu densizler bir bir devrilecek; sözün özü yalancının mumu sönecek ve bugüne kadar değişik yol ve yöntemlerle aldatılanlar da bir daha aldanmayacak. Bu ise, gürültüyle, kaba kuvvetle dünyayı idare etmek isteyenlerin iflası demektir ki, ben onların böyle bir şeye göz yumacaklarını hiç zannetmiyorum; neticede söz dönüp dolaşıp ne olursa olsun bugün için bazı kimselerin susturulmasına gelip dayanıyor ve tabiî bu arada bir hayli kimse de bütün bütün susuyor...

Ne var ki, bugün şöyle böyle kendini ifade edemeyenler bir gün mutlaka sinelerindeki heyecan ve ızdırabı çevrelerine duyuracak, hâlleriyle olsun kendilerini anlatacak, şimdilerde hafakanlarla yutkunmalarına karşılık günü gelince sükûtun o en müessir şiirlerini inşad edeceklerdir. Kim bilir, belki de işte o zaman, birkaç asırdan beri şefkat, merhamet, adalet... gibi gerçek insanî değerleri unutmuş pek çok kaba ve haşin tabiat umulmadık şekilde yumuşayacak ve insan olarak yaratılmış olmanın gereklerine yönelecektir.

Öyleyse, varsın bir müddet daha zulüm âbâd olsun, hak ve adalet ayaklar altında çiğnensin, mazlum âh u efgânla inlesin, mağdur sesini duyurma peşinde koşsun ve sineler Kudreti Sonsuz'un konuşacağı "eşref saat" ümidiyle ızdırap ve heyecan soluklasın.. mesele bizim için bir çile doldurma ve inleme ise,

"Henüz bitmemiş terennümler var

Ki, sükûtunda intizar inler.” (Fâik Ali)

fehvâsınca, daha bir hayli nevha-i sükûta ihtiyaç var ve ihtimal işte bu sükûtun arkasında o beklenen bahar...